

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

RUŞEN ÇAKIR

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

RUŞEN ÇAKIR, 1962'de Hopa'da doğdu. Laz. Yazar Müge İplikçi ile evli. Ali Deniz'in babası. Galatasaray Lisesi'ni bitirdi. Gazeteciliğe 1985'te *Nokta* dergisinde başladı. *Tempo*, *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Vatan*, CNN-Türk ve NTV'de çalıştı. TESEV'de "Demokrasi, Sivil Toplum ve İslam Dünyası" programını yönetti.



Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

Metis Yayınları
İpek Sokak 5, 34433 Beyoğlu, İstanbul
e-posta: info@metiskitap.com
www.metiskitap.com
Yayınevi Sertifika No: 10726

Türkiye'nin Kürt Sorunu
Ruşen Çakır

© Ruşen Çakır, 2004
© Metis Yayınları, 2004

İlk Basım: Haziran 2004

Dizi Yayın Yönetmeni: Ruşen Çakır

Kapak Fotoğrafı: Manuel Çıtak
Grafik Tasarım: Emine Bora, Semih Sökmen

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık: Metis Yayıncılık Ltd.
Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaacılık Ltd.
Fatih Sanayi Sitesi No. 12/197 Topkapı, İstanbul
Matbaa Sertifika No: 11931

ISBN: 975-342-473-6

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları
serbest bırakılmış eserdir

RUŞEN ÇAKIR

**TÜRKİYE'NİN
KÜRT SORUNU**

metis | siyahbeyaz

**Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları
serbest bırakılmış eserdir**

**Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları
serbest bırakılmış eserdir**

Turgut İbçioğlu için

**Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları
serbest bırakılmış eserdir**

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

İçindekiler

Sunuş	7
1 Diyarbakır'da Altı Kanaat Önderiyle Yuvarlak Masa	15
2 Kürt Sorununa Farklı Bakışlar	57
3 Kuzey Irak Tartışmaları	123
4 Yasal Kürt Siyaset Geleneği	149
5 DEHAP ve 28 Mart 2004 Yerel Seçimleri	170
6 AKP İktidarı ve Kürt Sorunu	196
7 PKK ve Abdullah Öcalan	209
Sonuç	335

**Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları
serbest bırakılmış eserdir**

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

Sunuş

İlk kitabım *Ayet ve Slogan, Türkiye’de İslami Oluşumlar* 1990 yılında yayımlandı ve bugüne kadar toplam on kitabım çıktı. Bu süre zarfında, çalıştığım gazeteler için hazırladığım yazı dizilerini kitaplaştırmadım. Böyle bir tutumdan bilerek kaçındım. Bununla birlikte, kimi kitaplarımın bazı bölümleri hiç kuşkusuz daha önce gazete veya dergilerde yayımlanmıştı; bazı kitaplarımı da piyasaya verildikten sonra yazı dizisine dönüştürdüğüm oldu.

Dikkatli okurlarım, diziden kitap çıkarmama kararlılığımı, geçen yıl, *Vatan*’daki on dokuz günlük “Nereye Gitti Bu Ülkücüler?” dizisini, aynı adla, yine Metis Siyahbeyaz’dan yayımlayarak terk ettiğimi biliyorlar. İyi mi yaptım, kötü mü yaptım, bilmiyorum; ama yayımlandığı zaman epey ilgi gören bu dizideki röportajların, daha önemlisi okuyucu mektuplarının kaybolup gitmesine gönlüm razı olmamıştı. 2004 yılı başında, kadim dostum Vecdi Türk’ün sayesinde sanal âleme kattığımız web sitem (www.rusen-cakir.com) o sırada mevcut olsaydı, diziyi kimbilir belki de kitaplaştırmaz, böylece onca yıllık ilkeme halel getirmezdim!

Ama elinizdeki *Türkiye’nin Kürt Sorunu* için aynı şeyleri söyleyemeyeceğim. *Vatan*’da arkadaşlarla karar verdiğimiz andan itibaren bu diziden bir kitap yapacağımı biliyordum; daha doğrusu bu konuda baştan kararımı vermiştim. Ancak daha önceki kitap çalışmalarımından farklı olarak bu sefer kervanı yolda düzmeyi, kitabı büyük ölçüde dizi boyunca şekillendirmeyi tasarladım.

Diziyi takip etmiş olanlar, az sayıda da olsa, bazı röportajları kitaba almadığımı, ayrıca 28 Mart 2004’te Diyarbakır Belediye

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

Başkanı seçilen Osman Baydemir röportajını eklediğimi fark edeceklerdir. Ayrıca gazetede yayımlanan mektupların önemli bir bölümünü de kullanmayıp bunların yerine başkalarını yayımladım. Örneğin cezaevinden çok sayıda “kaliteli” mektup ancak yazı dizisi bittikten sonra elime ulaşabildi. Bunların büyük kısmını geniş olarak kitapta bulabilirsiniz.

Şansım mı şanssızlığım mı bilemiyorum, dizi yayımlandıktan hemen sonra PKK (Kongra-Gel) içinde neredeyse ayrılmaya varacak tartışmalar yaşandı ve bunların en temel metinlerine internet aracılığıyla ulaşabildik. Her birinin birer tarihsel belge olduğunu düşündüğüm Duran Kalkan ve Murat Karayılan’la Mezopotamya Haber Ajansı’nın yaptığı röportajları; Osman Öcalan’ın ağabeyi Abdullah Öcalan’a yolladığı mektubu ve kendisiyle birlikte hareket eden arkadaşlarıyla kaleme aldıkları bildiriyi kitabın son bölümünde bulabilirsiniz.

Aynı bölümde, PKK liderinin, Kongra-Gel içindeki tartışmaları ve yaklaşan yerel seçimleri değerlendirdiği iki avukat görüşünün notları da yer alıyor. Yine Öcalan’ın son bir yıl içinde avukatları aracılığıyla dışarıya iletildiği üç ayrı deklarasyondan önemli bölümlerin de PKK ve liderinin son durumunu anlamamıza yardımcı olacaklarını düşünüyorum. Devletin, en azından bir kanadının Kürt sorununa ve PKK hareketine nasıl baktığı konusunda aydınlatıcı olabilecek, Emniyet’in istihbarat birimleri tarafından hazırlanmış bir analiz de bu bölümün hacmini artıran belgeler arasında yer alıyor.

Türkiye’de Kürt kökenli vatandaşların birtakım sorunları ve beklentileri olduğu ortada. Kimileri olayın ekonomik boyutunun daha belirleyici olduğunu ileri sürerek “Güneydoğu sorunu”ndan bahsederken başkaları siyasi ve kültürel talepleri öne çıkararak “Kürt sorunu” demeyi tercih ediyor. Tabii ki yaşananlara sadece terörle mücadele perspektifinde bakanlar da var. Ortaokul yıllarından itibaren mitinglerde ve toplantılarda “Hernepeş” marşını söylemiş biri olarak bunun adının “Kürt sorunu” olduğunu düşünüyorum ve gazete-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

SUNUŞ

11

ciliğe başladığım andan itibaren de bu noktada geri adım atmadım.

Yine de *Vatan*'da bu yazı dizisini yapmayı kararlaştırdığımız andan itibaren isim bulmada epey zorlandığımızı itiraf etmeliyim. İşin ilginç, sorunun çözümünde, yıllarını PKK ile mücadeleye hasretmiş iki güvenlik görevlisinin katkısı büyük oldu. Dizinin hazırlık aşamasında gördüğüm bu kişiler, söz konusu olanın “tabii ki Kürt sorunu” olduğunu, başka türlü bu kadar insanı bu kadar uzun bir süre seferber etmenin mümkün olmadığını söylediler.

Yine isim bulmada, Kuzey Irak'taki gelişmeler ve bunların Türkiye'de yol açtığı tartışmalar işimizi iyice kolaylaştırdı. Çünkü ortada çok çelişkili bir durum vardı. En fazla Kürt nüfusuna sahip ülke olan Türkiye kendi topraklarındaki sorunu geçiştirip komşusundaki Kürtlerin geleceğine doğrudan ya da dolaylı olarak müdahil olmak istiyordu. İşte tam da bu yüzden “Türkiye'nin Kürt Sorunu”nu gündeme getirip aynayı kendimize tutmak istedik.

Bu kitapta birçok sorunun cevabını bizzat muhataplarına veya konunun uzmanlarına sorarak aradığımız görülecektir. Soruların bir bölümü AB uyum paketleriyle birlikte yaşanan gelişmelerle ilgili. Bu nedenle hemen herkese “paketler Kürt sorununun çözümü için yeterli mi?” ve “uygulamada neden tıkanıklar yaşanıyor, bunlar nasıl aşılabılır?” diye sorduk.

Her ne kadar Türkiye'nin Kürt sorununu tartışsak da Kuzey Irak'taki gelişmelere özel bir önem atfettik; Kuzey Irak'ın Kürtler için yeni cazibe merkezi olup olmadığının, buradaki gelişmelerin Türkiye'yi nasıl etkileyeceğinin cevaplarını aradık.

Buna bağlı olarak, Kuzey Irak'taki binlerce PKK'lının (yeni adıyla Kongra-Gel üyesinin) geleceğini de tartıştık. Dolayısıyla “PKK ABD ile anlaştı mı?”, “Çatışmalar sahiden bitti mi?”, “PKK neden sürekli isim değiştiriyor?”, “Eve dönüş yasası neden yürümedi?” sorularını muhataplarımıza sorduk.

PKK'yı tartışırken Abdullah Öcalan olgusuna el atmak da kaçınılmazdı. Öcalan'ın devlet tarafından ne derece kontrol edildiği, hâlâ örgütü yönetip yönetmediği, dışardakilere hangi talimatları gön-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

12

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

derdiği ve bunların hayata geçip geçmediğini de masaya yatırdık.

DEHAP'ın yerel seçimlere nasıl hazırlandığını, *Vatan* okurları dizi boyunca parti yöneticileri ve aday adaylarının ağzından dinlemişti. Kitapta, sonraki gelişmeleri, aday belirlemedeki tartışmaları ve seçim sonuçlarını da ayrıntılı bir şekilde değerlendirdik.

Bu çalışmaya 2003 Ekim ayının sonlarında başladım. Fakat Kasım ayında İstanbul'da yaşanan terörist saldırılar takvimimizi altüst etti. Bir müddet ara verdikten sonra çalışmalara kaldığım yerden devam ettim.

Sonuçta 50'yi aşkın kişiyle görüştim. Bunların büyük çoğunluğunu Kürt kökenli aydınlar, politikacılar, belediye başkanları oluşturuyor. Ayrıca bu sorunun değişik boyutları üzerinde çalışan uzmanların ve farklı siyasi partilerin görüşlerine de başvurdum. Bu arada okuyuculardan yüzlerce faks, elektronik posta ve mektup geldi. Bunların da sayesinde Kürt sorununun daha geniş bir kitle tarafından tartışılması amacımıza ulaştığımız olduk.

Kitapta çok kişinin emeği ve katkısı var. Dostlarım Ümit Fırat ve Şeyhmus Diken, bütün çalışma boyunca bana yol gösterdiler, görüşmem için isim önerdiler, akıl verdiler. Naci Sapan, yuvarlak masa toplantımız için Güneydoğu Ekspres gazetesinin bütün imkânlarını bize tahsis etti. Bu gazeteden meslektaşım Erdal Fırat toplantının kasetlerini büyük bir hızla deşifre etti. *Vatan*'dan Aşkın Arslan da diğer görüşmelerin deşifreleri için büyük emek sarf etti.

Birçok görüşmede ve seyahatte foto muhabiri arkadaşım İlker Akgüngör bana eşlik etti. Geri kalan fotoğrafları *Vatan* Ankara bürodan arkadaşlarımız ve arşiv bölümü sorumlusu Ali İskefli sayesinde temin ettik.

Feridun Çelik röportajını *Vatan* İstanbul bürodan Mehmet Çolak, Ahmet Türk röportajını *Vatan* Ankara bürodan Dilek Gedik ve Osman Baydemir röportajını Şeyhmus Diken gerçekleştirdi.

Kapak fotoğrafınıysa, 14 yıl önce *Ayet ve Slogan*'da olduğu gibi yine aziz dostum Manuel Çıtak'ın arşivinden bulduk.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

SUNUŞ

13

Başta Türkiye'nin Kürt sorununu benimle tartışma inceliğini gösterenler olmak üzere, isimleri bu kitapta geçen ya da geçmeyen, ama bu çalışmaya doğrudan ya da dolaylı, bilerek ya da bil-meyerek katkıda bulunan herkese çok teşekkür ediyorum.

Ruşen Çakır

Nisan 2004 , Esentepe-Acıbadem

**Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları
serbest bırakılmış eserdir**

1

**DİYARBAKIR'DA ALTI KANAAT
ÖNDERİYLE YUVARLAK MASA**

17 Ocak 2004 günü Güneydoğu'nun altı önemli ismi, kanaat önderiyle Diyarbakır'da bir araya geldik. 2003 Aralık sonunda yayın hayatına atılan *Güneydoğu Ekspres* gazetesinde gerçekleştirdiğimiz bu yuvarlak masa toplantısına şu isimler katıldı: Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti Başkanı ve *Güneydoğu Ekspres* gazetesi sahibi Naci Sapan, 1997-2002 arasında Batman Barosu başkanlığı yapan Sabih Ataç, bölgedeki birçok sivil toplum faaliyetinin başlatıcısı, yazar Şeyhmus Diken, dört yıldır Diyarbakır Sanayi ve Ticaret Odası Başkanlığı görevini yürüten Kutbettin Arzu, 2003 yılında Amerikan *Time* dergisi tarafından “modern çağın kahramanı” seçilen Kadın Merkezi (KAMER) Başkanı Nebahat Akkoç, Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkan adaylığı için DEHAP İl Başkanlığı görevinden ayrılan Fırat Anlı. Anlı bu görüşmenin ardından, DEHAP'ın dahil olduğu Sol İttifak tarafından, SHP listesinden, Diyarbakır büyükşehire bağlı Yenişehir alt kademe belediye başkan adayı gösterildi ve seçildi.

RUŞEN ÇAKIR: Vatan gazetesinde yayımlanacak olan “Türkiye'nin Kürt Sorunu” yazı dizisi için burada bir araya geliyoruz. Tartışmamızın temelini, sadece Diyarbakır'da değil, tüm Güneydoğu'da bu sorunun günümüz itibariyle hangi aşamada olduğu

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

16

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

ve nasıl algılandığı oluşturuyor. Tartışmamız sırasında hem kendi kişisel görüşlerinizi, hem de mümkün olduğu kadar, bölge insanının, özellikle ilgi ve faaliyet alanlarınızda temasta olduğunuz kişilerin görüşlerini ve de genel havayı aktarmaya çalışmanızı rica edeceğim. Önce şu temel soruyu sormakla başlamak istiyorum: Türkiye'nin içinde bulunduğu şartlarda, gelinen noktada, on ya da beş yıl öncesine kıyasla nasıl bir durumdayız? İyi miyiz, kötü müyüz? Neden iyiyiz veya neden kötüyüz? Kısacası, işler iyi mi gidiyor, kötü mü?

BELİRGİN BİR RAHATLAMA VAR

NACİ SAPAN: Bölgede görev yapan bir gazeteci olarak, 10, 12 veya 15 yıl öncesine dönüp bugünle bir kıyas yapıldığında, sorunların iyi bir noktada olduğu, çözüme dönük bir perspektif yakalandığı inancındayım. En azından bir rahatlama var. İnsanlar kendilerini daha özgür ifade edebilme şansına sahip. Özellikle geçen yıl OHAL yasasının ve Olağanüstü Hal uygulamasının kaldırılmasıyla birlikte bu rahatlama daha net bir şekilde görmek mümkün. Demokratik açılımlar açısından gelişmeden söz etmek mümkün.

Bu iyimser havayı halkta hissediyor musun? İnsanlar gerçekten iyimser mi, yoksa burada bir kanaat önderi olarak böyle bir değerlendirme mi yapıyorsun?

NACİ SAPAN: Bu genel olarak tabii ki benim değerlendirmem. Ama yüzde yüz olmasa bile insanlarda da bu rahatlama hissetmek mümkün. Yüzde oranı çok yüksek olmamakla birlikte tabii bazı insanlarda, birtakım gruplarda tedirginlik yine var. Orda da bir yumuşama var. İyiye doğru gittiği yönünde ortak bir görüşü görmek ve bunu paylaşmak mümkün.

SABİH ATAÇ: Naci Bey'in tespitine katılıyorum. OHAL dışında da başka değişiklikler oldu ve tüm bunlar bir rahatlama getirdi. Top-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

ALTI KANAAT ÖNDERİYLE YUVARLAK MASA

17

lanıtı gösteri yasasında yapılan değişikliklerle artık Kürtçe konfe-ranslar, toplantılar yapılabiliyor. Bunlar olumlu bir hava yaratıyor. Kürtçe isimler üzerinde bir yasak var. Yani sınırlama olsa dahi vit-rinden dolayı bir rahatlama getiriyor. Bu sokağa da yansıyor. Yaşadığım bir olayı anlatayım: Bir hafta önce kadar Batman’da bürom-da otururken sokaktan sesler geldi. Baktım, bir yürüyüş var. İnsanlar ellerinde pankartlarla yürüyorlar ve Abdullah Öcalan lehine de sloganlar atıyorlardı. Polis de onları kameraya alıyordu ve sanırım bir gün sonra sadece kamerada tespit ettikleri şahısları gözaltına aldılar. Yani on yıl öncesine göre çok daha rahat bir noktadayız.

ŞEYHMUS DİKEN: Naci ve Sabih’e olumlu rüzgârların esmesi noktasında katıldığımı söyleyebilirim. Mutlaka beş-on yıl öncesine baktığımızda bugün gelinen nokta iyi bir noktadır. Ama şunu da göz ardı etmemek gerekir ki uygulamada, özellikle Avrupa Birliği’ne uyum yasaları çerçevesindeki yasal düzenlemeler henüz tam anlamıyla insanın içini rahatlatabilecek düzeyde pratiğe geçmiş değil.

Genel olarak psikolojiyi ifade etmenizi istersem ne söylersiniz?

ŞEYHMUS DİKEN: Psikolojiye girersek somut birtakım örneklerden konuşmak gerekir. Mesela üç yıl önce Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Birinci Kültür ve Sanat Festivali’ni yaptı. Programda Kürtçe oyunlar da vardı, ama maalesef izin verilmedi ve o oyunlar oynanamadı. İki yıl aradan sonra 2003 Mayısındaki Üçüncü Kültür ve Sanat Festivali’ne baktığımızda Kürtçe dozu bayağı yüksek edebiyat ve kültür etkinliklerine hem Diyarbakır, hem bölge, hem Türkiye, hem de Avrupa tanık oldu. Ayrıca “Ortadoğu Edebiyat Günleri” yapıldı ve Kürt entelektüellerinin yaşadığı hemen her yerden temsilciler bu etkinliğe katıldı. Bunu, açık konuşmak gerekirse, iyiye gidişin pratikteki somut göstergeleri olarak algılıyorum. Ama elbette bunlar yeterli değil. Uygulamada yöneticilerin ve karar mercilerinin Uyum Yasaları’na uyumsuz çok ciddi karşı duruşları var.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

18

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Kutbettin Bey sizin gözleminiz nedir? Bu gelişmeler piyasaya nasıl yansıyor?

KUTBETTİN ARZU: Arkadaşlarımız ekonomik anlamda değil, demokrasi, insan hakları, kültürel etkinlikler anlamında bir rahatlamadan söz ediyorlar. Bir hoşgörü, ileriye doğru umutlar, gözlemler var. En son Diyarbakır'da Kürtçe afişler asıldı. Van'da toplatıldı ama Yargıtay kararıyla bunun da yanlış olduğu görüşü ortaya geldi. Biz Diyarbakır'da bu konudaki gelişmeleri yeterli olmasa da ileriye dönük çabalar olarak görüyoruz. Beş-on yıl öncesiyle kıyaslanmayacak gelişmeler var. Ama işin ekonomik boyutunda bu yok. Maalesef Diyarbakır ekonomik olarak her gün kan kaybediyor. Ekonomide bir toparlanma yok, işsiz sayısında çok büyük artışlar var; bu işsizlik ve yoksulluğun beraberinde getirmiş olduğu sosyal sıkıntılar var: Madde bağımlılığı, sokak çocukları, fuhuş ve işsizlik birbirine paralel gidiyor. Onun için bu bölgenin demokrasi ve insan haklarıyla ilgili sorunlarının çözümü yanında mutlaka yatırım ortamının geliştirilmesi, istihdam olanaklarının yaratılması lazım ki işsizlik ve beraberinde bu sosyal problemler de azalsın. Olayın bir diğer önemli boyutu da çok genç ve hızlı bir nüfus artışı olması. Eğitimde çok büyük sıkıntılarımız var. Halen ikili eğitim yapıyoruz ve her sınıfta altmış, yetmiş arasında öğrenci bulunuyor. Dört saatlik bir eğitim içerisinde yetmiş kişilik bir sınıfta bir öğretmen bir öğrenciyi ne kadar yetiştirebilir? Bunlar bizim geleceğimiz. Bu ülkenin kalkınması anlamında mutlaka bölgenin eğitim sorununun çözülmesi lazım. Sağlık alanında da, artık Batı'nın unuttuğu bir sürü hastalıktan buradaki insanlar ciddi oranda muzdarip. Tifo, dizanteri, verem gibi Batı'da kalkmış olan hastalıklardan ölüm oranı burada çok yüksek ve son beş-on yıla göre de bu sayılarda artış var.

NEBAHAT AKKOÇ: On yıl öncesini düşününce tabii ki şiddetsizlik diye bir şey var. Bir kere o alanda hepimiz rahatlamış bulunuyoruz. Daha rahat çalışıyoruz, rahat dolaşıyoruz, rahat konuşup

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

ALTI KANAAT ÖNDERİYLE YUVARLAK MASA

19

yazıyoruz. O anlamda iyi ama açıkçası bu şiddetsiz ortam yirmi yıldır üst üste konmuş ama hiçbirimizin dokunamadığı birtakım sorunları da bütün sıcaklığıyla ortaya çıkardı. O anlamda manzara-yı yoksulluk, göçün yarattığı tahribat, kadın ve insan hakları anlamında kötü buluyorum. Nasıl baş edeceğimizi bilmiyorum. En çarpıcı sonuçlardan biri şu: On yıl içinde okuma yazma bilmeyen kadın oranında inanılmaz bir artış var. Eğitimden mahrum kalmış-lar, manzara bu. Ama tabii ki şiddetsizlik iyi.

FIRAT ANLI: Kuşkusuz objektif olarak bakıldığı zaman bir iyileş-mededen bahsetmek mümkün. Fakat 2003 yılı bu anlamda biraz farklılık arz ediyor. Tabii ki 2003 yılında da insan hakları konusunda olumlu gelişmeler var, ama aynı yıl, 2000 ve 2001'e göre hem göz-altı, hem tutuklama sayısı, hem de kırsaldaki çatışmalarda yaşamını yitirenlerin sayısında da bir artış var. Bu, ciddi, üzerinde durulması gereken, hem nicelik, hem de nitelik bakımından bir artış. Umarım ki, Avrupa Birliği, Kıbrıs, Kuzey Irak sorunlarının bu kadar gündemde olduğu, seçim öncesi merkezi otoritenin gücünün zayıfladığı bir dönemde, geçmişteki gibi yerel olumsuz birtakım güçler tekrardan hâkimiyeti ele geçirmezler. Yani bir karakol komutanı, bir jandarma çavuşu, ya da JİTEM ya da emniyet, herhan-gi bir noktada bunların bu boşluktan yararlanmamalarını diliyo-ruz. Bu kaygımız ne yazık ki ciddi bir kaygı. Onun dışında ben de arkadaşlara katılıyorum. Gelişmeler olumlu.

DEVLETİN TAVRI NET DEĞİL

Devletin bölgeye bakışında bir kıyaslama yapmanızı isteyeceğim. Ama devlet derken sadece güvenlik güçlerini kastetmiyorum. Devletin farklı alanlarında –bunun içerisine tabii ki AKP hükümeti de giriyor– farklılıklar neler? AKP hükümetinin ve diğer kurumların hem kendilerinin, hem de bölgedeki temsilcilerinin bölgeye ve soruna bakışında bir değişiklik gözleniyor mu, yoksa bir belirsizlik mi var?

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

20

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

NACİ SAPAN: Tek başına iktidar olan AKP'nin Kürt sorunu konusunda net olduğunu söylemek mümkün değil. Zaten bir politikası da yok bu konuda. Ağırlıkta olduğu illerde, mesela Siirt'te bu konuda zaman zaman çatışmalar söz konusu oldu; AKP ile Kürt sorunu konusunda çaba sarf eden insanlar arasında birtakım problemler yaşandı, bu partiye kadar yansıdı. Ama genel anlamda devletin bakışında bir yumuşama olduğunu görmek mümkün. Bunu hissediyorum, birtakım görüşmelerden de bunu hissetmek mümkün. Geçmişte de şunu söylüyorduk: Devlet erkini elinde bulduran, devlet adına bölgede görev yapan insanlar o erki iyi bir şekilde, devlete yakışır bir şekilde kullandıkları zaman, o yara diye bahsettiğimiz bölüm kaşınıp irin akıyordu. Ama o erki elinde bulduranlar davranış biçimleriyle, halka yaklaşımlarıyla, vatandaş tavrılarıyla kötü bir yönetim biçimi gösterdiklerinde o yara kaşınıyor ve irin akıyordu. İyi jandarma, iyi vali, iyi kaymakam, iyi polis olduğu yerlerde yumuşamanın, barış içinde dostça bir ortamın izlerini görmek mümkündü. Son dönemlerde az önce bahsettiğim tarzda yöneticiler var. Batman'da, Siirt'te, Mardin'de, Şırnak'ta, Diyarbakır'da sorunun çözümüne dönük duran ve vatandaşla iyi geçinmeye çalışan ya da bunun böyle olması gerektiğine inanan valiler var. Onlarla birebir sohbetlerimizde bunu görmemiz mümkün. Bakış iyi, ama çözümle ilgili çok süratli bir gelişme olduğunu söylemek mümkün değil. Tabii ki çok genel bir politikaya ihtiyaç var.

Sabih Bey insan hakları ihlalleri konusu bazı deneyimleriniz olduğunu biliyorum. Geçmişteki ve bugünkü deneyimlerinizi kıyaslayabilir misiniz? Hakikatten “iyi polis şefi, kötü polis şefi, artniyetli, iyiniyetli” gibi ayrımlar bölgede belirleyici oluyor mu? Bir Gaffar Okkan olayı yaşadık mesela, bunlar etkileyici oluyor mu? Ayrıca hak ihlalleri konusunda azalma veya artma olup olmadığı konusunda ne söyleyeceksiniz?

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

ALTI KANAAT ÖNDERİYLE YUVARLAK MASA

21

SABİH ATAÇ: Devletin bu konuda ne yapmak istediği net değil. Kimi zaman iyi, kimi zaman kötü; ikisini bir arada görebiliyorum. Ama bu yasal değişiklikler, uyum paketleriyle birlikte gelen irade açıklamasını olumlu görüyorum. Bunların hayata yansımaları konusundaysa, işte orda görevli kişiler ön plana çıkıyor. Örneğin DGM kapsamına giren suçlarla ilgili gözaltına alınan şahıslara savunma hakkının tanınması, işkence gibi konularda değişik yerlerde farklılık görebiliyorum. Ama yine bu alanlarda ciddi bir değişim olduğu kanaatindeyim; ciddi bir iyileşme var, yani işkencede ciddi bir azalma var, DGM kapsamına giren suçlarda dahi avukatın gidip görüşebilmesi mümkün, gözaltı süresi azaltıldı... İyiniyetli bir emniyet müdürü o ilde insanların çok rahat bir ortamda yaşamasını sağlayabilirken, olumsuz bir emniyet müdürü de çok farklı bir uygulama içerisinde girebiliyor. Devletin iradesini net açıklamıyor. Bir memurun farklı davranabilmesine imkân tanıyan boşluklar bırakabiliyor. Hükümet ciddiyse, çıkarttığı bütün yasaların akabinde uygulanmasını isteyebilmelidir. Ama onu göremiyorum. Sanki devlet de gününü geçiriyor, idare eder bir manzara çiziyor. Sanki toptan bir iyileşme istemiyor gibi.

ŞEYHMUS DİKEN: Devlet cephesinde önceki döneme göre olumlu anlamda bir değişim var. Yani bir dinleme, izleme politikası veya yakın takipli “bekleyip görelim, ama bu arada bir şeylerin de hazırlığını yapalım” politikası var. En azından devletin politikasındaki değişiklikler anlamında, kapalı kapılar ardında olsa bile, dinlenmesi, izlenmesi gereken insanların dinlendiği ve izlendiği bir sürece girmiş görüyoruz. Tabii bu dinleme ve izlemenin istihbari anlamda olmadığını da belirtmekte yarar var. Çok üst düzeyde, sorunları, kendilerine göre doğru adresten dinlediklerini, brijing aldıklarını duyuyor ve biliyoruz.

Somut bir örnek vermek gerekirse: Bundan üç ay önce Hasan Cemal “Kürtler” kitabıyla ilgili olarak Diyarbakır’a geldi. 300-400 kişinin ilgili katılımıyla Büyükşehir Belediyesi’nde bir söyleşi yaptık kendisiyle. Hasan Cemal, kitabın basılmasından sonra çok

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

22

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

üst düzeyde yetkililerin kendisinden bu konuda katılımcı bir şekilde brifing aldıklarını ve ayrıntılı bir şekilde kendisini dinlediklerini anlattı. Zaten satır aralarında bunu gazetesindeki kendi köşesinde de dile getirdi. Bu çok önemli. Ama bu konuda Sabih'e katılıyorum. Henüz politikada bir netlik yok. Yani ne yapılacağı konusunda, nasıl adım atılıp, çözüm konusunda nasıl politika üretileceği konusunda henüz karar verilmemiş.

Hasan Cemal ile merkezi yönetimin önemli temsilcilerinin görüşmesini bölgeye uyarlayabilir miyiz? Bölgede de karar merciindeki insanlar hakikaten temsil kabiliyeti olan insanlarla temastalar mı? Yönetirken buradaki insanlarla görüşüyorlar mı, yoksa hâlâ bir uzak durma mı söz konusu?

ŞEYHMUS DİKEN: O karşılıklı görüşme durumuna gelinmedi henüz. Ama karşılıklı gardlar alınıyor, ölçülüyor sanki. Karşılıklı gardlar alınıyor, ama adım atma süreci de yaşanıyor. Örnek vermek gerekirse, yine İnsan Hakları Haftası nedeniyle, İnsan Hakları Derneği yöneticileri sadece bu yıl Diyarbakır'la sınırlı kalmadılar, ilçeleri de dolaştılar. Gittikleri yerlerde önceki yıllara göre çok farklı durumlarla karşılaştılar. İki ilçeyi örnek vereceğim. Diyarbakır'a bağlı Bismil ve Lice'de kaymakamlar ve ilçe emniyet müdürleri kolaylaştırıcı rol üstlendiler. Hem bildirimlerini dağıtmalarına ortam hazırladılar, hem de kendilerini Emniyet Müdürlüğü ve Kaymakamlığa davet ederek çay ikram ettiler. "Karşılıklı görüşerek bazı işleri yapalım, birbirimize yardımcı olalım" anlamında davranış örnekleri sergilediler. Bunlar İHD yöneticilerinin ifadeleri. Basına da yansıdı. Bunlar bölge gerçekleri açısından doğal olarak şimdiye kadar alışmadığımız şeyler. Tam da burada Naci'ye katılıyorum. Halk tam da bu noktada, bölgede bu politikaya ve döneme uygun yöneticilerle tanışmak istiyor. Üst düzeyde birtakım kararların alınma süreci yaşandığı ortada, ama henüz alt düzeydeki kamu görevlilerine bu anlayış tümüyle yansımamış. Sindireme, hazmedememe gibi bir şey de var. Bir geçiş döneminden ge-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

ALTI KANAAT ÖNDERİYLE YUVARLAK MASA

23

çiyoruz gibi geliyor bana. Önümüzdeki dönemde bunları aşacağız diye temenni ediyorum.

SABİH ATAÇ: Bu örnek olabilir mi bilmiyorum: Geçen sene Çanakkale Şehitleri Günü'nde, İnsan Hakları Günü'nde vilayet, sivil toplum örgütleriyle birlikte o günleri kutlamayı düşündü ve baroyla ortak düzenleme yapıldı. Batman Baromuzdan üç avukat arkadaşımız, resmi-sivil herkesin katıldığı İnsan Hakları Günü'nde insanın ne olduğunu, tarihçesinden Kopenhag kriterlerine kadar ortaklaşa anlattılar.

Sizin konunuz ekonomiye girdiği için, Kutbettin Bey, soruma devlete ek olarak büyük sermaye çevrelerini de katmak istiyorum...

KUTBETTİN ARZU: 20 Mayıs 2000'de Milli Güvenlik Kurulu bir toplantı yapıyor ve diyor ki: "Bölgenin güvenlik sorununu çözdük, bundan sonra eğitim, sağlık ve ekonomik sorunları var. Bunların çözülmesi lazım." Sonuçta 200 maddeye yakın bir eylem planı hazırlıyorlar. Ama 2000' den 2004'e gelene kadar geçen süreçte biz maalesef bu iyileşmeleri göremedik. Yine mesela o dönemdeki hükümetlerin ve MGK'nın almış olduğu kararlardan biri de GAP'ın 2010 yılında bitirilmesidir. GAP'ın biliyorsunuz iki ayağı var: enerji ve tarımsal sulama. Bölgenin ekonomisini geliştirecek olan kısmı tarımsal sulamadır. Tarımsal sulamada maalesef yüzde 12'lerde, enerjide yüzde 80' lerdeyiz. Elde edilen elektrik enerjisiyle GAP kendini amorti etmiş ama esas bu bölgenin kaderini değiştirecek, ürün verimliliğini artıracak, sermaye birikimine neden olacak, işsizliği çözecek olan tarımsal sulama kısmı yüzde 12'lerde. Dicle ve Fırat Türkiye'de kullanılabilir su kaynaklarının yüzde 25'ine sahip. Dolayısıyla biz bu oranda olunca Türkiye ortalamasını da aşağıya çekiyoruz. Sudanabilir, sudan faydalanabilir oranı tarımsal sulamada yüzde 34'lerde. Dicle ve Fırat'ı çıkarırsak Türkiye ortalaması da yükselecek. O yüzden 2010

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

yılında bitirilebilmesi için GAP'a yıllık yaklaşık 2 milyar dolarlık bir ödeneğin ayrılması gerekiyordu. Dört yıl geçti bu ödenekler 200 milyon dolarla, 300 milyon dolarla sınırlı kaldı. Şimdi 2004 yılına geldik 2010'a altı yıl kaldı. Yılda 2.5 milyar dolar bir para ayrılması gerekir ki bu bitsin. Türkiye'nin en büyük projelerinden biri, bölgenin de ekonomik olarak kaderini değiştirecek bir şey. Halbuki geçen yıl yaklaşık 300 milyon dolar bir para ayrılmış. Dolayısıyla hedeflenen sürenin on katı bir sürede ancak bitirilebilecek. O da 2010 değil 2060 yılına denk gelecek. Söylemek istediğim, gerek MGK gerek hükümet bu bölgenin ekonomik olarak kalkındırılmasının şart olduğunu söylüyor ama bu söylemde kalıyor.

Aynı şey büyük sermaye kesimi ve TOBB için de geçerli. TOBB mesela 10 Ocak 2003 tarihinde Ankara'da bir ekonomi zirvesi yaptı ve orada bölge adına ben konuştum. Bu bölgedeki ekonomik sorunların mutlaka çözülmesi gerektiğini, bunun birkaç ayağının olduğunu, bir defa burada Türkiye'nin üretim yapması, istihdam ve ihracat yapması gerektiğini, bölgeler arası dengesizliği ancak böyle ortadan kaldıracabileceğimizi söyledim. "Kopenhag kriterleri" diyoruz ama bir de "Maastricht kriterleri" var. Türkiye'de gelişmiş bölgeler ile geri kalmış bölgeler arasında gelişmişlik farkı nerdeyse yirmi kata çıktı. Bu farkın düşürülmesi anlamında bir defa bu bölgede yatırım yapılması gerekir. Bizim bu bölgede çok büyük işsizlik var, işsizliğin ortadan kaldırılması lazım. Çünkü bütün sorunların temelinde işsizlik ve açlık yatıyor. Üçüncüsü de buradan büyük kentlere olan göç, kentlerin varoşlarında yeni problemlerin oluşmasına ortam hazırlıyor.

Sokak çocukları oranında İstanbul birinci sırada. Ondan sonra Diyarbakır geliyor. Halbuki Diyarbakır nüfus olarak Türkiye'nin onuncu şehri. Niye sokak çocukları oranında ikinci? Problemleri olduğu için elbette. Yine İstanbul'da yakalanan çocukların büyük çoğunluğu da bu bölgeden giden insanlar. O halde İstanbul'unun, İstanbul'da rahat etmesi için bu bölgede yatırımın geliştirilmesi lazım. Bu konuda İstanbul Sanayi Odası ile biz görüşüyoruz, bi-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

ALTI KANAAT ÖNDERİYLE YUVARLAK MASA

25

zimle aynı görüşler. Türkiye Giyim Sanayicileri Derneği ile görüşüyoruz, bizimle aynı görüşler. Bunlar bölgede yatırım ortamının iyileştirilmesi konusunda hükümete sürekli brifing veriyor, taleplerde bulunuyorlar. En son 18 Temmuz'da biz Sayın Başbakanı TOBB aracılığıyla buraya davet ettik, Diyarbakır'a gelip ekonomiyle ilgili bir toplantı yaptılar. Bölgenin ekonomik sorunlarıyla ilgili bir başka toplantı da Erzurum'da yapıldı. O toplantıda bölgede yatırım ortamının iyileştirilmesiyle ilgili kararlar alındı. Şimdi bu kararlar kanun haline getirilip meclise sunulmuş. Ama burada şöyle bir sıkıntı var: "Bin 500 doların altındaki iller" deniyor. Bin 500 doların altında iller denince Afyon, Uşak, Yozgat, Çankırı, Çorum gibi ülkenin diğer bölgelerindeki iller de giriyor. Tamam bu iller de geri kalmışsa teşvik edilmeleri gerekir, ama aynı kapsama soktuğunuz takdirde ülkenin Batısından gelmesi gereken yatırımcı buralara kadar geleceğine oralarda yatırım yapacak. Buralara yatırım yapılmaması sadece bu bölgenin değil, ülkenin sorunudur. Çünkü burada yaşanan sorunlar sonuçta yumak olup bütün ülkeyi ilgilendiriyor.

Yine bizle ilgili önemli bir konu da, köye geri dönüş. Bunun sosyal, kültürel ve ekonomik altyapısının hazırlanıp hızlandırılması lazım ki buradaki işsizlik sorununu çözelim. Söylemde herkes bizimle hemfikir. İstanbul Sanayi Odası, Türkiye'nin ekonomik anlamda en büyük kurumu TOBB Başkanı bu konuya çok sıcak bakıyor. Ama uygulamada istediğimiz sonucu alamıyoruz.

NEBAHAT AKKOÇ: Bir zamanlar "asmayalım da besleyelim mi?" veya "çakı gibi askerlerimiz dururken copla ne gerek var!" deniyordu. Ve yıllar sonra bir gün bir Başbakan çıktı –o günü çok önemsiyorum hiç unutmayacağım– ve televizyon ekranından "İşkence bir insanlık suçudur" diye, böyle bastıra bastıra söyledi. Bu benim için çok önemli bir gündü, Abdullah Gül'dü o zaman başbakan; henüz Tayyip Erdoğan'ın seçilmediği dönemdi. İşkence mağduru biri olarak çok duygulandım. Tabii bu söylemden sonra işkence bitti mi, bitmedi. İnsan Hakları Derneği'nin verilerini çok

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

26

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

ciddiye alırım, işkence sürüyor, ama bu nerden nereye geldiğimizi göstermesi açısından çok önemli bir şeydir. Bölgenin güvenlik sorununun çözüldüğünü söylüyor MGK. İyi de güvenlikten ne anlıyoruz? Mesela kadınların güvenlik sorunları çözülmedi, kadınlar çok yoğun bir şekilde aile içinde şiddet yaşıyorlar ve hatta tavuk keser gibi öldürülüyorlar. Bu kimin sorunu peki? Sanki sadece kültürel nedenlerden kaynaklanıyormuş gibi ifade ediliyor. Böyle görünen bir sorun ama öyle değil, pek çok mekanizma bu sorunu besler, destekler, sürdürür, çünkü bu pek çok insanın işine gelir. Böyle yaşayan bir toplum çok kolay yönetilebilir bir toplumdur.

Çok çarpıcı bir şey yaşıyorum; kadınların istediği bütün yasalar çıktı. Hakikaten tartışa tartışa çıkardık, kendimizi çok içinde hissederek çıkardık. Fakat hükümetin ağızından kadının insan haklarına yönelik ya da kadınların yaşadıklarına yönelik tek bir laf duymadım, böyle bir ihtiyacım var. Hani bu yasalar çıktı ve geri alınacaklar gibime geliyor. Ankara'daki AKP ile buralardaki AKP arasında büyük bir çelişki var; ne olacak bunun sonu diye meraklanmaya başladım. Yasalar çıkıyor, ben çok memnunum bundan açıkçası. Fakat yasalar yetmiyor, yasaların yetmediği durumlar var ve ben bu son iyileşmenin devlet politikası olduğuna inanıyorum. Bazı noktalarda kişisel özellikler nedeniyle tıkanmışna da inanıyorum. Ama artık çok büyük bir fark var: Artık rüyamızda bağıyor gibi değiliz. O tıkanıkları aşabiliyoruz, örneğin sesimi duyurabiliyorum. Aradaki farkı şöyle anlatabilirim: o zaman rüyamda bağıyor gibiydim, hakikaten sesimi duyuramıyordum; onun verdiği sıkıntılar vardı. Ama şimdi çok çabalarsam bir yere bir şey duyurabiliyorum, yani bir dinleyen çıkıyor. Belki Şeyhmuş'un söylemek istediği de buydu.

Siz KAMER'i kurduğunuz yıllarda devletin temsilcilerinin sizinle kurduğu ilişki ile bugün geldiğiniz noktada kurduğu ilişkiler arasında bayağı değişiklik olmalı...

NEBAHAT AKKOÇ: Çok değişiklik var. Çünkü dünya biliyor ki

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

ALTI KANAAT ÖNDERİYLE YUVARLAK MASA

27

kadınların durduğu yer bir ölçüdür. Kültürel özelliklere bakılır ve çok iyi bir veridir. Yani kadınlar nerde duruyor, kadınlar şiddet yaşıyorlar mı, kadının eğitim durumu nedir, kadınların güvenliği sağlanmış mıdır? Bunu ölçüyorlar. Bize geldikleri zaman, kadının nerde durduğunu öğrenerek Kürt sorununu ölçüyorlar aslında. Türkiye'deki demokratikleşmeyi ölçüyorlar aslında. Yabancılar biliyorlar; bizde de devlet kısmen fark etti bunu, ama herkes fark etti diyemem. Bu öyle bir sorun ki devlet de tek başına çözemez. Tamam yasalar çıktı. Cumhuriyet döneminde de yasalar vardı ama hâlâ yüzde 20 oranında kadın resmi nikah yaptırılıyor ve eğitim hakkından yararlanıyor. Zihniyetin değişmesi için de bir çaba olması lazım. O nasıl olacak? Orada da bir problem var.

Fırat Bey siz yakın bir zamana kadar DEHAP il başkanısınız. Devletin geneldeki ve özel olarak partinize bakışındaki gerginlik aşıldı mı? DEHAP'a daha önceki partilerden farklı davranıyorlar mı? Bir de siz şu anda Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkan adayısınız, HADEP'ten seçilen ve sonra DEHAP'a geçen belediye başkanlarıyla ve belediyelerle devletin kurduğu ilişki nasıl? Bu 5 yıllık deneyimi de değerlendirebilir misiniz?

FIRAT ANLI: Ne devletin ne de AKP'nin Kürt sorununa bir çözüm paketi olduğuna inanmıyorum. Özellikle devletin temel kaygısı güvenlik ve istikrardır. Bölgede olayların bitmesini hedeflediler. Bu noktada olumlu bir şey elde ettiler, en azından olay sayısında azalma var. Kırsalda bir güvenlik var, kent merkezinde bir güvenlik var. Bunlarda bir ilerleme var. Ama hem AKP'nin, hem devletin Kürt sorununa temel bakışı bir fobi üzerinde şekilleniyor. ABD'nin, Irak'a müdahalesinden sonraki her gelişme, özellikle ordaki Kürt örgütlerinin federasyon tartışması hemen burada yansımalarını buluyor. Bu fobiyi canlı tutan bir durum ve bu sebepten ötürü bir çözümsüzlük politikası sürdürülüyor.

Kıbrıs'taki gibi mevcut statükoyu korumayı ve biraz da aslında bunu sürece yaymayı hedef alan bir yaklaşım daha çok öne çı-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

kıyor. Devletin içinde bir politikası olmadığı için bu konuda yerelin, mesela bir valinin yaklaşımı ile bir diğeri arasında çok uçurumlar olabiliyor. Örneğin Diyarbakır Valisi ile Bingöl Valisi çok ciddi farklar geliştirebiliyor. Yine emniyet müdürleri, jandarma arasında bu böyle. Gaffar Okkan'ı çok söylüyorlar ama ben baro yöneticisiyken iki yıl boyunca Okkan bize randevu vermedi, ama Atilla Çınar döneminde yarım saat içerisinde DEHAP İl Başkanı olarak kendisiyle görüşüyordum. Birçok toplumsal gösteriye Atilla Çınar'ın kendisi gelmiştir. Biz diyalogo birlikte sağladık.

İlerleme ölçüsü eğer buysa bu noktada olumlu gelişmeler var. Fakat temsil açısından öne çıkanlar seçimle iş başına gelenler, belediye başkanlarımızdır. Bugüne kadar ne 29 Ekim resepsiyonlarına, ne 30 Ağustos'ta çağırılmadılar. AKP'ye türban engeli şeklinde yansıyan bu vaka bizim belediye başkanlarımızın hiç çağırılmaması şeklinde gelişiyor. Eşlerinin türbanlı olup olmadığına bakmadan hiçbirinde orduvine sokulmadılar. Hiçbir etkinlikte hiçbir zaman Belediye Başkanlarımızın elini sıkma gibi medeni bir davranış bile gösterilmedi. Lice'de bir sünnet şöleni yaptık oraya gelen doktorlar hakkında soruşturma başlatıldı. Sorunlar yavaş yavaş aşıyor diyemiyoruz, çok açık söyleyeyim. Olumlu adımlar atılıyor; özellikle yasal düzenleme, 3 Ağustos parlamento kararları devrim niteliğinde. Ama bugüne kadar, örneğin Kürtçe kurs açılabilmiş değil. Yayın konusunda yerel medyaya dönük çok sınırlayıcı ve engelleyici yaklaşımlar var.

Elbette iyileşmeler var ama Kürt sorununa özgü diyebileceğimiz bir proje, bir uygulama ne yazık ki yok. Genel bakış bu. Türkiye-AB ve Türkiye-ABD ilişkilerinin de ortaklaştığı bir nokta var. Artık sadece Kürt sorunu değil, insan hakları, demokrasi, bireysel özgürlükler, hatta hukukun üstünlüğü gibi birtakım kavramların içi doldurulmak durumunda. Buna karşı değiliz, yani bu kelimelerle de ifade edilsin ama sonuçta bireysel hak olarak bile olsa, örneğin bugün televizyonda bir saatlik bile olsa Kürtçe'nin olmayışı acıdır. İşte Batman'da kapının beş santim dar olmasından ötürü izin verilmemesi hâlâ o klasik anlayışın sürdüğünü gösteri-

yor. Bunlar o fobiden kaynaklanıyor. Üç ay sonra, yeni bir rüzgâr-la tekrar çok rahatlıkla geçmişe dönülebileceğinin işaretleri var. Son birkaç aylık dönemde DEHAP bazı kampanyalar yürüttü. Başta Abdullah Öcalan üzerindeki tecrit ve cezaevlerindeki genel tecrit uygulamalarının kaldırılması istendi. Özellikle kampanyanın son bir ayında polis Diyarbakır'daki hemen her etkinliğe biber gazıyla müdahale etmeye başladı. Yine gösteriler dağıtılıyor ama gözaltında işkence yapılmıyor, fark bu.

PAKETLER İYİ, AMA BİR DE UYGULANABİLSELER

Paketlere, paketlerin uygulanışlarına değindiniz ama şimdi bunu üç soru olarak soruyorum: Bir, şu ana kadar yapılan yasal değişiklikten memnun musunuz, yeterli mi? İki, uygulama konusunda ne gibi sorunlar yaşıyor? Üç, bu sorunlar aşılır mı?

FIRAT ANLI: Paketler çok önemli, gerçekten 3 Ağustos 2002 tarihli parlamento kararları devrim niteliğinde, bunları çok olumlu buluyoruz. Bunun çok daha ilerisi mutlaka olmalıdır. Yeterli bulmadığımız yönleri var, ama mevcut olan haliyle de çok önemli gelişmeler. Gerçekten Kürt sorununa en azından çözüm noktasında bir arayışın ifadesi, ancak maalesef uygulanmıyor. En basiti, parlamentoda tartışılırken bile bir yerden yüksek bir sesle muhalefet geldiği zaman hemen o paket daraltılabiliyor. Örneğin siyasi partilerin Türkçe dışında dil kullanmaları tartışılıyordu, bu pakette vardı, ama bölge düşünülünce Kürtçe propaganda yapılır diye geri çekildi. Siz bir köye, bir kasabaya gittiğiniz zaman dinlemeye gelenlerin, özellikle kadınların önemli bir kısmı Türkçe bilmiyor. Bir siyasi parti olarak, destek isterken projelerinizi nasıl anlatacaksınız? Partimizde onlarca insan Kürtçe hitap ettiği için, Kürtçe “merhaba, nasılsın?” dediği için ceza almış durumda. Yine paketlerin uygulamasına dönük bir merkezi iradenin olduğuna inanmıyorum. Kesinlikle uygulanması yönünde bir yaklaşım oturtulursa yerelde buna direnecek bir güç yoktur. Yerel “bunu uygulamıyo-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

30

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

rum” demez, diyemez, ama devlet dediğimiz organın içerisinde AB’ye karşıtlığını çok açık ifade eden, bu genel gelişmelere çok karşı duran kesim halen etkili. Bunların uygulanması noktasında sıkıntı yaratanlar da esas olarak onlardır, diye düşünüyorum. AKP’nin bu noktada, tırnak içerisinde, daha iyiniyetli olduğuna inanıyorum. AKP uygulama noktasında daha iyi niyetli bir tablo çiziyor. Ama Başbakanın bir söylemi vardı, “Parlamentoda anayasayı değiştirecek çoğunluğa sahibiz ama muktedir değiliz,” demişti ki bu önemli bir belirlemeydi. Bence AKP biraz da burada kamuoyuna dönük mesajlar veriyor. Seçim öncesi propaganda dönemindeki gibi düşünüyor. Halbuki yasaları değiştirme iradesine sahip olduğunun farkında olması gerekir.

NEBAHAT AKKOÇ: Ben de uyum paketlerini çok olumlu buluyorum. Hepsinin tasarı halinde olduğu dönemlerde –daha çok kadınları ilgilendiren yasalara bakarak konuşuyorum– Türkiye’deki kadın hareketi olarak müdahale edebildik ve etkili olabildik. En son tecavüzle ilgili çıkarılacak bir yasada garip bir tanımlamayı ilettiğimiz zaman tekrar ele aldılar. Birçok konuda etkili olduğumuz için hakikaten heyecanla takip ediyoruz. Direniyoruz falan ama uygulamaya gelince tabii hükümet ne kadar zorlanıyor bilmiyorum. Her zaman sorunlar üzerinden kendini varedabilen, üretmeyen bir kesim vardır Türkiye’de. Bazı çevreler ve insanlar vardır ki onlar için sorun orta yerde durmalıdır. Çünkü kendileri ancak o sorun üzerinden var olabiliyorlar. Onlar mutlaka engeldir. Hükümetin zorlandığına, ama gene de beklenenden hızlı ve tatmin edici bir şekilde paketlerin çıktığına inanıyorum. Dil sorunu hakikaten önemli bir sorun. Kadının insan hakları açısından da çok önemli. Bize başvuran kadınların yüzde 38’i hiçbir şekilde Türkçe bilmiyor. KAMER’i kurduğumuz günden itibaren bu bölgede konuşulan tüm dillerle danışmanlık yaptık. Herhangi bir yasal engelle karşılaşmadık. Kurmançça, Zazaca, Arapça, Türkçe de yaptık. Fakat yüzde 38 oranındaki kadının Medeni Kanun ile ilgili hiçbir fikri olmadığını düşünüyorum. Korkunç bir şey, onlar bu ül-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

ALTI KANAAT ÖNDERİYLE YUVARLAK MASA

31

kenin vatandaşı değil mi? Dilden kaynaklanan iletişimsizlik girdiğimiz bu süreç içerisinde çok kötü. Yerel seçimlerde bir şekilde iletişim kurmak lazım nasıl olacak, ne anlatacaklar? Bundan 6 yıl önce yaptığımız bir araştırmaya göre kadınların yüzde 75.6'sı bilinçli tercihiyle oy kullanamıyor. Doğal olarak kocalarının, babalarının, aşiretlerinin partisine oy veriyorlar. Çünkü siyasi parti nedir, seçim nedir, yurttaş olarak hangi hakları var, bunları bilmiyorlar. Bu sorun ortada duruyor. Öte yandan uygulamada çıkan sorunlara da bakmak lazım. Mesela Fırat Bey'in bahsettiği bir kapı sorunu: Ben çocuk yuvaları kuruyorum, çünkü kültürel değişim ve dönüşümün sağlanabilmesi için çocuklarla çalışmanın çok önemli olduğunu düşünüyorum. Yuva açarken böyle bir prosedür vardır; kapının ölçüsü santim olarak bellidir, bunu biz yapıyoruz. Bütün kapıları değiştirdim. Beş tane yuvamız var, hepsinde kapıların ölçüleri özeldir. Ölçtüğümüzü, hatta depremden sonra çıkan başka bir yasa var, bütün kapılar dışarı doğru açılmalı. Yani bu bir kurala, hemen bunu giderip yeniden bir başvuru yapmalı. Gerçek engelin ne olduğunu bulmak açısından oraya takılıp kalmamak gerektiğini düşünüyorum.

KUTBETTİN ARZU: Bölgede iki tip paket açıldı biliyorsunuz; bizim paketler gerçekten sıkıntılı. Demokrasiyle, insan haklarıyla ilgili açılan paketleri, son dönemde çıkan yasaları son derece olumlu buluyoruz. Uygulamada bayağı gelişmeler olduğu, ama bunların yeterli olmadığı konusunda da herkes hemfikir. Bir de bu bölgeyle ilgili ekonomik paketler açıldı. Biz onların sayısını unuttuk: 28, 30... Her gelen hükümet iki-üç paket açtı. Burada bakanlar kurulu topladı, ama bunlar realize edilmedi. Yani lafta güzel şeyler, fakat ekonomik yaşantımızda yansımaları göremedik. Şu anda mecliste olan bir yasa var. Bu yasa 1500 doların altındaki illerle sınırlı. Daha önceki 4325 sayılı yasa, "OHAL ve Mücavir İller Yasası" diye çıkmıştı, çünkü bölgedeki şiddet ortamı nedeniyle yaşanan göç ve köy boşaltma sorununu çözmeyi hedefliyordu. Onun için şimdiki yasa da bu bölge illerine uygun olarak çıkarılmalıdır.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

32

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Eğer 1500 doların altındaki illere de bir şeyler verilecekse bunun ikiye ayrılması, Doğu ve Güneydoğu'daki illere bu uygulama oranının artması gerekir.

Aralık ayında AB ile müzakere tarihi görüşmeleri olacak. O zamana kadar uygulamadaki sorunların çözülmesi gerekiyor mu?

ŞEYHMUS DİKEN: Ben de o noktaya gelmek istiyordum. Kutbetin'in bıraktığı ekonomi paketleri noktasından sürdürmek isterim. Elbette bu hayata katılmayan, gerçeğe dönüşmeyen ekonomi paketleri konusunda burada bir sıkıntı vardı. Sonuçta o paketleri açıklayan siyasi iradenin iki dudağının arasında bir paketti mesele. Yasal beslemesi, arka planı, geri beslemesi yoktu paketlerin. Kararı siyasi otorite veriyordu, uygulayıp uygulamamak da kendilerine kalıyordu. Ama şimdi demokrasi paketi ile hak ve özgürlükler paketi söz konusu olduğunda çok farklı bir durum yaşanıyor. Bir defa AB'ye uyum süreci dediğimiz mesele var. 2004 Aralık ayına kadar yetişme olayı var. İşte tam burada iki noktaya dikkat etmek lazım: Birincisi AB'nin koyduğu takvime yetişmek; ikincisi yerel ayağın bu takvim tarihiyle örtüşmesi. Acaba biz yerel unsurlar olarak buna ne kadar kendimizi hazır hissediyoruz? Bu bakımdan Nebahat Akkoç'un perspektifinin çok doğru olduğuna inanıyorum. Öncelikle kendimizi tam anlamıyla bu yasal perspektife, uyum yasaları konusuna henüz yeterince hazırlamamışız. İlgili kamuoyu olarak bu konuda yeterli bir eğitim sürecinden geçmemişiz. Haklarımızın ne olduğunu, bunlar için kamuoyunu nasıl harekete geçireceğimizi, yasal otoriteyi, siyasileri, devleti nerede etkileyebileceğimizi, haklarımızı nasıl söke söke talep edip kendilerini zorlayacağımızı, henüz tam anlamıyla, gerek sivil toplum örgütleri olarak, gerek siyaset yapan insanlar olarak, gerekse kamu ve yerel kanaat önderleri olarak yeterli bir düzeyde bilmiyoruz. Asıl bu konuda kamuoyunu harekete geçirmek gerekiyor. Siyasi açıdan, yani siyaset yapan merkezi hükümet açısından olaya baktığımızda da bu paketleri açıklamaktan çok, paketin

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

ALTI KANAAT ÖNDERİYLE YUVARLAK MASA

33

arkasındaki duruş önemli. Yani paketlerin hayata geçmesi konusundaki duruşları nedir? Bunu net bir şekilde kamuoyuyla, halkla paylaşmalılar. Bu konuda duruş eksikliği var.

Paketlerde özellikle Kürt sorununu ilgilendiren boyutuyla bir eksik var mı?

SABİH ATAÇ: Eksik var. Bu değişiklikler çok iyi oldu, bütün arkadaşlar gibi ben de yürekten katılıyorum. Ama sanki ortada bir hile ya da korkaklık var. Paketlerin kendi içerisinde o vurgu var. Sömutlaştırıyım: İşkence, savunma hakkı, toplantı gösteri yasası, dernekler yasası, idam cezası, hele en son 13. protokolü imzaladık, savaş halinde de idam olmayacak Bunlar çok güzel, çok harika şeyler, ama zaten bunlar Türkiye'nin genelinde bütün toplumun ihtiyacı olan şeyler. Şimdi bir de küçük başka değişiklikler var. Örneğin Kürt dilinin öğrenilmesi ile ilgili. Kürtçe isimler üzerindeki yasaklar var. İlk saydıklarımdaya uygulamada bir eksiklik yok, uygulanıyor. Diğer konularda bakıyorsunuz küçük ayrıntılar var. İşte “efendim Kürt dili olmaz” diyorlar. İsim değiştiriyorlar. İsimlerde bir değişiklik yapıyor, ancak diyor ki “q” ve “w” kullanmayın. Sorun Kürt kimliğine geldiği anda orda ya bir korkaklık ya da bir hile var. Sanki bu yasaları toplumun ihtiyacı olduğu için değiştirmiyoruz gibi. Önümüzde AB olduğu için, ona girmek amacıyla mümkün olduğu kadar az şey verme çabası söz konusu. Aslında korkmamak ve hile yapmamak lazım. Toplum ne istiyor, benim kanaatim nedir? Mesela gidiyorsunuz nüfus idaresine ya da yerel Milli Eğitime, hiç sorun çıkarmıyor, çünkü orda Kürtlük var. Bir Kürt realitesi var ve yerel birimler onu tanıyorlar ama merkez hâlâ bana kalırsa Kürdü tanımamış. Kendi yurttaşı olan Kürdü Kürt olarak tanımamış ve orda bir sıkıntı var. Ve işte paketlerde bu noktada ciddi bir boşluk var. Devlet desin ki “bu ülkede yaşayan Kürtler benim yurttaşım ve Kürtlüklerinden kaynaklanan eksikler neyse buyursunlar beraber tespit edelim.” Hep beraber tespit edildi mi ona yönelik değişimler yapılır, ama bu tür bir irade beyanı

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

34

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

eğilimini ciddi anlamda görmüyorum.

NACİ SAPAN: Paketler süratli geçti ama uygulamada sürat yok. Ama buna bir süreç meselesi olarak bakıyorum. Çok süratli geçti ama uygulamanın çok süratli olması Türkiye gibi bir ülkede biraz zor. Bunu Avrupalılarla da biraz konuştuk; orda da biraz sancılı olmuş uzun süre devam etmiş. Ne olursa olsun burada geriye dönüş yok, geriye dönüş olacağını zannetmiyorum, yola devam edilecektir. Bu üç-beş yılımızı, on yılımızı da alabilir ama bu bir süreçtir. Sürece inanan insanlar biraz farklı bir şekilde bunu beklemek durumundadır. Tabii bunun içinde Kürt sorunu çok önemlidir, zaten Kürt sorununun da bu uygulamalar içerisinde çözülebileceğini biliyor ve inanıyorum. Ama tabii bu sadece Kürt sorunu değil, bu ülkenin tümünde demokrasi sorunu var. Zaten uygulama sürat kazanır da bir yere otursak demokrasi sorununu çözer, böylelikle Kürt sorununu da çözmüş oluruz.

FIRAT ANLI: Kuzey Irak'la birlikte gerçekten Irak'ın bütünü üzerine bir şeyler söylemek lazım: Türkiye olaya aynen bize, kendi sorununa baktığı gibi bakıyor. Yani bütün politikasını güvenlik ve istikrar üzerine kurgulamış. Oysa herkes çok net gördü: Şu an Irak'ta ABD'nin en yakın müttefiki Kürtlerdir. Tartışılanların ne kadar anlamsız olduğu hepimiz biliyoruz. Örneğin federasyonu ele alalım: Irak'ta federasyon aslında tartışma dışıdır. Federasyonun biçimi tartışılır. Fakat Türkiye'de o kadar geri bir tartışma düzeyi var ki, federasyona nerdeyse kendi ülkesinde federasyonu onaylıyormuş gibi karşı çıkma durumu var. Şimdi Türkiye şöyle bir şeyler söylüyor, kırmızı çizgilerimiz var diyor. Mesela bunun için bir başka ülkeye ben bağımsızlık ilan ediyorum diye savaş açabilir misiniz? Yani ben seni işgal edeceğim gibi! Bunlar çok tehlikeli, hem Ortadoğu'da hem genel dünya dengelerinden kopuk bir yaklaşım olduğu görülüyor. Bir yandan yüzümüzü Avrupa'ya dönmüşüz. Amerika'nın müttefikisiniz. Ama İran ve Suriye'yle sürekli bir dirsek temasınız var. Ne oluyor? Benim 20 milyon Kürdüm var. Yanında bilmem kaç milyon daha Kürt var. Bunlar ne olacak, düşünen yok.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

ALTI KANAAT ÖNDERİYLE YUVARLAK MASA

35

Politika halen budur. Bu çok yanlışlı bir politika. Yani sadece Kuzey Irak'ta kaybetmeyi değil, ülkenin kaybetmesini değil, kendi ülkesinde de birçok şeyi tartışılır hale getirir. Bence bu noktada Özal'ın yaptığı gibi Kürt kozuna oynamalı. Yani Türkiye Kürt kartını başkalarının eline vermektense kendi Kürt dostu bir ülke olmalı. Böyle bir şans Ortadoğu'da en yakın görebilecek bir pozisyondadır. Bu noktada son günlerde bazı değişimler var ama bunlar çok kalıcı görünmüyor. İkincisi basında, medyada, hükümette, genel kurmayda, askeriyede her zaman çok düzeysiz bir üslup kullanılıyor. Yani baldırı çıplak Kürtler, efendim Star gazetesinde kerkürt diye, eşek Kürt diye manşetlerin atılması burada binlerce Star gazetesi yakıldı protesto edildi. Telsim'in telefon kartları iptal edildi. Yani burada bir duyarlılık var. Yani 30 bin, 40 bin insan öldü diyoruz ama bunun 25, 30 bini bölgedeki çocuklardı, öldüler. Yani halen taze olan bir yara var ve milliyetçilik farklıdır. Güneydekilerle, Kuzey Irak'takilerle çok sıkı bağlantılarımız şu an yok ama bu önümüzdeki süreç bu bağlantıların güçleneceği bir dönem; özellikle ticaret anlamında yani çok ciddi gelişmeler var. Ama Türkiye olaya halen salt bu perspektiften bakıyor. Ve bunu yaparken kendi yurttaşını da kırıyor. Yani ben bir Kürt olarak gerçekten oradaki Talabani ve Barzani'ye bir laf söylendiği zaman üzülüyorum. Talabani'ye Ankara'da protesto yapılmıştı, kendisi sınırı terk ederken Silopi'de, Cizre'de ayakta alkışladılar. Üzerinde durulması gereken budur.

NEBAHAT AKKOÇ: Ben iki tane kimliği olan bir insanım. Hem Kürt kimliğim, hem kadın kimliğim var. Kürt kimliğimle farklı bir şey görüp hissediyorum, kadın kimliğimle farklı bir şey hissediyorum. İkisinin birleştiği noktada zaten sorun çözülüyor demektir. Bu iki kimliği de aynı anda hissedip aynı anda buluşturarak bir şeye bakmayı becerirsem, benim cephemden, kadın cephemden sorun çözülüyor gibi geliyor bana. Örneğin kadın kimliğimden baktığım zaman, bana göre Talabani ve Barzani birer aşiret lideridir. Ordaki kadınların en ufak bir özgürlüğü yoktur, onların orda

Yazar ve Yayınca tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

36

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

siyasal konumunun ne olduğu kadın sorunu çözümediği sürece çok kıymetli olmayacaktır. Ama Kürt kimliğimi masaya koyup düşündüğüm zaman tabii ki Fırat'ın dediklerine katılıyorum. Mesela Türk devletinin bu soruna yaklaşım tarzını hakikaten kırıcı ve çok ürkek buluyorum. Ayrıca şunu söylemek istiyorum medyanın benim insan hakları anlayışına hiç uymayan bir durumu var. Mesela biz “Savaşa Hayır” sloganımızı değiştirmiştik, “Savaşa da Saddam'a da Hayır” demiştik. Şeyhmus hatırlar. Ancak o zaman eyleme katılabilmıştik. Buna rağmen Saddam'ın sarayında Amerikan askerlerinin top oynadığını görmek benim canımı çok sıkmişti. Çok sinirlendim o gün Radikal gazetesinde manşet olmuştu. Böyle bir insan hakları anlayışı var. Ya da Saddam'ın karşı durmasına öldürülmüş olan çocuklarının resminin konulmasını insanlık dışı bir davranış olarak görüyorum ve Amerika'nın ne işi var Irak'ta diye düşünüyorum. Bu savaş neye mal oldu bilmiyorum, kimse çok bilmiyor, ama kadınlar için çok kötü oldu. İki açıdan baktığım zaman iki farklı şey görüyorum.

Sizden olayın ekonomik boyutunu soralım. Tabii ki, Kuzey Irak ve Güneydoğu arasındaki ekonomik ilişki hakikaten çok mümkün ve belirli bir ilişki olabilir mi?

KUTBETTİN ARZU: Bugüne kadar Türkiye'nin komşularıyla uygulamış olduğu politikalar çok yanlış. Hep komşularımızla aramızdaki ilişkileri dondurmuşuz ya da hep kaygı üzerine kurmuşuz. Bunun yerine ilişkilerimizi hep beraber alışverişi yapmak, ziyaret yapmak üzerine kurmamız gerekir. Mesela Türkiye-Suriye sınırı 830 km ve biz bu dünyanın en bereketli topraklarını mayınlarla, tel örgülerle, termal kameralarla döşemişiz. Türkiye ile Suriye arasında ekonomik ilişkiler niye gelişmesin? Bunu çok söyledik ve nihayet o mayınların kaldırılması konusunda bir irade ortaya çıktı. Kaldırılacak da!

Yine İran, Irak, Ermenistan ve tüm komşularımızla böyle problemlerimiz var. Dünyanın gelişmiş ülkelerinin komşularıyla olan

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

ALTI KANAAT ÖNDERİYLE YUVARLAK MASA

37

ilişkisi yüzde 60-70’ler civarındayken bizim ilişkilerimiz yüzde 2-5 civarında. Bu niye artmasın diye sürekli gündeme getiriyoruz. Dünyanın gelişmiş ülkelerinde sınır illeri en zengin illerdir. Çünkü komşularıyla ticaret yaparlar. Bizde Kars, Iğdır, Ardahan, Hak-kari, Van, Şırnak, Mardin, yani sınır illerimiz en yoksul iller. Niye komşularımızla ticaret yapamıyoruz. Şu anda yeni bir süreçteyiz ve bu sayede ilişkilerimizi geliştirmemiz lazım. Biz bu konuda çok çaba gösterdik 23–27 Ekim 2003 tarihlerinde burada bir fuar düzenledik Bu fuara Irak’tan da yoğun bir katılım oldu. Ve bu katılımdan sonra özellikle Irak’la olan ticari ilişkilerimizde büyük gelişmeler kaydedildi. Şu anda Irak’ta, tabii Kuzey’de daha yoğun olmak üzere bölge işadamları çok iyi ticari ilişkiler kurmuş geliştiriyorlar. Bu işadamlarının fuar için Türkiye’ye gelişinde büyük sıkıntılar yaşandı. Gerek İçişleri Bakanımız, gerek Diyarbakır ve bölge milletvekillerinin yoğun çaba ve desteği oldu. O günden bugüne de bayağı iyileşmeler oldu. Bu geçişlerin ekonomiye çok olumlu etkisi olacağını düşünüyorum. Mesela bundan üç ay önce Çin’den bir heyet İstanbul’a geldi, “Irak’la nasıl ortak iş yaparız” diye. Yine Hollanda’dan bir heyet geldi aynı amaçla. Buna karşılık biz komşu olmamıza rağmen “nasıl iş yapamayız” diye politikalar geliştiriyoruz.

Ama şu süreçte o politikalar değişmiş. Mesela sayın Talabani Ankara’ya geldiğinde TOBB’un düzenlediği yemeğe beni de çağırdılar, orda konuştum. Sayın Talabani “Mesela bölge odalarıyla Irak’taki odalar niye kardeş oda ilan edilmesin, beraber çalışmasınlar?” demişti. Çok haklı bir talep. Bu ilişkilerimizi geliştirip güçlendirirsek iyi olmaz mı? Biraz önce Fırat beyin de söylediği gibi, onları rencide etmeden diyalogumuzu geliştirirsek ekonomik anlamda işlerin çok daha gelişeceğine inanıyorum. Sonuçta bu Irak’ın yeniden yapılanmasında en avantajlı bölge ve en avantajlı ülke bizim ülkemiz ve bizim bölgemiz. Bu avantajı iyi değerlendirmemiz gerekiyor.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

ŞEYHMUS DİKEN: Kuzey Irak Ortadoğu'ya açılan bir kapıdır. Ekonomik, sosyal, siyasal olarak, biraz önce Kutbettin'in değindiği anlamda, bugüne kadar tıkanan ve ciddi bir açılıma ihtiyaç duyulan bir ortamda Ortadoğu'ya açılan bir fırsatlar manzumesidir ve rahatlatıcı bir kapıdır. Bana göre Türkiye'nin Irak ve Kürt politikası tam da bu noktada zıt bir durumu ortaya seriyor. İtiraf etmek gerekirse resmi bakış açısı ciddi bir Misak-ı Milli mantığıyla olaylara bakıyor. Dünyanın neresinde bir Kürt varsa ve o Kürt ne zaman Kürtlük adına bir şeyler söyleme ya da yapma arzusu duyarsa orada kırmızı çizgi başlıyor, başlatılıyor ya da dillendiriliyor. Ve Misak-ı Milli şu anki Türkiye'nin sınırlarında değil orda başlıyor. Ve bu da adeta anti-Kürt bir bakışa dayandırılıyor. Böyle bir sıkıntı var. Türkiye önce bu sıkıntıyı beyinlerden silip atmak zorundadır. Atamazsa ne Irak meselesi, ne Kuzey Irak meselesi çözülür, ne de Ortadoğu'da ciddi kapılar açılır. Bunu aşmak lazım. Bunu gerçek anlamda Türkiye aydınları, medya da aşmak zorunda. Çünkü az önce Fırat beyin de değindiği gibi Talabani'ye yapılan protestocu saldırgan tavır, Kürt kamuoyunda Talabani'yi siyaseten eleştiren insanlar ve çevreleri de kapsayacak denli bir bütünleşme ve kenetlenmeyi de beraberinde getirebiliyor. Güney'de, yani Kuzey Irak'ta yapılan işler bütün Kürtlerde heyecana sebep oluyor. Kavram tam oturmayabilir, ama bağışlasınlar, bu durum turnak içinde "yeni milliyetçi dalgalar"ın oluşmasına da ortam hazırlayabilir. Eğer Türkiye kendi mentalitesine göre bu anlamdaki olumsuz duruşların da aşılmasını istiyorsa, Kürtlere dair önyargılardan arınmış bir politikanın hayatiyet bulması ve şimdiye kadarki yanlış politikaların aşılması gerekir.

SABİH ATAÇ: Tabii Kuzey Irak'ta yaşananlar sadece burdakileri değil herkesi sevindiriyor. Çünkü yıllar boyunca hiç varlık olarak tanınmazken tanınıyor, varlık gösteriyorlar. Bu da bütün Kürtlerde bir sevinç yaratıyor. Şunu da vurgulamak isterim: Savaşın kötülüğüne, savaşa karşı çıkmamıza, bütün o işbirlikçi görünmenin olumsuzluğuna rağmen böyle bir sonuç doğuyor. Ama burada Tür-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

ALTI KANAAT ÖNDERİYLE YUVARLAK MASA

39

kiye'deki Kürtlerde ikili bir düşünce var. Irak Kürtlerini ayrı, kendilerini ayrı bir şekilde değerlendiriyorlar. Irak Kürtleri ile ilgili olarak değerlendirmelerde genellikle sevinç var, ama onların böyle kendi içine kapanık, Araplarla veya Şiiilerle çatışan bir konuma düşmelerini de istemiyorlar. Hep şu özlem var: Keşke Irak Kürtleri Araplar ve Şiiilerle hep birlikte, düşman olmadan yaşayabilseler. Bu yüzden federasyon ya da eyalet sistemi sanki daha iyi olur. Ancak Türkiye Kürtleri olarak kendimiz söz konusu olduğunda bakış açımız değişiyor. Sanırım bu da Türkiye'de Kürtler ile Türklerin çok içiçe olmasından kaynaklanıyor. Hatta şöyle de diyebilirim: Burada Kürtler iki kimliklidir. Etnik anlamda Kürt, ama kültürel anlamda hepsi bir Türk durumundalar. Böyle bir şey var. Bu ülkede yaşamak istiyorlar. Bu zaten söylemlerde kendini ele veriyor. Bana kalırsa Türkiye'de çoğulcu, çokkültürlü, herkesin özgürce yaşayabildiği bir yapı Türkiye Kürtlerini tatmin ediyor. Bunu demokratik cumhuriyet ya da demokratik uygarlık olarak dillendiriyorlar. Bu durum Türkiye'nin resmi söyleminde de var. Çağdaş Türkiye, çağdaş uygarlık dediğiniz başka nedir ki? Avrupalı, çoğulcu, çokkültürlü bir Avrupa. Ve öyle bir noktadayız ki Kürtlerin söylediği ile Türklerin söylediği –elbette marjinal küçük gurupları için içine katmıyorum– burada uzlaşıyor. Bu uzlaşma hayata geçbilse Türkiye rahatlayacak. Kürtler de rahatlayacak. Kim kimi kandırıyor? İtiraf edeyim bir Kürt olarak hiçbir zaman kandırmadım. Etrafımda Türkiye'yi kandıran bir Kürde de rastlamadım. Marjinal olanlar elbette vardır. Bence burada şunu görmeliyiz: Bu çağdaş, çoğulcu, çokkültürlü, önu açılan Türkiye'nin Kürtleri çok rahatlatacağına inanıyorum.

Tam da bu noktada Şeyhmus Diken'in söylediği gibi Türkiye'nin bir model olacağı kanaatini taşıyorum. Burası bir model olacak, aksi takdirde galiba Kuzey Irak olacak. Ben Türkiye'nin model olmasını istiyorum.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

40

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Kuzey Irak bir cazibe merkezi mi oluyor? Kuzey Irak'ta yaşananlar burada yakından takip ediliyor mu? İnsanlar gelip gidiyor mu, oradan alışverişler yoğunlaşıyor mu?

NACİ SAPAN: Kuzey Irak'taki gelişmeler Türkiye'deki Kürtleri ilgilendiriyor. Herkesin gözü orada ve ekonomik anlamda da bir cazibe merkezi olduğu yönünde insanların kafasında bir fikir oluşuyor. Bu bölgedeki tüccarlar, işadamları orayı çok dikkatli bir şekilde izliyorlar ve bizlerle yaptıkları sohbetlerde bunu hissetmek mümkün. Ama henüz ekonomi ya da ticaret anlamında patlayan hiçbir şey yok. Çok büyük firmaların yaptığı işler var ama bu bölgede yaşayan Kürtler de orada iş yapmak ve böylelikle ekonomiyi canlandırmak istiyor. Para kazanmak, kazandırmak istiyor. ABD, Kürtler için şu anda orda iyi bir müttefik gibi görünüyor ama hâlâ benim gelecekte ne olacağı konusunda kuşkuvarım var. Çünkü Şiiiler ve Araplarla ilişkiler, Kerkük meselesi çok ciddi bir boyuta geldi. Bir federasyon ya da federal yapı tartışması var. Bu noktada Türkiye'nin önemi ortaya çıkıyor. Türkiye, Kuzey Irak Kürtleri ile ilgili olumlu ve net politikalar üretmeli. Bu olursa Türkiye'deki Kürt sorununun çözümü de kolaylaşır.

Cazibe merkezi meselesi üzerinden bir geçsek diyorum. Çünkü en fazla Kürt Türkiye'de var. Ama ne zamandır dünyada, Türkiye'de Kürt deyince akla Irak geliyor ve Irak'taki gelişmeleri herkes izliyor. Bu bağlamda neleri konuşabiliriz?

FIRAT ANLI: Şu anda Türkiye'deki bir Kürt için orası cazibe merkezi değil. Ama nasıl gelişeceğini bilemiyorum. Oradaki insanlar ekonomik anlamda daha iyi yaşam standartlarına kavuştukları anda, Türkiye'nin en yoksul insanların yaşadığı, kişi başına gelirin 600 dolarlara kadar düştüğü bu bölgedeki bir insan için çok rahat bir etkisi olur. Hele bir de Kürtlük adına yeni bir gelişmenin yaşanması, örneğin üniversitelerinde, kültür sanat kurumlarında olumlu yapıların oluşması durumunda farklılık yaşanabilir. Türki-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

ALTI KANAAT ÖNDERİYLE YUVARLAK MASA

41

ye'nin Kuzey Irak'a yönelik iki politikası var. Bir, orada bulunan ve kendisini Kongre-Gel olarak ifade eden silahlı gücü oradan çıkarmak; Amerika'ya genel yaklaşımında ve politikasında temel ölçü bu. Onlar çıktığı zaman ne olacak? Bu sorunun cevabı yok. Amerika onları teslim etmeyecek, bu çok açık. Altı çizilmesi gereken nokta şu: Bu bölgenin cazibe olmasındaki birinci adım, silahlı bir Kürt muhalefet gücünün kalmaması. İkincisi Amerika oradaki Kürtler üzerinden Irak'ın istikrarsızlığının devamını istiyor. Peki yanı başınızda Irak gibi bu kadar devasa bir sorun varken Türkiye ne kadar istikrarlı olabilir? Sorunlara duygusal yaklaşmayı bırakmalıyız. Orada Kürtler yerine Türkmenler bu pozisyonda olsaydı Türkiye'nin politikası bu olur muydu? Kesinlikle olmazdı. Kıbrıs'ta bugün 150-200 bin kişi için ayrı devleti savunurken Kürtlerden esirgemek çok çelişkili. Bir Kürt için, Avrupa Birliği'ne girmiş, kişi başına geliri iyice yükselmiş bir Türkiye, İstanbul, Bodrum, İzmir, Ankara gibi bölgeleriyle her zaman cazibe merkezidir. Bunu 15 yıl önce Apê Musa söylüyordu. Yani bir Bodrum'u, bir İstanbul'u hiçbir zaman ben değişmem. Kürtler böyle bakıyor. Sabih beye katılıyorum. Güney'deki Kürtlere sorsanız, Türkiye onlar için de şu anda cazibe merkezidir. Ama Türkiye her geçen gün daha fazla Kürt düşmanı oluyor, çok da iddialı bir laf olacak ama Saddam'ın rolünü oynuyor. Kürtlerin gözünde şu anda Saddam'ınki gibi bir pozisyona kendini koyuyor. İran ve Suriye bu kadar net değil, onlar ilerde farklı sıkıntılar yaşamama adına biraz daha temkinli davranıyor. Türkiye tam bir Kürt düşmanı devlet pozisyonu içerisine girmiş durumda. Bütün Kürtler, Kürtlerin geleceği, gelişmesi, özgürlüğü karşısında yer alan en temel gücün Türkiye olduğunu düşünmeye başlıyor ki bu çok tehlikeli bir gelişmedir.

NEBAHAT AKKOÇ: Irak'ta olup bitenler Türkiye ve Kürtleri ilgilendiriyor, sürekli konuşuluyor. Bu savaşın hemen akabinde çok sık seyahat etmek zorunda kalmıştım ve o uçaklardaki yolcuları görmek falan önemli. Tabii yıllardır buraya doğru bir akış oldu.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

42

TÜRKİYE’İN KÜRT SORUNU

Nereli olduklarını sordum, “Hollanda’da yaşıyoruz ama Süleymaniye’deyiz,” gibi cevaplar aldım. Çok hoştu, sanki hasret bitiyor gibi bir manzara yaşadık. Çok kişiyle tanıştım, çok konuştum, onlara tercümanlık yaptım bazı yerlerde. Ama ben Irak’ta bir istikrar görmüyorum ki, benim için hiçbir zaman cazibe merkezi olmadı. Önümüzdeki on yıl içinde de olacağını hiç düşünmedim açıkçası. Bence Türkiyeli Kürt olmak bir ayrıcalıktır. Burası her zaman Irak’taki Kürtler için de bir cazibe merkezidir ve öyle olmalıdır. Böyle giderse olacaktır diye de düşünüyorum. Irak’ın bir kaynaşan kazan olacağını düşünüyorum; işin içinden çıkamadım ama çok istikrar göremiyorum açıkçası. O anlamda benim için hiç cazibe merkezi değil. Türkiye’de kadın olmanın da, Türkiye’de Kürt kadını olmanın da bir ayrıcalık olduğunu biliyorum.

KUTBETTİN ARZU: Burada Türkiye gerçekten rolünü iyi oynarsa, gerek coğrafi konumu, gerek bugüne kadar Batı ile olan ilişkileri, gerek toplumsal ve ekonomik seviyesi bakımından Ortadoğu için bir cazibe merkezi olur. Suriye’yi, Irak’ı, İran’ı da biliyorum, Irak ve Kuzey Irak’ın Türkiye için bir cazibe merkezi olması mümkün değil. Ama şöyle bir endişe var: Irak’ta ayrı bir yapılanma olursa buradaki Kürtlerden oraya bir kayış olur mu ya da burada da bir ayrılık düşüncesi gelişir mi? Bu yanlış ve gereksiz bir saplantı, ama biliyoruz ki Türkiye bu fobi üzerinden politikalar üretiyor. Türkiye’deki Kürtlerin ayrılmak gibi bir fobisi yok. Biraz önce söylendiği gibi, marjinal insanlarda bu olabilir ama toplumun büyük kesimine baktığımız zaman, bizim ayrılık gibi bir düşüncemiz yok. Barış içinde, demokrasi içerisinde, hukukun üstünlüğü içerisinde, insanların kendini ifade edebileceği şekilde Türkiye içerisinde yaşamak ve Avrupa Topluluğu’na girmek bizim hedefimiz. Avrupa topluluğunun bir parçası olan bir Türkiye Ortadoğu için bir cazibe merkezi olacaktır.

ŞEYHMUS DİKEN: Türkiye’nin Kuzey Irak, yani Güney politika-sının olumlu bir çizgiye gelmesiyle Avrupa Birliği sürecinin Tür-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

ALTI KANAAT ÖNDERİYLE YUVARLAK MASA

43

kiye açısından çok daha kolaylaşacağına inananlardanım. Cazibe merkezi tartışmalarından ziyade Irak'la olan sınırimızın artık çok fazla bir anlam ifade etmediğinin altını çizmek istiyorum. Karşılıklı etkileşim, karşılıklı olumlu yaklaşımların çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Mesela Süleymaniye'de bir üniversite var. O üniversitede akademik olarak çok iyi öğrencilerin yetiştiğini biliyoruz. Süleymaniye Üniversitesi'nde yapılan kültür amaçlı bir toplantıda ilk beş sıranın, kentın kültür, sanat, edebiyatla ilgili insanlarına ayrıldığını bizzat o toplantıya katılan biri anlattı. Kentin siyasilerine, seçilmiş belediye başkanlarına ve diğerlerine ancak altıncı sıradan sonra yer ayırmışlar. Bunu geriye dönüp kendi bölgemize uyarlamaya kalktığımızda biz neredeyiz? Halen bunun uzağındayız. Kültür amaçlı bir toplantı yaptığımızda en ön sıraları vali ve onun protokolü veya b başkanı ve onun protokolü alıyor.

Mesela Güneyli bir Kürt bölgeye, Diyarbakır'a seyahat ya da ticari amaçla geldiğinde, kenti tanıtan Kürtçe bir broşür arıyor; bu çok basit, insani bir taleptir. Ama bizim de halen onlara Diyarbakır'ı tanıttak Kürtçe bir broşürümüz yok. Bütün bunlar politikayı belirlemede ipuçları. Bütün arkadaşlar gibi ben de Türkiye'nin cazibe merkezi olacağına inanıyorum, ama henüz bundan çok uzak olduğumuzu da görüyorum.

SABİH ATAÇ: Cazibe merkezi olacak mı olmayacak mı sorusunun cevabı felsefidir. Elbette şu anda Kuzey Kürtleriyle Güney Kürtlerinin yaşadıkları süreçler birbirinden çok farklıdır. Cazibe merkezi olarak, şu anda ilgi çeken Türkiye'dir. Ama onlar daha hızlı ilerleyebilir. Biz daha hızlı ilerleyeceksek bu nasıl olacak? Bence etnik temelli devlet ya da ulus-devlet aşıyor; bu aşılımda sınırlar bitiyor. Kim yeniden sınır kurmaya çalışırsa kaybedecek, ama kim sınırlarını dünyaya açarsa kazanacak. Bu yüzden eğer önce Irak'ta Kürtler, Türkmenlerle, Şiiilerle, Araplarla aralarındaki her türlü sınırı açmış, birlikte yaşayan bir toplum haline dönüşürlerse, biz de bu halimizde kalırsak, bilmiyorum yani o gün ne düşünülür, ama

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

44

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

herhalde o gün Irak cazip olur. Ama tersini düşünürseniz, bütün değerleriyle barışık, Avrupa'ya açılmış, dünya insanlarıyla uzlaşan bir Türkiye kuşkusuz cazibe merkezi olacaktır. İster istemez biraz felsefi oluyor ama, kim daha çok adım atarsa o kazanacak. Dileğim Türkiye'nin daha çok adım atmasıdır. Eh, bu tabii global pazar; önüne geçebilirsiniz geçin.

Sizden birbiriyle alakasız gibi görünen üç hususu bir arada değerlendirmenizi istiyorum. Birincisi şiddet meselesi: Şu anda durmuş veya çok azalmış diyebiliriz elbette, ama bir şiddet meselesi var. Türkiye içinde bu şiddetin tekrardan yaşanıp yaşanmayacağı konusundaki görüş ve temennilerinizi öğrenmek istiyorum. İkinci olarak: Kamuoyu yoklamalarında Kürt kökenli yurttaşlar AB'yi çok daha fazla istiyorlar. Nerden geliyor Kürtlerdeki bu AB tutkusu? Son olarak şunu sormak istiyorum: Türkiye'nin Kürt sorunu söz konusu olduğunda en acil sorun nedir?

NACİ SAPAN: Birinci soruyu çok kısa geçmek istiyorum. AB ile ilgili paketlerin süratli bir şekilde geçmesi, ama uygulamanın ağır aksak yürümesi söz konusu. Ama epey yol alındı, ileriye doğru bakmak lazım, bu bir süreç meselesidir. Tekrarlıyorum, devam ediyor ve süreç işliyor. Geriye dönüşü yok. Şiddetin tekrar canlanacağı inancında değilim. İleriye doğru gidiş var. Tabii Kürtler de bu işin farkında. AB'yi, demokrasiyi getireceği ve demokrasinin temellerini oturtacağı için çok fazla istiyorlar. Sadece Kürtlerin istemesi yeterli değil. Türkiye'nin zaten demokrasiye ihtiyacı var. Demokrasi sorununu AB ailesinde yer alan bir Türkiye'de çözersek, Kürt sorunu da zaten bu işin temelinde olduğu için çözülür. Türkiye'deki Kürt sorunun çözümündeki en acil sorunun da yine demokrasi sorunu olduğunu düşünüyorum, görüyorum.

SABİH ATAÇ: Şiddet durmuş, o net, ama gelecekte devam edecek mi, etmeyecek mi? Ben de Naci beyin etmeyecek fikrine yürekten katılıyorum. Ama hâlâ dağda silahlı bir grubun olması da bir şüp-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

ALTI KANAAT ÖNDERİYLE YUVARLAK MASA

45

he bırakıyor bende. Bu konuda hakikaten bir şey yapılmalı. O şey de şu. Kürtlerde bir laf var: “Birine otur diyeceksen küçük bir bez hazırla oturması için.” Türkiye eğer bu şiddet tehlikesinden tamamen kurtulmak istiyorsa dağdaki insanların gelip oturabilecekleri küçücük bir bezi hazırlamak, bunun üzerinde düşünmek zorundadır. Kürtler AB’yi neden fazla istiyorlar? Bana kalırsa böyle çok düşündüklerini, bütün detaylarını irdelediklerini sanmıyorum. Kimlikleri konusunda daha rahat olacakları inancıyla çok istiyorlar. Kopenhag kriterlerinin ekonomik yönü üzerinde Kürtler pek durmazlar. Burda Kürtler de kendilerini gözden geçirsinler lütfen. AB’yi içi dolu bir şekilde isterlerse çok daha doğru olur.

Türkiye’de Kürt sorununda acil sorun ne? En acil olan, Türkiye’ nin gerçekten çoğulcu, çokkültürlü bir yapıya gitmesidir. Böyle bir demokratik yapıya gittiği anda herkes kendi kişiliğini bulacak. Bunu yaparsa rahat, çok rahat olur.

ŞEYHMUS DİKEN: Önce ikinci sorudan konuya girmek istiyorum ve keşke Kürtler Avrupa Birliği’ni istemeseydi, diyorum. Keşke Türkiye hiç AB’ye ihtiyaç duymadan bu adımları atma yürekliliğini gösterebilseydi. Avrupa istedi diye değil, kendi yurttaşlarının, vatandaşlarının ihtiyacı bunu gerekli kıldığı için bu adımları atsaydı. Kürtler de bu kadar AB’ye yakın ilgi duymasalardı. Bütün bunlar olmadığı için de, bir ironi yaparak, “Acaba Türkiye’nin genel olarak AB’ye evet demesi için Kürtlerin karşı mı çıkması gerekiyor?” diye bir soru geliyor aklıma.

Şiddet meselesine gelecek olursak: Açık olarak konuşmak gerekirse, şiddetin yeniden yaşanabilirliği kaygısı ya da kuşkusu var. Yanıtı henüz verilememiş, evet ya da hayır diyemeyeceğimiz bir soru olarak orta yerde duruyor. Bu tabii ki demokrasi perspektifi, demokrasi paketleri açısından ciddi anlamda atılacak adımlarla ilgilidir. Bunu bitirmek, şiddeti bir daha Türkiye’nin gündemine sokmamak ciddi demokrasi yaklaşımıyla ilintilidir. Şiddeti bir tehdit unsuru olarak ülkenin ve insanların gündeminden çıkarmak gerek. Çünkü şiddetin tekrar yaşanabileceği kaygısıyla yaşamak

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

bile çok ciddi psikolojik sorunlar içeriyor.

Türkiye'nin Kürt sorunu söz konusu olduğunda en acil sorun nedir diye sorulursa elbette yine aynı şey gelip dayatıyor: Gerçek anlamda siyasal temsiliyet sorununu da çözmüş bir demokrasiyi talep etmek, ekonomik manada da yaşam standardı yüksek bir ülke profili oluşturmak ve demokrasiyi derinlemesine bir şekilde Türkiyelileştirmek, diye düşünüyorum.

KUTBETTİN ARZU: Aslında şiddetin bir daha yaşanmaması herkesin ortak talebi. Ama bunun için alınması gereken önlemler var. Bunlar hem ekonomik, hem de demokratiktir. Demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan haklarıyla ilgilidir. Aslında dünyanın sorunu da bu. Bunu ekonomistler de söylüyor, çünkü bunları çözmeden ekonomiyi de çözemezsiniz. Ha bu sorunların yanında bölgenin ve Türkiye'nin özel sorunu ekonomidir. Yani Türkiye ortalaması olarak gayri safi milli hasıla 3 bin dolarlar seviyesinde olacak, ama bireyler arasındaki farklar yirmi katına yakın olacak. Yani 300-500 dolar olan iller olacak, 12 bin dolar olan iller olacak. Bu bizim gibi dünyanın da sorunu. Dünya nüfusunun yüzde 15'i dünyadaki gayri safi hasılanın yüzde 85'ini kullanıyor. Dünya nüfusunun yüzde 85'i de dünyadaki üretimin ekonomik payın yüzde 15'ini alıyor. Bu dağılımın düzenli olması lazım. Kürtlerin AB'yi hedef almalarının, ona olan özlemlerinin iki ayağı var. Birincisi, olayın ekonomik boyutu: Bölgeler arası gelişmişlik farkının azalması ve gayri safi milli hasılanın artması, insanların iş, aş ve sosyal güvenlik bulması. İkincisi de insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü. Bu bölgenin bu iki talebi çakıştığı ve bu çakışma bir yerde AB'ye girişte hayat bulduğu için bu konuda daha çok çaba sarf ediyorlar. Ama AB için Türkiye'nin tümünün çaba sarf etmesi lazım. "Biz AB'yi istiyoruz, ama..." diyenler şu şartlarından vazgeçmeli. Bir yere girmek istiyorsanız onun şartlarını da yerine getirmeniz lazım. Bu anlamda Türkiye'nin üzerine düşen görevleri, yani yasal anlamda olanın dışında uygulamada da bir an önce yerine getirmesi lazım. Bu nedenle Kopenhag kriterlerinin

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

ALTI KANAAT ÖNDERİYLE YUVARLAK MASA

47

dışında Maastricht kriterlerini de bir an önce hayata geçirmesi lazım. O yüzden de bu bölgenin ekonomik sorunlarının da çözülmesi lazım. Ekonomik sorunlar çözülmeden de diğer sorunların çözülmesi mümkün değil. Bu kadar genç işsiz bir nüfusun olduğu bir yerde siz insanları aç bırakırsanız, işsiz bırakırsanız her türlü sıkıntılar oluşur.

NEBAHAT AKKOÇ: Siz galiba son yıllarda sokakta yaşanan siyasi şiddeti kastederek sordunuz bu soruyu. Ben genel olarak şiddeti düşündüğüm zaman, o anlamdaki şiddetin durduğunu, kısa vadede de yeniden yaşanmayacağını düşünüyorum. Ama diğer boyutu da hiç ayrı düşünmüyorum. Özellikle kadınlara yönelik bir şekilde devam etmekte. Şiddetsizliğin çok yeni ve farklı bir kültürü olduğuna, böyle bir altyapının olmadığına inanıyorum. Buna yatırım yapmadığımız zaman uzun vade için çok olumlu düşünemiyorum. Yani yeni bir dil ve davranış şekli geliştirmemiz gerektiğine inanıyorum. Mesela çok garibime gidiyor, eğitimcilerden bahsederken, “eğitim ordusu”, sağlıkçılardan bahsederken “sağlık ordusu” deniyor. O kadar dilimize kemiğimize işlemiş, şiddete dayalı kültürlerin mensuplarıyız ki her an yeni bir kıvılcımla ateşlenebilir. Şu anda herkes sağduyulu davranıyor, ateşe bir su serpilmiş, içten içe kaynasa da alevi ve dumanı görünmüyor. Uzun vadede hakikaten bu ciddi ve çok önemli bir sorun olarak önümüzde duruyor. Eğitimden başlamalıyız, o nedenle çocuklar çok önemli. Mesela kadın-erkek ilişkisinde de bu çıkıyor ortaya. O kadar şiddete dayalı ki ilişkilerimiz, evli bir çift şiddeti reddettikleri anda birbirlerine nasıl davranacaklarını bile şaşırıyorlar. O kadar bilmediğimiz bir kültür ki roller karışıyor, kafalar karışıyor... Türkiye'nin en büyük yatırımı bu alana yapması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü kıpırdanmalar var, ders kitapları taranıyor, bir şeyler oluyor, belki bu şiddetsizlik kültürünün gelişmesinin ilk adımlarıdır, diye ümitleniyorum.

Biz Kürtlerin çok hesap yaparak düşündüğümüzü ve AB'yi öyle talep ettiğimizi düşünmüyorum. Her birimiz kendi ihlal edilen

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

48

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

hakkımızı düşünerek AB'yi talep ettik. Derinlemesine düşünmediğimiz gibi bazılarımızın bu konuda derin bir çelişki içinde olduğunu da söyleyebilirim. Yine yaşadığım bir olaydan gireyim: Hepsi AB'yi oylama sürecine çok denk gelen bir dönemde bir ilçede kadınlarla lokanta açtık. Ev sahibinden o evi kiralayan kişi de bendim, çünkü kendisini tanıyordum. AB'ye en sıkı "evet" diyenlerden biriydi. Lokantayı açtık, evime döndüm. Aradan 15-20 gün geçmeden ev sahibi bizim restorana saldırıyor, camını, kapıları kırıyor. Böyle garip bir kavga. Kadınlar içeride korkmuşlar, bana geceyarısı telefon açtılar. Ertesi gün gittim çağırdım kendisini, ama restorana gelmedi. Kendim gittim, küçük kahve gibi bir yerde işte, ona yakın erkek oturuyor. Oturdum ve "Neden yaptınız," diye sordum. Dedi ki "Sen burayı kiraladığın zaman ben zannettim ki kadınlar bir lokanta açıyor, diğer kadınlar da gelip orda çay içecek yemek yiyecekler. Sen bana erkeklerin de gelip yemek yiyeceklerini söylememiştin." Ben de ona, "Hani AB'ye girmeyi çok istiyordun. Vallahi o zaman yeniden düşün bu konuyu," dedim. AB bir bütündür, bir yanını kabul edip bir yanını reddedemezsin.

Kadın kadına bir lokanta mı düşünmüş?

NEBAHAT AKKOÇ: Evet, evet. İnanılmaz bir çelişki var. O şiddetten sonra insan haklarının egemen olacağı noktasında her birimiz AB diyoruz ya! Ama derin bir muhasebe yok. Açıkçası özellikle kadına yönelik kısmı tartışıldığı zaman o oranın çok düşeceğine inanıyorum. Kimse kadınların hak ve özgürlüklerini vermeye o kadar hazır değil.

Kürt sorununun çözümü konusuna da gene kimliğimi önüme koyarak iki şekilde bakıyorum: Bir, Kürt hareketinin kendi içinde çözmesi gereken sorunlar olduğunu düşünüyorum. Bir de gerçekten Kürt sorununun nasıl çözüleceğiyle ilgili kafa yoruyorum. Kürt hareketi kendi içinde bu sorunlarını çözmedikçe Kürt sorununun da ciddi anlamda çözüm bulacağını sanmıyorum. Çünkü

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

ALTI KANAAT ÖNDERİYLE YUVARLAK MASA

49

insan hakkı, talep eden insanın hakkı değildir, bütün insanların hakkıdır. Kadınlar çok kötü yaşıyorlar. Mesela Kürt hareketi temsil ettiği coğrafyada yaşanan sorunların ne olduğunu ne zaman duymak isteyecek, bu kadar dünyayla konuşabildim ama Feridun Çelik'le (dönemin DEHAP'lı Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı) konuşamadım. Halbuki o kadar hizmete hazırdım ki! Bölgede ciddi bir anlamda kadının insan hakları ihlal ediliyor ve bunu bütün dünya biliyor. Herkes kadının nerde durduğunu soruyor, çünkü bu bir ölçüdür, ondan sonra hastahaneye, daha sonra da okula giderler. Ama bunu anlatamadım. Kadın hareketi, sorunun yapısı itibariyle mutlaka bağımsız örgütlenmelidir ve Kürt hareketi onun bağımsız örgütlenmesini teşvik edip destek vermelidir. Bu önemli bir ölçüttür. Benden olmayan hiç olmasın anlayışı terk edilmelidir. Bu Kürt hareketinin kendi içinde çözmesi gereken düzenlerdir. Sadece kadın olarak baktığım zaman söylüyorum. Genel olarak baktığım zaman belki söyleyeceğim başka şeyler de olurdu. Ama Kürt sorununun çözümü dendiği zaman aklıma ilk önce dağdakiler ve cezaevlerindeki geliyor. Bu bir gerçek, binlerce insan dağda, binlerce insan tutuklu; bunlarla ilgili bir şeyler yapılmalı. Bunlar birer problem ve ne olacağıyla ilgili tarafların somut bir önerisi yok. Bu konuşulmuyor, sanki iki tane Kürtçe eğitim veren okul açılırsa sorun büyük ölçüde aşılabilecek gibi geliyor. Banaysa öyle gelmiyor. İşte binlerce kadın cezaevi kapılarında çocuklarını, kocalarını bekliyorlar ve binlercesi çocuklarından haber alamıyorlar. Benim ilk önce bunlar geliyor aklıma, bunların çözülmesi gereği geliyor.

FIRAT ANLI: Şiddet uzun zamandan beridir hayatımızdan çıktı. Ama 2003 yılında 200'e yakın insanın yaşamını yitirmiş olması çatışmaların çok da uzağında olmadığını gösteriyor. Bundan bir ay önce yine insanlar öldü, yarın da ölecek; yani şiddetin toptan durduğunu söyleyemeyiz. Önümüzde şöyle bir durum var: 2004 Şubat ayı içerisinde Amerika'nın verdiği süre dolar ve onlara oradan çıkın derse gerçekten şiddet çok yakındır. Yani en kısa süre içerisinde yeniden Türkiye'ye dönecek olan binlerce silahlı insan

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

buraya gelip piknik yapmayacak. Çok açık, çatışma olur, yani ateşle barut gibi olur. Halbuki ısrarla Türkiye'ye gelmek istediklerini söylüyorlar. Buna karşılık Türkiye “Gel, teslim ol, 25 yıl cezaevinde yat,” diyor. Kimse şu anki pozisyonunu bırakıp bu şartlarda gelmez. Ben de olsam 25 yıl cezaevinde kalacağıma, mevcut pozisyonumu korurdum. Nebahat hanım da söyledi, Kürt sorunu iki boyutludur. Birincisi bu çatışma boyutudur. İkincisiyse, yani Kürtlerin kimlik hakları, ikinci planda kalıyor. Şu anda yaşamsal sorunumuz nedir? Binlerce eli silahlı insan, Türkiye bunu bir tehdit olarak algıladığı sürece hem Türkiye için, hem Ortadoğu için tehditir. Bunun giderilmesi lazım.

Bunun yolu genel af, yasal bir af ve göç mağdurlarının sorunlarının çözülmesidir. Milyonlarca insan köylerine geri dönmeli, bunun yolları araştırılmalı. Otomatik olarak Kürt sorununu çözmeye noktasında bir zemin yakalamış olursunuz. AB'ye gelecek olursak, gecekonduda yaşayan bir aileyi düşünün, ailenin reisi sürekli diyelim ki aile içi şiddet uyguluyor, çocuklarını dövüyor ya da birkaç çocuk diyelim dağa çıkıyor, evde kalanlar da sürekli bir biçimde onun üzerlerinde kurduğu baskıyı hissediyor, yaşıyorlar. Hem buldukları evden memnun değiller, hem de yaşamlarından. Yanı başlarında lüks bir site var. Biz şu anda AB'ye öyle bakıyoruz. Diyoruz ki, “Hem bu evden çıkalım, yani evin gecekondu yapısından çıkalım, hem de dayaktan, şiddetten kurtulalım.” Çünkü orada demokratik bir yönetim var. Bizim AB'ye bakışımız bu. Kürtlerin temel yaklaşımı da bu. Kendilerini yere yatırılmış ve boğazlarının sıkılmış olduğunu düşünüyorlar. AB'yi de bir kurtarıcı görüyorlar. Halbuki AB ülkeleri içerisinde bile işsizlik, şiddet, aile içi sorunlar çözülebilmüş değil.

MEKTUPLAR

Bu yuvarlak masa tartışmasının önemli bölümlerini *Vatan* gazetesindeki yazı dizimizin ilk iki gününde yayımladıktan sonra çok sayıda tepki mektubu geldi. Bunlardan, başta Nebahat Akkoç ve Sahih Ataç olmak üzere, altı kanaat önderinin görüş ve yorumlarına sert şekilde karşı çıkan dört tanesini, bu itirazlardaki milliyetçi duruşa dikkat çekerek yayımlıyoruz.

■ “Kürt sorunu tam anlamıyla bir doğa sorunudur.”

Bugün Türkiye'nin ve Ortadoğu'nun temel sorunu olan Kürt sorunu ile ilgili “kanaat önderi” diye lanse edilen kişilerin, Kürt sorununu sorun olmaktan çıkararak, sorunu yerel yöneticiler düzeyine indirgeyen, sadece ekonomik bir sorunmuş gibi lanse eden, Kürtçe yayın ve öğrenim düzeyi ile sınırlayan, bugün dünya devletlerinin bile ciddiye aldığı, onlar olmadan Irak ve Ortadoğu'ya barışın gelmeyeceğine inanan liderlere bir aşiret lideri gözüyle bakan yaklaşımlarını okudukça içim daraldı dersem yalan olmaz. Kürt sorunu ne bazılarının dediği gibi yerel ve kültürel, ne de ekonomik bir sorundur. Bu sorun tam anlamıyla bir doğa/tabiat sorunudur. Doğanın ekolojik dengesine müdahale ederseniz, bir dönem sonra doğa bunun acısını sizden fazlasıyla çıkarır. Seller, çölleşme vb. Toplumun sosyal dokusu ile oynarsanız, bunun bedellerini de ödersiniz. Dolayısıyla Kürtlerin, yani bin yıllardır aynı bölgede yaşayan bir halkın özellikle de son 80 yılda doğası ve kimyası ile devletler oynamıştır. Yani ret ve inkâr yolu ile topyekûn yok sayılmış, parçalanmış, sürgünler katliamlar yaşatılmış, insan olarak bütün değerlerden yoksun bırakılmış bir halkın sorunu bu kadar basite indirgenemez. Demokrasi dediğimiz şey hepimiz için gerekli olan bir şeydir. Ben bir Kürt olarak yaşadığımız topraklarda sizlere sağlanan bütün olanaklardan faydalanmak, bunlardan çocuklarımızın da faydalanmasını istiyorum. Yani kendi kimliği ile

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

52

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

yaşamasını, anadili ile eğitim almasını, kendi kültürünü yaşayıp, yaşatmasını, kendi liderini/yöneticisini (valisini, kaymakamını, sağlık müdürünü, hâkimini, savcısını vs.) seçmesini istiyorum. Kıbrıs'ta, Kosova'da, Bosna'da yapmak istediğinizi, orada yaşayan halklar için reva gördüğünüz her şeyi ben kendim, çocuklarım için de istiyorum.

İdeolojik ve manipüle edilmiş yaklaşımlarla ya da sorunların üzerini örtbas etmekle ya da kandırmacalarla, var olan bir sorunu ortadan kaldırmış olmayız. Bu sorun yaşadığımız ülkede bir gerçek ise, geciktirmiş, ertelemiş olsak da, yarın karşımıza daha acı faturalarla yine çıkacaktır. Kısacası, Abdullah Öcalan'ın dediği gibi "aslında bir sorun yoktur", Feridun Çelik, Fırat Anlı, Nebahat Akkoç vb.lerinin dediği gibi "yerel yöneticiler iyi olursa sorun çözülür" mantığı, sorunu çözmüyor. Beni ya da birkaç kişiyi bugün kandırdığımızı varsayalım. Ya yarın? Çocuklarımız yarın daha özgür, AB standartlarında, bütün temel hak ve özgürlüklerini kullanabilecekleri, kendi kimlikleri ve kültürleri ile yaşayabilecekleri bir ülke istemeyecekler mi? Onlara bu olanakları sağlayamayan biz büyüklerine ne diyeceklerini hangimiz bilmiyoruz ki! Onun için, gelin sorunları hep birlikte cesurca ve kararlılıkla masayaoyalalım. Onlara çözümler arayalım. Bunu kendimiz için değilse bile, yarınlarmız, çocuklarımız için yapalım.

Şahin Ayaz, Hak ve Özgürlükler Partisi (HAK-PAR), Ankara İl Başkanı

■ "Dışta Kürt, içte Türk sempatanları"

Bu kişilerin çoğu Kürtlerin temsilcisi değildir. Onlar halkımızın cehaletini kullanarak bir yerlere gelmeye çalışan insanlardır. Onlar asla Kürt aydını olabilecek kapasitede değildir. Size tavsiyem gerçek Kürt aydınlarıyla görüşün. Kürt sorununu PKK ve DEHAP çerçevesi içinde ele almanızsa kabul edilemez yanlıştır. Çünkü ne PKK'nin ne de DEHAP'ın Kürt halkını temsil etme hakkı yoktur.

Birisi size yıllarca “Türk diye birşey yoktur, sen Kürtsün, sen şehirli Kürtsün” dese. Türk isminin tahtaya vurulduğunda çıkan sestten tak tuktan geldiğini söylese. Türkçe konuşmanızı yasaklasa, hatta Türkçe konuşuyorsunuz diye size para cezası bile kesse. Okullarda Türkçe yerine Kürtçe öğretilse. Radyo ve Televizyonlarda Türkçe yayın yasaklansa. İstanbul, Ankara, Antalya, İzmir gibi kentler olağanüstü hal bölgesi ilan edilse. Her akşam eviniz basılsa, devletin polisi, askeri size sövse, size hakaret etse, ananızın babanızın yanında sizi dövse. Evinizdeki kitapları toplasa. Yerinizden yurdunuzdan devlet güçleri tarafından zorla göç ettirilseniz. Sözde faili meçhul, aslında faili belli bir cinayete ne zaman kurban gideceğim diye paranoya seviyesine gelecek kadar ruhsal dengeniz bozulsa. Doğan çocuğunuza koymak istediğiniz isim Türk âdetlerine aykırı diye ret edilse. Kürtçülük yapıyorsunuz diye sürekli cezaevlerine girip çıksanız işkencelere maruz kalsanız. Bir düşünün bunlar olsa nasıl bir düşüncede olurdunuz? Irak’ın Kuzeyindeki Kürdistan Kürtler için cazibe merkezi mi değil mi siz cevap verin. “Kürdistan Kürtler için cazibe merkezi değildir” diyen bir Kürt aydını olamaz, bir Kürt olamaz. Barzani ve Talabani’ye aşiret reisi diyen kişi zaten Kürt olamaz, o sadece aslını inkâr etmiş dışta Kürt, içte Türk sempatizanı olabilir. Daha fazla yazmak içimden geliyor ama üzgünüm burası Türkiye düşünceler özgür değil.

Hüseyin Zana Sağnıç, Mersin

■ “Bazıları tam anlamıyla devlet politikasına entegre olmuş.”

Adlarını yazdığınız kişiler ve yazılarını yayımladığınız kişilerin çoğunu tanıyorum. Türkiye’deki Kürt sorunu çok ciddi bir sorundur. Sorduğunuz sorulara verdikleri cevaplardan anlıyorum ki bazıları tam anlamıyla devlet politikasına entegre olmuşlar. Bana öyle geliyor ki kendileri şöyle veya böyle bir makama oturdukları zaman onlara göre Türkiye’de Kürt sorunu çözülmüş veya çözülmek üzeredir. Bu tür politikalar üretmek veya uygulamak Kürt

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

halkına ihanet etmekten başka bir şey değildir. Bu tür şahıslar kendi korkularından ciddi bir Kürt politikasını üretmek istemiyorlar. Türkiye’de Kürt sorununu çözmek her babayiğidin kârı değildir. Kürt sorununu çözmek için çok ciddi politikalar üretmek gerekiyor. Çünkü Kürt sorunu yeni bir sorun değil. Geçmiş dikkate aldığımız zaman yüzyıllara dayanıyor. Daha dün anasından doğanlar, konuyla ilgili bilgi donanımından mahrum olanlar, ancak Kürt sorununu çarpıtarak ve kendi kirli çıkarları doğrultusunda kamuoyuna yansıtabilirler. Bunun başka bir izah tarzı yoktur.

Osmanlı ve Türkiye’nin siyasi tarihini dikkatle incelediğimiz zaman, 1500’lerde Yavuz Sultan Selim’in İdris-i Bitlisi’yle kurduğu dostluk ilişkileri, IV. Murad’ın İran Şahı II. Abbas’la 1639 yılında yaptığı Kasr-ı Şirin antlaşması, II. Abdülhamit’in Kürt aşiret reislerine kurduduğu Hamidiye Alayları, İttihat ve Terakki Partisi’nin ilk kurucuları arasında yer alan Kürtlerin nasıl devre dışı kaldıklarını görüyoruz. İttihat ve Terakki içinde saygın bir yeri olan Saidi Nursi’nin niçin ayrıldığını da biliyoruz.

23 Nisan 1920’de açılan Büyük Millet Meclisi’ne giren milletvekillerinin atamayla geldiklerini de biliyoruz. Asker nöbet değiştirir gibi siyasi partilerin nöbet değiştirerek nasıl iktidar olduklarını hepimiz görüyoruz.

Devletin Kürtler için bir politikası vardır. Kürt sorunu siyasi iktidarlarla çözülmüyor. Devlet politikası ciddi bir demokrasi rayına oturduğu zaman Türkiye’deki Kürt sorunu çok kolay çözülür.

Türkiye’deki siyasi iktidar, Türkiye’de bulunan Kürt aydınlarından korkmuyor. Türkiye’nin en büyük endişesi Kuzey Irak’ta Kürtler lehine olan gelişmelerdir. Bu da herkes tarafından iyi biliniyor ki ABD kendi çıkarları doğrultusunda hareket ediyor. ABD’nin Kuzey Irak’ta, Kürt desteğine ihtiyacı vardır. Kuzey Irak’ta yaşamakta olan Kürtler de bu fırsatı kendi lehlerinde kullanmak istiyorlar. Bunun gizli ve kapalı bir tarafı yoktur. Devletin en üst mercilerinde yer alan kişiler geliştirmekte olan olayları bizlerden daha iyi biliyorlar ve zamanı geldiğinde de açık olarak dile getiriyorlar. Beşar Esat’ın Ankara’ya gelişi, İran devletiyle en üst düzeyde ku-

ruhan ilişkiler bunun açık belirtileridir.

Eğer Türkiye’de ciddi bir demokrasi kurularsa, Türklerin sahip oldukları haklar Kürtlere de verilirse ve Türkiye’deki insanların hayat standartları normal seviyeye çıkarılırsa, tam anlamıyla huzur ve güven sağlanırsa, Türkiye’de yaşamakta olan Kürtler, Güneydeki Kürtlere özenmeyecekler. Örneğin: anadilde eğitim ve öğretim.

Süleyman Demirel, Diyarbakır’da konuşurken “Dicle kenarında kimin bir kuzusu kayıp olduysa gelsin benim yakama yapışsın” dedi. İşte o Süleyman Demirel yıllarca Başbakanlık ve yedi yıl da Cumhurbaşkanlığı yaptı. Başbakanlığı ve Cumhurbaşkanlığı döneminde kaç bin Kürt insanı öldürüldü ve bu öldürülen insanların tümüne faili meçhul cinayetler denildi...

Mesut Barzani ve Celal Talabani aşiret reisleridirler. Bilmiyorum dünyanın hangi ülkesinde aşiret reislerinin parlamentosu, hükümeti var. Adliyesi, hâkimleri, hastaneleri, doktorları, cezaevleri, polisleri ve orduları var. İlkokuldan üniversiteye kadar okulları var. Ben dünyada böyle aşiret reisleri görmüyorum. – Şaban Aslan, Van

■ “En asgari birlik federasyondur.”

Diyarbakır gibi Kürt aydınların yoğun olduğu bir şehirde sadece “altı kanat önderi” tabir ettiğiniz kişilerle yetinmek bir eksikliklidir. Şimdi bu kişilerin bazıları ile ilgili çok ilginç başlıklara kısaca değinmek istiyorum.

Nebahat Akkoç: Türkiyeli Kürt olmak ayrıcalıktır, hem Kürt hem kadın olarak. Barzani ve Talabani bir aşiret lideridir, vs.

Bu bayan zaman zaman televizyonlara da çıkıyor. Kadın ve Kürt haklarından ne anladığını bilmek istiyorum. Ben baştan beri Nebahat Akkoç’un Kürtlerle ilgili düşüncesine hep kuşku ile bakmışımdır. Akkoç acaba, Güney Kürdistan’ı (Kuzey Irak’ı) görmüş mü? Akkoç çok bilinçli olarak derin devlete hizmet ediyor. Bunu da güya kadınlar adına yapıyor. Akkoç’un acaba Sabancı,

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

56

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Koç ve Eczacıbaşı holdinglerde çalışan kadınlardan haberi var mı? Oralara girebiliyor mu?

Sabah Ataç “iki kimlikliyiz” diyor. Birkaç gün önce sermaye ile ilgili en doğru sözü Tayyip Erdoğan demişti: “Sermayenin milliyeti yoktur.” Hayatta insanlar için en tehlikelisi iki ruhlu olmaktır. Çünkü kişinin ulusal kimliği, onuru ve kişiliğidir.

Kürtler hiçbir zaman kendi iradeleriyle kendi öz kültürlerini inkâr edip, asimilasyonu benimsememiştir.

Kutbettin Arzu: Bu beyefendiye de Erdoğan örneğini verebiliriz. Herhangi bir halkın kendi kaderinin tayin hakkı ancak o halk tarafından belirlenir. Bir halkın ayrılma hakkını tüccar ve işadamları tayin etmez, en asgari birlik federasyondur, o da ancak gönüllü, anayasal teminat altında ve uluslararası hukuka dayalı, eşit haklarla birlikte olur.

Fırat Anlı'nın görüşlerine kısmen katılıyorum. Sabah-akşam Kürt liderlerine küfür edip, saldıran herkes Kürt halkının düşmanıdır.

Barzani ve Talabani'nin, bölge halklarının devlet ve hükümet başkanlarından ne eksikleri var? Hatta, düşünce ve kültür bakımından çoklarından daha ileridir. Her ülkenin liderlerine kendi halkları karar verir.

Ali Buran, Mersin

2

**KÜRT SORUNUNA
FARKLI BAKIŞLAR**

Bu bölümde, Türkiye'nin Kürt sorunu, buna bağlı olarak Irak'taki gelişmeler hakkında yaptığımız dokuz röportaj yer alıyor. Bunlar sırasıyla:

1. Demokrasi ve insan hakları konusundaki liberal yaklaşımlarla dikkati çeken emekli Koramiral Atilla Kıyat,

2. “Sağlıktan ve özgürlükten tasarruf edilemez” deyişinin sahibi, Diyarbakır Tabip Odası eski Başkanı Mahmut Ortakaya,

3. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi Doç. Mithat Sancar,

4. Yeni Demokrasi Hareketi'nin kurucularından olup halen Serbestî Dergisi'ni çıkaran Ümit Fırat,

5. Uzun süreli Olağanüstü Hal Bölge Valiliği sırasında Kürt sorunu konusunda geniş bir deneyim sahibi olan DYP eski Milletvekili Hayri Kozakçıoğlu,

6. 1963'te girdiği Türkiye İşçi Partisi'nde genel sekreterlik ve 1965-69 arasında Diyarbakır Milletvekilliği yapan ve Kürt sorunu üzerine birçok çalışması bulunan Dr. Tarık Ziya Ekinci,

7. Diyarbakır Barosu Başkanı Sezgin Tanrıku,

8. BBP'li olarak Yozgat Milletvekilliği yapan, son kongresinden kısa süre önce MHP'ye geçip genel başkan yardımcısı olan Mehmet Ekici,

9. 1985'te korucu, on yıl sonra da Şırnak'tan DYP milletvekili olan, 3 Kasım 2002 seçimlerinde bağımsız olarak yeniden seçilen,

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

58

TÜRKİYE’İN KÜRT SORUNU

ardından DYP’ye dönen ve korucuların sözcülüğünü üstlenen Mehmet Tatar.

Mektuplarıysa iki blok halinde dikkatinize sunuyoruz. İlk sırada Kürt sorununun barışçı, demokratik yöntemlerle çözülmesinden yana olanların yazdıkları geliyor – ki bunların bir kısmı cezaevlerindeki PKK sanıkları tarafından kaleme alınmış. Ardından daha “Kürt Sorunu” tanımlamasından bile rahatsız olanların görüşlerini yayımlıyoruz – ki bunların arasında yer yer ırkçılığa kaçan yaklaşımlar da var.

■ EMEKLİ ORAMİRAL ATILLA KIYAT:

“AB’YE GİRMEYEN BU SORUNU ÇÖZMELİYİZ”

Şu anda Kürt sorununda Türkiye nasıl bir noktada?

Türkiye maalesef gelmek istediği yerde değil. Peki Türkiye’nin gelmek istediği yer doğru muydu? Bana göre doğru değildi. Türkiye günü birlik stratejiler üreterek bu duruma geldi. Türkiye “Ortadoğu Türkiye’siz olmaz,” diyordu, “Irak yeniden şekillenecekse muhakkak Türkiye söz sahibi olacaktır,” diyordu ve “güneyimizde bir Kürt devletinin kurulması mümkün değil,” diyordu. Eğer bizim Irak’a Türkiye’nin güvenliği için gitmemiz gerekiyorduyorsa ve şu anda bizi orada hiç kimse istemiyorsa o zaman milli güvenliğimizin çok ciddi boyutta tehdit altında olması gerekirdi. Altını çizerek şunu söyleyeyim: Irak’a gitmedik diye Türkiye’nin milli güvenliği tehdit altında değil. Türkiye’nin oraya asker göndermesi herhangi bir şekilde masaya oturmak ve bu masada söz sahibi olmak için de değildi. Bana soruyorlar: “Yani masaya oturamaz mıydık?” Masaya otururduk, ama iskemleyi boş zannedip oturduğumuzda bir Amerikalının kucağına oturmuş olurduk. Peki Türkiye bir Kürt devleti oluşmaması için mi oraya asker gönderme kararı çıkardı? Hayır, orada zaten bir devlet var. Resmi olarak telaf-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

fuz etmekten çekinsek de her türlü mekanizmasıyla işleyen özerk bir Kürt bölgesi, hatta bir Kürt devleti var.

Sizce Kuzey Irak'taki yapı bir cazibe merkezi oluşturuyor mu?

Türkiye bugüne kadar maalesef birtakım gereksiz korkularla yaşadı. Sadece, 3-3.5 milyon civarındaki Kürdün Irak'ta bir devlet kurarak orayı Türkiye'de yaşayan Kürtler için bir cazibe merkezi haline getirip Türkiye'yi böleceğini düşündük. Varsayımlarımızı bu korkular üzerine kurarsanız yapmış olduğunuz mücadeleden başarıyla çıkmanız mümkün olmadığı gibi, ayrıca muhtemel düşmanlarınızı da yüreklendirmiş olursunuz. Türkiye bir sabah kalksa ve "Bu oyun bitsin artık, paydos. Açıklayın kardeşim resmen Kürt devletini, ilk tanıyan ülke de ben olacağım, sana da bu bölgede ağabeylik edeceğim. Senin en yakın komşun benim, benle çok iyi diyalog içinde ol, ben senin denize açılışını da sağlarım, ticaretine de yardımcı olurum. Uzatılmış dost elini sıkıtığın müddetçe seninle dost kalırım, ama benim bu davranışımı istismar etmeye kalktığın zaman bu el rahatlıkla yumruk olup başına da inebilir. Bu güçteyim, senden korkmuyorum. Devlet mi istiyorsun, al sana devlet," dese bir anda Türkiye üzerinde oyun oynamak isteyen herkesin oyuncağını elinden almış olur. Türkiye için üzücü nokta şudur: Orası çok zayıf bir ihtimal de olsa bir cazibe merkezi haline gelebilir. Neden? Çünkü siz kendi ülkenizde orayı cazibe merkezi gibi görebilecek olan insanların yaşadığı bölgeleri bilinçli veya bilinçsiz geri bırakmışsınız. Geri bırakılmış buralar. Eğer ABD'nin desteğiyle eğer Kuzey Irak'ta ekonomik açıdan, medeniyet, altyapı açısından daha zengin bir yer oluşmaktaysa ki oluşuyor, o zaman bununla mücadelenin yolu daha ileri adımlar atıp kendi ülkenizi cazibe merkezi haline getirmektir.

Kürt sorunu-AB üyeliği ilişkisine nasıl bakıyorsunuz?

Türkiye Cumhuriyeti devletini de, halkını da, ki bu halkın içinde ben Kürt soydaşlarımızı da sayıyorum, mutlu edecek bir çözüme

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

60

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

muhakkak AB'ye girmeden önce ulaşmak durumundayız. Birçok yasa çıkardık, paketler birbiri ardına Meclis'ten çıktı, fakat kamuoyu oluşturamadık. Ve üstelik kamuoyunu şuna inandıramadık: "Türkiye buna layık, onun için bunu yapıyoruz." Hayır buna inanmadı kamuoyu, hâlâ inanmıyor, yüzde 90 inanmıyor. Eğer AB müzakere tarihi önce gelir, AB'ye giriş süreci başlarsa, ki o süreç de pek öyle kolay geçilebilecek bir süreç değil, yani "çubuğumu yakarım rahatıma bakarım" denebilecek bir süreç değil, bu tarihi aldıktan sonra gene Demokles'in kılıcı muhakkak surette başımızın üstünde olacak. Türkiye mümkünse bütün sorunlarını buraya girmeden önce çözmeli ve AB'ye güçlü bir ülke olarak girmelidir.

Olayın bir devlet boyutu bir de Kürtler boyutu var. Kürtler üzerinden siyaset yapan PKK, İmralı'da tutuklu Öcalan var... Bütün adımları devlet mi atacak?

Eğer iki şahıs birbiriyle kavgalıysa ve bu kavganın artık hiçbir tarafa bir kazanç getirmediğini düşünüyorsa bence el kuvvetli olan tarafından uzatılmalıdır. Tabii kuvvetli taraf olarak kendimizi, yani Türkiye'yi görüyorum. Kendimiz derken Türkiye'de yaşayan Kürt soydaşlarımızı soyutlamıyorum. Ama kuvvetlinin elini uzatması diğer taraf için bir istismar fırsatı olarak değerlendirilmemelidir, dolayısıyla bu el çok dengeli şekilde uzatılabilir. Burada strateji ustalığı mı diyeyim, bir ustalık gösterilmeli ve bu ele muhakkak suretle istismar edilmeden alınabilecek cevaplar için zorlanmalıdır insanlar. Muhakkak ki bunların Kürt devleti kurmak ve Türkiye'nin bir bölümünü koparıp bu devletle birleştirmek gibi hedefleri olmuştur. Düşünce safhasında kaldığı müddetçe, eyleme dönüşmedikçe beni hiç rahatsız etmiyor. Silah kullanarak terörizmle herhangi bir hedefe ulaşmak mümkün değildir. Nedeni ne olursa olsun, terörü haklı çıkartacak bence hiçbir olay yoktur. Çok kan akıttılar, hakikaten eli kanlı katiller haline geldiler. Kürtleri de çok üzdüler, bunlara da çok çektiler. Başlangıçta onların silahlı yolu seçmesi ne derece yanlışsa, Türkiye'nin de, sanki bu silahlı

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

61

yol başarıya ulaşılabilir miş faraziyesine dayalı bir mücadele şekli ni seçişi o derece yanlış oldu. Türkiye bu sorunu yasaklarla ve tehditi bulunduğu yerde ezmeye yönelik bir yol seçti, ama artık ne dünyada ne de Türkiye’de yasaklarla hiçbir şeyin çözülmediğini öğrenmemiz gerek. Şekli, imajı, davranış biçimini belki yasaklayabiliyorsunuz ama hiç kimsenin beynini, kafasını, kafasının içini yasaklamamız mümkün değil. Bir şeyin yasaklarla, bulunduğu, görüldüğü yerde ezilme politikalarıyla çözülmeyeceğini Türkiye anlamak mecburiyetindeydi. Türkiye bölge insanını kazanmak yerine, onlara da hiçbir yararı olmayan terör olaylarını bastırmaya kalktığı için oradaki insanları da kendinden dışladı. Halk teröristlerle devlet arasında sıkıştı kaldı. Nur içinde yatsın bir Gaffar Okkan olayı yaşadık, terörist dediğimiz bir ilde yüzbinler o emniyet müdürünün cenazesi arkasından terörizmi lanetleyerek yürüdüler, rahmetli bunu neyle sağlamıştı, ezerek mi, vurarak mı, öldürerek mi? Hayır... Sadece dost elini uzatmıştı bölge halkına, kendini sevdirmişti, onları sevmişti. Ve insanlar o zaman devletine de, emniyet müdürüne de, valisine de, askerine de sahip çıkar.

Objektif olarak var mı böyle bir olasılık?

Ben objektif olarak şans görüyorum, bu cesareti Türkiye Cumhuriyeti göstermelidir. Devleti ile, hükümeti ile göstermelidir; devletin güçlü unsurları olan silahlı kuvvetler de başta olmak üzere bütün güçleriyle göstermelidir. PKK terörist örgütü, doğru. Bu insanların terörist yollardan kendi haklarını almasına karşıyız, dünyadaki bütün terörist eylemlere karşı olduğumuz gibi. Peki bunlar silah bıraktı, bıraktı bırakmadı, marjinalleşti neyse... Ee, “KADEK de bunun siyasi kanatıdır...” Ortada bir sorun var, yok saymak sorunu ortadan kaldırmaz, çözüm imkânını ortadan kaldırır. Yıllardır yok sayarak geldiğiniz nokta işte bugünkü noktadır ve bundan hiç kimse memnun değildir. “Şimdiki KADEK de yine terörist bir örgüttür ve bunların sadece isim değiştirmiş halidir”; peki... “Bunlar süratle siyasallaşmaya çalışıyorlar, DEHAP da bunların

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

62

TÜRKİYE’İN KÜRT SORUNU

siyasi kanatıdır”; peki... Peki de ama bir gerçek var, bu insanlar birtakım haklar talep ediyorlar, bu hakları “ille Türkiye’den kopalım başka bir devletle birleşelim” şeklinde olmayabilir. Peki bu hakları, hangi platformda nasıl dile getirecekler? Bunları dile getirmelerini uygun bulacağınız bir platformu seçmekte onlara yardımcı olmanız lazım... “Yüzde 10 baraj koyarım Meclis’e sokmam, yüzde 12’ ye çıkarsanız barajı yüzde 15’e çıkartırım yine sokmam, konferans tertiplenimize müsaade etmem, yaptığınız konuşmaları çok ciddi takibe alırım, sizi içeri atarım...” Bir siyasi parti olmaları beni hiç endişelendirmiyor. HADEP genel başkan yardımcısıyla bir saat kadar görüşmemde de söyledim, konuşmaları esnasında bir şey dikkatimi çekti; Türkiye’den bahsederken hep üçüncü şahıs gibi bahsediyordu. “Siz bunu bilinçli mi yapıyorsunuz, yoksa farkında mı değilsiniz?” diye sordum. “Ne zaman kendinizi bir CHP, bir AKP, bir YTP, DYP gibi Türkiye’nin bir partisi olarak görmeye başlarsınız o zaman derdinizi anlatabilirsiniz ve bir çözüm bulursunuz,” dedim.

■ DOKTOR MAHMUT ORTAKKAYA:

“SİLAH, İŞİN KOLAYINA KAÇMAKTIR”

Irak’taki düzenlemelerin ABD eliyle yapılıyor olmasının getirdiği bir şüphe var...

Bir Kürtlerin sorunu, bir de Kürt sorunu var. Kürt sorunu, Irak, Suriye, Türkiye ve İran’ın ötesinde uluslararası bir sorun halinde. Bir konu uluslararası arenaya taşındığı zaman haklılık falan zor olur. Şu anda Kürtlerin esas sıkıntısı da bu. Artık haklı olan değil arkası, gücü olan kazanıyor; sizin inisiyatifiniz o kadar önemli olmuyor. Ama eğer biz Kürtlerin sorununa bakabilseydik olayı o zaman kendi inisiyatifimize indirgerdik. Ama Kürt sorunu olduğu andan itibaren Kürtlerin inisiyatifinden çıktı.

Türk kamuoyunun tepkileri Irak Kürtlerini rahatsız ediyor mu?

Tabii rahatsız ediyor. Kürtler adına siyasetle uğraşanlar da, Irak Kürtlerinin haklı olduğunu, buna karşı tavır alınmasının yanlış olduğunu dile getirmediler. Bunlar da sıkıntı yarattı.

Kuzey Irak Türkiye Kürtleri için cazibe merkezi olur mu?

Kürtlerin bir özerklik sorunu var bir de özgürlük. Irak'ta Kürtler özgürlükten ziyade özerklik talep ediyor. Ama mesela Suriye'dekiler özgür değil. Türkiye'deki Kürtlerin sorunu da özerklik değildir.

“Öyle başlayıp başka türlü devam edecek” diyenler var?

Öyle deniyor ama doğru değil, abartılıyor. Kürtlerin özgürlük talebi sivil toplum örgütleri, ilericiler, evrensel düşünen Kürtler ve Türkler tarafından desteklenmeli. Buna seyirci kalmamaz. Çünkü eninde sonunda Türkiye'de devlet sorununun tarafı, ama vatandaşlar genellikle sessiz ve tepkisiz. Sıkıntı burada.

HEP-DEP-HADEP-DEHAP Kürt olmayan kamuoyunun kaygılarını giderme konusunda gereken çabayı gösterdi mi?

Hayır. Göstermediler. O sıkıntı var. 20-25 yıl süren şiddet ortamına karşı duramadık, “Bu yanlıştır, yetersizdir, doğru değildir,” diyemedik. Bizimle beraber yalnız buradaki Türkler değil, diğer insanlar da seyirci kaldı. Bu da sanki şiddet taraftarıymışız gibi bir hava yarattı. Düşünen, aydın kesimlerin sessiz, tavırsız kalışı bütün Kürtlerin aynı işkenceleri görmesine sebep oldu. Halbuki biz “Bu yanlıştır, yetersizdir, doğru değildir,” diyerek şiddet ortamı üretmeden demokratik talepleri dile getirebilseydik bize inanılacaktı. Yani aydınlar olarak inisiyatif alamadık, fırsatı kaçırdık. Şiddet geldiği yerde demokratik arayışları susturuyor. Bu devletin

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

64

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

de hesabına geldi, bunu iyi kullandı. “Şiddetle mücadele ediyorum, bölücülerle savaşıyorum,” derken ülkedeki aydın Kürtlerin sesi soluğu kesildi. Bu kayıptan yeni bir demokratik inisiyatif de yaratamadık.

Uzun zamandır çatışma yok ama...

Şiddet yok ama iki taraf da onu doğurabilecek potansiyeli ayakta tutuyor. Halbuki devlet hak taleplerini karşılayarak şiddete son verebilirdi. Veya Kürt sorununu şiddetle çözme iddiasında olanlar da, 25 senenin sonunda bunun silahla olmayacağını anlayarak bu işe son verebilirlerdi. Yani bir şiddet potansiyeli var ama şimdilik bir mütareke söz konusu.

“Silahlı mücadeleden vazgeçtik” diyorlar...

İnanıncı olamıyor. Siyasette güveni üretemezseniz sözlerinizin bir anlamı yok. Bu şiddet ortamı demokratik alanların yetersizliğinden dolayı ortaya çıkmadı. Hani derler ya “Sözün bittiği yerde silah konuşur...” Biz daha sözü bitiremedik ki! Kürtler olarak da, Türkiye’deki ilerici, toplumsal, evrensel düşünenler de sözü bitirmedi. Türkiye’de sözün hakkı yeterince verilmemiştir.

Bugün neredeyiz?

Bugün gene aynı yerdeyiz. Aydınlar, ilericiler söz haklarını kullanamıyorlar. Kullanamayınca inisiyatif yanlış a gidiyor, yanlışın güdümüne giriyor.

Paketler var...

Sanal gibi geliyor, oturmuyor. Onları kim kullanacak? Kullanmadığımız zaman istediğiniz kadar olsun! Demokratik platformda en iyi şekilde güven, itimat sağlayarak görüşlerinizi dile getirirse-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

65

niz bu size bir inisiyatif sağlar. Yoksa o şiddeti, silahı geçemezsiniz.

Türkiye'nin Kürt sorunun çözümü için en öncelikli adım nedir?

Bunu yalnız devletin ve Kürtlerin sorunu olmaktan çıkarmak lazım. Bu hem Kürtlerin, hem devletin hem de Kürt olmayan Türklerin, aydınların sorunudur. Türkler müttefikimiz olamazsa yalnız kalıyoruz, bölücü ve ayrılıkçı oluyoruz. 1960'ların sonunda ve 1970'lere geldiği zaman Kürtler-Türkler arasında beraberlik ve bütünlük vardı. Yani Kürt olmayan Türk aydınları Kürtlerin sorunlarını destekliyordu. Şiddet milliyetçilik ve şovenizmi turmandırınca iki tarafta da aydınlar çekilmeye başladı. Bizim yanımızda olan Türkler, karşı çıkmadılar, fakat sustular. Çünkü Kürtlerin yanında olmak vatan hainliğiyle eş tutuluyordu. 1970-80 ve 90'lardaki hareket Kürt olmayan aydınların, ilericilerin, demokratların, hümanistlerin, evrenselcilerin desteğini alamadı, yalnız kaldı. Siviller ses çıkarmadıkları için inisiyatifi kaçırdılar, bunu geri kazanmanın tek yolu sözü kullanmaktır.

Türk kamuoyunu rahatsız eden olaylardan biri de üçüncü şahısların işin içine girmesi...

Bir, gerçekten insanlarımızın refaha, daha özgür ortama kavuşmasına inanan gönüllü insanlar var; bunlar Türkiye'den de olur, yabancıardan da. Bir de bunu kullananlar var: Casusu, ajanı var; o başka bir şey. Kürtlerin sorunu Türkiyelilerin ve Türkiye'nin sorunudur. Dışarıda ve içeride olsun, mesela Irak'ta, İran'da, nerede olursa olsun, Türklerin ve Türkiyelilerin, Türkiye'nin, Kürt meselesinde evet demediği bir şey olmaz. Bakın Irak'ta, Türk devletinin ve Türkiyelilerin kabul görmediği bir çözümü üretmedik. Onun için Kürtlerin en yakın dostları Türklerdir. Bu meseleyi Türklerle birlikte halletmek gerekiyor. Sivilleri devreye sokamadığımızda, devlet yalnız kalıyor. Yalnız kaldığı zaman da farklı

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

66

TÜRKİYE’NİN KÜRT SORUNU

kararlar veriyor. İçerde ve dışarıda Kürtlerle ilgili meselenin çözümünde Türk dostlarımızı yanımıza almamız şart, Iraklıların da Türkiye’yi yanına alması gerekiyor. Başka türlü olmaz.

Şu anda AB’yi en çok Kürtler istiyor...

Yanlış yapıyoruz, kolayına kaçıyoruz. Kürtler silahlı eylemle işin kolayına kaçtılar. Demokratik mücadele ağır ve zor bir eylemdir. Yorulmak gerekiyor, çalışmak gerekiyor; silahlı eylem basit, kolay. Zoru seçmek gerekiyor. Avrupa aracılığıyla özgürlük havasına sahip çıkmak da yanlıştır. İçeride Türklerle birlikte özgürlüğü aramamız ve iç dinamiklere bunu yüklememiz gerekiyor.

- DOÇ. MİTHAT SANCAR:
“TANINAN KÜLTÜREL HAKLAR
LOZAN’IN GERİSİNDE”

Türkiye’de Kürt sorunu ne durumda?

Soruna önce dünya açısından bakalım. Kürt sorunu, ince hesaplardan, hassas dengelerden ve zor çelişkilerden oluşan bir yumağın göbeğinde yer alıyor. ABD’nin müttefikleriyle bölgeye doğrudan askeri müdahalede bulunduğu ilk Irak krizinin ardından Kürtler, Kuzey Irak’ta devlet benzeri bir yapının temellerini adım adım oluşturdular; böylece Ortadoğu üzerinden dünyayı yeniden şekillendirme planları açısından zaten özel olan konumlarını fiziksel yönden de güçlendirdiler. Savaş sonrasında “Irak’ın yeniden yapılandırılması” tartışmalarında bu konumlarının bilincinde olarak ve bundan aldıkları güçle hareket ediyorlar ve taleplerini gidebilecekleri en uç noktaya göre düzenliyorlar. Bu durum, Iraktaki diğer gruplar ve bölgenin özellikle Kürt sorunuyla ilişkili devletleriyle

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

67

bir gerilime yol açıyor. ABD ise, hem Kürtleri gözden çıkarma anlamına gelecek bir tutumdan kaçınmak zorunda, hem de diğer güçleri hesaba katma çabasında. Kısacası Kürtler ve Kürt sorunu bu global operasyonun merkezinde duruyor. Meselenin diğer bir boyutu ise, bölgenin Filistinlilerle birlikte en mazlum ve mağdur halkı olan Kürtlerin, tarihteki en güçlü konumlarına, bölge halklarının büyük çoğunluğu ve demokratik güçler tarafından öfkeyle karşılanan ve mahkûm edilen ABD'nin askeri operasyonu sonucunda ulaşmaları. Burada gerçekten de yaman bir çelişki var. Ancak bu çelişkinin yükünü sadece Irak Kürtlerine yıkmak insafsızlık olur. Mamafih bu durumun orta ve uzun vadede kendileri açısından belli sıkıntılar yaratacağını öngörmek de zor değil.

Türkiye'de de, Kürt sorunu "kilit" konumunu koruyor. Bir defa ülkenin geleceğini belirleme potansiyeli en yüksek seçenek olan AB'ye tam üyelik sürecinde bunu açıkça görmek mümkün. Bu süreç, birbirine bağlı olarak hem ülke içinde toplumsal ve barış ve demokratikleşme, hem de uluslararası alanda Türkiye'nin yeri açılardan hayati önem taşıyor. Öte yandan, Türkiye'nin özel olarak Irak genel olarak Ortadoğu politikaları da hep Kürtlere ve Kürt sorununa endeksli olagelmıştır, bugün bu durum bütün çıplaklığıyla ortadadır. Şimdi bu "kilit", Türkiye'nin önünü açmak için kullanılabilmesi gibi, kapıları kapatmak için de kullanılabilir. Devlet katında üretilen politikalar bugüne kadar daha çok tıkanma yarattı. Çünkü sorunu çözmekten ziyade, yok sayma ve/veya yok etme üzerine inşa edildi bu politikalar. Bu tutumun temelinde yatan korku ve sendromlar, bütünlüklü bir model çerçevesinde kalıcı bir çözümü düşünmeyi engelliyor. Açılım anlamına gelebilecek adımlar da, esas olarak dış faktörler dayattığında, o da büyük bir temkinle ve gerektiğinde kolayca geri alınabilecek şekilde atılıyor. AB'ye tam üyelik kapsamında yapılan düzenlemeler bunun iyi bir örneği. Tanınan haklar, Avrupa standartlarına bakıldığında en alt düzeyi temsil ediyor; üstelik bunların doğalarına uygun bir şekilde kullanılmasını engellemek için gerekli ince ayarlar da ihmal edilmiyor.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

68

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Paketleri yeterli buluyor musunuz?

AB'ye uyum paketlerinde Kürt sorunuyla doğrudan ilişkili iki ana alanda düzenleme yapıldı. Bunlardan biri “farklı dil ve lehçelerin öğretilmesini” amaçlayan özel kurslar, diğeri de yayın konusu. Her iki konuda da çeşitli bocalamalar yaşandı; ilk düzenlemelerden sonra tepkiler üzerine düzeltmeler yapıldı, ama amaç samimi bir tanıma değil, şeklen tanıyıp hakkın kullanımını mümkün ölçüde zorlaştırmak olunca, bu tür durumların yaşanması kaçınılmaz oluyor. Örneğin dil kursları konusunda çıkarılan ilk yönetmelik tanınmış bir hakkın anlamsızlaştırılması için ne gerekiyorsa onları içeriyordu; çok tepki aldı, AB organları da çok tepki gösterdi. Bunun üzerine yeni bir yönetmelik çıkarıldı; bunda da yine belli sıkıntılar var ama diğerinden daha iyi. Yayın konusunda da benzer şeyler yaşandı. Örneğin ilk uyum paketinde böyle bir şart olmamasına rağmen çıkarılan yönetmelikte yayın hakkı sadece TRT'ye verildi; TRT Danıştay'da dava açtı; Danıştay yürütmenin durdurulmasına karar verdi. Sonra yeni uyum yasasında özel radyo ve televizyonların da yayın yapmasına imkân tanındı. Ama hâlâ yeni yönetmelik çıkarılmadı; yönetmelik olmayınca da bu hakkı kullanmak mümkün olmuyor. Bir de bütün bunların Avrupa standartlarına göre tanınması gereken hakların en alt düzeyi bakımından yapıldığını unutmamak gerekiyor. Belki daha da önemlisi, bu uyum yasalarıyla tanınan imkânların, esasen Lozan Anlaşması'nda mevcut olmasıdır. Lozan Antlaşması'nın 39/4. maddesine göre, “herhangi bir Türk uyuğunun, gerek özel gerekse ticaret ilişkilerinde, din, basın ya da her çeşit yayın konularıyla açık toplantılarında, dilediği bir dili kullanmasına karşı hiçbir kısıtlama konulmayacaktır.” Dikkat edelim, burada gayri müslim azınlıklardan değil, bütün Türk vatandaşlarından söz ediliyor. Kısacası AB'ye uyum sürecinde kültürel haklar alanında yapılan düzenlemeler, Lozan Anlaşması'nın içerdiği düzeyin bile altında. Ayrıca unutmamak gerekir ki, başka alanlarda, örneğin Siyasi Partiler Kanunu'nda bu yasaklar katı bir şekilde sürüyor. Bunlara bir de

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

69

uygulamadaki engellemeleri eklersek, tabloyu daha da netleştirmiş oluruz.

Bütün bunlara rağmen, Kürt sorununun Türkiye’de geçirdiği evreler düşünüldüğünde, bu adımları önemsiz ya da değersiz saymak çok yanlış olur. Bu açıdan, Türkiye’de durumun 10 yıl değil, 2-3 yıl öncesine göre bile daha iyi olduğunu söyleyebiliriz; ancak bu göreceli bir iyiliktir. Çünkü bu tür sorunlarda çözüm yönünde ilk adımlar atıldığında, artık geçmişteki kötü zamanlar değil, muhtemel çözüm seçeneklerinin içerdiği imkânlar ve vaatler ölçüt haline gelir; örneğin bu düzenlemelerin gerçek sebebi olan AB’nin referans aldığı standartlara göre değerlendirme yapılmaya başlanır, ki mantıklı olan da budur. Türkiye AB hedefinden vazgeçmeyecekse, oyalama taktiklerinden medet ummanın bir anlamı ve yararı yok. Ayrıca müzakereler başladığında –umarım Türkiye’ye müzakere tarihi verilir– bu standartlara uygun düzenleme ve uygulama olmadan tam üyeliğin gerçekleşmeyeceği daha açık görülecektir.

Paketler neden hayata geçirilemiyor?

Etnik sorunların kalıcı çözümü dendiği zaman, belli bir anda belirli bir reçetenin uygulanmasını, böylece birden ve toptan sıhhat kavuşmayı anlamamak gerekir. Bu açıdan, belli hakların tanınması sadece meselenin bir boyutunu oluşturur. Kalıcı çözümden söz edebilmek için, her dönemde bu çerçevede ortaya çıkabilecek çok çeşitli sorunların barışçıl ve yapıcı bir biçimde çözülmesini sağlayacak oyun kurallarının ve kurumların, araçların ve mekanizmaların yaratılması gerekiyor. Bu ise, kültürel hakları da içeren toplumsal ve siyasal demokrasi demektir.

Türkiye’de AB ile bağlantılı olsun olmasın, Kürt sorununun çözümü yönünde adım sayılabilecek hakların tanınmasına ve hatta Kürtlerin tanınmasına direnç gösteren önemli iktidar odakları olduğu biliniyor. Bunların yasama sürecini ve uygulamayı etkileyecek uzantıları, bu süreçte boş durmayacaktır. Meclis ve hü-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

70

kümet düzeyinde kararlı ve tutarlı bir siyasal irade ile geniş bir toplumsal destek oluşursa, gerilimlerin üstesinden en az hasarla gelinmesi mümkün olur. Aksi takdirde, çatışma ortamının yeniden canlanması da dahil olmak üzere ciddi sıkıntılar yaşanır. Gerilimi turmandırmaktan ve gerilim yanlılarının kullanabilecekleri vesileler yaratmaktan kaçınmak, demokrasi ve toplumsal barış isteyen her kesimin asli görevidir.

- YDH KURUCUSU KÜRT YAYINCI ÜMİT FIRAT:
“EVE DÖNÜŞÜ ÖCALAN UYGULATMADI”

Uyum paketleri nasıl algılanıyor?

Tabii ki, iyiye gidiş sayılır. Ama yanlış anlamalar da çok. Örneğin, bir kurs açabilmek, anadilde eğitim anlamına gelmiyor. Zaten kimse Kürtçe kurs açma iznini de alamadı. Yani Kürtçe henüz Çince statüsüne bile ulaşabilmiş değil. Ayrıca Kürtler’in, “Kürtçe kurs açılın da çocuklarımı göndereyim” diye bir dertleri de yoktu. Bir de, anadil eğitimi ile anadilde öğretim farklı şeylerdir. Kanunların çok iyi şeyler olduğu söylenemez ama gene de böylesi yasaların çıkması, çıkmamış olmasından daha iyidir.

Şu ana kadar kabul edilen yasal değişiklikler uygulamaya geçtiği takdirde sorun bir ölçüde halledilmiş olacak mı?

Henüz hissedilen bir uygulama yok. Tabii ki, sorunlar yalnız yasalarla değil, anlayış ve uygulamalarla da halledilir. Elbette bu yasalar, daha iyi şeylerin ifade edilmesine, tartışılmasına da bir zemin hazırlarlar. Yıllardır çıkmayan önemli kanunlar TBMM’den geçti. Silahlar olmadan da bir şeylerin gerçekleştirilebileceği görüldü. Düşüncelerinizi, önceki yılların baskı ve tehditlerinden kısmen de olsa uzaklaşmış olarak ifade edebiliyorsunuz. 1990’da, Sad-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

71

dam'ın Kuveyt işgalinden sonra "Kürtler için nihayet bir şansın doğduğunu" söylemişim. Pek çok arkadaşımla, "Kürtler'in ABD ve İsrail'le ne tür sorunları olduğunu" tartışmışım. Kendilerini "Kürtler adına yetkili" gören birileri, MOSSAD ajanı olduğumu bile söylediler. Ciddi tehditler aldım. O dönemde, Kürtler arasında gelişmekte olan hâkim görüşü onaylamıyor ve itaat etmiyordum; ama, size sorunlarınızı ve çözüm arayışlarınızı tartışmak gibi konularda bile hiçbir hak tanınmıyorsa, birileri de, sorunun çözümünün tek yolu olduğunu, yani silahlı mücadelenin tek alternatif olduğunu dayatması kaçınılmaz oluyordu. İstedığınız kadar barışçı olun, silahlı mücadele karşıtı olun, bir şey ifade etmezdi.

Şu anda Türkiye Kürtlerinin talepleri önem sırasıyla nelerdir?

Öncelikle bir kimlik, bir tanınma sorunları var. Kürt olarak tanımlanmalarını ve bunun da artık sıradan bir şey olmasını istiyorlar. İnsanın, kucağına doğduğu anasından öğrendiği dilini konuşması, kimliğini ifade etmesi ve bu kimlikle yaşaması günlük hayatında bir siyasi mücadele nedeni ve risk olmamalı. Bir Kürdün, kendisini Kürt olarak ifade etmesi artık bir özlem olmamalı.

Kürtçe yayın yapan Radyo-TV sahibi olmak istiyorlar. Türkiye dışından Kürtçe yayın yapan televizyonlar izleniliyor. Kürtler, televole programlarını değil de, kendi dilleriyle yayın yapan MEDYA TV'yi seyrediyorlar. Devlet, hem Kürtlerin PKK'li olmasını istemiyor, hem de onlara PKK'nın yayın organı olduğunu ileri sürdüğü bir TV'yi izlemekten başka bir yol bırakmıyor.

Kürtçe öğretim-eğitim hakkını kazanmak istiyorlar. Lehçe farklılıkları falan gibi karşı gerekçe sahiplerinin de, üstlerine vazife olmayan şeylerle uğraştıklarını düşünüyorlar. İfade ve örgütlenme özgürlüğü önündeki engellerin kaldırılması istiyorlar. Kürtler, Kürt olmalarından ötürü çektikleri acıları, haksızlıkları giderecek bazı örneklerin yaşama geçirilmesini, sorumluların yargılanmasını, faili meçhul cinayetlerin aydınlanmasını, Diyarbakır Askeri Cezaevi dosyasının açılmasını, araştırılmasını, suçluların

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

72

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

yargılanmasını, suçlu bulunanların cezalandırılmasını görmek istiyorlar.

Köye dönüş yasası, koruculuğun kaldırılması, PKK'lıların topluma kazandırılması... Bunlar acil değil mi?

Köye dönüş yasasını sağma buluyorum. Dünyada böyle bir şey olmuş mu? Köylülerin köyelerine döndükleri ne zaman görülmüş ki! İsteyen dönsün elbette; ama esas olarak köylerindeki malları üzerindeki hakları tesis edilmelidir. Koruculuk süreç içerisinde ortadan kaldırılmalıdır. Eşit haklara sahip bir toplumun bir kesimine silah veriyorsun, diğerine şikâyet hakkı bile vermiyorsun. Büyük bir dengesizlik, büyük bir husumet nedenidir bu. Koruculuğu kaldırmak zor olabilir ama PKK'yı dağdan indirmekten daha zor değildir. Devlet hiç olmazsa korucuların silahlarını alsın ve kendilerine maaş vermeye devam etsin. Bu bile var olan sistemden daha iyidir.

Topluma Kazandırma Yasası neden yürümedi?

Abdullah Öcalan ima yollu bir açıklamada bulunsa, yüz binlerce insan sokağa dökülüyor. Hatta kimi zaman kendiliklerinden sokaklara çıkıyorlar. Kendilerini yakmaya hazır binlerce intihar adayı militana sahip. Ona yakınlığıyla bilinen bir parti 2 milyon oy alıyor. Ama Öcalan, o insanların hiçbiri kadar özgür değil. Bu ona dokunuyor tabii. Bu kadar geniş bir etki alanı var, ama kendisi hâpiste. Önce idamdan kurtulmak istiyordu, bugün de dışarıda olmak istiyor. 4-5 yıl önce kimse “Abdullah Öcalan'a özgürlük” diyemezdi, çünkü idam sehpasının önündeydi. Bu gün durum farklı. Öcalan, kendisini dışlayan bu kanunla bir fırsat yakaladı ve kanunu uygulamıyor. Aynı kanun, Öcalan'ın beklentisine uygun olarak 1999 yılında çıkmış olsaydı, büyük ölçüde uygulanırdı.

Peki nasıl olabilir PKK'nın silahsızlandırılması?

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

73

Siyasi genel af çıkarılmalıdır. Risklidir ama sorunu başka şekilde çözemeyiz. Öcalan partisinin başına geçmelidir. Legal siyaset yapması, önemli ölçüde Kürtlerin önünü açabilir. Yasaklı olması, onun siyasi çekiciliğini ve cazibesini artırıyor.

Kürt olmayan kesim bunu kabul edebilecek mi? Sonuçta ciddi bir Türk milliyetçiliği de var bu ülkede.

Ne yapalım? Varsa var, o da var bu da var. Başka ülkelerde de var benzeri olaylar. Bunu herkesin uygun bulması ve tatmin olması beklenmemeli; bir toplumsal ve siyasi uzlaşma olarak görmek gerek.

PKK siyasallaşmalı mı diyorsunuz?

PKK zaten siyasaldır, ama legalleşmemiştir. Dolaylı ilişkilerle faaliyetini sürdürüyor.

Yeni dönemde PKK'dan bağımsız Kürt entelijansiyası ortaya çıkacak mı?

PKK açıkça legal bir zemine taşınmadığı müddetçe aydınların sınırlılığı olacaktır. Birileri yasaklıysa siz de rahat eleştiremiyorsunuz, eleştirdiğinizde saygınlığınız da olmuyor. Dolayısıyla, kısıtlamalar kalktığı ölçüde eleştirilerin etkisi artar. Türkiye’de, özgür bir Kürt olarak yaşamak isteyen, kendisini özgürce ifade etmek isteyen, “Kürtler ellerini mutlaka ağır taşların altına mı sokmalı?” diyen insanlar var. Bugün bunların birçoğu etik kaygılarla sessiz kalmayı tercih ediyorlar.

Irak'ta yaşananlar PKK'nın etkisini kırıyor mu?

Tabi ki, Türkiye Kürtleri'nin dikkatini çekiyor. Gelişmeler Kürtler için iyiye işaretlerdir. Türkiye'deki Kürt aydınları üzerinde de bü-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

74

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

yük bir moral sağladı. Avrupa'da yaşayan Kürtlerden de büyük bir destek ve ilgi var.

Türkiyeli Kürt işadamlarının Irak'a yatırım yapma durumu varmı?

Elbette. Çünkü kendilerini orada yatırım yapma konusunda daha şanslı görüyorlar. PKK'ya yakınlığıyla bilinen ve Frankfurt'ta bulunan Avrupa Kürt İşadamları Örgütü, geçtiğimiz kasımda (2003) Irak Kürdistanı'nda yatırım yapmak için karar aldı. Zübeyir Aydar da aralarındaydı. İmralı'daki "resmi görüşe" rağmen fiili bir durum ortaya çıktı.

Türkiye'nin Kuzey Irak'taki herhangi bir oluşuma müdahalesi Türkiye Kürtleri tarafından nasıl karşılanır?

Türkiye Kürtleri büyük bir nefret ve tepki duyar elbette. Orada kanlı bir diktatörlük sona ermiş ve demokratik bir yapılanma sözü konusu. Türkiye'nin, Kürtlerle daha sıcak ilişkiler kurup, onların geleceğinde kendisinin de rol almasına, ilişkilerini geliştirmeye, sağlamlaştırmaya ihtiyacı var; bunu yapmıyor; Irak Kürtlerinin özgürleşmelerinin bütün Kürtleri etkilemesinden çekiniyor. Yani iyileşmekten korkan bir hasta gibi. Aslında Türkiye, kendi Kürtleriyle barışmak için iyi bir fırsat yakalamıştır..

AKP Kürt sorununa nasıl bakıyor?

AKP içerisinde kötü düşünmeyen, Kürt kökenli veya Kürt kökenli olmayan, Kürtler için nispeten iyi şeyler düşünen, az sayıda milletvekili var. AKP'nin bir genel başkan yardımcısı Kürt'tür. Ama AKP'nin çekirdek kadrosundaki insanlar, konuyu ne siyasi ne de tarihsel olarak kavrayabilmiş değiller. Kürt meselesi yoktur demekle bu mesele yok olmuyor. Okullarda okudukları "resmi ders kitapları"ndan öğrendikleri kadar bilgililer. Ne Tayyip Erdoğan'

ın, ne de Abdullah Gül'ün, mesele hakkında herhangi bir derinliğe sahip olduklarını düşünmüyorum.

- OHAL ESKİ VALİSİ HAYRİ KOZAKÇIOĞLU:
“VAKTİYLE SURİYE’NİN YAPTIĞINI
BUGÜN ABD YAPIYOR”

Kuzey Irak’taki gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Kuzey Irak bizim irademizin dışında, Batı ülkelerinin ve ABD’nin beyinde oluştu. Böyle olacağı 1991’de Birinci Irak Savaşı sırasında Amerikan yetkilileri tarafından söyleniyordu. Tepedekiler söylemiyordu ama orta pozisyonda bulunan kişiler bugünkü tabloyu o gün çiziyorlardı. Türkiye gibi büyük ve güçlü bir devleti bu bölgede pek fazla istemedikleri için aleyhindeki oluşumlara daha kucak açıyorlar... Şimdi AB de aynı hikâye. Görecekseniz ileride başka kriterler koyacaklar; şimdi Kıbrıs diyorlar, bir süre sonra Güneydoğu’yla, Kuzey Irak’la, hudutlarla ilgili pek çok kriter dayatacaklar. Yıllarca Irak’ın toprak bütünlüğü dedik de ne oldu? Kendin sağlayamayacaksın, Irak’ın toprak bütünlüğünü sonuna kadar savunmanın bir anlamı yok; savunsan ne olur savunmasan ne olur? Irak’inkinden ziyade senin toprak bütünlüğün önemli.

Ne yapmalı peki?

Kendi sorununu en iyi şekilde, başkalarının müdahalesine, isteğine, tavsiyesine kalmadan çözümleyeceksin. Güneydoğu’da yüzlerce çocuk var üniversite sınavına girip kazanamamış. İş de yok. Kendisini dağda çağıran var. Bu yanlış düzenin değişeceği vadedinde bulunan, maddi imkân sağlayan, manevi pozisyonlar veren örgüt var. Yıllardan beri diyorum ki, bu yeterli ölçüde eğitim alamamış bulunan okulların mezunları için bir kontenjan düşünelim. Bunlar kendi aralarında imtihan yapsınlar, yüzde 40’ına üniversite-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

76

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

te kapısı açalım. Ama ilk olarak birer yıl hazırlık okusunlar. Çünkü bu çocuğu alsan da öteki çocukla aynı sınıfa koysan, çocuk orada da zarar görecektir, kazandığının anlamı çıkmayacak.

Bugün bir işe yarar mı?

Bugün de yapılırsa yine yarar. O bölgenin meselesi ayrı bir bayrak altında ayrı bir devlet kurmak değil. Şimdi PKK da biliyor ki ayrı bir devlet kurmak, Türkiye'den toprak koparmak kolay bir olay değil. Ne demişlerdi bir zamanlar: "AB'nin yolu Diyarbakır' dan geçer..." Söylenmiş en yanlış laf bu. Bunun anlamı "Diyarbakır'a Ankara yetmez, çaresini Ankara bulmaz, AB bulur..." Böyle bir şey olur mu?

Topluma Kazandırma Yasası niye yürümedi?

Bu yasa yanlış teşhise dayalı yanlış önlemin tipik örneğidir. Bu Türk hükümetinin aklından çıkmış bir önlem de değildir. ABD Irak'ta teşhiste ve o teşhise dayalı önleminde nasıl yanlış davranıyorsa bu yasada da aynı yanlış yaptı. ABD "bu adamlar benim başımdan gitsin, Türkiye de her seferinde Irak topraklarındaki PKK' lıları gündeme getirmesin," istiyordu. Bizimkiler de ABD'nin gönlü olsun diye bu yasayı çıkararak belki ileride daha umutla doğacak çocuğu da öldürmüş oldular. Topraklarımız dışında bulunan insanların gelip teslim olması için gereken hiçbir şart sağlanmadan, hiçbir düzenleme yapılmadan gelip ona "burada teslim ol" demek doğru bir olay değildi. Teslim olacak kişiye güven verilmesi lazımdı.

Af mı çıkarılmalı?

Vaktiyle Suriye'ye kızıyorduk, teröristleri Bekaa Vadisi'ndeki kampta besliyor, eğitiyor diye. Bekaa Vadisi Suriye'nin hâkimiyetindeydi. Bugün ABD'nin pozisyonu da aynıdır. ABD silahıyla ba-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

77

rınmasına göz yumduğu müddetçe PKK'lı neden gelip teslim olsun? Terör olayı kendine has bir yaşam tarzı çıkarmış. Orada 40-45 yaşında insanlar var, yıllardır dağdalar. Adamın mesleği, toprağı yok, diyelim ki silahını bırakıp geldi, ne yapacaksın adama? Var mı kanunda böyle bir şey? Yok. Bu bölge için ekonomi, eğitim, kültür ve diğer toplumsal alanları kapsayan komple bir özel program geliştirilmeli.

Bu kişiler sonuçta Türk vatandaşı. Üçüncü şahısları devreye sokmadan Türkiye onlarla uzlaşamaz mı?

Kuzey Irak'taki yönetim şekillensin, Türkiye ile Irak yönetimi –Kuzey Irak dahil– arasında hava yumuşasın, bunların PKK'ya ihtiyaçları azalır ve teröristleri ortada bırakırlar. PKK'lılar da o zaman yıllardır nasıl kullanılmış olduklarını anlayacaklar. Bu yüzden yasanın erken çıktığını düşünüyorum. Biraz daha beklenseydi onları kazanmak daha kolay olacaktı. Yine hepsi olmasa bile büyük bir bölümü ülkeye dönecektir. Türkiye'nin yine onları kazanması gereklidir, çünkü onlar da Türk vatandaşıdır, Türk insanıdır.

Yasal siyaset imkânı da açılmalı mı?

Yasal siyasetten Türkiye'nin korkmaması lazım. İleride izin verin, korkmayın bir şey çıkmaz. Kimse Türkiye'de etnik ya da dini bir grubun tüm mensuplarının aynı kişiye oy verdiğini sanmasın. Adam diyorsa ki “Bu bayrak benim bayrağım, bu devlet benim devletim, bu vatan benim vatanım, bölünmez,” ne isterse ver, hiçbir problem çıkmaz. Ama “ben bu bayrağı sevmiyorum, bu devlete istemiyorum” diyorsa versen de problem çıkar...

Paketlere ne diyorsunuz?

Benim zamanımda plak, kaset yasaktı. Rahmetli Turgut Özal başbakanı, konuyu götürdüm kendisine; inceledik, bir-iki ay değer-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

78

TÜRKİYE’İN KÜRT SORUNU

lendirdikten sonra MGK’ya taşıdık. MGK başta tereddütlüydü ama Cumhurbaşkanı Kenan Evren’in ciddi ve olumlu yaklaşımıyla bunlar serbest bırakıldı. İlk 2-3 ay bir sürü Kürtçe plak, kaset çıktı. Sonra baktık ortada pek fazla kalmadılar. O günlerde Zaho’ya geçtik, çarşıda inanır mısınız İbrahim Tatlıses’in, Emel Sayın’ın kasetlerinden, plaklarından geçilmiyordu. Bir şeyleri çok yasakladığınızı zaman biraz rağbet olacaktı gibi zannediliyor, halbuki serbest bıraktığınızda o balon da sönyor. Müziktir, kültürdür, sanattır bunlardan zarar gelmez.

Özal bu konuda iddialı projeler üretiyor muydu?

Kültürel bazda makul olan isteklerin ve uluslararası kriterlere uygun özgürlük ve haklarının tanınmasıyla belli bir mesafe alınacağını, bununla beraber bir de ekonomik programın uygulanması gerektiğini savunuyor, GAP’a da böyle bir anlam yükliyordu.

- TİP ESKİ GENEL SEKRETERİ
DR. TARIK ZİYA EKİNCİ:
“İRAK KÜRTLERİNİN TEK ÇARESİ
BAĞIMSIZLIK”

Daha sorunun adının konmasında bir tartışma var...

Türkiye’nin yaptığı, demokrasi dışı, çağdaş toplumlardaki insan hakları çerçevesinde mütalaa edilen çokkültürlülük anlayışına aykırı bir davranıştır. Uzun yıllar biz de “Doğu sorunu”, “Güneydoğu sorunu” falan dedik ama gizlenecek bir şey değil, bunun adı “Kürt sorunu”dur. Ve bu Kürtlerden çok Türkiye’nin sorunudur, çünkü ülkedeki baskı rejiminin ya da bu marjinal demokrasinin nedeni Kürtlerdir. Çünkü Kürtlerin talepleri yerine gelirse, Türkiye’de fikir özgürlüğüne karşı herhangi bir kısıtlama da kalmaz.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

79

Özgürlükten, insan haklarından yana tüm aydınların kendilerine “Bu Kürt sorunu devam ettiği sürece ben özgür müyüm?” diye sorması ve “Hayır” cevabı vermesi gerekiyor. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, o günün Genelkurmay Başkanı Hüseyin Kıvrıkoğlu’nu aldı ve Kosova’nın Türklerin bulunduğu küçük bir kasabasında çıktı konuştu ve şöyle dedi: “Sakın Türklüğünüzü unutmayın, her şeyden evvel dilinizi ve kültürünüzü koruyun. Kendi dilinizde yayınlar yapın. Kendi dergilerinizi çıkarın, gazetelerinizi basın... Çağımız böyle bir anlayışı gerektiriyor...” Şimdi sen orada çağın gereğinin böyle olduğunu iddia eder de kendi ülkendeki Kürtlerin varlığını inkâr edersen bu çifte standarttır.

13 yıllık yasal siyasi süreçte neden yer almadınız?

Bazı şartlarım oldu, o şartlarımı yerine getiremediler, ben de katılmadım...

Nasıl bir bilanço çıkarıyorsunuz?

Bu sorun Türklerle Kürtlerin ortaklaşa bir siyasi hareketinin öncülüğünde çözülebilir. Bu 13 yıl içerisinde ne yapıldı? Bir tek Kürtlerin varlığının kanıtlanmasında başarılı oldular. Bundan 40-50 sene evvel Kürt kelimesini kimse bilmezdi, ağzına almaya cesaret edemezdi. Ama Türkiye partisi olmayı başaramadılar. Hem onlar, hem Türk aydınları başaramıyor.

Irak üzerinden ABD ile komşu olmamız, Kürtlerin ABD tarafından desteklenmesi bir tehlike yaratır mı?

Tehlikeli olan şu: Kürtler orada soyutlanacak. Çünkü ABD ilelebet orada kalmayacak ve yönetimi elinde tutmayacak, seçim yapacak. Seçimden sonra da Şii Araplar ön plana geçecek. Biliyoruz ki bütün Arap devletleri Kürtlere belli bazı haklar tanınmasına şiddetle karşılar; bir Kürt düşmanlığı var Araplarda. Bu Irak’ta da

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

80

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

var. Özellikle ABD ile işbirliği yapmış oldukları için Irak'ta uyanan bu ulusal Amerikan karşıtı bilinçle birlikte Kürt düşmanlığı yaygınlaşacak ve derinleşecektir. Yani çok tehlikeli bir süreç başlıyor. İleride bağımsız bir Irak'ta Kürtler tamamen soyutlanacak ve hatta çok ağır bir bedel ödeyecekler, bugün izledikleri politikalar nedeniyle. Kürtler için tek kurtuluş yolu vardır; bugün orada bağımsız bir Kürt devletinin kurulması. Bu yapılmadığı takdirde Kürtlerin istikbali yoktur, ben inanmıyorum...

Kimse buna razı değil ki!

Razıdır veya değildir. ABD ile bugün bu kadar işbirliği içindeyse ve bu kadar destek alıyorsa, bu desteği buna dönüştürmesi gerekiyor Kürt politikacıların. Bağımsızlık olunca kurtulur, biter. ABD'nin, Fransa'nın, İngiltere'nin, uluslararası topluluğun tanıdığı bir Kürdistan'a kolay kolay etraftan bir saldırı olmaz.

“Yoksa Kürtler yutulur” mu diyorsunuz?

Tabii yutulur, şüphesi mi var! Yutulmaktan öteye büyük katliamlar bile olabilir.

O zaman çok çetin bir dönem geliyor...

Evet, hem de çok. Bundan 15-20 sene sonra neler olabileceğini şimdiden kestirmek zor ama, bağımsız bir Arap-İrak devletinde Kürtlerin esamesi okunmayacak. Kürtler ancak teslim olmak ve özümsemeyi kabul etmek suretiyle bir ölçüde kurtulabilirler. Ama Kürtlük davalarını sürdürdükleri, federasyonda ısrar ettikleri takdirde varlıklarını sürdüremezler.

Bazı Kürt aydınlar oraya yerleşmeyi düşünüyor. Çok mu iyimlerler?

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

81

Gitsin yerleşsinler, engel değilim. İyimserlikten öteye, bana kalırsa toplumsal sorunları nesnel koşulları içinde değerlendiremiyorlar.

- DİYARBAKIR BAROSU BAŞKANI
SEZGİN TANRIKULU:
“BÜROKRASI ŞANLI DİRENİŞİNİ
SÜRDÜRÜYOR”

Kürt sorunu bugün hangi aşamada?

Öncelikle çatışma yok. Çatışma olmayınca sorunun gerçek boyutunu görebiliyoruz. Eskiden sadece silahlı tartışırken şimdi daha rahatız. Fakat bu durum geçici. Kalıcı çözüm için silahlı hareketin silahsızlanması şart. Bu olmadan Kürt siyasal hareketinin demokratikleşmesi ve Kürt sorununun gerçekten tüm boyutlarıyla tartışılabilmesi bana göre mümkün değil.

PKK silah bırakmayı gerçekten istiyor mu?

1999’da yaptıkları açıklamadan sonra silahsızlanmaları, yeni kadrolar almaktan vazgeçmeleri lazımdı. Fakat gençler son günlere kadar bu silahlı güçlere katılmaya devam etti. Bu da kendi kongre kararlarına aykırı bir durum. Çözümün zemini oluşsa olaylar farklı gelişebilirdi ama devlet Toplumla Kazandırma Yasası ile böyle bir arayışta olmadığını gösterdi. Yıllardır dağda silahlı dolaşmış insanlara, “Gelin, pişman olduğunuzu söyleyin, hapse girin,” tarzında yaklaşırsanız kimse silahını bırakıp gelmez.

Peki nedir bunun yolu?

Biz Diyarbakır’da bir taslak hazırladık. İçişleri ve Adalet bakanlıklarına her türlü yardıma hazır olduğumuzu bildirdik, ama bir

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

82

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

yanıt alamadık. Taslağımızın temelinde geçmişin sorgulanmaması vardı. Herhangi bir örgüt üyesi silahını bırakırsa, geldiği noktadan itibaren topluma katkıda bulunabilir. Tabii 3-5 yıllık bir deneme süresi de konulabilir. Bu süre içerisinde benzer bir suç işlemezse her türlü haktan yararlanabilmeli. Buna siyaset yapma da dahil.

Paketlere ne diyorsunuz?

Paketlerin getirdiği değişimi kabul etmek lazım. Bunlar olumlu ama yeterli değil. Çünkü hükümet Kürt sorununun kökten çözümlüne yönelik bir anlayışa sahip değil. Günlük ihtiyaca göre düzenlemeler yapınca kalıcı bir şey ortaya çıkmıyor. 2002 Ağustosunda Kürtçenin eğitimi ve bu dilde yayımla ilgili düzenleme yapıldı ama hâlâ uygulama noktasında bir şey yok. Bu arada örneğin Siyasi Partiler Yasası'ndaki yasaklar devam ediyor. En önemlisi hükümet kendi yasalarının uygulanması noktasında ürkek ve çekingen davranıyor. Bürokrasinin iradesi, hükümetin ve hatta parlamentonun iradesinden daha etkili.

Bu engeller aşılamaz mı?

Ben buna “bürokrasinin şanlı direnişi” diyorum. Çok yaygın ve sistematik bir şekilde direniyorlar. Askeri ve sivil bürokrasi, yargı bürokrasisi bu sürece karşı direniyor. Yargıya bu yasalarda takdir hakkı bıraktığımız sürece bu direniş devam edecek. Kürtçe billboard olayında Van'daki mahkeme takdir hakkını olumsuz, Diyarbakır'daki olumlu kullandı. Sorun yargıçlarda değil, bu tür uyumsuzlukları onların önüne getiren emniyet ve jandarmada. Bunların denetimi de tamamen iktidarın elinde. Van Emniyet Müdürlüğü ve Valiliği bunu önüne getirmeseydi yargıç böyle bir karar veremezdi.

Paketlerin uygulamasında siviller görevlerini yapıyor mu?

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

83

Bölgede şu anda çok güçlü bir sivil irade var. Bu sürecin doğru şekilde işlemesi için sivil toplum örgütleri ve tek tek aydınlar ellerinden geleni yapıyor, fakat bürokrasinin sivil toplumla çok yakın bir ilişkisi yok. Halen ürkek davranıyor. İşbirliğinden önce çok büyük bir diyalog eksikliği var. Çünkü güvenmiyorlar.

- MHP GENEL BAŞKAN YARDIMCISI MEHMET EKİCİ:
“BİZ MİLLİYETÇİYİZ, DEHAP IRKÇI”

Sorunun isminin konulmasında tartışmalar var. Siz ne diyorsunuz MHP olarak?

Eğer Kürt sorunuysa bu Türkiye açısından bitmiş bir meseledir. Bize göre bu Kürt sorunu değil. Güneydoğumuzda ve çevremizde gelişen olay iki boyutlu bir sorun. Birinci tarafı PKK-KADEK, HA-DEP yönlendirmesiyle ortaya çıkan terör, ikincisi de Türkiye'nin etrafındaki uluslararası ilişkiler sarmalının meydana getirdiği sonuçlar. Bunu bir etnisite meselesi, Türk-Kürt ya da Türkmen-Kürt meselesi gibi algıladığımız zaman meseleyi tıkamış oluruz. Tartışılan Kürtçülüktür. Kürt vatandaşlarla Türk vatandaşların bir problemi yoktur.

DEHAP'ın son seçimlerde aldığı oyu MHP olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?

DEHAP bir Kürt hareketi olarak değil bir ajan provokatör faaliyeti olarak geliyor. DEHAP'ın bugün kullandığı referanslar, kendisine ait değil, milli değil. AB referanslarıyla hareket ediyorlar. Dolayısıyla DEHAP'la MHP'nin kıyaslanması bile kabul edilemez. “Bir tarafta Kürt milliyetçiliği, diğer tarafta Türk milliyetçiliği” gibi bir noktayı tartışamayız. DEHAP milliyetçi değil ırkçıdır. “Orada DEHAP, Kürtçülük, bölücülük yükselsin, biz de burada ona karşı bir tepki oluşturalım” diye bir hesap içinde değiliz.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

84

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Kürtlerin yoğun olduğu bölgelerde MHP neden zayıf?

MHP, DEHAP'ın oy aldığı bölgelerde çok zayıf falan değil. Eğer harita doğru çıkarılırsa, bir-iki vilayet hariç MHP Doğu ve Güneydoğu'da varolan ve yaşayan bir partidir. Sadece birtakım resmi güçlerin korumasında yaşatılan bir parti de değildir. Muş, Van, Elazığ, Bingöl, Malatya, Ağrı, Kars... MHP bunların hangisinde yok? MHP bunların hepsinde sonradan oluşturulmuş bir hareket olarak değil, taban hareketi olarak var. Nerede yok dersenez, belki bir Şırnak'ı söyleyebilirsiniz.

Kuzey Irak'taki gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bir, ABD'nin Türkiye'nin güneyinde bu kadar yakınına yerleşmiş olması önemli bir tehdittir. İki, Irak'taki istikrarsız ortam Şiiilerin, Sünnilerin, Kürtlerin ayrı ayrı federatif yapı gibi konumlanmaları Ortadoğu coğrafyası için önemli bir tehdittir. Biz orada federatif yapıların oluşmasını istemiyoruz. Üçüncü olarak, Talabani ve Barzani'ye hapis olmuş, ezilen çok önemli Kürt grupları var, bunların sesi çıkmıyor şu anda, çıkarılmıyor. Artı, hepsinden önemlisi Musul-Kerkük-Erbil yöresinde yaşayan Türkmenlerle ilgili çok ciddi yıkıcı faaliyet söz konusu. Dolayısıyla Kuzey Irak'taki gelişmeleri biz kaygı ve endişeyle izliyoruz. Evet, eğer Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti oluşursa bunun Türkiye'ye sosyal ve siyasal olarak yansımaması imkânsızdır.

Kerkük ve Musul'lu bir Kürt oluşumu Türkiye'deki Kürt vatandaşlar için bir cazibe merkezi olur mu?

Birincisi, Kerkük ve Musul'un Kürt bölgesi olması kabul edilemez. ABD'nin Barzani ve Talabani güçlerine bağımsız bir devlet hediye edeceğini sanmıyorum. Ama bir federal devlet hediye etmek istedikleri de çok aşikâr. Bu bir süreçtir. Peki içeriye yansır mı? Evet yansır. Bu mümkün müdür? Mümkündür. Yani zengin

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

85

petrol alanları üzerine oturtulmuş, Irak'ın zenginlikleri üzerine oturtulmuş ve uluslararası veya bölge devletleri tarafından beslenen yapay devletlerin bir müddet yaşatılabilmesi mümkün. İşin içine İsrail girecek, başkaları girecek, ABD fiilen var.

Orada yeni bir İsrail yaratıldığını savunan insanlardan biri de Abdullah Öcalan...

Abdullah Öcalan bizim ilgi alanımızdır ve takibimizde olan bir kişidir, dolayısıyla “Boş ver bu adamı” şeklinde yaklaşmıyoruz. Bu meselede hiç kimseye böyle yaklaşmıyoruz. Çünkü bu Türkiye'nin geleceğiyle ilgili tehdit alanı oluşturan bir meseledir ve biz “şunu boşver, bunu boşver” diye yaklaşamayız. PKK terörüne boşverildiği için PKK ve KADEK Türkiye'nin başına 15 yıl bela olmuş bir harekettir. Bu gerçeği de hiçbir zaman unutmuyoruz, bunun için kimseye boşverme gibi bir lüksümüz yok. Yani İsrail-Amerikan ekseninde Kuzey Irak'ta meydana getirilmeye çalışılan olayla ilgili çok senaryo var. Duyum, rivayet çok; 150 bin Yahudi'nin yerleştirileceği söyleniyor. İsrail'in Barzani ve Talabani'ye kredi imkânları sağladığına dair bazı laflar var.

Türkiye kırmızı çizgi falan derken orada bir oluşum ortaya çı-karsa ne olacak?

Böyle bir yapı meydana gelirse provokatör gruplar bunu bağımsızlığın bir işareti, kıblesi, Kâbesi olarak algılar ve Türkiye içinde bunu kullanırlar. Dilerim akıllı, geleceği okuyabilen iyi Türklerle iyi Kürtler bir araya gelir ve bu oyuna düşmezler. Irak'ta üniter devlet yapısı içerisinde etnisiteye göre özerk bölgeler oluşacaksa bunun Türkiye açısından bir tehdit oluşturacağını düşünmüyorum. Sıkıntı, federal devlettir. Türkiye ciddi bir şekilde federal devlete karşı durmalıdır.

- DYP ŞIRNAK MİLLETVEKİLİ MEHMET TATAR:
“**KORUCULARIN HAKLARINI
AİHM'DE ARAYACAĞIM**”

Güneydoğu'da durum nasıl şu anda?

Asayiş bakımından bir sıkıntımız yok ama ekonomi olarak çökmüştür. Uzatmaya gerek var mı, betemiz biz.

Siyaseten?

Siyaseten de DEHAP'ın dışında kimse varsa da çok azdır. 47 bin oy alan parti eğer barajı aşsaydı hiçbirimiz gelmezdik; ne AKP, ne bağımsız...

Ne zaman başladı koruculuk?

1985'te başladı. Şemdinli baskısından sonra silahlarımızla devletimizin yerinde yer aldık. Şimdiye kadar ama en çok yıprananlar korucular oldu.

Neden?

Devlet yanlısı olan kişiler çökmüştür. DEHAP'lı olanlar orada duruyorlar. Amaçları belli, korucuların da amaçları belli, ama 17-18 senelik mücadeleye rağmen hiçbir hakları yok. Her gelen hükümet atlatmıştır. Son olarak sayın Başbakanıma, sayın bakanlarıma, sayın Jandarma Genel Komutanıma birer dilekçe verdim. Hiçbir şey olmadı.

Ne talep ediyorsunuz?

Kişisel haklarımı, mesela emeklilik hakkı talep ediyorum. 18 sene mücadele veren bir insan ölüp gidiyor, çocuklarına hiçbir bir şey

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

87

kalmıyor, miras kalmıyor, emekli hakkı tanınmıyor. Bunlar sanki dünyada değil, Türk vatandaşı değil. 60 binin üzerinde korucu var ve bunların hiçbirisinin sosyal güvencesi yok. Bu yüzden Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne gideceğim. Bu kadar senedir insanların çalıştırıyorlar, maaş veriyorlar, elbise veriyorlar, silah veriyorlar, ama sigortasız çalıştırıyorlar.

Bölgede çatışma yok. Ne yapıyor korucular şimdi?

Daima nöbette, görevli olarak dağlarda geziyorlar. Eskiye göre tek fark, epeydir çatışma olmaması.

Gerek kalmadığını söyleyenler var...

Kalmadıysa koruculuğu kaldırsın o zaman. Ama bu çocuklara bir hak tanınsın. Yoksa hiç kimse Türkiye'ye güvenemez. Yarın Allah korusun bir şey olursa kim güvenir ki Türkiye Cumhuriyeti'ne.

Mümkün mü koruculuğun kaldırılması?

Mümkün. OHAL'i nasıl kaldırdılar, bunu da öyle kaldırsın, kuruluşlara dağıtılsın.

Nereye?

Mesela Köy Hizmetleri'ne, mesela tarıma.

Kuzey Irak'a ne diyorsunuz?

Ona hiç karşı değilim. Çünkü o ayrı bir ülke, biz ayrı bir ülkede yaşıyoruz. Hep o tarafa gidip geliyorum, bizim sorunumuzla onların sorunu bir değil. Onlar bir devlet peşindeler. Bunu devlet yapmamak hiç kimsenin gücü de değil, çünkü devlet orada zaten var.

MEKTUPLAR

■ “Sağduyulu olalım ve zorlaştırıcı tavırlardan kaçalım.”

Ben Kürt sorununu sadece Türkiye’de yaşamakta olan Kürtlerin sorunu olarak görmüyorum. Başta Ortadoğu’yu bağlayan ve özgülde de Türkiye’nin sorunudur. Tüm Kürtlerin halk olarak bir statüye kavuşma ve insanca yaşama sorunsalının çözümü de Türkiye’den geçiyor. Türk devleti ve Türk-Kürt kardeş topluluğunun varacağı ortak konsensüste çözüm olasılığı mümkündür. Herkesin aynı düşündüğü bir yerde ne demokrasiden, ne insan doğasına uygunluktan ne de yeni ve çözüme dönük düşüncelerden bahsedebiliriz. Bir sorunun çözümü için her telden çalmak doğrudur anlamında belirtmiyorum. Söz konusu sorunun çözümü için her şeyden önce tarafların fikir düzeyinde çeşitliliklerini özgürce sergileme ve tüm olasılıkların tartışılmasıdır. Bu sağlıklı yürütüldü mü, ikinci adım olan bu tartışma harmonisinden yetkili ve sorumlu kesimlerin genel eğilim ve gerçekçi talepleri göz önüne alarak oluşan konsensüsü uygulama iradesini göstermektir. Burada konsensüsün dışında kalanlara da, nasıl ki düşüncelerini ifade etme özgürlüğü sağlandı, aynı biçimde onların da genel eğilime saygılı olmalarıdır. Ben, çalışmanızda birinci adım olan, herkesin düşüncelerini yayımlama ve bu olanağı yaratma itibarıyla önemsiyorum. Çünkü çözüm olacaksa, salt soyut talepler veya niyetler yetmiyor. Somut çalışma gerektirdiğinden, böylesi bir çalışmanın hem sorunun rengini hem de çözümün şansını artırmaya hizmet edeceğine inanıyorum. Gerisi, genel fikirleri analiz etme ve bu analiz doğrultusunda oluşan konsensüse saygılı olmak ve tersi durumda da meşruiyet tartışmalarına izin verileceği açık olacaktır.

Konuya ilişkin çeşitli kesimlerin fikirlerine yer vermişsiniz. Başta tüm belirtilenlere saygı duyuyorum. Çözümün etrafında dolaşan iki uçtaki değerlendirmelere katılmıyorum. Birinci uçtaki, “Bir Kürt devleti olsun” –ki bu daha çok Irak’taki gelişmeler ekse-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

89

nindeki– değerlendirmeleridir. Diğer uçtaki de benzer mantıkla “Kürtlere tek çakıl taşı vermeyiz” bağlamındaki redçi ve inkârcı yaklaşımlardır. Uzlaşıya açık, hoşgörülü, kardeşliği benimseyen bir toplum özlemi ve barışı referans kabul eden demokratik-hukuk devleti içinde katılımcı, özgür yurttaşlığın kabul gördüğü devlet-birey ilişkisini geliştirici değerlendirme ve tespitleri daha gerçekçi buluyor ve katılıyorum. Bu anlamda sorumluluğu olan herkesin taşın altına elini sokma zamanı gelmiştir. Unutmayalım göreceli huzurlu görünen bir olgu zaman aşımıyla telafisi daha zor gelişmeleri doğurabilir. Yeni kuşakların da bizler gibi acı çekmesine sanırım sağduyulu kesimlerin vicdanı el vermeyecektir. Hiç mi bir şey yapılmıyor? Elbette hayır. Yapılanları küçümsemiyorum ve daha da ileri adımların atılacağından umutluyum. Ancak toplumda açıkça bilinen ve “Kürt sorunu” diye kimi resmi çevrelerce de telaffuz ediliyor olmasına rağmen, Sayın Başbakanımızın “düşünmezsen yoktur” belirlemesini doğrusu bir talihsizlik ve yaklaşım itibariyle de ne kadar çözümden yana olduğunu tartışmaya açmış oluyor. Sorunun ağırlığı ve çözümdeki zorluklar az çok biliniyor. Fakat tanımlamaya bile redci yaklaşım ister istemez “çözumsuzlük çözümdür” seçeneğinin taraftarı yapıyor. Zaten yıllardır denenmedik seçenek de kalmadı. Dolayısıyla eski yöntemlerin tekrarı olsa olsa çözümlü uzatır, Türkiye’yi daha da güçten düşürür. O zaman da “neden çekim merkezi olamıyoruz” diye başkalarını suçlayamayız. Bu topraklarda yüzyıllardır “isyan-bastırma” sarmalının yarattığı ve “öl-öldür” ile sonuçlanan tarihsel bir olguyu bilimsel bir yöntem ve demokratik bir birliktelik ekseninde neden el ele vererek zayıflatıcı konumdan güçlendirici bir olguya dönüştüremiyoruz? Kanımca bunun koşulları olgunlaşmıştır. Ben bir birey olarak bu olgudan fazlasıyla acı çektim ve daha da çekmek istemiyorum. Bu ülkede büyüdüm, bu ülkede yüksek tahsilimi yaptım ve bu ülkeyi de sevmek istiyorum. Yıllardır cezaevindeyim ve her şeye rağmen bu ülkeyi sevme idealimde samimiyim. Cezaevleri ister istemez insanları reaktif bir pozisyona çekiyor. Zaten çatışmalı geçen 15 yıllık atmosfer bunun zeminini yaratmıştı. Ama son yıllar-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

90

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

daki çatışmasız ortam insanları reaktif pozisyondan proaktif olmaya önemli katkı sağlıyor. Bunu çevremde ve toplumda gözlemliyorum. Bu eğilimin daha da güçlenmesinde tek taraflı çabalar yeterli olmuyor. Örneğin barış sürecinin önüne cezaevlerindeki sorunlarımızı çıkartmak istemiyoruz ve mümkün oranda tali planda tutuyoruz. Bu anlamda sağduyulu olmayı ve zorlaştırıcı tavırlardan kaçınan bir yaklaşım sergilerken, merkezi bir politika olarak ısrarla çeşitli genelgelerle pişman olmamızı dayatıcı yaklaşımları hem sonuç veremeyeceği itibariyle hem de bizleri yakınlığa, entegre eden değil daha da olumsuzluğa iten bir yaklaşım olarak algılıyoruz. Doğadan, toplumdan izole edilişimiz yetmiyorcasına şimdi de arkadaşlarımızdan izole eden, tecriti gün geçtikçe derinleştiren bir politika bizler üzerinde olumlu bir sonuç vereceğine dair tarihte örnekleri yoktur. Olsa olsa bizleri bütünleştiren, entegre eden, sağlıklı düşünen değil, tükenen ve topluma zararlı haldeki bireyler yaratılır. Örneğin yasal çerçevede iletişim kurma ve sosyal aktivitelere daha fazla katılımla birlikte yabancı dil, bilgisayar, üniversiteye hazırlık vb. alanlardaki kurslarla zamanımızı doğru değerlendirerek bilim ve teknolojiyle tanışmış, çağdaş beyinlerle donanmış bireyler olarak neden Türkiye'yi güçlendirecek katkımızı sunmayalım ki. Belirtilen ve ideal edilen hususlar çözüm olmazsa bile AB'ye girecek bir Türkiye'nin hukuk normlarında mevcut ama uygulama ve zihniyette hayat bulmayan gerçeklerdir.

Sorunun çözümünde genel siyasi bir af temel bir adım olacaktır. Bu adımla başta cezaevlerindeki binlerce insanın tüketici konumundan topluma ve devletine özgür katılımla üretici konuma geçirecektir. Bununla birlikte Türkiye'nin güvenliği açısından ve toplumda tekrardan çatışmalara zemin olabilecek silahlı güçler yasal ortama ve denetime çekilmiş olacaktır. Bu adım başarıyla sonuçlandırıldı mı, Kürtlerin alt kimlik sorunundaki olumlu yasal adımlar kendiliğinden uygulama olanağına kavuşur. Bizler Türkiyeli olma itibariyle üst kimlik sorunu yaşamıyoruz. Bunu kabul etmeyecek kesimlerin azınlıkta olduğunu kamuoyu analizcileri çok iyi bilirler. Bilinen diğer bir gerçek de Kürtlerin alt kimlik hakkı-

nı reddedenlerin de azınlıkta olduğudur.

Sonuç olarak tehlikeli gördüğüm ise, sorunu çözmeden ortadan kaldırma hesapları yapmaktır. Kaç isyan olduysa akabinde bastırıldı, ama yeni nesiller tekrar isyanlarla tanıştılar. Artık tarihten bir sonuç çıkartılmalı. İşte beni asıl düşündüren de yeni kuşaklara, yani çocuklarımıza tarihi tekrerrüt ettirme acımasızlığıdır. Bunda ne Türkiye ne de Türk ve Kürt halkları kazançlı çıkıyor. Biz insanların önemli bir özelliği olan, deneyimlerimizden ders çıkartıyor oluşumuzdur ve bunu bu sefer yapacağımıza dair umutluyum. Düne kadar her iki taraftan da şoven, milliyetçi, ayrılıkçı ve inkârcılık hesabı yapanların gerekçeleri ellerinden alınan bir çağdayız. Yeter ki inisiyatifi ele geçirecek aydınlarımız, bilim adamlarımız, demokratik güçler ve sorumlu yönetici ve siyasetçiler somut projelerle devreye girsinler. Umutların gerçekleşeceğini göreceğiz ve yarınlarımıza daha güvenli bakmış olacağız.

Ali Şek, Çankırı E Tipi Cezaevi

■ “Benim imham senin de imhan olur.”

Sorun karşısında takınılan tutum esas olarak üç kategoride ele alınabilir. Birincisi; başından beri Kürt varlığının tanınması, inkâr ve imha politikasının zarar getirmeyeceğini, gönüllü birliğin sağlanmasının güvencesi olarak hak eşitliğini kabul gören ilerici demokrat tutum. Bu kesim, son yedi yıllık sürecin sürmesini, daha da geliştirilmesini isteyen en tutarlı kesim aynı zamanda.

İkincisi; liberal ve muhafazakâr kesimlerin karmaşık ifadesi olan geniş bir yelpazenin takındığı tutum. Bunlar içinde bir kesim, sorunu daha reel ele alabilen ve daha ileriye bakma becerisi edinebilen, çözümü bilimsel verilere dayanarak yorumlamaya çalışan, kendi içinde daha tutarlı olan, Atilla Kıyat gibi yaklaşabilenlerden oluşurken, daha büyük çoğunluğu oluşturan kesim ise sorunun artık silahla çözülemeyeceğini, ama mutlaka bir çözümün de şart olduğunu düşünen ve yukarıdakilerle aynı noktaya –kısmen de olsa– gelebilenleri kapsamaktadır.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

92

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Üçüncüsü; soruna tamamen inkâr, imha ve ırkçı söylemlerle bakan, bir adım ötesini dahi görme özü taşıyan; savaşın yarattığı puslu atmosferden beslenen ve en tutucu yaklaşımı temsil eden kesim. Bu atmosferden, cesetlerden, kandan yararlanarak iktidar merdivenlerine çıkanlar ve “derin” yağmaların müdavimleri, bilginin, bilimin, öngörünün de en uzağında olan kesimi temsil etmektedirler.

Önümüzdeki sürecin seçenekleri nelerdir? Kongra-Gel açısından soruna bakıldığında; savaşmanın politik-ideolojik altyapısını boşaltmış, devrimleri gereksiz, savaşları sonuçsuz görmeye başlamış ve “demokratik cumhuriyet”le bütünleşmeyi stratejik bir hedef olarak belirlemiştir. Bunları yaparken, koyun sürüsü gibi gelip hapslere girerek, yerlerde sürünerek kendini bitirme niyetinde olmadığını da herkes görüyor. İstekleri en asgari ölçüler sınırında, topluma şartsız katılma ve siyasi çalışma koşullarından ibaret.

Bunlara yanıt verilmediği durumda ve imha etme politikasıyla yaklaşıldığı durumda, açıktır ki kanlı bir süreç kaçınılmaz olarak yeniden başlayacaktır. Üstelik bu kez savaşın şiddeti eskisine göre onlarca kat yıkıcı olacaktır. Çünkü savaşı gerekli kılan ideolojik formasyon ortadan kalktığında geriye sadece, “madem sen her şeye rağmen imha diyorsun, o zaman benim imham senin de imhan olacaktır” türünden bir psikolojik alt uyarılma ve sadece yaşamı koruma, yani adına “meşru savunma” denilen “var olma” yaklaşımı esas olacaktır. Bu da her canlıda olduğu gibi, imhayla karşı karşıya kaldığında, göstereceği tepkinin en uç noktaya çıkması anlamına gelecektir.

Böylesi bir durumda Kürt hareketinin kazanım ve kayıpları bir tarafa, Türkiye'nin tüm iktisadi, askeri, siyasi, kültürel dengeleri, eskisine göre daha kesin ve boyutlu biçimde altüst olacaktır. AB “umudu”, Kıbrıs, Batı, yabancı sermaye, yatırım vb. hemen her şeyin ters yüz olacağı gayet açık...

Ozan Veli, 1 Nolu F Tipi Cezaevi, Adana

■ “Ne Mutlu Türküm Diyene.”

Doğuya gelenler bilir. Hemen her yerleşim yerinin en gözde tepesinde bu yazıyı görmek mümkündür. Düşünüyorum da Batı’da herhangi bir yerde “Ne Mutlu Kürdüm Diyene” yazılıysaydı ne olurdu: Düşünülmesi bile korkunç değil mi? Ya her sabah ant içeren çocuklarımız “Kürdüm, doğruyum, çalışkanım...” diye ant etmeye başlasalardı. Tuhaf değil mi? Biz her sabah Türküz diye yemin ettik belki ama Kürt olarak mutlu olmaya çalıştık. Kendinizi bizim yerimize koyun, o zaman bizi daha iyi anlayacaksınız. Ve günün birinde bizi anlayacağımıza da yürekten inanıyorum. – Betül Yalçın, Van

■ “Halklar arasında bir sorun yok.”

Bir kuşun bile kendi dili vardır. Bir kuş öter. Öten bir kuşa “sen bundan sonra ötme, havla” diyemezsiniz. Onun bir doğası vardır. Kürtler de doğasına uygun olan kendi dillerini konuşmalılar. On beş yıl süren bir savaş oldu. İki tarafı da üzdü. Şu andan sonra işin duygusal tarafını bırakıp iki halk için akılcı olanı yapmak gerekli. Şu kadar şehidimiz var edebiyatıyla sağlıklı sonuçlara ulaşamayız. Unutulmamalıdır ki bu savaşta kayıplar iki yönlüdür. 15 yılda 30 bin insanımızı kaybettik. Gelgelelim bir Marmara depremi bir gecede 50 bin insanımızı aldı. Sigara yüzünden her saniye dünyada üç kişi yaşamını kaybediyor. Türkiye’de sigara yüzünden her saat üç kişi yaşamını kaybediyor. Her şeyin tek olduğu bir sistem mevcut konjonktüre uygun değildir. Bir yaprak kağıdın bile iki yüzü vardır. Farklılıklar zenginliktir. Sadece siyah güllerin olduğu bir bahçenin hiçbir çekiciliği yoktur. Bahçede eğer sarı beyaz kırmızı güller vs. varsa, ancak o zaman duygularımızı okşar. Yetkililere sesleniyorum, bir bakkal bile iki üç yıl üst üste zarar ederse politikasını değiştirir. Yeni bir iş açar. Ama 80 yıldır bu ülkeyi yönetenler hep inkâr etti ve bu tavır sonuç vermedi. Sorunu kangrenleşmeye doğru götürdü. Buna rağmen Türki-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

ye’de milliyetçilik Kürtler arasında gelişmedi. Bakın Filistin-İsrail sorunu deniyor, çünkü orada iki halk arasında sorun var. Ama Türkiye’de Türk-Kürt sorunu denilmiyor. Türkiye’nin Kürt sorunu deniyor. Dolayısıyla halklar arasında bir sorun yok, sorun değişime direnen devlet yapısıyla Türkiye’deki tüm halklar arasındadır. Ortak bir vatan, özgür bir birliktelik hepimizin özlemidir.

Süleyman Kısa, Elbistan

■ “Zihin devriminin gerçekleşmesi şart.”

Ben bir Türk olarak Türk devletinin Kürtlerin yegane arzuları olan kültürel haklarını tanımasıyla Kürt sorununun çözümleneceğine inanıyorum. Tanıdığım birçok Kürt arkadaşım da buna inanıyor. Çünkü yok saydığın, Kürt kimliğini tanımadığın insanlarla hangi barışı sağlayacaksın? Nasıl vatanın birlik ve bütünlüğünden bahsedeceksin. Öncelikle Kürtlerin güvenini kazanmalısın ve etik kimliğini tanımalısın ki gerçekten birlik ve bütünlük sağlansın. Türkiye’de zihin devriminin gerçekleşmesi şart. – Ersin Ocak, İzmir

■ “Barış ve kardeşliğe dair.”

Mevcut bir sorunu ortaya doğru koymak ve tartışmak çözümde ilk aşamadır. Değişen dünya ve bölge konjonktürü, yıllardır sürdürülen ve herkese çok büyük kaybettiren politikaları da çürütmüştür. Geline aşamada eskide ısrarın hiçbir anlamı yoktur çünkü ne dünya 1900’lerin başındaki dünyadır ne bölgemiz ve ne de Kürt halkı. Bugün geldiğimiz aşama gelecek açısından umut veriyor. Yıllardır kangrenleşmiş sorunda olumlu adımlar da atıldı. Ancak soruna sadece AB’ye üyelik kriterleri çerçevesinde bakmak, Kürt’ü yok sayma mantığının dışavurumudur.

Ortada bir sorun varsa kuşkusuz bu sorunu ancak taraflar en doğru çözüme kavuşturabilir. “Siz bilmezsiniz biz sizin yerinize en doğrusunu biliriz” yaklaşımlarından vazgeçilmeli. Ortak tarihi ve kültürel kökenleri olan bu iki halkın Misak-ı Milli sınırları içe-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

95

risinde kardeşçe yaşamasını istiyoruz. Çözümü ne AB’de ne de ABD’de aramayalım, çözümü biz sağlayacağız.

Türkiye Cumhuriyeti özellikle 1925’ten sonra Kürtleri adeta hastalık boyutunda fobileştirmiştir. Tabii AB’ye üyelik kriterleri çerçevesinde bazı olumlu adımlar atıldı. Hep birlikte gördük ki bölünmüyoruz. Bu adımların daha cesaretli atılması ve Kürtlerin Türkiye’nin zayıf karnı ve kaybettiren noktası olmaktan çıkartılmalıdır. Güç veren, güçlendirici konuma getirilmelidir. Bunun sayısız örneği ortak tarihimizde mevcuttur. (Kurtuluş Savaşı, Malazgirt Savaşı...) Bir Kürt olarak demokratikleşme yolunda Avrupa kriterlerini yakalamış, Kürdüyle barışmış ve tüm bölgeye örnek bir Türkiye’de yaşamayı bir kayıp değil, bir onur sayarım. Bu durumda Irak’taki oluşum da bir tehlike olmaktan çıkıp kazandıran bir konuma gelir. Bu topraklarda barış ve kardeşlik mutlaka kazanacaktır! – Fettah Özbay, Samsun

■ “Allah korusun ya Türkiye savaşa girse.”

Türk milliyetçiliği olduğu sürece ben Türkiye’de hep Kürt sorununu olacağını düşünmekteyim. Neden Kürtler, Çerkezler, Aleviler vs. gibi ırklar hep ikinci planda görülüyor? Bunlar bu ülkenin insanları değil midir? Hep birlikte bu ülke için savaşmamışlar mıdır? İslamiyette ayrımcılık yoktur. Olamaz da! Allah korusun Türkiye savaşa girse, bu Türk Milliyetçileri o zaman da sen Kürt-sün, sen Çerkezsin, sen Alevisin ve sen savaşa giremezsin, çünkü Türk değilsin diyebilecekler midir? Yoksa hadi bu ülke hepimizin deyip savaşa mı gireceklerdir? – Yaşar Şan, Erzurum

■ “Uzatılan bu eli geri çevirmemek gerekir.”

Bu ülkede yaşayan demokrat insanlar Kürtlerin hak ve hürriyet açısından istismar edildikleri konusunda hemfikir. Bu ülkede elbette sadece Kürtler değil, Türkler ve diğer yaşayan halklar da hak ve hürriyet açısında istismar ediliyorlar ve bu özgürlüklerin önündeki en büyük engel maalesef devletimizin statükocu yapısıdır.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

96

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Devlet her zaman bu ülkede yaşayan halkları araç olarak gördü, hiçbir zaman amaç olarak görmedi. Devleti statükoculuktan çağdaş ve demokrat bir ülke haline getirirsek bu ülkede hem Kürt sorunu çözümler hem de diğer halkların hak ve hürriyetleri önündeki engeller çözülür. Tabii burada ülkedeki aydınlara çok iş düşüyor ve gazetecilere. Ayrıca bu ülkenin Avrupa Birliği'ne girme yolundaki kriterleri yapması ve bu yolda ilerlemesi bu ülkeye demokrasi adına çok şey kazandıracaktır. Şunu da görmek gerekir; nasıl şeriatın kestiği parmak acımaya başladıysa, subayın da vurduğu tokat fazlasıyla acı vermeye başladı. Burada Kürtlerin birlikte çağdaş ve demokrat bir şekilde yaşamak için uzattığı eli geri çevirmemek gerekir. – Murat Özcan, Doğubeyazıt

■ “Kürtler resmi bir şekilde kabul edilmeli.”

Bana göre birkaç noktada yoğunlaşmalı: Birincisi, devlet hâlâ resmi bir şekilde Kürtleri kabul etmiş değil. Kürtlerin Cumhuriyet'i kurmada oynadıkları role rağmen Kürtler hâlâ Anayasa'da kabul edilmiş değiller.

İkincisi, Türk toplumu Kürtleri hâlâ benimsemiş durumda değil. “Kürt” denildiğinde hâlâ korku, tedirginlik, bölünme fobisi aşılmış değil. Bence bunların aşılması gerek. Aşıldığı takdirde sorunun hallolmaya doğru yol alacağını düşünüyorum.

Bunlar dışında şimdi hangi Kürde sorsan, genel af, Kürt dilinin resmi bir şekilde kabul edilmesi, koruculuğun kaldırılması, Kürt illerine yatırımın yapılması vb. isteklerini sıralayacaklar. Böyle bir durumda sormak gerekir: Bu istekler makul istekler değil mi, istekler yerine getirildiğinde sorun ortadan kalkmaz mı? Özellikle belirtmek istediğim bir nokta daha var: Kürt dilinin Kürtlerin yoğun yaşadığı kentlerde Türkçe ile birlikte okullarda okutulması; hastane, devlet kurumları gibi yerlerde devlet memurlarının Kürtçeyi bilme zorunluluğu getirilmesi... Çünkü özellikle belli bir yaş geçmiş insanların bu tür yerlerde kendilerini ifade edemedikleri, ikinci birinin yardımına ihtiyaç duydukları apaçık ortadadır. Bu

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

97

tür yaklaşımlar, Kürtleri kazanma ve Kürt sorununu çözme konusunda atılacak güçlü adımlar olacaktır.

Bu ve bunlar gibi halledilmesi bence kolay olan noktaların düzeltilmesi durumunda Kürt sorununun da çözüleceğine inanıyorum. Bu gibi istekler Avrupa'nın birçok ülkesinde diğer halklara sağlanmış durumda ve birçok ülkede bir kaç resmi dil var. Bunlar niye burada da olmasın ki? – Cemil Oğuz, İstanbul

■ “Terörist damgasını vurup sorunu kenara atmakla olmaz.”

Kürt sorunu birçok çevrenin, basının, sivil toplum örgütlerinin ve siyasal partilerin kabul etmesine rağmen gerekli duyarlılık gösterilmediği için bir paradoks haline geldi. Tüm çevreler bakmak istedikleri gibi bakmak istediler ve baktılar. Bu sorun kabul edilip görmezlikten gelindi, sorunu düşünmezsen sorun kalmaz denildi ve benzeri birçok yaklaşım sergilendi.

Öncelikle bu sorun bir Türkiye sorunudur, yani salt Kürtleri ilgilendirmeyen bir sorundur. Bu sorununun birçok nedeni vardır ve nedenler iyi açılıp belirtilmeli, yani terörist damgasını vurup bu sorunu bir kenara atmakla olmaz. Gelişen sorunların bir muhatabı Kürtlerse diğer tarafı da devlettir. Bugün bu sorun çözülebilecek duruma gelmiştir. PKK silahlı güçlerini sınır dışına çekmiş ve tek taraflı ateşkes ilan etmiştir. Yani bir diyalog süreci başlatılarak bu sorun bir zaman süreci içerisinde çözülebilir. PKK güçleri ve önderleri Öcalan barış görüşmelerine hazır olduklarını belirtmiştir.

Geçmişte yaşananları gün yüzüne çıkaracak tarafsız, yani sivil toplum örgütleri ve benzeri kurumların oluşturduğu bir hakikatleri araştırma komisyonu kurulmalı, birçok faili meçhuller, köy yakıp yıkmalar, işkenceler vb. insanlık dışı yaşananlar gün yüzüne çıkarılmalıdır.

Son olarak devlet kendi Kürtlerini de bir halk olarak kabul edip onların dil, kültür, kimlik haklarını vermeli; onları potansiyel suçlu olarak görmemelidir. Artık “Ne mutlu Türküm” yerine “Ne mutlu Türk, Kürt, Laz, Çerkez ve Arabım” denilebilmelidir. Kur-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

98

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

tuluş Savaşı'na onlarca halk katılmış, birçok Anadolu ve Mezopotamyalı halk evladını şehit vermiştir.

Bu ülkenin bayrağındaki hilal Türklerin kanı ile sulanmışsa, yıldızı da Kürtlerin ve diğer halkların kanı ile sulanmıştır...

Mehmet Deniz Ökmen, Mardin

■ “AKP iktidarının önünde sayısız büyük fırsatlar var.”

Kürt Sorunu ile ilgili görüşlerimi laf salatası haline getirmeden aşağıdaki gibi belirtiyorum:

1. Kürt realitesini tanımak zorundayız, bunu tanımak Türkiye'nin birliğine mani değil. Bazı toplumsal, kültürel, sosyal sorunlar şiddetle bastırılarak çözümlenemez. Çözümlenir gibi görülürse de başka şekillerde olaylar patlak verir.

2. 1925 yılında Cenevre'de yapılan uluslararası toplantıda Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras şunları açıklamıştı: Türkiye nüfusu, Lozan Antlaşmasındaki özel maddelerle hakları güvence altına alınan ve sayıları toplam nüfusa oranla büyük ölçüde azalmış olan azınlıklar dışında (Rumlar, Ermeniler, Süryaniler vs.) Türklerden ve Kürtlerden oluşmuştur. Ne yazık ki Cumhuriyetin içinde iki halka eşit koşullarda yer veren bu tarihi sözler hiçbir zaman gerçekleştirilmemiştir.

3. Avrupa Birliği Kopenhag Kriterlerinin üç temel şartı, bilindiği gibi,

- Demokratikleşme
- İnsan Hakları
- Ekonomik koşullardır

AB'nin, bu şartları üyelerden istemesi ve bunlara uyulmasını istemesi çok doğaldır. Buna çağdaş toplumların uymaması mümkün değildir. AB'ye girilsin veya girilmesin, çağdaş toplum olma özelliğinin temelini teşkil eder. Pekâlâ Türkiye çağdaş olma yolunda olacak ise buna harfiyen uymalıdır ve kendi bünyesi içindeki uyumsuzlukları gidermelidir. Bunun tartışması olamaz!

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

99

4. Geçmişte, Ankara Sanat Tiyatrosu'nun sahnelediği bir oyun vardı, ismi Ayak Bacak Fabrikası'ydı. Görenler bilenler hatırlayacaklardır, oyunun ana teması, insanlar aç kalmaya görsün, inançlarını bile yer, burada aç kalmak yalnızca fiziksel anlamda değil, sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan desteklenmeyen bölge insanlarının mutlu olmaları asla beklenemez.

5. Netice: Türkiye'nin yıllardır çektiği sıkıntıların bir nedeni de, sorunları çıkaranlarla bu sorunları çözmeğe çalışanların aynı siyasi gruplar olmasından kaynaklanmaktadır.

Bu nedenle tek başına hükümet olan AKP iktidarının önünde sayısız büyük fırsat vardır. Bazı klişeleşmiş kabukların kırılması ve cesurca demokratik kararların alınması zamanı çoktan gelmiş, hatta geçmektedir.. – Cumhur Kapkın, İstanbul

■ **“Hepimiz gül bahçesinin değişik renk ve kokudaki gülleriyiz.”**

Türkiye’de bazı şeyler hep üstü örtülmeye çalışıldı. Buna gerek resmi otoriteler gerek medyamız katkı sunmuştur. Halbuki bir sorun üstü örtülerek çözülemez. Sorun farklılığı nasıl görmemiz gerektiğinde düğümleniyor. Ben Türkiye’yi bir gül bahçesine benzetiyorum, ülkede yaşayan toplulukları da değişik kokuda ve renkteki güllere... Gül bahçesindeki her gülün ayrı güzellikte rengi ve ayrı hoş kokusu vardır. Ve gül bahçesini güzelleştiren de asıl bu farklılıktır. Hepsi aynı renk ve aynı kokuda olsa daha mı güzel olur? Bence hiç de güzel olmaz. Hepimizin birbirimizin farklılığını yaşatmaya ve geliştirmeye destek sunmamız gerekirken, kendimize benzetmeye çalışarak doğasından koparıyoruz. Hepimiz gül bahçesinin değişik renk ve kokudaki gülleriyiz. Bahçemizin güzelliği de buradadır. Güzelliğimiz yaşatalım..

Mahir Hasan Köylüoğlu, Ankara

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

100

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

■ “Türk halkı, Kürtlerin mağdur edilmesine karşı çıkmalı.”

Yıllardır dayatılan imha ve inkâr politikalarıyla, çekilen acılar, yaşanan insan kayıplarıyla bu sorun artık bir insanlık sorunu haline gelmiştir. Katılımcıların çoğunun soruna insani açıdan yaklaşımları, toplumda giderek hoşgörü ve uzlaşma kültürünün geliştiğini göstermektedir. Aksi yaklaşımların bir avuç rantçı kesim dışında, ne Kürt ne de Türk halkına bir fayda getirmeyeceğini, soruna mantıklı yaklaşan herkes çok iyi görmektedir. Burada çıkarılması gereken en önemli sonuç, Kürtleri inkâr etmek, bastırmacı politikalarda ısrar, Türk halkının yararına olmayacağı gibi, Türk halkının dostluğunu kaybetmek de Kürt halkını zayıf düşürür. Dolayısıyla başkasının müdahalesine fırsat vermeden, en başta Türk halkı, Kürtlerin mağdur edilmesine karşı çıkmalı, sorunlarına kendi sorunuymuş gibi sahip çıkmalıdır. AB süreci dolayısıyla çıkarılan yasalar hâlâ bir halkın onuruna duyulan saygıdan uzaktır. “Topluma kazandırma” gibi rencide edici yaklaşımlar, karşı tepkiye yol açmaktan başka bir anlam ifade etmiyor. Sorunun çözümü için gerekli bütün yasal düzenlemeler hiçbir kısıtlamaya tabi tutulmadan yapılmalı, Kürt halkının hakları anayasal güvenceye kavuşturulmalıdır. Karşılıklı saygı ve sevgi her iki halka da güç verir. Demokratik birlik ve barış ancak böyle sağlam temellere oturtulabilir.

Ramazan Nazher, Erzurum H Tipi Cezaevi

■ “Büyüklik kompleksleri yüzünden birliğimize zarar veriyoruz.”

Türkiye’de Kürt sorunu yok diyenlere doğrusu şaşıyorum. Evet kardeşiz ama bir kardeşin büyüklik kompleksleri yüzünden birliğimize zarar veriyoruz. Biz Kürtler ortak vatanda özgür birlikteliğimizle Türk kardeşlerimizle yaşamak istiyoruz. Ancak Kürt sorunu yok diyerek değil bu sorunu hallederek yaşamalıyız. Bu sorun nedir diyenlere şunları söylemek istiyorum.

Devletin “silahlı gücü” 4 bin köy boşalttığını AİHM’de kendisi de kabul etti. Halen binlerce insanın bilinen faili ortaya çıkarılıp

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

101

cezalandırılmadı. Devletin “silahlı gücü” Şırnak’ta insanlara dışkı yedirdiğini AİHM’de kendisi kabul etti. Dilini öğrenmek isteyen üniversiteli gençlerin emeğine yazık demeden okuldan attılar. On binlerce insan cezaevlerinde. DEP’liler halen cezaevinde. Kaba saba saydığım tüm bunlar sorun değilse, sizin insani vicdanınızdan kuşku duyarım. Umarım Kürt sorununu demokrasi ve hukuk ilkeleri çerçevesinde kardeşçe çözeriz. – Sedat Yılmaz, Bağcılar

■ “Çağdaş uygarlık sınavının kilidi.”

Kürt sorunu Türkiye’nin yıllardır asli sorunlarının başında gelmiştir. Fakat hiçbir zaman hakkettiği platformda tartışılmamıştır. Çok değil birkaç yıl öncesine kadar da Kürt ve sorun kelimelerini bir arada kullanmak bile büyük bir cesaret gerektirirdi. Son olarak Kuzey Irak’ta bir Kürt devletinin kurulması ihtimalinin yüksek olması ve AB süreci, Türkiye’yi birtakım gerçeklerle karşı karşıya getirmiştir. Son tahlilde tabiri caizse yumurta kapıya dayanmış, devletin Kürt sorununu savsaklama lüksü kalmamıştır. Bundan sonra yapılması elzem olan, Türkiye’deki Kürt sorununu demokratik platforma taşıma gayreti olmalıdır, bu gayreti sadece devlet değil, aydınlar, sivil toplum kuruluşları, demokratik bir Türkiye özlemi olan herkes göstermelidir. Kürt sorununun çözümüne yönelik atılacak adımlar Türkiye’yi bölünmeye değil, çağdaş, demokratik bir çizgiye taşıyacaktır. Bölünme paranoyası, siyasi bir vehimden başka bir şey değildir. Çağdaş bir gereklilik olan Kürt sorununun çözümü maalesef Avrupa Birliği’nin siyasi baskısı ve kurulacak gibi görülen, K.Irak’taki federal Kürt devleti, bu sorunu ayak bağı yapmıştır. Geçmiş sorgulanmadan gelecek için sağlıklı kararlar alınmaz, fakat yapılması gerekenler vakitten çok daha fazla olduğu için hemen demokratik süreç işlemelidir. Bu yönde atılacak adımlar Kürt sorununu “sorunsal” olmaktan çıkaracaktır. Yeter ki adımlar samimi, kararlı ve şeffaf olsun. Sonuç olarak, Türkiye’nin demokratikleşmesi Kürt sorununa bağlıdır. Bu sorun çözülmeden Türkiye’nin çağdaş demokratik temellere oturması

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

102

TÜRKİYE’NİN KÜRT SORUNU

mümkün değildir. Çünkü Kürt sorunu Türkiye’nin çağdaş uygarlık sınavının kilidi haline gelmiştir. Ya bu sorun çözülerek çağdaş uygarlığa geçilecek, ya da bu sevdadan vazgeçilecek.

Rukniddin Mutlu, Malatya

■ “Barış treni kaçmış değil.”

Kürt sorununun çözümü için tarihi fırsatlar yakalandı son yıllarda. Halen barış treni kaçmış değil. Ancak kalıcı bir çözüm, huzur ortamının oluşmasında emeği olanları yadsıyarak sağlanamaz. Karşılıklı samimiyete ve cesur adımlara ihtiyaç var. Aksi takdirde eski günlerin yaşanma tehlikesi bitmiş değil. Kuzey Irak’taki gelişmelere de bölünme paranoyasıyla yaklaşmamak gerek. Her şeye rağmen Demokratik Türkiye inancımı ve özlemimi diri tutuyorum. – Barış Kimsesiz, Bergama M Tipi Cezaevi

■ “Emperyalist ülkelerin maşası olmayalım.”

Yıllar önce aşiretlerden kaçmış, Kürt kökenli Türk vatandaşım. Ülkemi çok seviyorum. Hiçbir zaman hainlik düşünmedim. Ülkemin durumu malum. Çalışmak, bakabilecek kadar çocuk yapmak, okumak, eğitim görmek lazım. Emperyalist ülkelerin maşası olmamak, gazına gelmemek lazım. Sıkı sıkıya sahip olduğumuz kardeşliğe, şanlı bayrağımız altında tutunmak gerekir. Ne kadar güçlü olursak yönetilen değil, yöneten oluruz. Bu da beraberlikten geçer.

Murat Sırrı Özçelik

■ “Şeytanları taşılayın ama birbirinizi ezmeyin.”

Birileri kendini ev sahibi, Kürtleri kiracı gibi görüyor. Derin Devlet’in şimdiye kadar yanlış yaptığı, korkularının boşuna olduğu, bütün Kürtlerin bölücü olmadığı, onların sosyal ve kültürel haklarının gasp edilmesinin yanlış olduğunun anlaşılması iyi bir

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

103

gelişme. Ancak bazı provokatörlerin asarız keseriz kışkırtmaları boşuna.

Bu iki kardeş milleti (Türk ve Kürt) birbirine düşürmek için uğraştıkları açık. Akli olan Türk de Kürt de bu kışkırtmalara gelmez. Bunlar Türk falan değil. Büyük bölümü devşirme veya dönme. Veya tetikçi... Bu şeytanları taşılayın, ama dikkat edin birbirinizi ezmeden. – Mehmet Ayhan

■ “Halkın sözde temsilcisi geçinenler de konuşsun.”

Sorunun inkârı çözümün kanlı olmasını da beraberinde getirdi. Büyük acılara, kayıplara neden oldu, çok kan ve gözyaşı aktı bu yolda. Kısacası Babil kulesinin sağır-dilsiz insanı canlandıran rolleri oynandı. Ya da kıstasa kıstas Hamurabi kanunları hüküm sürdü bölgede. Merkezde oturan yönetici, kendini tanrı mertebesine çıkaran kral Sargon tahtına oturdu ve Sargon’un yapamadığını yaparak varlıkları inkâr etti, dilleri yasakladı. Ama artık konuşma zamanı. Siyasetin salt krala, siyasetçi geçinen başbakana has olmadığı bir çağdayız. Onun için konuşan, düşünen insandan korkmayalım, konuşuralım. Konuşma yasağına maruz kalmış ve giderek dilsizleşen insanın kanlı araçlara mecbur kalan öfkesinden korkmak gerekir. Bu açıdan Kürt halkını dinlemek, yazmak önemli ve değerlidir.

Bir de birlikte yaşadığımız kardeş halkın sözde temsilcisi geçinen insanları da konuşurmak gerekir. Kamuoyu onları da dinlesin, çözüm taleplerini bilsin. Artık Kürt sorununu inkâr edemeyeceklerine göre o zaman çözüm önerileri nedir? Sorunu nasıl çözecekler? Askeri yöntemle mi, yoksa demokratik siyaset ve araçlarıyla mı çözecekler? Türk halkını da konuşurmak lazım. Gerçekten siyasetçiler gibi mi düşünüyorlar, aynı çözüm yöntemlerini mi benimsiyor? Ya da dostluk ve kardeşlik tercihinden yana mı olacak Türk halkı?

Bahar Erçik, Midyat M Tipi Cezaevi

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

■ “Gelecek umudu istiyorum.”

Ben bir Kürt olarak, Kürtlere sesleniyorum. Siz, özgürlük diyorsunuz, hak istiyorsunuz. Peki siz bugüne kadar çocuklarınıza, gençlerinize ne verdiniz? Siz hep eleştirmekle yetindiniz; yok yayın hakkını vermiyorlar, yok Kürt halkını eziliyorlar, yok ediyorlar... Bunlar doğru; ama bu olaylar ve yaşanan bütün bu gerçekler neden kaynaklanıyor? Sebeplerini araştıran yok, ne olursa hemen işin olumsuz yönüne olumsuz düşüncelerle çözüm aradınız.

Hiç düşündünüz mü, Avrupa toplulukları neden gelişmiş, neden kültür bakımından hep önde ilerliyorlar. Cevabını vereyim; çünkü onlar biz Kürtler gibi sokaklarda çatışmıyorlar, onlar bilimle uğraşıyorlar, sanatla, edebiyatla, fizikle, matematikle ve teknoloji ile uğraşıyorlar. Onlar laboratuvara koşarken biz dağa koşuyoruz. Bizden öncekiler bize savaşmayı, tek taraflı yargılamayı öğrettiler. Gelecek adına vaadettikleri sadece bundan ibaret... Fakat ben kendi adıma söyleyeyim; ben Kürdüm ama dünkü ve bugünkü Kürtlerden biri olarak değil, geleceğine ışık tutacak fikirler bırakarak gitmek istiyorum. Bana göre akıllı insan, hep böyle olmalı diyen değil, bundan iyisi nasıl olmalı diyebilendir.

Son söz olarak söyleyeceklerim benim gibi binlerce gençliğe; siz de geçmişe takılıp kalmayın, çünkü geçmişimiz bizim geleceğimizi düşünmediler, bize gelecek umudu vermediler. O zaman biz onları hiç düşünmeyelim. Gelecek bizimdir. – Kerem Aydın

■ “Herhangi bir etnik gruba ayrıcalık tanınmaz.”

Türkiye bir milletler topluluğundan oluşmuş Osmanlı İmparatorluğu'nun çökmesinden sonra ortaya çıkmış birleşik bir milli devlettir. Cumhuriyeti kuranlar bu nedenle tamamen ılımlı bir milliyetçilik politikası izlemişler ve hatta aşırı Türk milliyetçiliğini yasaklamışlardır.

Türkiye'nin etnik yapısı incelendiğinde şu hususları görmekteyiz. Anadolu her şeyden önce Türk kavimlerinin kaynaştırıldığı yeni bir yurt olmuştur. Özbek, Kazak, Türkmen, Kırgız kültü-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

105

rü Anadolu'da birleştirilmiş ve yeni bir ulusal yapı ortaya çıkmıştır. Anadolu'ya gelen Türk boyları bölgede yaşayan Ermeni, Rum ve diğer uluslarla da kaynaşmış ve müşterek bir kültür geliştirmiştir. Anadolu'nun İslamlaştırılması politikaları dahilinde pek çok Arap da ülkeye getirilmiştir. Anadolu, İmparatorluğun gerileme dönemine girmesiyle, kaybedilen topraklarda yaşayan diğer müslüman uluslardan ciddi bir göç almıştır. Ülkemizde yaşayan milyonlarca Boşnak, Arnavut, Çeçen, Abaza, Gürcü ve daha bir sürü etnik unsur, dini dolayısıyla işgalcilerin baskı ve eziyetinden kaçabilmek için Türkiye'ye gelmiştir.

İmparatorluk kast sistemi içerisinde sosyal ilişkilerde temel unsur "din birliği" olmuş ve müslüman olan etnik gruplar birbirleri ile evlilikler yapmıştır. Siyaset, ekonomi ve sosyal hayatta müslümanlar arasında etnik köken itibarıyla bir ayırım yapılmamıştır. Bu konuda etnik grup mensupları da hiçbir etnik grup da bir direnişte bulunmamıştır. Bu uygulama bugün de aynen geçerlidir. Bugün sadece bir etnik gruptan oluşan ailelerin sayısı oldukça azdır. Bu ailelerin oluşumunda da etnik köken değil, mezhep farklılığı neden olmuştur. Bu tip aileler halen Alevi, Şafii gibi mezheplerin yoğun olduğu bölgelerde görülmektedir.

Netice itibarıyla, Türkiye büyük çoğunluğu birbiriyle kaynaşmış 20 civarında etnik gurubun bir araya gelmesi bir ülkedir. Ülkede müşterek dil Türkçe'dir. Siyasi, ekonomik ve sosyal yaşantımızda etnik gruplar arasında ayrımcılık yapılmamaktadır. Zaten etnik grupların büyük ölçüde kaynaşmış olması böyle bir ayrımcılığın imkânsız hale getirmiştir. Ülkedeki bu etnik kaynaşmanın ölçüsü o kadar büyüktür ki, Güneydoğu Anadolu'da yaşanan olaylara rağmen ülkede Türk-Kürt düşmanlığı yaratılamamıştır.

Bu nedenle olaya Kürt sorunu olarak yaklaşmak ciddi bir hata olacaktır. Herhangi bir etnik grup baz alınarak ortaya çıkartılacak bir sorun, süratle diğer etnik grupları da etkileyecektir. Belirli bir etnik gruba verilecek özel haklar, diğer etnik gruplar için de bir emsal teşkil edecektir. Ülkenin 80 yıllık temel politikası tüm etnik gruplara eşit davranmaktır. Herhangi bir etnik gruba bir ayrımcılık

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

106

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

tanyacak bir uygulama bu politikanın iflâsı olacaktır. Böyle bir anlayış içerisinde 20 ayrı etnik gruplu bir ülkenin değil üniter yapısı, devlet ve ülkesini bile idame ettirme imkânı yoktur.

Diğer bir husus da etnik grupların ülke coğrafyasına dağılımıdır. Bugün Doğu ve Güney Doğu Anadolu'da yaşayan nüfus sadece Kürt değil, Türk, Azeri, Arap kökenli yurttaşlarımızdan oluşmaktadır. Büyük şehirlerimizde her türlü etnik grup iç içe yaşamaktadır. Etnik gruplar bırakınız şehir bazında, mahalle bazında bile ayrılmamıştır. Bu itibarla coğrafi esasa dayalı bir ayırım da gerçekçi değildir.

Dil konusuna gelince, etnik grupların büyük çoğunluğu kendi anadilini ya çok kısıtlı kullanmakta veya hiç kullanmamaktadır. Ülkede müşterek dil Türkçe'dir. Türkçe bilmeyen nüfus sadece ülkenin çok geri kalmış bölgelerinde olup, yüzde beşin altındadır. Ayrılıkçı örgüt PKK/KADEK dahi yazışmasını Türkçe yapmakta, pek çok Kürtçü örgüt yayın organlarında ağırlıklı Türkçe'yi kullanmaktadır. Edebi ve bilimsel geleneğe sahip olmayan Kürtçe üç ayrı şive ile konuşulmakta ve bu üç şiveyi kullananlar kendi arasında anlaşamamaktadır. Kürtçe'ye edebi ve bilimsel bir yapı kazandırmak üzere Fransa, İsveç gibi ülkelerin sağladığı destekle bazı çalışmalar yapılmakla birlikte, ciddi dil uzmanları bir dilin bu şekilde suni olarak yaratılamayacağını bilmektedirler.

Yukarıda belirtilen durum değerlendirmesinden sonra "Kürt Sorunu" diye adlandırdığımız soruna daha farklı bakmamız gerekiyor. O halde sorun nedir, hal tarzları nelerdir?

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimiz ekonomik ve sosyal alanda Türkiye standartlarının çok altında kalmıştır. Türkiye Cumhuriyeti gerçekçi bir planla bu sorunu gidermek, en azından hafifletmek için süratle harekete geçmelidir. Bu etnik değil, devletin üstesinden gelmek sorumluluğunda olduğu ekonomik ve sosyal bir sorundur. Devletin de ötesinde ülkesini seven işadamlarının da bu konuda gayret göstermesi gerekmektedir.

Kürt dil ve kültürü ile ilgili yasaklar kaldırılmalıdır. Bu konuda Avrupa Birliği'ne giriş ve demokratikleşme çabaları içerisinde

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

107

ciddi adımlar atılmıştır. Ancak bu konuda hâlâ devlet kurumlarının tedirgin ve şüpheli bir yaklaşımı vardır. Bu şüphenin kaldırılması için bu konuda faaliyet gösteren Kürt vatandaşlarımızın da samimi yaklaşımlarına ihtiyaç vardır.

Etnik köken dolayısıyla ayrımcılık her ne şekilde olursa olsun önlenmelidir. Bu konuda en ufak ihmâl ve sapmaya izin verilmemelidir.

1984'ten sonra yaşanan kanlı olayların tüm izleri silinmelidir. Devlet bu gelişmelerden zarar görenlerin kayıplarını tazmin etmelidir. Elebaşılarda dışında kalan, o günün şartları içerisinde ve özellikle gençliğin verdiği cesaretle bu işlere bulaşmış kişiler için affın da ötesinde "topluma kazandırma" politikaları uygulanmalıdır.

Coğrafi özellikler ve konumu nedeniyle her an asayiş sorunu ile karşılaşılma durumu mevcut olan Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da ciddi ve kalıcı güvenlik önlemleri alınmalıdır.

Ortadoğu'da menfaatleri olan yabancı güçler Kürt konusunu kendi menfaatleri doğrultusunda kullanmışlardır. Devlet bu faaliyetleri engellemek için gerekli ciddi tedbirleri almak, her şeyden önce vatandaşlarını bu konuda uyarmak üzere gerekli önlemleri almak zorundadır.

Aklı başında herkes ayrımcılığın Kürt vatandaşlarımıza faydadan çok zarar getireceğinin farkındadır. Kürt vatandaşlara yapılacak her türlü ayrımcılık ve yaratılacak farklılık, onları toplumdan uzaklaştıracak çok daha ciddi sorunlara yol açacaktır. Türkiye'nin hepimizin ortak vatani olduğu gerçeğini herkes kabul etmek zorundadır.

Belli bir parçasını kaybeden Türkiye, Türk vatandaşları için dar gelecektir. Keza koparılan toprakta yaşayacaklar için de o bölge dar gelecektir. Bugünkü siyasi konjonktür içerisinde bölgemizde en ufak sınır değişikliği mümkün değildir. Türkiye, İran ve tüm Arap dünyasını çileden çıkartacak böyle bir olayın sonuçlarını düşünmek bile dehşet vericidir.

Gerçekten demokratikleşmiş, hukukun üstünlüğü prensibini

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

108

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

kabul etmiş, ekonomisini düzenlemiş bir Türkiye ülkedeki her sorunun gerçek çözüm yolu olacaktır. Bu gerçeğin hem ülkeyi yönetmeye soyunanlar hem de tüm vatandaşlar tarafından anlaşılması tüm sorunlarımız için gerçek çözüm olacaktır. – Ergün Demirel, İstanbul

■ “Kürtler de büyük Türk milletinin bir parçasıdır.”

Bilemediğimiz kadar eski uygarlıklar ve millet kavramı Türk soyuyla birlikte var olmuştur. Kürt topluluğu tarih boyunca Türk milletinin içinde en büyük nüfusa sahip ailelerden biridir. Pomaklar gibi, Manavlar gibi, Çerkezler gibi, Kürtler de kardeşlerimiz, büyük Türk milletinin bir parçasıdır. Yakın tarihimizde yaşanan talihsiz olaylar ne Kürtlere nede bir başka aileye mal edilemez. Terör içinde bulunan suçluların bir çoğunun Kürt olması da böyle bir yakıştırmayı gerektirmez. Konu hakkında veri sahibi olanları istisna tutarak diyorum ki; Bu hassas konuda konuşmak için önce Çanakkale’yi sonrada Şırnak’ı, Hakkari’yi, Gevaş’ı, Siverek’i, Patnos’u, Eleşkirt’i gezmek oradaki insanlarla konuşmak gerekmez mi? – Murat Demir, Bursa

■ “Türk kelimesi bir halkı değil tüm milleti kapsar.”

Türkiye’de Kürtler, Lazlar, Aleviler ve Türkler Kurtuluş Savaşı’nda birleşerek savaşmışlar ve herkes için olumlu sonuca ulaşmışlardır. Türkiye’yi bölmek isteyen dış güçler etnik farklılığımızdan yararlanarak bölmeye çalışıyorlar. Atatürk’ün dediği gibi “Türkiye devletini kuranlara Türk denir.” Bu Türk kelimesinin bir halkı değil tüm milleti kapsamaktadır. Bu etnik sorunlar ancak ABD gibi emperyalist devletler gibi değil ancak kendi içimizde çözeceğimiz sorundur. – Görkem Özdemir, İzmir

■ “Türkiye’de bir Kürdistan hiçbir zaman olmayacak.”

Ey Kürtler! Size sesleniyorum. 1914’te yapılan “Kurtuluş Savaşında” İngilizlere, Yunanlara, Fransızlara, İtalyanlara karşı kıyasıya Batı’ya karşı birlikte savaşmadık mı. Çanakkale’de savaşan 250 bin asker arasında hiç mi Kürt asıllı yoktu? Gaziantep’e Gazi, Şanlıurfa’ya Şanlı unvanının verilmesinde hiç mi Kürtlerin payı yoktu? Elbette ki vardı. Bu inkâr edilemez. O zamanlar Batı’ya karşı Misak-ı Millinin bölünmemesi için savaşan Kürtler şimdi ise o Batı’nın kışkırtmasıyla Misak-ı Milli’nin bölünmesi için uğraşıyorsunuz. Yani Türkiye’de bir Kürdistan istiyorsunuz. Bırakın bu saçmalıkları. Batının kışkırtmalarına kulak asmayın, onlardan kurtulun, onları duymayın. Gelin insanca kardeşçe bir bütün halinde yaşayalım. Şunu bilin ki Türkiye’de bir Kürdistan hiçbir zaman olmayacak. Türkiye’yi bölmek için uğraşan şahıslar: Bize uzak olun Allah’a yakın. – Ömer Erdem, Üsküdar

■ “Kürtçe sadece konuşma lisanıdır.”

Kürt sorununun ne olduğunu bir türlü anlayamadım. Eğer Güneydoğu’nun geri kalmışlığı Kürtçe anadilde eğitim olmayışından kaynaklanıyorsa bu doğru değildir. Şöyle ki Kürtçe konuşma lisanı olup yazılı bir lisan değildir. Kürtçe gramer, alfabesi olmayan Farsça’dan Arapça’dan Türkçe’den devşirme yerel bir ağız (lehçe) şeklindedir. Yazılı Kürtçe eser bulunmamaktadır. Böyle bir lisanla (ben lisan diyemiyorum) eğitim yapmak, hele bu Bilgi Çağında imkânsızdır. Kürtçe kurslar açılmasına rağmen hiç kimse müracaat etmemiştir. Bu bir fantezidir. Böyle bir lisanla eğitim ve öğretim olamayacağı bütün Kürt vatandaşlarının da bildikleri kanaatindeyim. Kürtçe eğitim (anadilde eğitim) kulağa çok hoş gelmekte ama gerçekte böyle bir eğitimin yapılması mümkün değildir. Bu patırtı, bu gürtlü nedir, bir türlü anlayamadım. Olmayan bir lisanla eğitim nasıl yapılır? Lütfen en yetkili Kürtçe eğitimi isteyen şahıs izah etsin. Buna misal olarak Diyarbakırlı tiyatrocusu Murat Batki, Tunceli’de Kürtçe yaptığı stand-up gösterisi anlayışlamayın-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

110

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

ca Türkçe'ye dönerek şöyle demiştir. “Ben oyunumu sizin anlayacağınız şekilde Türkçe devam edeyim.” Hesap edin, Kürt Kürdün dilinden anlayamıyor. Sorarım sizlere bu lisanla (böyle bir yazılı lisan yok) nasıl ve hangi eğitim yapılacak? Kürt vatandaşlar Türkçeye gereken önemi verseler kendileri için daha iyi olur kanaatindeyim.

Özer Bilsel, Ankara

■ “Kürtler safkan Türktür ve ayırım yapılamaz.”

Kürtlerle ilgili okuduğum bir araştırmaya göre Kürtler Türk kökenlidir. Şöyle ki Kürtlerin kökeni sanıldığı gibi İrani değil, Turani'dir. Anavatanları Orta Asya'dır. Bunun en önemli delili, Orta Asya'nın Yenisey Kıyılarındaki Elegeş suyu civarında yabancı bilim adamları tarafından yapılan incelemeler sonucunda bulunan bir mezar taşı üzerindeki yazılardır. “Elegeş Kürt Anıtı” denilen bu kitabenin üzerinde 12 satırlık bir yazı bulunuyor. Yazı 38 harflik Orhun Alfabesi ile yazılmış ve 8. satırında ise Kürtlerden bahsedilmektedir. Kürtlerle ilgili bu kitabenin Orhunca yazılmış olması Kürtlerin aslında Türk kökenli olabileceğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte Kürtlerin İran soyundan, İranlıların atası olan Medler'den geldikleri düşünülmektedir. Bu yanlış bir yargıdır. Kürtlerin varlığı 5 bin yıl öncesine kadar dayanmaktadır. Bunun en önemli ispatı Irak'ta Süleymaniye yakınlarındaki Zehav'de Bulunan Anno Banini isimli Lullu Kralı'na ait bir kitabledir. Kitabe Kürtlerin Gutti adıyla M.Ö. 1900-1800 yıllarında Süleymaniye civarında yaşadıklarını gösteriyor. Medler ise M.Ö. 900-1000 yıllarında Hazar Denizi'nin güneyinden Kürtlerin yaşadığı Irak-Süleymaniye civarına göç etmiş ve Kürtleri hâkimiyeti altına almıştır. Yani Kürtlerden sonra gelmişlerdir. Medlerden önce ise Kürtler Asurilerle çarpışmaktadır. Medlerden sonra Kürtler Perslerin hâkimiyeti altına girmişlerdir (M.S. 556-652). Bu durumda Kürtlerin, kronolojiye göre kendilerinden sonraki bir soydan geldiklerini düşünmek yanlış olur. Kürtlerin bugünkü yaşa-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

111

dıkları bölgeler, özellikle Asya kıtası incelendiğinde arkeolojik veriler Kürtlerin Türklerden geldiğini ortaya koymaktadır. Kürtlerin tarihteki göç hareketleri araştırıldığında Türklerle büyük benzerlik gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Kürtlerin konuştuğu dile gelince; Medler asırlar boyu Kürtlerle beraber yaşamış ve hâkimiyeti altına almıştır. Medler bu zaman zarfında Kendi dillerini Kürtlere aşılamıştır. Bugün Kürtçe Fars kökenli bir Ari (Hind-Avrupa) dil sayılıyorsa en büyük sebebi budur. İstila edilen bir ülkede yerlilerle yeni gelenlerin kültürel etkileşimi kaçınılmazdır. Bugünkü Kürtçe’de hem eski Orhun Türkçesi, hem Uygur Türkçesi, hem de Kaşgarlı Mahmut’un Divan-ı Lugat-i Türk eserinde bulunan Türkçe kelimeler tespit edilmiştir – ki bu kelimeler Türkiye Türkçesinde yoktur. Kürtçe’deki dil özellikleri de Türkçeyle büyük ölçüde örtüşmektedir. Özellikle cümle dizimi hemen hemen aynıdır. Hint-Avrupa dillerinde fiil öznenen sonra gelir. Ural-Altay dil grubundan olan Türkçe’de ise fiil cümlenin en sonundadır. Devrik cümlede aynı zamanda Türkçe’nin bir özelliğidir. Hint-Avrupa dillerinde isimlerin cinsiyetini belirten tanımlıklar vardır. Örneğin Almanca ve Fransızca da olduğu gibi. Kürtçe’de ise Türkçe’de olduğu gibi tanımlık yoktur. Her cins isim için aynı kelimeler kullanılır. (Kaynak: Şükrü Mehmet Sekban, Kürt Sorunu, Kamer Yayınları.)

Cüneyt Altuner, Antalya

■ **“Özgürlük güzeldir ama ülke bütünlüğü her şeyden önemlidir.”**

Kürt milliyetçiliği son dönemlerde kendi içinde provoke ediyor ve memleketinden henüz göçmüş, şehrin ağır şartları ile yüzleşen yeni nesil gençlerinde de, diğer genç kesimin haricinde, daha olumsuz sosyo-psikolojik süreçler oluşturuyor. Şehir şartlarında çok zor koşullar yaşayan ve toplum varlıklı kesimiyle de yüzleşen yeni nesil Kürt toplumu provokasyona açık bir TC düşmanı haline getiriliyor. Dış güçlerin de bilinçli etkisi ile bu durum

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

112

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Türkiye ve Türk toplumu adına daha da karmaşık hale getiriliyor.

Ayrıca tam da bu dönemde azınlık hakları çerçevesinde anadilde yayın ve konuşma özgürlüğünün sağlanması, iyi olmasına karşın, iyi yönetilmez ise diğer azınlık/etnik grupların da bu haklarını kullanma düşüncesini beraberinde getirebilir. Özgürlük güzeldir, fakat ülke bütünlüğü her şeyden önemlidir. Bu özgürlük doğru yer ve zamanlarda kullanılmalıdır. Argo tabir ile, şimdiki kadar hiçte yadırganmayan, horlanmayan (en azından kendi çevremde Adana'da) Kürt kardeşlerimizin bu anadil haklarını “çatır çatır” kullanmaları her vatandaş üzerinde soru işareti bırakmıştır. Anlatmak istediğim anadillerini konuşmaları değil, bunu üstüne basa basa yapmalarıdır. Çünkü kendimi bildiğimden beri Kürtçe yaygın olarak kullanılıyor. Bu yüzden kendini kanıtlama girişimine zaten gerek yok. Velhasıl bazı güçler, Kürt kardeşlerimizin göç dolayısıyla yaşadıkları kötü şartları kullanarak onları kışkırtmaya çalışıyorlar. Tekrar birbirimize düşmeye gerek yok. Çünkü onlar zaten kendilerini her konuda kanıtlıyorlar. Bugün birçok ilde birçok alanda hatırı sayılır bir yüzdeye sahipler ve girdikleri işlerde söz sahibi olabiliyorlar. Bu yüzden herhangi bir kendilerini kanıtlama girişimine ihtiyaçları yok. Onlar zaten Türkiye'nin bir gerçeği. – Kaan Aydınçul, Adana

■ “Türkiye büyük ve güçlü bir ülkedir.”

Türkiye’de Kürt sorunu olduğunu söyleyenlere seslenmek istiyorum. Kürt kökenli vatandaşlarımız biz Türk vatandaşlarla aynı haklara sahip değiller mi? Türkiye’nin istedikleri bölgesine, şehrine, köyüne istedikleri gibi yerleşebiliyorlar. Ev alabiliyorlar, istedikleri işle uğraşabiliyorlar. Ticarete atılabiliyorlar, sanatçı olabiliyorlar, okuyup her işe girebiliyorlar ve hatta milletvekilli bile seçilebiliyorlar. Okullarda okuyup doktor, mühendis, avukat, subay, polis olabiliyorlar. Hiçbir Türk onları ayırmıyor evini kiraya veriyor, iş veriyor, onlarla alışveriş yapıyor, kız alıp veya kız verip onlarla evlenip akraba oluyor.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

113

Doğu bölgemiz kalkınamamış, sanayisi gelişmemiş olabilir. Ama diğer bölgelerimiz dört dörtlük mü? Batıda işsiz gençler, okula üç kilometre yürüyerek giden çocuklarımız yok mu? İstanbul'un göbeğinde sınıflar 50-60 kişi.

Bir şeyler bahane ederek bu vatani bölmeye çalışacağımıza onu yüceltmeye çalışsak daha iyi olmaz mı? PKK için harcadığımız milyar dolarları yatırıma harcasak daha iyi değil miydi?

Kimse unutmasın Türkiye büyük ve güçlü bir ülkedir. Ne toprağından ne de gururundan ödün vermez. Kürt diye tanımlanan vatandaş, tarihini bir araştır ve Türkün hangi boyundan olduğunu hatırla. Karluklular Türklerin en büyük boylarından biridir. – Şükran Tören, Eskişehir

■ “Sorun Türkler değil Kürtler.”

Kürtlerin Türkiye’de sorun olarak nitelendirilmesi hak verilebilir bir durumdur. Düşünün; Hakkari’de, Van’da, Urfa’da elinizde Türk Bayrağı, dilinizde bir Türk Marşı ile sokaklarda dolaşabilir misiniz? Bunun mümkünü yok... Türkiye sınırları içinde bile, eğer bu bölgede Türkler eziliyorsa, bir de Musul’u Kerkük’ü tahayyül edin ve Türkmenleri görmezden getiren Kürt propagandalarını, yersiz hak arayışları altında soydaşlarımızı yok olmaya terk eden sahte iniltileri de hatırlınızda tutun ve vicdanınızla karar verin, sorun kim? Kalbinizde atan cevap “Kürtler” olacaktır şüphesiz... – Zeynep Gökobalı, Adana

■ “Bu ne küstahlık.”

Kuzey Iraklı Kürtler Türk şehirleri olan Kerkük ve Musul’u ABD desteği ile işgal ettiler. Türkiyeli Kürtler ise bizden toprak talep ediyorlar. Şehitlerimizin kanı kurumadan bu ne küstahlık. – Alperen Gül, Tekirdağ

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

114

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

■ “Birleşebilmek varken.”

Burası Türkiye. Bizim Türkiyemiz. Bu ülke sınırları içinde doğup yaşayan herkes ayırım yapmaksızın Türk vatandaşı kimliğini kazanır. Güzel Türkçemiz de tüm ülke olarak birleştiğimiz yegâne ortak alanımız. Bu ortak alanda en güzel şekilde birleşip ülkece ve ülküce yücelip, toplumsal ahlakın en güzel örneğini milletçe sergileyebilmek faziletine erişebilmek varken daha ne istiyoruz ki? Özel hayatımıza dair tartışmaları kendimize saklayalım. İçinde yaşadığımız bu devleti yıpratmak yerine, milli birlik ve beraberlik içinde daha köklü ve daha güvenle yaşanılacak bir yurt yapma yolunda ilerleyelim. Çünkü sahip çıkıp kendimize devlet yapabileceğimiz başka bir Türkiye daha yok. – Songül Karaali, Rize

■ “Türkiye yavaş yavaş Kürtleşiyor.”

Bir avuç Türkçü'den başka kimsenin farkına varamadığı bir gerçek var: Kurucu aslı unsuru Türk olan Türkiye yavaş yavaş Kürtleşiyor. Siyasette, bürokraside ve ticari alanlarda hızla yükselerek köşe başlarını zapt ediyorlar. Bugün Türkiye'nin içişleri bakanı, başbakan yardımcısı ve danışmanları ile iktidardaki partinin milletvekillerinin yarısına yakını da Kürttür. Kadrolaşma doğrultusunda kamu kurumlarındaki Türklerin büyük bir kısmı çıkartılarak yerlerine Kürtler doldurulmuştur. Türkiye'nin en büyük 20 holdinginden 12'si Kürtlere aittir, yani sermaye onlara doğru kaymaktadır. Kürt nüfusu kontrol edilemez bir hızla artıyor. Bazı şehirler tamamen Kürtleştirilmiştir, bazıları ise Kürtleştirilmek yolundadır. Bu durum bizi kara kara düşündürüyor. –Serdar Hasanlı

■ “Artık başkaları tarafından maşa olarak kullanılmayın.”

Bu yazı dizinizden sonra merakla beklediğim bir şey var. Aca ba Kıbrıs'ın, Irak'ın, Çin'in, Kafkasya'nın, Trakya'nın Türk sorunu ve dünyanın dört bir yanındaki Türk sorununu da ele alacak mısınız? Bunu merakla bekliyorum. Ancak bundan sonra Türkiye'de, Türklerin vatanında neye hizmet ettiğinizi anlayacağız. Türki-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

115

ye’de Kürt sorunu yoktur. Sorunları nedir? Kendi örf ve âdetlerini yaşatılamaması mı? Kendi dillerini konuşamaması mı? Yoksa ül-ke yönetiminde söz sahibi olmamaları mıdır?

Hepimiz biliyoruz ki Kürtler bunların hepsine sahiptirler. Bir Türk olarak Kürt kardeşlerime tavsiyede bulunmak istiyorum. Artık başkaları tarafından bir maşa olarak kullanılmasınlar. Eğer sorunları bir Kürt Devleti ise bunu bütün Kürtlerin erkekçe ifade etmesini istiyorum.

Biz de koynumuzda ne beslediğimizi bilelim... Ha bunu derken hayallere kapılmasınlar. Çünkü bu ülkede benim gibi düşün-nenler varken bu asla gerçekleşmeyecektir. – Bozkurt Yunus Ka-raca, Çorum

■ “Fatura çok ağır olur.”

Bu ülkenin tapu sicil belgesi Türklüğün elindedir. Ve bu belge-nin bedeli milyonlarca şehit kanı ile ödenmiştir. Bu belge üzerin-de oynamaya kalkacak olan kişi ve/veya kuruluşlar (her kim olur-sa olsun) bedel ödemeye de hazır olsun. Bu böyle biline. Kimse bu ülke insanlarını birbirine düşman etmeye kalkmasın; bunun fatu-rası çok ağır olur. – İbrahim Anteplioğlu, Gaziantep

■ “Kürtler sistematik bir şekilde ilerliyor.”

Kürtçülüğün önde gelen isimlerinden Musa Anter’in birçok yazısında sıkça vurgulanan “Kürt salak mı ki bölünmek istesin? Türk Batı’daki en iyi yerleri alacak, Kürde ise güneydoğudaki be-reketsiz topraklar kalacak. Yok öyle yağma. İstanbul da bizim, Ankara da, İzmir de. Günü geldiğinde hepsini alacağız,” şeklinde bir ifade vardır. İşte Kürtler bu fikir doğrultusunda sistematik bir şekilde ilerliyorlar. Topla, tüfekle bizden bir karış toprak almaları mümkün olmayan Kürtlerin, eğer biz uyumaya devam edersek yu-karıda işaret edilen yöntemlerle ülkeyi ele geçirmelerine en fazla 20-30 sene kaldı. Kürtçüler buna izin vereceğimizi sanıyorlarsa aldanıyorlar. – Selim Pusat, İstanbul

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

116

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

■ “Türkün sabrı taşarsa ne olur bilmem.”

Kürtler bu ülkede başbakan da oldu başka mevkilere de geldiler. Bu ülkede ezilenler Türklerdir. Çünkü birbirini tutan kayıran hep azınlıklar olmuştur. Terör sayesinde elde ettikleri kazanımları daha fazla zorlarlarsa yani Türkün sabrı taşarsa ne olur tahmin edemiyorum. – Erkan Yamak, İstanbul

■ “Kürtler şanslarını fazla zorluyor.”

Biz Türkler, Kürtlerin İstiklal Savaşımızda ve daha sonra çıkardıkları 33 tane isyana rağmen onları kendimizden ayırmadık. Her yüksek mevkiye Türklere daha fazla geldiler. Ama şanslarını fazla zorluyorlar bence. Kürtlerin göç ettikleri her yerde Apo eylemlerinin yapılması sinirimizi bozuyor. – Serdar Yılmaz, İstanbul

■ “Bu nasıl sevgi?”

Türkiye’de sömürülen Kürtler değildir. Vergi gelirimizin yüzde 2’sini aldığımız OHAL bölgesine yüzde 20 yatırım yaparak asıl diğer bölgelerimize haksızlık yapılmıştır. Kürtler hem devletimizi seviyorlar diyorlar, hem de büyük çoğunluğu DEHAP’a oy veriyor. Bu nasıl sevgi, anlayamadım. – Altan Denizli, Çapa

■ “Kürtçe konserler iyi, ama fazlası olmaz.”

Türkiye’de yaşayan Kürtler kardeşimizdir. Yıllarca milleti sağcısın-solcusun diye birbirine düşman ettiler, şimdi de Türksün-Kürtsün diye aynı oyunu oynamaya çalışıyorlar. Yıllarca beraber yaşayan Türklere ve Kürtlere bundan sonra mı Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayamayacak? Son zamanlarda Kürtlere tanınan dil özgürlüğü de tamamen reform niteliğindedir. 10 yıl önce bu haklardan kimse bahsedemezdi. Artık Kürtçe konserler verilebiliyor mesela. Daha fazlası da olmaz. Kürt Devleti olayında da

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

117

İngiltere'nin bizzat parmağı olduğunu düşünüyorum. 30 bin askerimizi şehit edenlerin devlet kurmasına da müsaade etmeyiz. – Sa-vaş Bayram, Kayseri

■ “Neden daha fazlasını isteme gereği duyuyorlar?”

Türkiye Cumhuriyeti'nin benliği altında farklı farklı toplulukların bulunduğu gerçeği vardır, ancak bu çeşitli topluluklara dillerini kullanmayı yasallaştırılmış bir şekilde verilirse Türkiye Cumhuriyeti nasıl benliği altında yaşayanlarla bir bütünlük sağlayabilir ki? Ayrıca bir devletin himayesi altında barınabiliyorlar, kendi çaplarında konuştukları dillere karışılmıyorken neden daha fazlasını isteme gereği duyuyorlar? Böyle bir zamanda birlik sağlanması gerekirken neden parçalanmaya gidiliyor? Belki “haksızlık” ama Kürtlerden sonra başka bir topluluğun da böyle bir şey isteyeceğini nereden biliyoruz? – Ali Eren, İzmir

■ “Her Kürt 10-15 çocuk yapıyor.”

Kürtler, Türkiye, Suriye, Irak, İran, kısmen de Rusya'da yaşamaktadırlar. Irak'taki Kürtleri ele alalım (Talabani ve Barzani aşiretleri); Irak ne zaman zor durumda kalsa, İran-İrak savaşı, 1991 körfez savaşı, 2003 Amerika-İrak savaşı, Irak'ı hep arkadan vurmuşlardır. İran'da ve Suriye'de demokratik bir rejim olmadığı için herhangi bir faaliyet gösterememişlerdir.

Gelelim Türkiye'ye. 15-16 yıllık bir süreç içerisinde 30-40 bin insan ölmüş, yaklaşık 250 milyar dolar harcanmıştır. Bunları sadece PKK'ya mal etmek şu andaki siyasal partiyi (DEHAP) bunun dışında tutmak ya aptallıktır ya da artniyettir.

Bir diğer somut gerçek Türkiye'de yaşayıp da Avrupa'ya adımını atan her bin Kürt'ten kaç tanesi Türkiye'nin lehine kaç tanesi Türkiye'nin aleyhine çalışıyor. Yüzde 99'unun Türkiye'nin aleyhine çalıştığını herkes biliyor. Yurtdışındaki tanıdıklarınızdan bunu teyit ettirebilirsiniz. Emekli koramiral Atilla Kıyat Diyarbakır'da Gaffar Okkan'ın cenazesine binlerce kişinin katıldığını söylemektedir. Ay-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

118

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

nı Diyarbakır'da DEHAP'a yüzde 85'e varan oy oranı çıkmaktadır. Yüzde 15'inin asker, polis ve diğer memurların oluşturduğunu düşünürsek nüfusun tamamı DEHAP'a oy vermiş demektir.

Bir diğer husus her bir Kürdün 10-15 çocuk yapması. Kurtuluş Savaşı sırasında, 1970'lerde, bir de şimdi Türk-Kürt nüfus oranını karşılaştıralım. 30 sene sonra nüfus oranını düşünürsek Türkiye'de Türklerin azınlıkta kalacaklarını, yaklaşık 60 sene sonrada kendi ülkelerinde yaşama haklarının olmayacağını düşünebiliyor musunuz? 60-70 yıl gibi bir zamanın devletler tarihinde çok kısa bir zaman olduğunu unutmayalım.

Bu yazdıklarımı abartı olarak düşünenler olabilir. Şimdi sizlere soruyorum bir Türk ailenin Kürt köyünde ya da mahallesinde şu anda bile mal can güvenliği sağlanmış, huzur içinde yaşayabileceğini düşünebiliyor musunuz. Böyle bir aile varsa lütfen kamuoyuna açıklayalım ve ödüllendirelim. Kuzey Irak'taki Türkmenlerin oradaki Kürtlerden neler çektiğini lütfen bir göz önüne getirelim. Bir diğer husus da Anadolu'da, Ege'de, Akdeniz'de, İstanbul ve Trakya'da her satılan petrol, işyeri ve konutları muhakkak ya Mardinli ya Muşlu ya da Vanlı alıyor. Söyleyin allahaşkına bu paralar nereden geliyor.

Öyle Kürt dostlarım var ki keşke onlar benim öz kardeşim olsaydı diyorum. Kürt milletini de seviyorum ama Kürtlerin Türklerle sevdiğini (çok az bir kısmı hariç) Kuzey Irak'taki Türkmenlere Kürtler nedeniyle köy ve kasabalarını terk etmek zorunda kalan Anadolu'daki insanlara PKK adına zorla haraç toplanan Avrupa'da yaşayan vatandaşlarımıza soralım; böylesi daha objektif olur. Me-seleye bir başka açıdan bakmak istedim, niyetim asla kimseyi kırmak yada bir husumet yaratmak değil. – Ercihan Özden, Eskişehir

■ “Kürt halkı ile Anadolu insanı arasında sorun yok.”

Ümit Fırat isimli kişi Apo'nun serbest bırakılıp partisinin başına geçmesini (partisi hangisiyse) istiyor. Bu kişinin ne dediğinden haberi var mı? Peşinen söyleyeyim ben ülkücü değilim ama milli-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

119

yetçiyim, en azından vicdan sahibi bir insan olarak, 30 bin insanın ölümüne ve birçok insanın sakat, yetim kalmasına ve mutsuz olmasına neden olan birinin affedilmesinin istenmesini anlayamıyorum. Ümit Fırat kendi yakını öldürülseydi de yine aynı düşünce-sinde ısrar eder miydi?

Onun dışında Kürtçe kursları, Kürtçe TV yayını, kültürel hak-ların verilmesi gibi uygulamaların geç bile kaldığı kanısındayım. Kürt sorununun dış kaynaklarca kaşındığını düşünüyorum ki buna ABD'nin Güneydoğu'da PKK'ya gıda yardımı yapması küçük bir örnek.

Son söz olarak: Kürt sorunu vardır ama Kürt halkı ile Anadolu insanı arasında sorun yoktur, yüzyıllarca da olmamıştır. Geri ka-lan sorunlar hukuk kuralları içinde mutlaka çözülecektir. – Dün-dar Alparslan

■ “Kürt sorunu’ değil ‘Kürtçülük sorunu’.”

“Türkiye'nin Kürt Sorunu” başlığının konuluşunda belirli bir sakatlık var. O da, aslında Kürt milliyetçiliğine dayalı ırkçı bir ha-rekete, “Kürtçülük” değil de “Kürt” ya da “Kürtlük” sıfatının yeğ-lenmesi ile yakıştırılmasıdır.

Böylesi feci bir yanlış sonunda ise; Kürtçü eğilim ve eylem içinde bulunanlar, sanki Türklerin bütünü temsil ediyormuşça-sına kendiliğinden, bölücü ve Devlet karşıtı konumuna getirilmiş olmaktadırlar.

Oysa bilinen bir gerçektir ki Türkiye Kürtlerinin büyük çoğun-luğu, Kürt milliyetçiliği, ırkçılığı ve Kürtçülük türü bölücü, yıkıcı bir niyet, amaç ve düşünce taşımadıkları gibi; kendilerini Kürt kö-kenli Türk vatandaşı saymakta, öyle inanmaktadırlar.

Keyfiyetin yaygın ve yanlış yaklaşımla “Kürt Sorunu” adıyla tanımlanması, kasıtlı değilse bile farkında olunmadan, Türkiye’deki Kürt varlığını bir yerde bütünüyle karşıt kampa itecek ve hat-ta görüş, düşünüş ve inançta ayrı Kürt insanı içinde, ister-istemez birleştirici işlev görecektir.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

120

TÜRKİYE’İN KÜRT SORUNU

O nedenle ülkemizdeki Kürtçülük akımı ile olgusundan söz ederken, özellikle “Kürt sorunu” biçimindeki deyim ile nitelemekten özenle kaçınılmalı; çok büyük kesimiyle devleti ile ülkesine yürekten bağlı Kürt vatandaşı, böylesi yanlış ve sakıncalı anlayışla tanımlamadan kesin soyutlanmalıdır.

Bu sebeplerden ötürü başlık “Türkiye’nin Kürtçülük Sorunu” olarak değiştirilmeli; konuyu işlerken ve anlatırken de soruna bu açıdan bakmalıdır.

Ülkemizde işlenen yanlış ve yanılgılar salt bu da değildir. Örneğin Uyum Paketi kapsamında çıkartılan yasalar içinde etnik gruplara kendi anadilinde okuma-yazma kursları, enstitüleri açma, yazılı-görsel yayın yapma hakkı tanıma ve konuşma özgürlüğü tanıma gibi demokratikleştirmelerde, gözden kaçırılan önemli bazı durumlar var: Kürtçe bilmeyene okuma-yazma öğrenimi tanınırken Türkçe bilmeyene “Önce Türkçe” önkoşulunun konulmayıp göz ardı edilmesi gibi...

Türkçeyi bilmez iken Kürtçeyi öğrenmeye teşvik ve kolaylık sağlamanın Türk vatandaşlığı kavramı ile bağlı bulunduğu ülkeye herhangi yararı olabilir mi? Türk vatandaşı sayılanın, vatandaşlık sorumluluğu ile yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için, ilkönce kendi resmi dilini öğrenmesi gerekmez mi? Ülkemiz kavram karmaşası içindedir. İstanbul basınına ya da yaygın basın ve medyaya yanlışlıkla “ulusal” denilmesindeki gibi.

Hüsamettin Tacettin, İskenderun

■ “Bu topluluğun daha ne sorunu olabilir ki!”

Başlık attığınız “Türkiye’nin Kürt sorunu”nu hayretle ve esefle okumaya çalışıyorum. Bir Türk olarak kendilerini Kürt kabul edenlerin değişmediğini bir daha gördüm. Türkiye Cumhuriyeti devleti sınırları içerisinde hür, özgür, demokratik yaşayan bu topluluğun daha ne sorunu olabilir ki! Ballı lokma, kuş sütü, fındık fıstıkla besleyip tepemizde mi taşıyacağız. Daha canım ülkeme ne verdiler ki istiyorlar. Gidip yayınlarını dinleyin: Türkiye Cumhu-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KÜRT SORUNUNA FARKLI BAKIŞLAR

121

riyeti demeyip T.C. diyen, PKK'ya terörist demeyip Kürt gerilla diyen, inadına Türk bayrağını her platformda asmayan, saygı duymayan, futbol maçlarında İstiklal Marşımızı söylemeyen, çocuk, kadın, öğretmen, polis, asker demeden canına kıyan ve bu zulmü kinamayan, tarihi ve yazılı dili olmayan, lider seçtikleri Abdullah Öcalan'ın Kürtçe dahi bilmediği bu Kürtlerin ne sorunu olabilir ki? Sorun kafa yapıları. – Murat Ergenç

■ “Hiç Lazlara toprak verilsin diye dağa çıkmadım.”

Ben bir Lazım. Bugüne kadar hiç Lazlara toprak verilsin diye dağlara çıkıp kimseyi öldürmeye kalkmadım. Harita üzerinde Lazistan kurma gibi hayaller peşine düşüp ülkemin toprak bütünlüğünü tehlikeye düşürmedim. Hiçbir Laz da böyle bir maksat içinde olmadı. Kürt sorunu çok eskilere dayanan bir problem. Her yeni Kürt kuşağı beyinleri bu potansiyelle dolu yetişiyor ve bir sonraki nesle miras olarak terörist zihniyetler bırakıyor. Bunu engellemenin yolu maalesef yok. Ama bir şey var ki, eğer Kürt kardeşlerimiz bizim gibi Türkiye'nin batısındaki insanlarla aynı imkânlarla sahip olsalardı ve aynı eğitimi alsalardı kimsenin vatanla ya da düzenle kavgası olmazdı. Eğer devlet vatandaşlarının hayat standardını yükseltmiyor ve onların vatanını sevmesini sağlayamıyorsa bu da devletin suçudur. Hani derler ya ağlamayan çocuğa meme vermezler diye, bizim Doğumuz, Güneydoğumuz pek çok nedenden ağladı ama kimse dönüp bakmadı. Haklı olduklarını asla iddia edemem ama onları bu vatanda yaşadıklarından dolayı memnun etmeliydik. Karınları aç olmamalıydı, eğitimde herkesle eşit olmalıydı, iş sahaları fazla olmalıydı, gelirleri daha yüksek olmalıydı ki hallerinden şikâyet etmesinler. Bunu gazete köşelerinde tartışarak çözemeyiz. Ben Kürtleri de kardeş olarak görmeyi çok istiyorum, ama bunu yapmak için önce onlara kucak açmam lazım. – Hatice Akgün

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

122

TÜRKİYE’İN KÜRT SORUNU

■ “Lütfen biz Çerkezleri alet etmesinler.”

Türkiye’de Kürt değil Kürtçülük sorunu vardır, ben Çerkez asılıyım ama Atatürk’ün dediği gibi Ne Mutlu Türküm diyorum. Eleştiri yazarlar lütfen biz Çerkezleri karıştırmayın, bizi alet etmesinler. Bu ülke bize de Kürtlere de kucak açtı, ama biz onlar gibi ekmek yediğimiz tekneyi kirletmiyoruz. Aynı şekilde Gürcü, Ermeni, vb. vatandaşların da düşündüğünü biliyoruz, herkes kendine baksın lütfen. – Ayşe Taşabat

■ “Kürtler çabuk dolduruşa geliyor.”

Dokuz keçisi olan kendini reis sanmayın! Uzun yıllar Irak ve İran’da görev yaptım. Görevim icabı pek çok Kürt kökenli kişiyle tanıştım. Gelenek ve görenek yönünden çok benzerliklerimiz var. Ancak onların en belirgin özellikleri, dolduruşa çabuk gelmeleri, bu yüzden de dostunu, düşmanını, yer ve zamanı dikkate almadan büyük ve cüretli işe girişmeleri, bu arada birbirlerini yok etmeleridir. Aralarında işbirliği çok zayıftır. Bu duruma sebep, aşiret anlayışını bir türlü bırakamamaları, yani henüz bir “halk” haline gelememeleridir. Kürtlerin şu andaki tek bağı “Kelime-i Şahadet” olarak gözükmektedir. Türkiye’deki nüfuslarına gelince, İngiliz kaynaklarından “The Middle East: a Political and Economic Survey” adlı derginin 1958 yılına ait bir sayısında, Sir Bullard adlı yazar, sayıyı yaklaşık iki milyon olarak belirtmektedir. Aradan geçen 46 yılda çoğalma oranını en çok yüzde 4 düşünsük dahi, gerçek nüfusu, azınlık ırkçılarının “20 milyonuz” iddialarında değil, tarafsız kaynaklarda aramalıyız. – Aydın Kuran

3

KUZEY IRAK TARTIŞMALARI

Körfez Savaşı'ndan itibaren dünya gündeminde ciddi bir yer edinen Irak Kürtleri, ABD'nin Irak'a müdahalesi sürecinde kilit bir rol oynadı. İşgal sonrasında da ABD'ye en yakın grup olarak Irak'ın yeniden inşasında nüfuslarının ötesinde bir nüfuza sahip oldular.

Irak Kürtlerinin yaşadığı gelişmeler diğer ülkelerdeki Kürtler tarafından çok yakından izleniyor ve her yeni kazanım her geçen gün Kuzey Irak'ı tüm Kürtler için bir cazibe merkezi haline getiriyor.

Bu bölümde ağırlıklı Kuzey Irak üzerine yaptığımız röportajlar yer alıyor. İlk görüşmemiz Paris Kürt Enstitüsü Başkanı Kendal Nezan'la. Diyarbakırlı olan Nezan 1968'de Fransa'ya yerleşti. En son 1974 yılında Türkiye'ye gelen Nezan aslen nükleer fizikçi ve Fransa Ulusal Araştırmalar Merkezi'nde çalışıyor. Ama kendisi daha çok 20 yıl önce kurduğu ve başkanlığını yaptığı Paris Kürt Enstitüsü nedeniyle tanınıyor. Fransa eski Cumhurbaşkanı François Mitterrand'ın eşi Danielle Mitterrand'ın açık desteğiyle Kürt sorununu Batı kamuoyuna taşıyan Nezan'ın lobi çalışmalarından Iraklı Kürtler kadar İranlı Kürtler de yararlandı.

İkinci sırada, Türkiye'de Barzani ailesine en yakın isimlerden biri olan eski Bayındırlık Bakanı Şerafettin Elçi'yle röportajımız yer alıyor. Kapatılan Demokratik Kitle Partisi'nin de eski genel başkanı olan Elçi, Kuzey Irak'taki gelişmeleri çok yakından takip ediyor.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

124

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Yine Kuzey Irak konusunda doğrudan gözlemlere ve önemli yorumlara sahip olan Tercüman Gazetesi yazarı Cengiz Çandar' la, sadece bugünü değil, danışmanlığını yaptığı Turgut Özal'ın Kürt sorunu hakkındaki gerçekleştirme şansı bulamadığı niyet ve yaklaşımlarını da konuştuk.

Son olarak CIA'de üst düzey görevler yaptıktan sonra analist olarak çalışmaya devam eden Graham Fuller'le Katar'daki ABD-İslam Dünyası Forumu sırasında yaptığımız görüşmeyi dikkatimize sunuyoruz. Türkçe bilen, Türkiye'yi de yakından takip eden Fuller 1997' de Henri Barkey ile birlikte, *Turkey's Kurdish Question* (Türkiye'nin Kürt sorunu) adlı kitabı yayımladı.

- PARİS KÜRT ENSTİTÜSÜ BAŞKANI KENDAL NEZAN:
"EN MAKUL LİDER TURGUT ÖZAL'DI"

Kürt sorununu bugün itibariyle nasıl görüyorsunuz?

Bugün Kürt sorunu dünyanın vicdanında yer bulmuş, dünya kamuoyunda tanınan bir sorun. Bugün artık AB'nin gündeminde olan bir sorundur. Irak'ta Kürtler kendi çabalarıyla Türkiye'yi iki defa Amerikalı müttefikleri nezdinde zor durumda bırakıp politik ve diplomatik planlarını durdurabildiler. Irak Kürtleri bugün çok önemli bir politik, diplomatik, ekonomik rol oynuyorlar. İran'da her 30 yılda bir devrim ve rejim değişikliği oluyor. Önümüzdeki yıllarda tekrar bir değişiklik olmasını bekliyoruz ve o çerçevede İranlı Kürtler özerk veya federal bir statü kazanabilirler. Türkiye'de durum çok karışık, çünkü devlet Kürtleri Batı bölgelerine dağıtarak Kürt sorununu topraksızlaştırmak istiyor. Halbuki Türkiye'de makul değerlendirmelere göre 15 milyona yakın Kürt var. Kürt nüfusun yarısı burada olduğu için Türkiye'de çözüm olmanınca genel bir çözümden bahsedilemez.

AB sürecindeki paketleri nasıl karşılıyorsunuz?

Tabii politikada niyetlere göre karar verilmez, fiiliyat nedir ona göre değerlendirmek lâzım. Ben bunu sayın Turgut Özal Kürt dili üzerindeki yasakları kaldırdığı zaman da söylemiştim. Kendisi Türk liderlerden bunu söyleyen ender insanlardan biridir. Olumlu bir gelişmeydi. Bu son iyileştirme hareketleri de olumlu, fakat son derece sınırlı gelişmeler. Kürt sorununu çözmeye yetmez veya bir çare başlangıcı olamaz. Çünkü küçük bir azınlığın değil, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu iki halktan birinin kültür ve kimlik sorunu söz konusu. İki halkın ortak devletinde halklardan birinin kendi dilinde üniversiteleri, okulları, 40'a yakın televizyon kanalı olur da öbür halka özel Kürtçe kursları, radyo televizyonda birkaç dakikalık programlarla bu sorun geçiştirilemez. Bunu ne Kürtler kabul edebilir, ne Avrupalılar buna yakın olabilir. Ki komşu ülkede, biliyorsunuz Kürtlerin kendi dillerinde ilk, ortaokul, lise, üniversiteleri var, televizyonları, hükümetleri, parlamentoları var. Irak'taki gelişmeler Türkiye'deki Kürtler tarafından da izleniyor, Avrupalılar da bunun bilincinde.

Cazibe merkezi Kuzey Irak mı oldu Türkiye Kürtleri için?

Türkiye Kürtlerinin önemli bir kesimi umutlarını oraya bağlamış gibi görünüyor. Ben en son bu yaz Irak Kürdistanı'nı ve Irak'ın Bağdat ve Güney bölgelerini de gezdim. Her gün Türkiye'den işadamları, bazı aydınlar ve çeşitli bahanelerle gelen insanlar var. Kürtler şimdiye kadar bölgenin bölünmesine neden olabilecek bir faktör olarak görüldü, politikalar ona göre geliştirildi ve bugünkü çıkmazlara gelindi. Türkiye, Yavuz Sultan Selim zamanında yapıldığı gibi, bu üniter devlet çıkmazından çıkıp federatif bir çözüme kabul etse Kürtlerin ezici çoğunluğunun da sınır değişikliğini değil, mevcut sınırlar içinde bir federe sistemi destekleyeceklerine inanıyorum. Kürtler o bölge halklarını birbirine yaklaştırabilecek bir köprü olarak değerlendirilirse Türkiye o bölgenin en

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

126

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

önemli politik ve ekonomik gücü olabilir. Bunun için Kürtleriyle barışması şart.

PKK silahlı mücadeleyi bıraktık diyor. KADEK'in kendini lağvetmesi inandırıcı mı?

Kürt hareketi eğer demokratik, barışçıl, şiddeti dışlayan ve sınırları sorgulamayan bir ideal etrafında toparlanabilirse, hem Batı hem dünya kamuoyunda büyük bir saygınlık kazanır ve Türk kamuoyunu da zamanla etkileyebilir. Nitekim 1970'li yıllarda bu yönde bir gelişme vardı. PKK bu hareketi şiddete dönüştürerek Kürt hareketini bir çıkmaza götürdü. Son strateji değiştirmeleri, isimlerini değiştirmek istemeleri aslında PKK dışındaki Kürt kamuoyuna da pek inandırıcı gelmiyor. Fakat bence Türk devleti de PKK'nın tamamen şiddetten vazgeçip siyasallaşmasını, barışçıl mücadele vermesini istemiyor. Komünizm tehlikesi kalmadı, İslam bir ölçüde iktidarda, kala kala ellerinde Kürt tehlikesi kaldı. Bir genel af çıksa dağdaki bütün PKK militanları silahları bırakıp Türkiye'ye döneceklerdi. Böyle bir afla belki yüz kişilik bir kadro yurtdışında bir yere sığınır, ama geri kalan herkes ülkeye dönecekti ve böylece şiddet parantezi kapanacaktı. Bu mesaj birkaç Avrupa ülkesi tarafından Türkiye'ye iletildi, fakat Türkiye bunu istemedi.

Yasal siyaset geleneğini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'deki Kürtleri her şeye rağmen bir araya getirmek, toparlamak, potansiyellerini ayakta tutmak yönünden olumludur. Yeterli olmamış olabilir, çünkü onların dışında, daha demokratik, daha geniş platform yaratabilecek bir potansiyel olduğunu biliyoruz. HEP-DEP-HADEP-DEHAP'ı radikal buldukları için uzak duran, öte yandan devlet partilerine oy vermemek için dün RP'ye, bugün AKP'ye oy veren Kürtler de var. İşte bu kesim, inanıyorum ki günün birinde demokratik barışçı bir Kürt siyasal partisi ortaya çıkarsa onu destekleyecektir.

AKP'yi nasıl değerlendiriyorsunuz?

AKP, cumhuriyetin kuruluşundan öncelere de dayanan, Türkiye'deki temel politik eğilimlerden birinin temsilcisi. AKP'yi politik yaşama katkısı olan bir hareket olarak görmeli ve tehlikeli bir hareket olarak değerlendirmemeliyiz. Başarılı olurlarsa İslamla parlamentarizm ve demokrasiyi bir ölçüde bağdaştırabilirler.

Ya Kürt sorunu konusundaki performansları?

Bazı iyileştirme hareketlerine, bu yöndeki gelişmelere rağmen çok sınırlı ve çok ürkek bir yaklaşım içindeler. Kuşkusuz devletin temel güçleri başlarında demoklesin kılıcı gibi sallanıyor. Öte yandan kendi ideolojik yapıları da buna açık olmayabilir; Türk milliyetçiliğinin etkisi altında olabilirler. Bütün bunlara rağmen, örneğin bir Ecevit'in partisinin Kürt sorununa yaklaşımına göre daha insancıl, daha ılımlılar.

Bir ara Turgut Özal'dan söz ettiniz...

Kürtler açısından şüphesiz en makul insan Özal'dı. Özal dünyayı tanıyan, başkalarını dinlemesini bilen, diyalogu seven bir kişilikti ve bu yönde birtakım adımlar atacağına inanıyordum. Çevresindeki bazı kişilerle diyalogumuz vardı. Bu gelişmeler eğer devam edebilseydi, bugün Türkiye bu durumda olmayabilirdi. Özellikle Irak Kürtleriyle çok daha olumlu bir diyalog olabilirdi. Bugün orada büyük ekonomik olanaklar var, Türkiye o olanaklardan da yararlanabilirdi ama Özal politikalarını sonuçlandırmadan maalesef öldü veya öldürüldü.

Geçmişe de dayanarak Barzani ve Talabani'nin tekrar birbirleriyle kapışacağı yolunda iddialar var. Irak Kürtleri bu fraksiyonel meseleleri aştı mı, yoksa bu yine patlar mı?

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

128

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Ben Sayın Barzani ve Sayın Talabani'yi uzun yıllardan beri tanıyan, onları dinleyen ve onlarla diyalog içinde olan birisi olarak bir daha çatışma ihtimalinin son derece zayıf olduğunu düşünüyorum. Çatışmalar, Kürtlerin gerçekten ekonomik yönden bir darboğazda olduğu, dağlardan daha yeni yeni inip çok sınırlı olanaklarla yaşamlarını sürdürmek zorunda bırakıldıkları bir kriz döneminin talihsiz bir anısıdır. Artık Barzani KDP'sinin peşmergelerinin önemli bir bölümü Güney bölgesinde; Talabani'ninkiler de Kuzey'de görev alıyorlar. Yani tam bir federe devlet ordusu gibi coğrafi kökenlerinden uzaklaştırılıyorlar. Bir daha çatışma ortamına neden olmasınlar diye bir dizi katı tedbir alınıyor. Zaten iki örgüt arasındaki rekabet daha çok ekonomik ve politik alana kaydı. Örneğin Erbil'de bir havaalanı açıldı, Süleymaniye'de de hemen bir tane açılması için girişimlere başlandı.

- ESKİ BAYINDIRLIK BAKANİ ŞERAFETTİN ELÇİ:
“PKK KUZEY IRAK'TA ÖCALAN'DAN AYRI
BİR ÇİZGİ İZLİYOR”

Kürt sorunu Irak'la birlikte çok farklı bir mecraya akarken Türkiye bir bekleme içinde sanki. Türkiye Kürtlerinin ilgisi nasıl bu duruma?

Türkiye ve Irak'taki Kürtler arasında rahmetli Barzani'nin 1961'de başlattığı devrimden beri çok sıkı bir bağ var. Oradaki hareketler Türkiye Kürtlerinin her zaman ciddi ilgi odağı olmuştur. Ulusal hakların kazanılması açısından oldukça mesafe aldılar ve adeta Türkiye'deki Kürtler için bir umut ışığı oldular. Tabii PKK hareketinin oraya, olaylara bakışı biraz farklı. Bu yüzden aralarında çatışmalar çıktı. Şu anda gelişmelerin hangi noktaya varacağını izliyoruz.

Nasıl bir mecraya akıyor Irak'taki gelişmeler?

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KUZEY IRAK TARTIŞMALARI

129

Kürtlerin temel siyasi hedefi demokratik bir Irak'tı. Federatif Kürt yönetimi fiilen 1992'den beri sağlanmış durumda. Bu giderek hukuki ve siyasi bir statü de kazandı. Tabii bu iki toplumlu federatif bir yapı olacak. Şu anda Kürtler için önemli bazı problemler var. Özellikle Kürdistan'ın sınırının tespiti. Kürtler tarih boyunca sahip oldukları kendi ülkelerine yeniden sahip olmak istiyorlar. Bunun nasıl çözüleceği kesinleşmiş değil. Eğer Araplar gevşek federeasyona çok ciddi direnç gösterirlerse Kürtler bağımsızlık talep edebilirler.

Bu Türkiye'yi de yakından ilgilendiriyor...

Türkiye'nin oradaki Kürt kazanımlarını engelleme, Türkmen azınlığını ön plana çıkarma yaklaşımları Türkiye'deki Kürtleri son derece rahatsız ediyor. Türkiye'nin, oradaki Kürtlerle dostane ilişkiler kurması, hem Ortadoğu'daki çıkarları, hem de ulusal bütünlüğünün yararıdır. Kırmızı çizgiler temelinden yönetilecek bir siyaset öyle engellere yol açar ki Türkiye'nin parçalanmasını da beraberinde getirir.

Öcalan Irak'ta ilkel bir Kürt milliyetçiliği eliyle yeni bir İsrail yaratılmaya çalışıldığını söylüyor...

Öcalan'a olan saygı, bağlılık devam etmesine rağmen örgüt sanki onun görüşlerinin dışında ayrı bir çizgi sürdürüyor gibi geliyor bana. Mesela Öcalan'ın söyledikleri ile "Başkanlık Konseyi"nin fiili tutum ve davranışları arasında bir çelişki var gibi görünüyor. KADEK yöneticileri hem Iraklı Kürt yönetimi hem de ABD ile iyi ilişkiler sürdürme çabasındalar.

AKP hükümetini nasıl görüyorsunuz?

Şu anda herhangi bir açılım işareti yok. Yalnız, AKP fanatik Kemalistler gibi şoven milliyetçi bir duyguyla hareket etmiyor. Böy-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

130

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

lece akliselimle hareket etme şansı daha yüksek. Ne var ki bu konularda söz sahibi olan ne yazık ki sivil hükümetler değil. Kuzey Irak politikası 1996 Ankara Anlaşması'yla tamamen Genelkurmaya, hatta Özel Kuvvetler Komutanlığı'na terk edilmiş durumda. AKP'nin o gücü kontrol altına alma şansı nedir? O konudaki iradesi, kendine güveni nedir? Bilemiyoruz. AKP bu konuda kendini yetkili ve etkili gerçek bir iktidar gibi görebilirse daha akılcı hareket edeceğine inanıyorum. Ancak son günlerde gerek Başbakan Erdoğan'ın, gerek Dışişleri Bakanı Gül'ün haksız ve tehditkâr söylem ve tutumları Iraklı Kürtlerde ciddi rahatsızlık ve gerginlik yaratmaktadır. Türkiye Iraklı Kürtlere karşı izlediği sert ve düşmanca politikayı terk etmeli. Bu Kürt karşıtı politika Türkiye'deki Kürtlerde derin ve yaygın rahatsızlık yaratmaktadır. Bu da Türkiye'nin çok muhtaç olduğu ulusal bütünlüğü zedelemektedir.

AB süreci belli bir noktaya geldiği zaman bu sorun otomatik olarak çözülebilecek mi?

Ona şüphe yok. Ama Türkiye AB üyesi olabilecek mi, bütün sorun bu. Türkiye'nin AB üyesi olabilmesi için onun moral değerlerini özümsemesi, benimsemesi lazım. Türkiye halen o noktadan çok uzak. Zaten o noktaya geldiği zaman Kürt sorununu çözmekten yana sıkıntısı olmaz. Kürtlerin büyük bölümünün talebi bağımsız Kürdistan değil, kendi kimlikleriyle, özgür ve eşit vatandaşlar olarak bu devlette yaşamak. Devlet yönetiminde söz sahibi olmak istiyorlar. AB Kürtlerin taleplerine büyük oranda cevap veriyor.

Kuzey Irak'taki gelişmeler PKK'nın etkisini de azaltıyor mu?

Yaygın Kürt çevrelerinde PKK kurtuluş umudu olmaktan çıkıyor. Bu yavaş yavaş hissediliyor ve yaygınlaşıyor. PKK'nın izlediği çizgi dışında, daha liberal, demokrat, dünyayla zıtlaşmayan, çatışmayan bir anlayış Türkiye'deki Kürtlerde daha fazla rağbet görmeye başlıyor.

- GAZETECİ CENGİZ ÇANDAR:
“ÖZAL, APO DAHİL TÜM PKK’LILARA
AF ÇIKARACAKTI”

Kuzey Irak tüm Kürtler için cazibe merkezi olabilir mi?

Bu mümkün, çünkü Kuzey Irak, Kürt kimliğinin iktidar uygulama gücüne eriştiği bir uluslararası Kürt üssü gibi görünüyor. Daha ötesi Kürtlerin uzun yıllar kırılmış bulunan etnik gururları, sadece Irak Kürdistanı dedikleri bölgede değil, Bağdat yönetiminde de etkin güç sahibi olmaları nedeniyle iyice okşanıyor. Bu Irak dışındaki Kürtler için de geçerli. Kürt liderlerin Irak geçici yönetiminde üst düzey görev üstlenmeleri “Hikmet Çetin de Kürt kökenlidir, bizde genelkurmay başkanı, cumhurbaşkanı, başbakan da olabilirler,” demeye benzemiyor. Çünkü Türkiye’de “Kürt kökenli” olarak bir şey olunuyor, Irak’taysa “Kürt” olarak.

Bağımsız Kürt devleti söz konusu değil mi?

Irak’ta şu an için değil. “Kafalarında ya da Irak’ın geleceğinde böyle bir ihtimal hiç mi yok?” dersiniz, hayır var. Zayıf, şu anda üzerinde çalışılmayan bir ihtimal olarak var, ama nasıl var? Eğer güvenlik ortamı sağlanamaz, işler çığırından çıkarsa olabilir. ABD’nin uluslararası konumu, statüsü erozyona uğrarsa; yeni Irak’ın kurulması konusunda farklılıklar derinleşir ve önü alınmaz bir şekilde gelişirse bu ihtimal var.

Öcalan Kuzey Irak’taki gelişmelere karşı Ankara’ya işbirliği öneriyor. Türkiye’nin politikası ne olmalı?

Öcalan’ın bu yaklaşımını kazıdığımız zaman altından büyük stratejik ufuklar değil çok basit bir şey çıkıyor: Irak’taki Kürt oluşumunun PKK’yı giderek anlamsız kılması ve Türkiye Kürtleri için

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

132

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

de bir cazibe noktası haline gelip kendisini ıskartaya çıkarması endişesi. Çünkü Kürtlerin sadece kuzeyde değil, tüm Irak'ta yönetim fonksiyonları elde etmesiyle PKK, hiç olmadığı, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin dahi sağlayamadığı bir şekilde marjinalleşmeye başladı. Apo kendi varoluş sorunu nedeniyle "Irak'ta Kürtler için iyi olan şey Türkiye Kürtleri için de iyi olur," denklemini bozuyor. Kendi gücü bu gelişmeyi alt etmeye yetmediği için de ofsayta düşüyor. Paks Amerikana' nın (Amerikan barışı) yerleştirilmesi egzersizlerinin yapıldığı bir dünyada, ABD ile baş edebilecek bir gücü yok Apo'nun. ABD ve İsrail'e yönelik belli alerjileri kaşıyarak Türkiye'yi Iraklı Kürtlerin üstüne sevketme politikası çok anlamlı değil. Apo'nun kendisi açısından anlamlı olabilir, ama Kürtlerin istikbali açısından çok anlamlı, geçerli bir tahlil değil.

Peki ne olmalı?

Türkiye'de düşünce üreten ya da siyasi karar mekanizması içinde alışılmadık bakış açısı ve terimlerle zihin mekanizmalarımızı çalıştırmamız, yaklaşımımızı yeniden ayarlamamız gerekiyor. Öncelikle Irak, İran, Suriye, Türkiye, Araplar, Kürtler gibi soyut kavramları etlendirip butlandırmamız ve bölgenin sosyolojik dinamikleri üzerinden hareket etmemiz lazım. Bir kere Ortadoğu'da ve onun üzerinden bütün uluslararası sistemde yepyeni bir dönemin açılacağı çok tayin edici değişiklikler ve alt üst oluşların eşliğindeyiz. Uluslararası sistemin bir alt-sistemi olarak Ortadoğu Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra oluştuğu haliyle bir İsrail'in eklenmesiyle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bugünlere kadar geldi. Benim "Arap-Sünni sistemi" dediğim yapı çöktü. Bu sistem, Arap milliyetçiliği üzerinde temellenen rejimler sayesinde varolmuş; İsrail'e karşı Arapların mütemadiyen yenilmesi sonucu içinden Sünni köktendinciliği üreterek varlığını sürdürmeye çalışmıştı. Fakat 11 Eylül'den itibaren bu sistem ve Sünni köktendinciliği küreselleşmeyle tokuştu. ABD 11 Eylül'den, özellikle de Irak savaşı'ndan sonra yeni bir sistem oluşturmak istiyor. Bu nasıl oluşacak

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KUZEY IRAK TARTIŞMALARI

133

çok bilmiyoruz, ama eski sistemin çöktüğünü, iflas ettiğini biliyoruz. Mesela Arap Birliği Örgütü hiçbir şey demek değil şu anda; hiçbir konuda karar alamıyorlar, kararlarını uygulama kabiliyetleri yok, toplanamıyorlar bile. Laf bile üretemiyorlar, yani bildiri bile yayımlayamıyorlar, bu kadar çökmüş bir haldeler. Bu nedenle Türkiye'nin Irak'a komşu ülkelerle toplantılar düzenleme gibi girişimleri lüzumsuz enerji tüketimi ve olmayacak duaya amin deme egzersizleri gibi geliyor. Bugün ABD'nin Irak üzerinden Şii-lerle birlikte yeni bir sistem tasarımının eşliğindeyiz. Amerikan sistemi eskiden ve geleneksel olarak bölgede iki ayak üzerinde duruyordu: İsrail'in güvenliği ve bekâsı ile Suudi Arabistan'ın bekâsı. Fakat 11 Eylül Suudi Arabistan'ı hedef tahtasına koydu. Şimdi Irak'ta rejim değişikliği ve Irak'ta demokrasiyi yerleştirme iddiası, eski sistemin sona erdiği ve Mısır dahil, başta Suudi Arabistan olmak üzere bütün çevre Arap ülkelerinin destabilize olabileceği bir dönemin eşliğinde olduğumuzu gösteriyor. "Türkiye laik bir devlet, bunlardan bize ne?" diyemeyiz. Çünkü laik ama Sünni bir devlet; bölgedeki algılanış en azından o. Türkiye laik ve Sünni kimliğiyle bu denkleme nasıl etki yapacak, neresinde yer alacak? Bu yüzden Irak Kürtleriyle çok sıkı ilişki, işbirliği ve dayanışma içinde olmak zorundasınız. Çünkü bu sistem Irak'ta çözüldüğü ve yıkıldığı için yine Irak üzerinden inşa edilecek. Irak'ta da Türkiye'nin Kürtlerden başka sürece dahil olabilecek aracısı yok.

Ya Türkmenler?

Türkmenler, burada rol alamayacak ölçüde sayıca küçük bir azınlık...

Ya nitelik olarak?

Nitelik olarak da öyle. Bir Kürt liderle Bağdat'ta geçenlerde konuşurken Anayasa'ya Türkmenlerin de Irak'ın kurucu unsuru olarak dahil edilip edilmeyeceğini sordum, "Elbette" dedi ve şöyle

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

134

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

devam etti: “Çok eski tarihlerden beri Türkmenler Irak'ta birilerinin kiralık gücü olmuştur. Önce Abbasilerin kiralık gücüydüler, sonra Osmanlıların, şimdi de Türkiye'nin. Ama Abbasiler döneminden bu yana buradalar. Kabul edeceğiz böyle olduklarını, bu sefer de Türkiye'nin oluversin, dert değil; bu hayatın bir gerçeği.” Burada demek istediği şu: “Türkiye bizimle olduğu sürece Türkmenlerin anayasal haklarının nüfuslarıyla orantısız olarak sistemin içerisinde yer almasına bir itirazımız yok.” Çünkü Kürtler, Irak Sünnilerinin Şiiilere karşı bir denge unsuru olarak canlı tutulmasından yanalar. Bölgesel olarak da İran'a karşı Türkiye'nin karşı denge unsuru olarak aktif varlığından yanalar. Fakat bunu Türkiye anlamıyor bir türlü, sorun orada. Türkiye tamamıyla kafasını bağımsız Kürt devleti, Türkiye'nin parçalanması gibi spazmlara endekslemiş ve o spazmlardan çıkamadığı için bölgenin Türkiye'nin önemli rolü ile geleceğe yönelik inşasında rol alamıyor... Türkmenler Türkiye'ye, sayısal ve nitelik olarak yetmiyor. Örgütlenme düzeyleri, Irak'ın içindeki konumlanmaları, varlıkları Türkiye için yetersiz. Arap-Sünniler ise diskalifiye olan bir sistemin uzantısı durumundalar. O yüzden bütün yolların Roma'ya çıkması gibi Türkiye'nin bütün yolları da, tabii eğer rol almak ve aktif olmak istiyorsa, Irak Kürtleriyle sıkı ittifaka doğru çıkıyor.

Türkiye Irak Kürtleriyle stratejik ortaklık kurmak istese bile buradaki Kürtleri de işin içine katması gerekmez mi?

Asıl sıkıntı da burada zaten. Çünkü Türkiye'de kredibilitesi olan bir Kürt siyasi kimliği yok ortada. Dönüp dolaşıyorsunuz İmrallı'ya gidiyorsunuz. İmrallı ise tam tersine bu sürecin önündeki engellerden biri. Bir yandan devletle onun Kürt vatandaşları arasında anlamlı bir köprü rolünü terör nedeniyle oynayamıyor; çünkü diyalog mümkün değil. DEHAP da, Türk devletinin kendi fren mekanizmaları yüzünden etkili olamıyor. Burada iş, Türkiye'nin AB normlarına uymak için Kürtlere bazı hak ve özgürlükler tanınmasına kalıyor.

AKP tüm ülkede oylarını artırırken neden Güneydoğu’da çok etkili değil?

Bir kere AKP yönetimi Türkiye’nin bir Kürt meselesi olduğunu, hele federal bir Irak içinde özerk ve kimliğini kuvvetle vurgulayan bir Kürt oluşumunun doğmakta olduğunu itiraf edebilme noktasında değil. Türkiye Kürtleri “Irak Kürtlerine mi, yoksa AKP hükümetine mi yakınlık duyar?” sorusuyla karşılaştıkları zaman haliyle birincisine meyledebilirler. İkincisi, Türkiye’deki Kürt camiası üzerinde PKK-KADEK’in etkisi kırılmadan AKP’nin Kürtleri harekete geçirebilme şansı yok. Çünkü AKP’nin Kürtleri de PKK-KADEK’in yarattığı iklimden etkileniyor. Bu yüzden mesela Irak’taki oluşumlara mesafeli ve soğuk davranıyorlar.

Turgut Özal’ın kafasında Irak Kürtlerini kazanıp onlar üzerinden Türkiye’yi Irak’ta etkili kılmak mı vardı?

O vizyon vardı. Özal pratikten teoriye giden bir adamdı, “kervan yolda düzülür” mantığıyla, sına ma yanılma yöntemiyle sonuca vara vara gidiyordu. Körfez Savaşı çıktığı zaman Saddam’ın yıkılacağı ve Irak’ı bilinen haliyle Irak yapan zeminin ortadan kalkacağını sezdi. Buna bağlı olarak Irak Kürtlerinin çok fonksiyonel yeni bir unsur olarak sahneye çıkacağını gördü. Bu nedenle geleksel politikayı değiştirip Irak’taki yeni oluşuma Türkiye’nin hızla adapte olmasını tasarladı. Bunun Türkiye’deki Kürt meselesine olumlu bir izdüşümü olacağını kavradı. Çünkü en azından Türkiye Kürt kimliğinin ve sorununun varlığını tanımış olacaktı. PKK’yı da bu arada halledebileceğini düşündü. Fakat zaman içinde Irak Kürtleriyle yakınlaşmanın yetmeyeceğini, devletin Türkiye Kürtlerini kabul ederek hareket etmesi gerektiğini düşündü. Eğer ölmeseydi ortaya atacağı formül, geniş kapsamlı bir af çıkar maktı. PKK’yı dağdan indirmek ve PKK’lıları Türkiye’nin siyasi sistemine entegre etmek istiyordu. Bu yasaya, beş yıllık geçiş döneminden sonra Abdullah Öcalan dahil PKK liderlerinin de aftan

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

136

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

yararlanabileceğine dair bir hüküm eklemek istiyordu.

Yasal siyaset yapabileceği bir zemin hazırlamak da dahil miydi buna?

Evet. Kafasında, hakkında takibat bulunmayan ve yönetim sorumluluğu taşımayan PKK'lıların derhal affedilerek seçme, seçilme bütün haklarıyla normal vatandaşlar haline sokulması; Abdullah Öcalan ve PKK liderlerinin geri kalanının da, beş yıl içinde hiçbir suç işlemedikleri, haklarında soruşturma, takibat olmadıkları takdirde aynı statüye sahip olabilmeleri vardı.

Öcalan'ın bundan haberi var mıydı?

Hayır, yoktu.

- ESKİ CIA YÖNETİCİSİ GRAHAM FULLER:
“GÖNÜLLÜLÜK TEMELİNDE YENİ BİR
OSMANLI MÜMKÜN”

1997'de çıkan kitabınızda neye vurgu yapmıştınız?

Türkiye'nin topraklarındaki farklı etnik grupların varlığı gerçeğiyle yüzleşmek zorunda olduğuydu. Bu sorun o kadar da çözümsüz değil. Kürtler aslında ayrı bir devleti çok da fazla istemiyorlar. Gerekli reformlar yapıldığı takdirde, talep ettikleri birçok şey Türkiye'nin içinde de sahip olabilirler. Zayıf ve mutsuz bir Diyarbakır Türkiye için büyük bir tehlike yaratabilir ve kolaylıkla dış etki ve sömürülere açık olabilir. Türkiye'nin Irak, Suriye, İran, Rusya, Ermenistan ve Yunanistan gibi rakipleri bu durumu rahatlıkla kullanabilirler. Mutlu bir Diyarbakır ise Türkiye'yi güçlü kılar, İran, Irak, Suriye gibi ülkelerin Kürt nüfusu için ideal bir örnek olabilir. Türkiye de sorunla ilgili bayağı bir yol katetti zaten.

Son yedi yılda mı?

Hayır, daha çok son iki yılı kastediyorum. Hem sorun doğru bir şekilde algılanmaya başlandı, hem de çok iyi reformlar yapıldı. Dil reformu, konunun sağlıklı bir şekilde tartışılabilmesinin sağlanması akla gelen ilk örnekler. Kitapta değindiğimiz noktalardan biri de sivil ve özgür bir tartışma ortamının olmamasıydı. Artık konu kamuoyu önünde tabulaştırmadan ve güvenlik konuları bahane edilmeden tartışılabilir. Sonuçta bu konu sadece bir güvenlik sorunu değildir, esas olarak kültürel ve sivil toplumun sorunudur. Bu yüzden, hâla eksikleri olmasına rağmen, Türkiye'nin son birkaç yılda geldiği noktadan epey etkilendim. Umarım toplumun belli bir kesiminin konuyla ilgili korku ve şüpheleri de giderek azalır ve silinir. Irak savaşından sonra konuyla ilgili yeni bir sayfa açıldı. Türkiye reformlarla kendini bu yeni durumun kötü etkilerinden bir nebze koruyabildi. Irak karıştığı sırada reformlar yapılmamış olsaydı durum Türkiye için çok daha tehlikeli olabilirdi. Türkiye şimdi Irak'taki kaosla daha rahat baş edebilir durumda.

PKK ismini dördüncü kez değiştirdi. Türkiye için hâla eskisi kadar önemli ve tehlikeli bir aktör mü?

İsimlerini değiştirip durmaları PKK'nın yeni bir gündem veya mücadele yöntemi arayışı içinde olduğunu gösteriyor. Bu yeni örgütü detaylı inceleyemedim, ama bence ülke içinde amaçlarıyla ilgili yeni yaklaşımlar, ifade biçimleri oluşturmaya çalışıyorlar. Her hâlükârda sorunu silahlı mücadeleyle çözenin eskisi kadar kabul görmediği de bir gerçek. İşler tekrar kötü gitmediği takdirde bir sorun olacağını sanmıyorum ve kötü gideceğine de inanmıyorum.

PKK liderleri Türkiye'deki sisteme eklenilebilir mi?

İyi bir soru. Türk yetkililerinin tümü eski PKK yapısından ne ka-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

138

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

dar insanı geri getirmek istediklerine karar vermek zorundalar. Eğer eskisi gibi büyük bir PKK yapısı söz konusuysa, bu mümkün olduğunca çok sayıda insanın döndürülmesi gerektiğine bir işarettir. Bununla ne kadar uğraşılacağı taktiksel bir sorun aynı zamanda. İdeali, en ideali Öcalan'ı dahi sisteme kazandırabilmektir, ama bu nihai bir hedef. Belki de imkânsız bir hedef.

Kuzey Irak tüm Kürtler için yeni bir çekim merkezi oluyor gibi...

Bu gözleminiz büyük ihtimalle doğru, ama bu noktada “mutlu Diyarbakır” argümanına geri dönüyorum. Mutlu bir Diyarbakır, şu anda Türkiye'nin sorunla ilgili en büyük sigortası, ilacı; ne dersenez diyin. Öte yandan mutsuz bir Diyarbakır tehlikelidir. Türkiye'deki Kürtler, mutlu bir hayatları olduğunda, Irak'taki Kürtlerle iyi geçinmeye çalışacaklar, ama orada, eğer kurulursa, federal bir devletin ya da başka türlü bir oluşumun doğrudan bir parçası olmak istemeyeceklerdir. Zaten Irak hâlâ istikrarsız bir bölge. Türkiye Kürtleri neden bunun bir parçası olmak istesinler? Olaya AB açısından bakarsak BASK çözümü, hatta daha iyisi Katalan yaklaşımı; İngiltere'deki Gal, İskoç parlamentoları akla geliyor. “Esas model şudur” demiyorum. Çünkü AB'de sınırlar artık önemini kaybediyor. Bölgesel etnik gruplar olabilir. Sonuçta AB'nin bir parçası olan demokratik bir Türkiye bölgedeki Kürtler için büyük bir çekim alanı olur, pek çok insan bunun parçası olmak isteyecektir, gönüllülük temelinde yeni bir Osmanlı İmparatorluğu bile yaratılabilir. Yani Türkiye aracılığıyla AB'nin parçası olabilirler.

Türkiye'nin kırmızı çizgileri var. Federasyon ve bağımsızlık talepleri de bu kırmızı çizgiler arasında. Sizce bu bir domino etkisi yaratır mı?

Dürüst konuşmak gerekirse Irak'ta işler pek iyi gitmez ve bir şekilde Kürt devleti kurulursa Türkiye askeri yaptırımla bile bunu engelleyemez. Böyle bir şeye kalkışması da çok büyük hata olur,

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KUZEY IRAK TARTIŞMALARI

139

çünkü bunun Türkiye'deki Kürt bölgesinde kestirilemez etkileri olur ve Kuzey Irak daha beter karışır. Türkiye, bu müdahaleyi yürütebilmek için İran ve Suriye ile işbirliğine gitmek zorunda kalır ki bu kulağa çok da hoş gelmiyor. Daha doğru bir çözüm, yetkililerin bu konudaki korkularından sıyrılıp Türkiye'nin bir cazibe merkezi olabileceğine, reformlara ve AB üyeliğinin getirilerine inanmaları ve kendilerine daha çok güvenmeleridir.

Bölgede bağımsız ve birleşik bir Kürt devletinin kurulması mümkün mü, uygun mu, kafalarda canlandırılabilir mi böyle bir şey?

100-150 yıl sonra belki, ama dünya o zaman AB'nin yapısına benzeyecek ve bu sınırlar hepten anlamsız olacak. Katalanlar bugün kendilerini İspanya'da bir ülke olarak tanımlıyorlar. diğer küçük etnik gruplar da AB üyesi olmanın verdiği olanaklara sahipler, dolayısıyla endişelenmelerine gerek yok. Türkiye o yıllarda AB üyesi gelişmiş bir ülke olduğu için daha fazla ilerleme ve gelişme sağlanmış olacak ve biz burada devlet güvenliği ve etnik konuları konuşuyor olmayacağız. Avrupa devlet güvenliğini düşünmüyor; Katalanlar da, Galler de İskoçlar da. Diğer etnik grupların hiçbiri bu kadar önemli bir sorun olmayacak.

MEKTUPLAR

■ “Model Türkiye ve Mustafa Kemal laikliğidir.”

“Kuzey Irak bir cazibe merkezi olabilir mi?” sorusunu, “Türkiye Ortadoğu’da cazip bir model olabilir mi?” diye çevirerek sormak daha doğrudur. Bana göre bu olası ve mümkündür. Bunun geniş bilimsel, sosyolojik ve kültürel izahatlarını uzun uzadıya yazmak isterdim. Böyle bir olanağım olmadığı için kısaca şöyle belirtebilirim:

Türkiye laik bir devlettir. Ortadoğu’da laik gelenek yok denecek düzeydedir. Demokrasi ve insan haklarının temeli laik düşünme sistemine dayanır. Herkesin kendisini ifade etmesi, gerçeğini orada bulması laik zihniyet ve ruhsal yapı üzerinde gelişebilecektir. Türkiye’de Mustafa Kemal’in getirmeye çalıştığı laik düşünme sistemidir. Bugünkü dogmatik kemalistler, milliyetçi kemalistler laik düşünme sistemi değil, laikçilik savunusu olarak dogmatikleşmiş, kalıplaşmış, tek yönlü duygularına boğulmuşlardır. Bunlara göre demokrasi dogmatikleşen, kalıplaşan, klişeleşen laikçilik gibi düşünmededir. “Benim gibi düşünmüyorsan düşman, hain, bölücüsün,” deniliyor. Bu yanlıştır. Mustafa Kemal’in laik düşünme sistemini bu tip gerici doğmalardan arındırarak demokratik düşünme sistemiyle birleştirerek ruhsal ve zihinsel değişimi yapabilmeliyiz. Bunu başardığımız oranda Kürt sorunu ve ülkemizin diğer sorunları laik demokratik düşünme sisteminde çözümlenir. Bu esaslar üzerinde demokratik model kurulur ve giderek Ortadoğu’ya yayılabilecektir. Ben bunu Ortadoğu’ya yönelik yeni bir model olarak görüyorum.

Türkiye Kürt sorununu çözmelidir. Kürt halkıyla demokratik çatı altında yaşar ve bunu demokratik cumhuriyet olarak formüle ederse Ortadoğu’da gözde bir model ve cazibe merkezi olur. Kürt sorununu askıya alarak, temel insan haklarını yok sayarsak ve bir adım ötesinde burnunun dibinde diyebileceğimiz Kuzey Irak’ta

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KUZEY IRAK TARTIŞMALARI

141

bunlar yapılıyorsa, elbette ki insanların kafasında soru işaretleri olur. İran mevcut durumuyla model olamaz ve bir cazibe merkezi de değildir. İran teokratik yapısını aşamaz, kendisini demokratik kriterlere göre yeniden yapılandırmazsa aşılmayla karşı karşıya gelir. Aynı şekilde Suriye otoriter, monarşik bir sistemdir. Demokratik kriterlere sahip değildir.

Arap dünyası demokratik kriterlerden uzaktır. Fars milliyetçiliği ile Arap milliyetçiliği bir yüzyıl boyunca Ortadoğu'ya model olmadı. İslami perspektifi tutuculaşmış, dogmatikleşmiştir. Dolayısıyla Ortadoğu'da bir model ve cazibe merkezleri olmaktan uzaktırlar. İsrail, milliyetçi, saldırgan ve imhacı yapısıyla Ortadoğu halkları nezdinde yeterince kötü puan almıştır. Bu durumda yeni bir model yaratması pek olası görünmüyor. Filistin sorununu demokratik federasyon çerçevesinde çözer ve demokrasiyi geliştirirse Ortadoğu birliğine ancak katkısı olur. Zira model olması için Ortadoğu uygarlığını yaratacak düzeyde görülmemektedir.

Geriyse Irak ve Türkiye kalıyor. Irak zemininde yaratılmak istenen model federasyondur. Dini, milliyetçi zemine dayanan federasyon, çağımıza ve Ortadoğu gerçeğine pek uymamaktadır. Bu federasyona öncülük eden güçler zihni tasarımları ve ruhsal yapıları demokratik zihniyet değerlerinden uzaktır. Orada yapılmak istenen küreselleşen sistemin değerlerinin yolunu ardına kadar açmadır. Bazıları "İsrail tipi devlet" bazıları da "Ortadoğu federasyonuna model" olarak tanımlıyor. Adına ne denilirse denilsin, ABD ve İngiltere'nin iki yüz yıllık (İngiliz) politikalarının yanlışlığı görüldü, halkların gerçeğine dayalı bir politika ile küresel güçlerin çıkar politikası buluyor...

Türkiye bu modeli yaratmak ve bir cazibe merkezi rolü oynamak için, Kürt sorununu acilen çözmelidir. Kürt sorununun çözümü için 2005'e kadar bir planlama yapılarak, silahlı güçleri indirmek için yasal düzenleme yapılmalı, köyleri yakılan, zarar görenleri tanzim etmeli, faili meçhul cinayetler ortaya çıkarılmalı, sorumluları yargılanmalı ve bütün bunlar için genel bir af çıkarılmalıdır. İlk elden bunlar yapılırken aşamalara göre kültürel, sosyal,

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

142

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

dil, ekonomik vb. sorunlar plan dahilinde çözümlenmelidir.

Bizler ülkemizde rahat, huzurlu, güvenli ve özgür birlik temelinde yaşamak istiyoruz. Bu ruh ve zihniyet Ortadoğu'da tek cazibe merkezidir. – Yakup Güner, Muş E Tipi Cezaevi

■ “Kürt sorunu ve üslup”

Kuzey Irak'ta, federasyon tartışmaları etrafında gerilim tırmanıyor. Türkiye tavrını zaten baştan koymuştu: Kürtlerin etnik federasyon talebine kesinlikle karşı. Ama Irak Kürtlerinin federasyonda ısrarlı direnişi, Türkiye'de resmi olsun veya olmasın bazı zatlara üsluplarının da bozulmasına vesile oluyor. Hamasi üsluplar yine gün ışığı görüyor. Irak Kürtleri taleplerinde direndikçe, anlaşılabilir söz düelloları daha ileri boyuta vardırılacak. Esas mesele de burada. Kim ne derse bu şekilde bir üslup, nefret tohumlarının yeşemesine azami katkıda bulunuyor. Bu üsluptan kastedilen sadece resmi üslup değil. Medyanın üslubu da aynı ehemmiyette.

Böyle sevimsiz bir üslup, bazen haber programlarında uzman diye tabir edilen kişilerce de kullanılabilir. Uzman diye tabir edilenler; genellikle akademisyenler, dışişleri ve TSK emeklileri. Akademisyenlerin dili nispeten daha retorik ve dengeli; ama asker ve asker emeklilerinin üslupları için aynı hassasiyeti gösterdikleri iddia edilemez... Kuzey Irak değerlendirmelerinde kullandıkları üslup, hem ton ve hem de içerik olarak fazlasıyla cüretkâr olabildiği durumlara tanık olunuyor. Bu üslup, Barzani-Talabani kadar değil elbet ama Türkiye Kürtlerini de limoni edici nitelikler barındırıyor. Halbuki yorum yapma, konuşma yarışına girişen bu kişiler, bu tür uluslararası mevzularda ajitasyon dilini değil; mümkün olduğunca diplomasi dilini kullanmaya gayret sarf etmeli. Bir istisnai kural var herhalde ki, Kuzey Irak Kürtleri söz konusu olunca bu diplomasi dili, tabiri caizse eğer, kahvehane diline dönüşüyor. Halbuki hep söylenir: Türk Hariciyesi ve ordusu diplomasi dilini kullanmakta ustadır. Hatta bu diplomatik üslup milli şahinler tarafından fazlasıyla diplomatik diye de eleştirildiği oluyor. Diğer

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KUZEY IRAK TARTIŞMALARI

143

uluslararası meselelerde; mesela AB ve ABD ile ilgili olanlarında gereksiz yere fazlasıyla diplomatik, örtük konuşuyorlar diye milliyetçi ve bazı solcu kesimlerin eleştiri hedefleri olmaktan kurtulamadıkları da oluyor.

Medyayı unutmamak lazım. Esas baş ağrıtan medyadır. Uluorta, patavatsızca beyan veren medya mensupları az değil; emekli asker ve hariciyecilerden daha fazla meydana dalar. Kuzey Irak'taki Kürtler her seferinde yeni bir şey talep ettiklerinde, bir misyon adına dudak bükerek, “aşiret ağaları” diye ithamlarla başlarlar sözlerine. Bu günlerde doğal olarak böyle bir üslup yine doruk noktasına çıktı. En son geçen mart ayında tepe noktasını bulmuştu bu inceliksiz, kaba üslup. Orada burada izlediğiniz konuşmacıların böyle bir üslubunu pür dikkat dinlerken veya okurken, ülkenin Güneydoğusunda yaşayan Kürt kökenli yurttaşların ruh hallerinde neler oluyor diye, merak edip bir zahmet sorsunlar etraflarına?

Uluslararası arenada azami dikkat edilen şeylerin başında üslubun geldiğini, örnekleriyle bir hatırlatmak lazım bu ahkam kesimlere. Geçen yıl Irak'a saldırı arifesinde, ABD Savunma Bakanı Rumsfeld'in, Almanya ve Fransa'nın direncine karşılık, “bunlar yaşlı kıta Avrupalıdır” sataşması, Almanya ve Fransa tarafından ağır ithamlardan biri olarak telakki edildi. Halbuki benzer bir ithamı, kazara biri, Türkiye'ye karşı kullanırsa, iltifat edildiğini sananlar emin olun ki az olmayacaktır. Aynı şekilde, yine geçen yıl ABD'nin tüm gücüyle bastırıldığı asker geçirme tezkeresi meclisten geçmediği halde, ABD'lilerin oldukça sinirlenmelerine rağmen mesafeli ve ölçülü üslupları dikkatinizden kaçmamıştır sanırım. Sadece şahinlerden Wolfowitz andavallı sayılabilecek sözler sarfetti.

Çok az gazete ve yazarı var ki, konu ile ilgili soğukkanlı ve Kürtlerle ilgili değerlendirmeleri objektif. Tirajı yüksek gazetelerden kimileri gündemi belirlediğinden olsa gerek, onun dili ön plana çıkacaktır tabiatıyla. Şu son Kuzey Irak Kürtleri ile gerilimde de bazı gazetecilerin böyle bir dili rol oynuyor. Kardak Krizin-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

144

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

de de olmamış mıydı? Yunanistan'la savaşı neredeyse bu gibi gazeteciler çıkaracaktı.

Barzani ve Talabani'nin aşiret liderleri olduğu iddiası doğru. Ama bu gerçek, diplomasi dili ile değil de, onları rencide edici, küçümseyici bir üslupla dile getirilirse, infial tohumları ekmekten başka bir şey yapılmamış olur.

Türkiye'nin sadece Kuzey Irak'taki Türkmenler için koruyucu bir dil kullanma hakkı olabilir mi? Türkiye sınırları içinde yaşayan Arap ve Kürtlerin buna refleksleri ne olur? Türkiye, on yıllardır kendi içinde kendi Kürt meselesini halletme yoluna gitmezken, böyle bir üslup ve politika ile içerideki Kürtlerin yüzünün ekşimesine sebep olmayacak mı?

Türkmenler, Türkiye Türklerinin akrabalarıysa, Kuzey Irak Kürtleri de aynı Türklerin akrabaları sayılır. Bunu söyleyen çok. Elbette aynı şeyi Araplar için de söylemek lazım. Bu gerçeği görmezden gelmek kimsenin lüksünde değil. Milyonlarca Kürt bu ülkenin yurttaşı ve onların akrabaları da Kuzey Irak'ta. Bu yüzden bilinmeli ki, sadece Irak Kürtleri değil Türkiye'nin Kürtleri de, Kuzey Irak'ta Türkmenlere ve Kürtlere yönelik Türkiye'nin dilini ve uygulamalarını pür dikkat izlemekle meşgul. Şu ana kadar yaşanan söz düellolarından, emin olunuz ki kimse hazzetmiyor. – Musa Akkum, Diyarbakır

■ “Kürtler rencide edilmemelidir.”

Ben Türkiyeli bir Kürt olarak Türkiye'nin Kuzey Irak'a ve Kuzey Iraklı Kürtlere yönelik politikalarını doğru bulmuyorum. Türkiye'nin Kuzey Irak politikası Türkiye Kürtleri üzerinde olumsuz bir etki yaratmaktadır. Üst düzey yöneticilerimizin sürekli tehditkâr bir üslup takınmaları ve bazı televizyon kanallarının (Show, Kanal D) Kuzey Irak ile ilgili haberlerde küstahlar, vb. tabirler kullanmaları bir Kürt olarak beni rencide etmektedir. Kaldı ki bu en başta gazetecilik etiğine aykırıdır bu üslupla haber yapan televizyon kanallarını (Show , Kanal D) ve gazetecileri gazetecilik

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KUZEY IRAK TARTIŞMALARI

145

etiğine uymaya davet ediyorum. Türkiye Cumhuriyeti henüz kendi Kürt sorununu çözebilmiş değildir. Son birkaç yıldır bir yumuşama evresi yaşanmakta, ve birçoğu kağıt üzerinde kalıyor olsa da bir takım adımlar atılmaktadır. Tam da bunlar oluyorken Türkiye'nin Kuzey Iraklı Kürtlerin kendi kaderlerini kendilerinin belirlemesi yönünde negatif bir politika izlemesi Türkiye Kürtlerini olumsuz etkilemektedir. Kuzey Iraklı Kürtleri en başta Türkiye desteklemelidir, çünkü oradaki insanların Kürt soydaşları Türkiye cumhuriyetinin vatandaşlarıdır, çünkü bu ülkede Türk ve Kürdün kardeş olduğuna inanılıyor. Türkiye oradaki Kürtleri desteklemiyorsa dahi en azından kendi Kürt vatandaşlarını rencide edecek tutum, davranış ve politikalarından sakınmalıdır. – Oktay Öztürk, İstanbul

■ “Hâlâ kartpostal ve kasetlerle uğraşyoruz.”

İş araştırması yapmak üzere 9 Ocak 2004 tarihinde Habur kapısından çıkış yaptık. Derken jandarma ve iki sivil görevli bizi durdurdu. İkinci bir işleme ve aramaya tabii tutulduk. Bu işlem bittikten sonra iki yüz metre ilerdeki giriş kapısında görev yapan Kürt görevlilere pasaportlarımızı verdik. “Kürtçe” bize hoş geldiniz deyip salonda beklememizi istediler. Salonda herkese çay ikram ediyorlardı. Çayımızı içinceye kadar giriş işlemlerimiz bitti. Gümrüğe tabi bir eşyamızın olup olmadığını sordular, olmadığını söyleyince beyanımız esas alınıp, aranmadan giriş yaptık. Düşündüğümüz iş alanlarında faydalı araştırmalar yaptık. Akşamları otelin lobisi bir hayli kalabalıktı. Türkiye’den bireysel olarak gelen bir kısım işadamıyla görüştük. İran ve Mısır’dan heyetler halinde gelen işadamları oradaki yetkililerle görüşüyorlardı. Savaştan yeni çıkan, her tarafı yıkılan bir ülke yeniden inşa edilecek. O kadar çok iş var ki... Bir işveren olarak düşünüyorum ki Türkiye’deki politikacılara siyasi açıdan çok önemli görevler düşmektedir. Hasmane tavırlar yerine, Kuzey Irak’taki Kürt yetkililerle dostane ilişkiler kurmaları çok faydalı olacaktır. Kıbrıs’taki yüz

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

146

TÜRKİYE’NİN KÜRT SORUNU

bin Türk’e Irak’taki on bin Türkmene, Bulgaristan’daki Türklere verilen desteğin yüzde 50’si Kuzey Irak Kürtlerine verilirse Türkiye’de yaşayan Kürt vatandaşları da incitmemiş, küstürmemiş oluruz. İşadamlarımızın da bu vesileyle oradaki boşluktan yararlanıp iş imkânı bulacağına eminim.

Emekli Koramiral Atilla Kıyat’ın anlattıklarından herkesin son derece önemli bilgiler edinebileceğine inanıyorum. Yeterli olmamakla beraber Türkiye’de Kürtlerle ilgili çıkarılan yasaların olumlu bir gelişme olduğu kanısındayım. Ancak ne yazık ki uygulamaya geçilmemesi çok üzücüdür. Örnek olarak Irak gezisi dönüşümüzde, Türkiye’ye giriş yaparken jandarma ve sivil görevliler bizi durdurdu. Irak’tan aldığımız kartpostallara ve Türkiye’den daha önce almış olduğumuz Kürtçe kasetlere el konularak, bir buçuk saat aramaya tabi tutulduk. Oradaki görevliler tarafından hakarete uğradık. Ve hatta görevlilerden biri bize “vatan haini” diyerek, “sizi vururum “ dedi.

21. yüzyılda Türkiye’de ne yazık ki kartpostallarla kasetlerle uğraşırken gerçekten çözülmesi gereken sorunlarımızı görmezden geliyoruz. Dilerim dünyadaki demokratik, barışçıl gelişmeleri görüp onlara ayak uydururuz. – Hüseyin Kerpiç, Konya

■ “Kendi insanımızdan korkmamalı.”

Türkiye şu anki sakin duruma gelmek için çok acı çekti. Şimdi yapılması gereken farklılıkları zenginlik olarak algılayıp kendi insanlarımızı kucaklamak ve onlara kültürel haklarını vermektir. Kendi insanımızdan korkmamalı ve onları da Türkiye’nin demokratikleşme, kalkınma mücadelesine katmalı. O zaman Talabani-Barzani gibi Amerika’nın kuklası aşiret reislerinin kuracağı devlet Türkiye’deki Kürtler için cazibe merkezi olmaz. Tersine Kürtlerin tanındığı demokratik özgürlükçü Türkiye, Kuzey Irak’taki Kürtler için bir cazibe merkezi olacaktır. En güzeli Türklerin, Kürtlerin ve diğer ulusların kardeşçe yaşadığı özgürlükçü, kültürel farklılıkları tanıyan, ondan korkmayan, ayrılmayı değil birlikteliği savunan

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

KUZEY IRAK TARTIŞMALARI

147

ortak vatan temelinde bir Türkiye. Yoksa bölgede çatışmalar yeneden başlayacağı benziyor. Bu Türkiye'ye çok şey kaybettirir. Eskiden yaşanan görüntülerin tekrar yaşanmasını istemiyorum. Bir an önce genel bir af çıkartılmalı ve Türkiye şu anki sorunu görmezden gelme durumunu bırakmalıdır. – Veli Eşme, İzmir

■ “Türkiye Kürt paranoyasından kurtulmalı.”

Türkiye sadece Irak vb. devletlerde Kürtler bir statü kazanması ve içerdeki Kürtlerin üzerindeki imha ve inkârına onay verilmesi için ABD vb. ülkelerin kapılarında dileniyor. Hatta dilenmekle kalmıyor, Kürtler statü kazanmasın diye Kıbrıs'ı ve ülkenin refahını feda etmeye hazırdır. (Yanlış anlaşılmasın bizler Kıbrıs'ın vb. sorunların çözümünden yanayız, ama onurlu bir çözümden yanayız.) Çünkü Türkiye Kürt paranoyası nedeniyle diğer güçlere gebe dir. Ve artık yıllardır geliştirdiği demogojisi para etmiyor. Ya onurluca Kürt sorununu çözüp rahatlayacak ya da bu sorundan dolayı diğer güçlere karşı ezilip büzülerek taviz vermeye devam edecektir. Gerçekten de bugün Türkiye, Kürtlerin statü kazanmaması için varını yoğunu ortaya koymuştur. Onursuz ve tavizlerle dolu bir politikayı, onurlu bir Kürt çözümüne yeğliyor.

Halbuki şu da bir gerçek, hem de daha önce defalarca denemiş bir gerçek; Kürt sorununu çözmüş bir Türkiye her yönüyle güçlenmiş ve deyim yerindeyse şaha kalkmış bir Türkiye'dir. Özlemimiz olan böyle bir Türkiye bugünkü gibi ABD vb. ülkelerin kapılarında Türk ve Kürt halkının onurunu zedeleyerek hiçbir yol katedemez. Tam tersine ABD, AB vb. ülkeler Türkiye'yi kendine dost yapmak için birbirleriyle yarışa girerler. Biz böyle bir Türkiye'yi özlüyor ve istiyoruz.

İşte aydınlarımız ya da aydın geçinenler bugüne kadar bu gerçeği haklarımıza anlatmadılar. Çoğu aydınımız kimlikleriyle ters düşmeyi göze alarak halktan uzak durmayı marifet bildiler. Halbuki haklarımızın öncüsü, gözü kulağı olan aydınlar halklarımıza sorunu doğru anlatmış olsalardı, engelleri, yol ve yöntemleri orta-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

148

TÜRKİYE’İN KÜRT SORUNU

ya koymuş olsalardı sorun çoktan çözülmüş olurdu. Halklarımız kazanırdı. Türkiye kazanırdı.

Turgut Koyuncu, Erzurum H Tipi Cezaevi

■ **“Kürtler ‘kurucu’ değil, olsa olsa ‘kandırılmış’ unsurdurlar.”**

Kendal Nezan, Kürtleri, Türkiye Cumhuriyeti devletinin kuruluşunda, “kurucu unsur” olarak ele almış. Kürtlerin azınlık değil, Türklerle eşit haklara sahip “kurucu unsur” oldukları tezi sık sık işlenmektedir. Ancak ben, Kürtlerden “kurucu unsur” olarak söz etmenin hiçbir siyasi ve tarihi dayanağının olmadığına inanıyorum. Kürtler “kurucu unsur” değil, olsa olsa “kandırılmış”, “aldatılmış” ve sonra da ret edilmiş unsurdurlar.

Kürtleri aldatma ve kandırma politikaları dün olduğu gibi bugün de devam ediyor. Bu devletin yüce büyükleri, Kıbrıs’taki 150 bin Türk için bırakın federal veya konfederatif bir yapıyı, etnik temele dayalı bir devlet isterken, Kuzezy Irak’taki milyonlarca Kürt için federasyonu çok görüyor, ilk Türkçe sözlük yazarı Şemsettin Sami’nin 1898’de yayımladığı Kamüs’ül Alem adlı eserinde Kürdistan ili olarak tarif ettiği Kerkük’ün, Kürt yönetimine bırakılmasını savaş ve müdahale sebebi sayıyor. Kendi Kürdüne refah bir yaşam sağlamayı aklından geçirmeyen Türk devleti, dünyanın hiçbir yerindeki Kürdün zengin ve özgür bir yaşama kavuşmasını içine sindiremiyor. Hani Kürtler ve Türkler kardeşti? – Abdullah Kırın, İstanbul

4

YASAL KÜRT SİYASET GELENEĞİ

Bu bölümde, DEHAP'a kadarki yasal Kürt siyasi partilerinde, yani HEP-DEP ve HADEP'te üst düzey görevlerde bulunmuş beş ismin görüşlerine yer veriyoruz:

Ahmet Türk: Yasal siyaset sahnesinin önde gelen Kürt kökenli isimlerinden DEP eski Genel Başkanı ve eski Mardin Milletvekili Ahmet Türk, 28 Mart 2004 yerel seçimlerinden önce, yeniden aday gösterilmeyen Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Feridun Çelik'e, DEHAP yönetimine karşı protestosunda ve geçici bağımsız adaylığında destek verdi. Türk'ün adı, DEHAP'a alternatif olarak kurulması düşünülen yeni bir partiyle ilgili de geçti.

Feridun Yazar: Yasal Kürt siyasetinin ilk partisi olan HEP'in eski genel başkanı olan Yazar, 28 Mart yerel seçimlerinde SHP listesinden Şanlıurfa Belediye Başkan adayı oldu. Yazar oyların %24'ünü alırken AKP'li Eşref Fakıbbaba %60 oyla seçildi.

Sırrı Sakık: DEP'in bir dönem parlak isimlerinden olan Sakık daha sonra yasal Kürt hareketinin ana gövdesinin uzağında kaldı. 3 Kasım 2002 seçimlerinde Muş'tan bağımsız aday olan ve az farkla seçilemeyen Sakık, 28 Mart 2004 yerel seçimlerinden önce de, tıpkı Ahmet Türk gibi, Feridun Çelik'in bağımsız adaylığına destek verdi.

Murat Bozlak: Genel başkanı olduğu HADEP Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılan, kendisi de siyasi yasaklı olan Murat Bozlak da 28 Mart 2004 seçimleri öncesi Feridun Çelik ile birlik-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

150

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

te DEHAP yönetimine karşı tavrı aldı; Çelik'in ilk basın toplantısında Ahmet Türk ile birlikte yer aldı.

Sedat Yurtdaş: Kapatılan DEP'ten Diyarbakır Milletvekili olan Yurtdaş artık avukatlık yapıyor. Diyarbakır Barosu bünyesinde kara mayınlarının temizlenmesi için yoğun bir faaliyet gösteren Yurtdaş aynı zamanda hem Türkçe hem Kürtçe romanları yayımlanan bir yazar.

- DEP ESKİ GENEL BAŞKANI AHMET TÜRK:
“AKP SUYA SABUNA DOKUNMUYOR”*

Türkiye’de Kürt sorunu bugün hangi aşamada?

Sorunun barışçıl, demokratik, Türkiye'nin bütünlüğü çerçevesinde çözülmesi konusunda oluşturulan çalışmalar bugüne kadar çok olumlu, verimli bir noktaya gelmedi. Ancak 1990'lı yıllarla bugün arasında fark var. Bugün insanlar düşüncelerini daha rahat ortaya koyabiliyorlar. Ancak bu sorunun çözümü konusunda ciddi politikaların oluşturulmuş olduğuna inanmıyorum. Devlet sorunu görmemezlikten geliyor. Zamana, sürece yayıyor. Değişen dünyada, AB'ye girmekte olan Türkiye de kendi insanının, yurttaşının sorunlarını, kültürel, kimlikli haklarını ciddi bir şekilde ele almalı, ciddi bir şekilde gözden geçirmeli ve kendi yurttaşıyla kucaklaşabileceği politikayı üretmeli. Tartışmalar var, ama ne hükümetten ne de bugün devletin politikasını belirleyen güçlerden çözüm konusunda ciddi bir çalışmanın olduğunu göremiyoruz. Halbuki sorunların çözümü artık daha kolay. Geçmişte çok radikal olan gruplar dahi bugün silahlı mücadeleyle sonuç alınamayacağı noktasına geldiler. Türkiye'yi sevenler, sivil toplum örgütleri, barıştan yana olan insanlar, sorunun çözümüne yönelik arayış içinde olan siya-

* Türk ile bu görüşmeyi *Vatan* gazetesi Ankara bürosundan Dilek Gedik gerçekleştirdi.

siler, bu konuda ciddi bir çaba ve çalışma içinde olursa barışı yakalamak ve tüm halkı kucaklaştırmak zor olmayacaktır. Böyle bir arayış Türkiye’yi daha saygın ve güçlü, gerçekten Ortadoğu’da demokrasinin merkezi bir ülke haline dönüştürecektir. Türkiye sadece Avrupa kapısı değil, Avrupa kültürünü Ortadoğu’ya taşıyacak, Ortadoğu kültürünü çağdaş dünyayla bütünleştirecek bir köprüdür. Çok dar bir mantıktan kurtulunmalıdır. Türkiye misyonunu, rolünü ciddi bir şekilde oynamalıdır. Kürtler yurttaşlık bilincine, devlet de “Kürtler benim yurttaşımdır, benim yurttaşım beni güçlendirir,” mantığına gelmelidir. Böyle olduğu zaman kazançlı çıkan Türkiye olacaktır.

Uyum paketlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye AB’ye doğru gidiyor. Kültürlerin, kimliklerin artık güvenceye alındığı bir dünyada yaşıyoruz. AB Kopenhag kriterlerini üye olmak isteyen her ülke için vazgeçilmez olarak görüyor. Tabii Türkiye bu konuda bazı adımlar attı. AİHM kararlarının kabul edilmesi, idam cezasının kaldırılması, yasal bazı değişikliklerle dil üzerinde geçmişteki baskıcı anlayışın yavaş yavaş değiştirilmesi, çok geniş olmamasına rağmen kursların açılmasına izin verilmesi gibi. Bugün de engellemeler var ama bunlar önemli adımlardır. Bütün bu adımlar atıldığı zaman, bölge insanının, sivil toplum örgütlerinin düşüncelerini alarak gerçekten barışçıl bir sürecin başlatılması için çok geniş bir çalışma, çok geniş bir diyalog kurulması gerekir. Yoksa küçük adımlarla, Mehter Marşı gibi bir ileri, iki adım geri giderek soruna kalıcı, sevindirici, güven duyulan bir ortamın sağlanmasını çok çabuk yakalayamayız. Ancak süreç gerçekten olumlu.

Uygulamadaki sorunlar nasıl aşılabılır?

Aslında sorunlar uygulamadan kaynaklanan sorunlar değil. İnsana güvenmeme söz konusu. “Kürtler potansiyel tehlike” mantığı bizi yalnızlığa ve darlığa götürüyor. Kimlikle, kültürle ilgili de-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

152

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

mokratik adımlar atıldığı zaman Türkiye’de Kürt sorunu diye bir sorun kalmaz. Türkiye’nin durumu Irak’a benzemiyor. Burada Türklerle Kürtler içiçe geçmiş durumda, birlikte binlerce yıl yaşamış. Doğu ve Güneydoğu’da 7-8 milyon Kürt insanı yaşıyorsa, bu rakamdan daha fazlası batıda da yaşıyor. Bu bakımdan devletin “Bazı adımları atarsam acaba arkasından ne gelir?” gibi bir mantıkla, endişeyle olaya bakmaması lazım. Ben inanıyorum ki demokratik, çağdaş bir ülke kurulduğu zaman hiçbir sorun kalmaz. Türkiye bırakın bölünmeyi, bu tür tartışmaları da yaşamaz.

Kuzey Irak’taki gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Demokrasiyi savunan her insan, her dil ve kültürün kendini özgürce ifade etmesini istemelidir. Orada Türkmen, Asuri grup varsa onlar da özgürce örgütlenebilmeli, hem nüfus olarak güçlü olduğu yerlerde hem de ülkenin yönetimine katılmalıdır. Geçmişten beri oluşmuş bir Kürt bölgesi var. Coğrafi bir federasyon, etnik bir federasyon anlamına gelmemeli. Oradaki durum Türkiye’deki gibi değil. Bugün Bağdat’ta İstanbul’daki gibi 3 milyon Kürt yok. Öteden beri iki temel unsur, Kürtler ve Araplar olarak kabul ediliyor. Diğerlerinin hakları da güvence altına alınıyor. Bunca mücadeleden sonra Kürtlerin kendi coğrafyalarında kendilerini yönetme taleplerini doğal görüyorum. Türkiye AB yolunda, AB’ye giden bir ülkede, dost ülkeler fikir ve düşünce ile ilgili adım atılması konusunda bir öneri getirdiği zaman hemen “bizim işlerimize karışamazsınız” diyorlardı. Oysa burada ayrı bir devlet ve yapılanmaya müdahale ediliyor. Bunu doğru bulmuyorum. Türkiye’nin bu süreçte Türkmenlerle, Kürtlerle ve komşusu Araplarla diyalog kurarak onları bu gergin durumdan kurtaracak politikayı üretmesi gerekir. Oradaki Türkmenler ne kadar Türkiye’nin dostuysa Kürtlerle de en az Türkmenler kadar dostane ilişkiler geliştirilmelidir. Bunun ülkeye de, sorunun çözümüne de yararı olur.

Kuzey Irak'taki gelişmelerin Türkiye'ye yansımalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

“Federasyon olursa kabul etmeyiz” gibi açıklamalar yerine dostane ilişkiler geliştirerek sağlıklı formül oluşmasına katkıda bulunmak gerekir. Orası sizin komşu ülkeniz, oradaki insanların kardeşleri sizin ülkenizde yaşıyor. Kürtler 20 yıldan beri federasyon taleplerinin olduğunu söylüyor ve Türkiye bunu çok iyi biliyor. Bu durumun tüm Ortadoğu’da değişikliğe yol açacağı söyleniyor. Federasyon bir değişiklik değil ki. Bu Irak’ın bölünmesi anlamına gelmiyor. Sovyetler Birliği dağıldığı zaman Türkiye bu şekilde düşünmüyordu. Türkiye, Azerbeycan’ın, Özbekistan’nın, Türkmenistan’ın bağımsızlığını en çabuk kabul eden, alkışlayan konumdaydı. Azerbeycan kurulurken tehlikeli olmuyor da, neden orada bir federasyon kurulmasından Türkiye bu kadar tedirgin oluyor?

Kuzey Irak Kürtler için bir cazibe merkezi haline mi geliyor?

Herkes kendi ülkesindeki gelişmelere göre politika üretmek zorundadır. Diğer bölgelere göre Türkiye’deki Kürt nüfusu en büyük nüfustur. Türkiye demokratik, çağdaş bir siyaset anlayışını oturtursa, vatandaşıyla sorununu çözerse gerçek cazibe merkezi olur. Irak’taki Kürtler de demokratik bir Türkiye’den etkilenecektir. Çağdaş dünyanın kapısını aralamak için Türkiye üzerinden siyaset yapacaklardır. Oradaki federasyon Irak’ın içinde olan bir durum. Mantık değişir ve doğru ilişkiler kurulursa cazibe merkezi Türkiye olur. Aksi durumda elbette oradaki kaos, sonuçta bütün bölgeyi ve dünyayı rahatsız edici noktaya gelir.

AKP’nin Kürt politikası hakkında ne düşünüyorsunuz?

AKP’nin bu konuda bugüne kadar ciddi bir şey söylediğini hatırlamıyorum. Küçümsenmeyecek bir zamandan beri iktidarda ama ne Türkiye kamuoyunda ne de parti içindeki çalışmalarında bu soruna nasıl baktığını, ne düşündüğünü, hatta böyle bir sorun var mı-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

154

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

dır, yok mudur, bunu tartıştığını görmedim. Biraz suya sabuna dokunmuyor, arı kovanına çomak sokmak istemiyor. Kamuoyunda muhalefetsiz bir hükümet yürütüyor. Kürt sorununu kendine sorun etmiyor. AKP çok önemli bir şansa sahip. Parlamentoda Anayasayı değiştirecek düzeyde. Buna rağmen yapması gereken konularda çok cesur davrandıklarını söyleyemeyiz. Demokrasiyi savunmak için bu konuda öncülük eden insanların bunun için bedel ödemeye hazır olmaları gerekir. AKP hükümetini ve önemli şahsiyetlerini demokrasi için bedel ödemeye hazır bir kadro olarak değerlendirmiyorum.

- HEP ESKİ GENEL BAŞKANI FERİDUN YAZAR:
“YEMİN TÖRENİ ÇÖZÜME İNDİRİLMİŞ
EN BÜYÜK DARBEYDİ”

HEP olayı nasıl başladı?

12 Mart 1971 askeri darbesiyle birlikte hem Türk solu, hem Kürt hareketleri illegaliteye yöneldi. PKK'nın çıkışı da buradan kaynaklanır. 12 Mart öncesi, Türkiye genelinde Kürtlerin kültürel anlamda kurdukları ilk demokratik örgüt olarak Devrimci Doğu Kültür Ocakları (DDKO) dikkat çeker. Ben de kurucularındandım. 12 Mart'ta bu kapatıldı, hepimiz Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemesi'nden cezalar aldık. Hapisten çıktuktan sonra illegaliteye yöneliş olduğunu gördük. Demokratik alanda mücadele verenlerin yolu kapatıldığı için yapılacak fazla bir şey de yoktu. Bu sırada Abdullah Öcalan da “Kürdistan Yurtseverleri” ismi altında 1978'de PKK hareketini başlattı. PKK hareketinin silahlı mücadelesi devletin demokratik yolları tıkamasıyla geniş kitleler tarafından onay ve ilgi görmeye başladı. 12 Eylül 1980 askeri darbesini yapanlar da uygulamalarıyla insanların Apo'nun yanına dağlara çıkmasına vesile oldu. Sıkıyönetimle birlikte bölgede çok yoğun bas-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

YASAL KÜRT SİYASET GELENEĞİ

155

kılar kuruldu, insanlar tahayyül edilemeyecek işkence ve sıkıntılar yaşadı. Diyarbakır Cezaevi'nde olup bitenleri hepimiz biliyoruz. Haklı mıydı, haksız mıydı, doğru muydu, yanlış mı, bunu tartışmak çok uzun bir olaydır, ama bir gerçek var ki, PKK hareketi insanlarda bir uyanış, Kürtlerde kendi kimliklerine sahip çıkma uyanışı yarattı. Devlet de sağolsun, yaptığı işlemlerle, köy boşaltmalarıyla, baskı politikalarıyla bunu besledi. SHP'nin kuruluşuyla birlikte illegaliteyle silahlı mücadelenin dışında kalan Kürt aydın ve politikacıları olarak bu partide yer almıştık. Epey de başarılı olduk. Arzu edildiği gibi, herkesin kendini ifade edebildiği bir ortam olmasa bile zorlanabiliyordu. Ama 1989' da ben SHP Şanlıurfa İl Başkanı iken 7 milletvekilinin Paris Kürt Konferansı'na gidişyle bir ihraç olayı yaşandı. Tepki olarak istifaya edip HEP'i kurduk. Kürtler ağırlıklı olduğu için belki, diğerleri ayrılınca parti tamamen Kürtlerin elinde kaldı. Böyle olunca da çok lokal bir parti haline dönüştü.

HEP-DEP-HADEP-DEHAP geleneği başarılı olabildi mi?

Ciddi bir gelişme gösterilemedi. Çünkü Kürt partisi olarak kendisini aşamadı. "Türkiye partisiyim" demekle olmuyor. Mesela Çetinkaya mağazasında yangın çıkarılma olayının ardından "PKK da yapsa kınıyor musunuz?" dediler, "PKK da yapsa kınıyorum" dedim. Birçok gazetede manşet oldu. Helikopterle Cudi Dağı'na atıldılar benim açıklamamı ve bizi dağdakilerle karşı karşıya getirdiler. Bizim demokratik açılımımıza da engel olmaya çalıştılar. Yani kendimizi aşmada devlet ve PKK'dan engeller çıktı. Bunlar da istemiyordu, onlar da. İkisi de istemiyordu. Biri kendi politik tabanı olarak kullanmak istedi, öbürü de yerel kalmamızı istedi, bizi böyle tutup gelişmemizi engelledi.

Meclis'teki yemin töreni ve bayrak indirme olayı Kürt olmayan kamuoyu önünde çok olumsuz bir imaj yaratmadı mı?

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

156

TÜRKİYE’İN KÜRT SORUNU

Yemin olayını yaratan insanlarla da tartıştığım için, cezaevinde de dönem dönem bu konular açıldığı için söyleyeceklerimi çok rahat söyleyebilirim: Ben bunları Kürt sorununun Türkiye halkına anlatılmasının önlenmesi için yapılan en büyük iki hareket olarak görüyorum. Yani Kürt sorununun demokratik çözümünün engellenmesi için yapılmış en büyük iki darbedir.

Bilerek mi?

Onu hâlâ kimse çözebilmiş değil. Mesela Leyla Zana ile Hatip Dicle’yi buna kim yönlendirdi? Niye oldu? Hiç kimsenin yönlendirilmediğinden bahsediyorlar, hâlâ da söylüyorlar. Buna Leyla Zana bile inanmıyor. Bunu sizin aklınıza sokan birileri oldu, durup dururken sen bunu rüyanda mı gördün? Sen gidip sarı kırmızı takacaksın, çıkıp Kürtçe konuşacaksın falan... Bu olmaz. Bu bir yerlerden yönlendirildi. Kim yönlendirmiş olursa olsun, benim anlayışma göre ister derin devlet olsun, ister PKK olsun, ister dış kaynaklı olsun veya rüyasında görmüş olsun. Kürt sorununun Türkiye’de demokratik yollarla çözümlenmesinin engellenmesi konusundaki en büyük darbelerden biridir.

Türkiye’de “demokrasi kahramanı” da olmadılar...

“Onlar hâlâ içerde mi?” diye soranlar var. Çünkü Türkiye kamuoyunda gerekli olan etkiyi yaratamadılar. Türkiye’nin genel demokrasi sorunu ve diğer sorunları hakkında gerekli demokratik etkinliği gösteremediler. Sadece bir alanda varlık gösterildi. O alanda da devlet aldı cezalandırdı. Cezaları bitmişti zaten. Önemsenedi yani. Ama eğer, Türkiye genelindeki bir demokratik mücadelenin tümünü kapsayarak, hedefleyerek yapmış olsalardı bugün Türkiye kamuoyu da sahip çıkacaktı, unutulmayacaklardı. Türkiye’nin AB girişi olmasaydı zaten Avrupalılar da unutmuştu, hiç ilgilenmemişti.

Kuzey Irak’taki gelişmeler buraya nasıl yansıyor?

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

YASAL KÜRT SİYASET GELENEĞİ

157

Irak Kürtlerinin siyasi çıkışları Türkiye'deki Kürtlerin de hoşuna gidiyor, işin doğrusu. Bir yerde resmileşiyorlar, meşrulaşiyorlar, dünyada bir kimliğe sahip oluyorlar. Türkiye'deki Kürt işadamları orada iş yapmak istiyor. Kendilerine kolaylık sağlanacağını da düşünüyorlar. Ama akli başında, demokratik düşünen, Türkiye'yi tanıyan bilen, Avrupa'nın politikasını azıcık bilen hiçbir Kürdün orayı cazibe merkezi olarak gördüğüne tanık olmadım. Ama siyasi başarılarını istiyorlar.

Burada ilginç olan Öcalan'ın Talabani-Barzani'yi Amerikancı ve İsrailci olarak görüp eleştirmesi. Ama mesela İsmail Beşikçi bu gelişmeleri olumlu buluyor...

Evet, bir farklılaşma var. PKK'nın bu kadar yıldan sonra "demokratik cumhuriyet" demeye başlaması PKK'lı olmayan Kürtlerin hiç hoşuna gitmiyor. Hatta bugüne kadar PKK'ya sempatiyle bakan kesimlerin bile hoşuna gitmediğini söyleyebilirim. Ve bu da Irak'taki Kürt politikasını daha cazip kılıyor, Kürtlere daha çok şey kazandıracığı intibasını uyandırıyor.

O zaman "PKK yıllarca çatıştı, ama Talabani ve Barzani diplomasi sayesinde daha ileri noktaya geldi" denebilir mi?

Evet, yani aşağı yukarı öyle. Fakat Türkiye ve Irak Kürtlerinin konumunun farklı olduğunu unutmayalım. Irak'ta Kürtler anayasal olarak tanınmışlardı, Türkiye'deyse yeni yeni kabul edilmeye başlandı. Talabani ve Barzani'yi de çok iyi tanırım. Kişisel olarak ciddi bir şekilde görüşmüşümdür. O kadar görüştük, hiçbir zaman bize, eminim ki başka kişilere de "Şöyle yapın ya da yapmayın," dememişlerdir. Türkiye'deki Kürtlerin kendi doğrultularında hareket etmesini ve Türkiye'ye sıkıntı yaratmalarını istememişlerdir.

KADEK orada duruyor?

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

158

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Devlet olumlu adımlar atsın o sorun kendi kendine çözülür. Hiç ABD'ye de gerek yoktur. Türkiye kendi gücünün farkında değil. Türkiye devlet olarak oradaki Kürtlerle ciddi bir dostluk ve işbirliğine girsin, şu veya bu biçimde PKK olayı çözülecektir.

Devlet PKK ile görüşebilir mi?

Devletin bu konuda kompleksi var. Halbuki devletler komplekse kapılmamalı. ABD görüşüyor, Almanlar, Fransızlar da görüşüyor, herkes görüşüyor. Yani insaf! Başkaları düşmanıyla görüşüyor, onu senin aleyhine besliyor, sen hiçbir şey yapmıyorsun!

- DEP ESKİ MİLLETVEKİLİ SIRRI SAKIK:
“DEHAP TÜRKİYE DEMOKRASİSİNE
CİDDİ KATKI SAĞLAYAMIYOR”

13 yıllık yasal siyaset deneyiminin nasıl bir özelleştirisini yapıyor-sunuz?

Yasal anlamda siyaset yapmamızın faturasını çok ağır ödedik, bugün tesadüfen hayattayız, çünkü yanbaşımızda birçok arkadaşımızı yitirdik. Bizi o zaman vatan hainliğiyle suçlayanlar o günkü tespitlerimizi on yıl sonra hayata geçirdiler. Türkiye’de siyasetçilerin Kürt sorununa bakışı, yabancı atın yükü sırtından atmasına benziyor. Ama hayat öyle bir noktaya getirdi ki kaçışı olmadı. Bülent Ecevit, Mesut Yılmaz ve Devlet Bahçeli bu konuda önemli adımlar attılar. Oysa parlamentoya gittiğimiz gün Mesut Bey, “Bu kürsüyü kirlettiniz” diye bize hakaretlerde bulunmuştu. Fatura ağır oldu ama kazanımlar var, şimdi bunu ete kemiğe büründürecek ciddi bir yeniden yapılanma gerekli. Birçok yönetici halen bu noktada değil. Ne yazık ki Kürtler adına siyaset yapan kesimlerin de ciddi projeleri yok. Sürekli eski söylemlerini yenileyen, “insan

hakları ve Kürt sorunu” deyip duran bir siyasal hareketin Türkiye’nin genel sorunlarını çözebileceğine çok fazla inanmıyorum. Yeni projelere ihtiyaç var. Halen dağlarda 5-7 bin militanın olduğu söyleniyor; bu bir realite. Bunları dağdan indirmek, hayata katmak lazım. Bunları katmadan Kürt sorununu çözmek mümkün değil. Türkiye’nin toplumsal dokularıyla yeniden oynamak isteyen birimler var, Türkiye’yi yeniden bir savaşa itmek isteyen güçler var.

Çatışma yeniden başlayabilir mi?

Evet, PKK’yı tekrar bir çatışma ortamına sokmak istiyorlar. Hatta son dönemlerde PKK da süre filan verdi. İşin içinde hem dış güçler, hem de Türkiye’nin demokratikleşmesini, AB’ye girmesini istemeyen güçler var. Bu güçlerin elini güçlendirecek olaylardan kaçınmamız gerekiyor. Onun için Türkü ve Kürdüyle demokrasi güçleri ortak bir cephe oluşturmalı.

DEHAP daha çok Öcalan’ın tutukluluk koşullarına yoğunlaşmış durumda sanki...

Bunlar neden, bu ülkede bir tek gün bir gündem oluşturamıyorlar? Bütün dünyanın gözü Ortadoğu’da. Orada, Irak’ta ciddi bir kavga var; Kürt sorunu tartışılıyor konuşuluyor, ne var ki Kürtler adına hareket ettiklerini iddia edenler ciddi hiçbir proje ortaya koymıyorlar. Ve Türkiye demokrasisine ciddi bir katkı sağlayamıyorlar.

Kuzey Irak’ı yakından takip ediyor musunuz?

“Orada olup bitenler bizi ilgilendirmiyor, heyecanlandırmıyor,” dersek çok doğru olmaz. Realist olamayız. Orada olup biten her şey bizi ilgilendiriyor, bu konuda biz de üzerimize düşebilecek görevleri yerine getirmek zorundayız. Irak Kürtleriyle kan bağıımız var, ama ben Türkiye’deki Türk insanıyla daha çok ortak pay-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

160

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

dalarımız olduğuna inanıyorum. Evet her toplum, her halk kendi kaderini belirleme hakkına sahip olmalıdır, ama Irak'taki Kürtler hayallerinin peşinde koşmamalı. Bugün hayalleri kovalama günü değil. Realiteye uygun davranmalılar. Her Kürdün bir hayali olabilir, ama realite çok daha farklıdır. Türkiye Güney'deki, Kuzey Irak'taki gelişmelerden ürkererek politikasını şekillendirmemeli. Güney'deki Kürtlerle daha çok sıcak ilişki kurmalıdır. Türkiye'yi yönetenler onları düşman göreyak veyahut oradaki bir oluşumu engellemek gibi bir durumdan vazife çıkarmamalıdır.

Öcalan oradaki oluşumu “yeni bir İsrail” diye tanımladı...

Doğrudur. Ama son dönemlerde PKK'nın ABD'yle ilişkilerini göz ardı etmemeliyiz. Yani PKK'nın yaptığı açıklamaların Öcalan'la nasıl çeliştiğini de görüyoruz. İlk etapta böyle bir açıklaması vardı ama daha sonra ABD ile PKK arasında ilişki ve görüşmelerin olduğunu öğrendik. PKK da şunu görmek zorunda: Evet, ulusal irade var ama bir de uluslararası irade var. Siz uluslararası iradeyi dışlayarak, bu dengeleri saptamadan ayakta duramazsınız. PKK da reel politikaya göre hareket ediyor. Oradaki güçlerle çatışmak gibi bir şanslarının olduğuna da inanmıyorum.

PKK ve Öcalan'ın egemenliği kırılıyor mu?

Parlemontaya gittiniz, kendinizi ifade edemediniz. Hayatın hiçbir alanında ifade olmayınca umutlar dağlara yöneldi ve yeraltı pirim yaptı. Söyledikleriniz de hep silahlı örgütle eş değeriendirildi. Halen arkadaşlarımız cezaevinde, söylediklerine bakın, bugün hepsi suç olmaktan çıktı. Bundan dolayı çok ağır cezalar aldılar. Hayat herkese yeniden sorgulama hakkı veriyor. Geçiş süreci bittiğinde, taşların yerli yerine oturduğu bir dönemde, sağduyunun sesinin daha çok egemen olacağına inanıyorum. Ama halen bölgede bu konuda çok ciddi problemler var.

Kerkük'ün katılmasıyla Kuzey Irak'ın bir cazibe merkezi olma ihtimali var mı?

Ülkemizde demokrasi tam oturursa, yani Türkiye Avrupa'ya dahil olursa çekim merkezimiz burasıdır. Irak'la ilgili bazı senaryolar var, ama ben Ortadoğu'da şu anda ne olabileceğini kimsenin kestirebildiğine inanmıyorum. Birçok Kürdün kafasında çok şey var ama bunun için çok erken. Hatta Güneyli Kürtler, Türkiye'deki Kürtlerden daha gerçekçidirler. Gidin Sayın Talabani'ye sorun kafasında şu anda bağımsız bir Kürdistan olmadığını kendisi de söyler size.

- KAPATILAN HADEP'İN GENEL BAŞKANI
MURAT BOZLAK:
“BAYRAK İNDİRME TAM BİR
PROVOKASYONDUR”

Şu anda Kürt sorunu ne durumda?

AB hedefi doğrultusunda kimi yasal düzenlemeler sayesinde daha ılımlı bir yaklaşım süreci içerisine girdik ama geçmişteki statükocu anlayışın tamamen çözüldüğünü söylemek mümkün değil. Hâlâ Kürtlerin yok sayıldığı dönemi yaşıyoruz.

Pratikte sorun çıkar mı?

Hayır, hiçbir sorun çıkmaz. Sorun sadece kafalarda. Türkiye'de zihinsel bir devrim gerekiyor. Yani yasalardan önce bu bakış açısı, bu algılama biçiminin değişmesi gerekiyor öncelikle.

Atılması gereken en acil adım nedir?

Hepsi tamamen içiçe geçmiş, hepsi eş düzeyde taleplerdir. Bu taleplerin karşılanmayacak bir yanları da yoktur.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

162

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Eve dönüş yasası yürümedi...

Bir genel af gerekli. Hatta gelişi rahatlıkla sağlayabilecek yasal bir düzenleme bile yetebilir. Ama gelip arkadaşını ihbar etmesi istenirse kimse gelmez.

Diğer taraftan devletin de beklentileri var...

KADEK'i dışarıdan izliyorum. Açık ve net olarak dönmek istediklerini, silahlı mücadeleden vazgeçeceklerini belirtiyor ama bunun koşullarının yaratılmasını istiyorlar. Burada esas iş devlete düşüyor. Yasal düzenlemeler yapacak olan hükümettir, parlamentodur. Meclis cesur davranmalı. Geçmişe takılıp kalmamak gerek. 1999'dan bu yana bölgede müthiş bir yumuşama havası var. İnsanlar yeni bir çatışma ortamının yaşanmamasını istiyor.

Partinizin kongresinde Türk bayrağı indirildi...

DGM'de o davanın dosyası var. Bağlımsız, tarafsız kişiler tarafından incelenir. Yine kongre görüntüleri var. Bayrak olayı tam bir provokasyondur, çok uğraştık ama bir türlü izah edemedik. Mahkemedeki izahımız değil, Türkiye'de kamuoyunun bunu nasıl algıladığı önemli. Bunun ciddi sıkıntılarını çektik. Oysa bunun bizimle asla ilgisi yoktu. 1995'te seçim oldu, 1 milyonun üzerinde oy aldık. Bizimki gibi sürekli önü kesilen, baskılara maruz kalan bir siyasi partinin aldığı 1 milyon oy müthiş bir halk desteği demektir. O seçimlerden sonra sayın Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel parti genel başkanlarına yemek verdi köşkte. Bizi de davet etmişti. HADEP Genel Başkanı olarak katıldım. Sayın Mesut Yılmaz hükümeti kurmakla görevlendirilmişti, o da barajı aşamadıkları için parlamento dışında kalan iki partiyi, MHP ve HADEP'i ziyaret etti. Böyle bir kabul gören, 1 milyon oy almış bir siyasi partinin kalkıp bayrak indirme gibi bir olayın içine girmesinin mantıklı bir yanı var mıdır? Bu HADEP'in önüne kesmeye yönelik bir

provokasyondur. Biz bunu şiddetle reddettik. Kongre kararı olarak bunu zabıtlara da geçirdik. Fakat kimse bunu görmedi, görmezlikten geldi. Verdiğimiz beyanlar hep atıl kaldı. Dolayısıyla bayrak indirmiş bir parti olarak zihinlere yer ettik.

Ya yemin töreni?

Bu parti kararı değildi, milletvekili arkadaşların tamamen kendi bireysel tavırlarıydı. Fakat bu olaya da son derece abartılı yaklaşıldı.

- DEP ESKİ MİLLETVEKİLİ SEDAT YURTTAŞ:
“EMPERYALİZM NİTELİK DEĞİŞTİRDİ”

Kürt sorunuyla ilgili nasıl bir noktadayız?

İyi durumdayız, çünkü geçmişe kıyasla çok daha iyi bir konumdayız. 1991’lerde parlamentodan atılmamızın, mahkûmiyetimizin ve bazı milletvekili arkadaşlarımızın 15 yıl ceza almalarına, tutuklanmalarına neden olan sözlerin önemli bir bölümü üstelik MHP’nin de iktidarda olduğu bir dönemde tanındı ve o süreç devam ediyor. Diğer bir deyişle, Kürt sorununun çözümü adına dile getirdiğimiz ve toplumda büyük infialle karşılanan görüş ve düşüncelerimizin büyük bir bölümü yasalaşıp AB sürecinin parçası haline geldi.

Her şeyin çözüldüğü bir noktada mıyız?

Hayır, oraya da uzağız. Fakat sıkıntılarla da olsa, sorunun çözümü konusunda çok büyük mesafeler alındığını söyleyebilirim.

AKP’nin Kürt sorununa bakışını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

164

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Yasal açıdan birtakım adımların atıldığı son derece açık; geçmiş iktidarlar döneminde yapılmayan bazı şeyler yapılıyor. AKP bu konuda AB yetkililerinin de ifade ettiği üzere cidden kararlı, ancak bu uygulamaya birebir yansımıyor. Bu noktada polis, asker ve bir kısım bürokrasinin engelleyici tutumu söz konusu. Bunlar görülebiliyor, ancak iktidarın da, nedenini çok bilemiyorum ama uygulama konusunda çok kararlı olmadığı anlaşılıyor. Sadece bürokrasiye mal ederek bu işin içinden çıkılamaz. Aynı zamanda iktidarın kararlılığıyla da yakından ilgili ki o da pek görülüyor.

Kuzey Irak'taki gelişmeler Türkiye'deki Kürt sorununu nasıl etkiliyor?

1991'deki Körfez Savaşı'ndan sonra Kürtler geçmişte yaşadıklarından dersler çıkararak dünya siyasetiyle yakın bağ kurdular. Sovyetler'in dağıldığı bir süreçte ABD ile partner haline geldiler. ABD petrole ve Ortadoğu'da egemenliğini sağlamlaştırmaya yönelik çabalarını sürdürürken Kürtler de kendi hak ve özgürlüklerine doğru yürüyüşlerini sürdürdüler. 1991'den bu yana çok ciddi mesafeler aldılar. Örneğin İngilizce, Türkçe, Arapça'yı bilen yüzlerce üniversite mezunu yetişti. Dolayısıyla pek çok Türkiyeli Kürt oradaki gelişmeleri yakından izliyor. Buna bağlı olarak Türkiye Cumhuriyeti yetkililerinin söylediği birçok şeyden rahatsız oluyorlar.

Sizi ne rahatsız ediyor?

Resmi çıkışlar, Irak'ın gerçekten bütünlüğünü sağlamak ya da orada halklar arasında denge gözetip işleri oturtmak gibi bir kaygıdan kaynaklanmıyor. Kıbrıs'taki tutumun tam tersi bir yaklaşımın Irak'taki Kürtlere yönelik olarak sergilendiğini görüyoruz. Bunu rahatsız edici buluyoruz, yani orada sorunun çözümü yönünde değil, Kürtlerin olası hak ve özgürlüklere ulaşmasını engel olma çabındalar.

Kuzey Irak'ın tüm Kürtler için cazibe merkezi olma ihtimali var mı?

Var. Hatta şimdiden aslında cazibe merkezi olma özelliğine sahip diyebilirim. Mesela Türkiye Kürtleri uzun bir süredir Irak ve İran Kürtlerinden kültürel, dinsel, ekonomik, sosyal açılardan daha gelişmiş olduklarını düşünürler. Bunun nedeni diğerleri içine kapalı birer Ortadoğu ülkesiyken Türkiye'nin Batılılaşma yönünde politikaları olması, sorunlu da olsa demokratik bir sistemin işlemesiydi. Ama son on yıldaki nispeten özgürlük ortamının sağladığı gelişmelerle Irak Kürtleri belli bir mesafe katetti. Oraya giden gelen, ticaret yapan pek çok kişi alışveriş merkezlerini, otelleri, yolları, ilişkileri, örgütlenmeleri kıyaslıyor. Buna ek olarak petrolden alacakları pay belli bir standarda bağlanırsa orası daha cazip hale gelebilir. Oradaki ekonomik, sosyal, siyasal gelişmeler doğal olarak buradaki Kürtleri de bir arayışa itti. Türkiye'de hak ve özgürlükler konusunda atılan adımlar hayata geçer ve mesafe alınırsa orası bir cazibe merkezi olmaz. Çünkü böyle bir ihtiyaç kalmaz. Ama eğer Türkiye açılımlarını hayata geçirmezse Irak kaçınılmaz olarak bir cazibe merkezi olacaktır.

Şiddet münferit olaylar dışında durmuş gibi. Çatışmaların tekrar başlama ihtimali var mı?

Bir dönemin kapandığını görmek lazım. 1970'lerde Kürt hareketinin doğduğu sırada dünya iki kutupluydu. Totaliter örgütlenmeler bu işin merkezindeydi. Dünya sosyalist hareketi, işçi sınıfının ulusal kurtuluş hareketlerini desteklemesi perspektifinde bir ideolojik yapılanma ve buna göre örgütlenme vardı. Mao'dan itibaren silahlı mücadelenin cazibesi söz konusuydu. Bütün bunlar bu topraklarda da serpildi. Ama şimdi dünya değişti, Sovyetler Birliği yıkıldı. Zamanında herkesin kolaylıkla mahkûm ettiği emperyalizm de nitelik değiştirdi. Vahşi kapitalist özellikleri yer yer sürmekle birlikte, örneğin insan hakları, demokrasi ve ekonomik ola-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

166

TÜRKİYE’NİN KÜRT SORUNU

naklar birer iç mesele olmaktan çıkıp uluslararası sözleşmelerle güvence altına alındı. Emperyalist diye şablonlarla nitelenen ülkeler sosyalist ülkelerden ithal ettikleri bazı hedefleri gerçekleştir oldular. Dolayısıyla bugün şiddetin koşulları yok. Münferit şeylerden söz etmiyorum; eminim yarın Kürtler’den ya da başka gruplardan insanlar yeniden benzer bir çatışmaya yönelebilirler, ama 1984-99 sürecindeki, örneğin 1991’ deki gibi büyük bir heyecan yaratmaları imkânsız. Çünkü talepler değişti, gerçekçi bir hale geldi. İnsanları “bağımsız, birleşik, demokratik Kürdistan” gibi hayali bir şey için silahlandırıp örgütlemeniz mümkün ancak demokratik bir toplum istiyorsanız, dil, kültür ve kendini ifade etme özgürlüğü istiyorsanız böyle bir zorlama olmaz, böyle bir talebe insanlar sıcak da bakmaz. Bu süreçte toplum çok büyük yaralar aldı, ama bu işin silahla olmayacağı kanaati de bütünüyle yerleşti. Bugün demokrasi, insan hakları, iç hukuk olmazsa olmaz şeyler haline geldi. Gelineen noktada özgür seçimler yoluyla kendini kabul ettirmenin imkânları da ortaya çıktı. Eşitsizlikler yok mu? Tabii ki var. 1991’de sivil darbeyle parlamento dışına itilmemizden bu yana, benzer şekilde kimlik talebine sahip herhangi bir kimse parlamentoya alınmadı. Önümüzdeki seçimlerde alınır mı alınmaz mı, bunu bilmiyorum ve şimdiden kestirmek zor. Ancak önümüzdeki yerel seçimler ve sonrasında siyasetçilerin bunu hedeflemesi gerekiyor. Artık parlamentoda temsil edilmeyi hedefleyen bir noktada çaba harcamaları gerekiyor. Bunun çözüm sürecine her açıdan katkısı olacaktır.

BİR MEKTUP

■ “Bilme hakkı ve Kürt sorunu”

Biliyoruz ki, bir tarihsel dönemi aydınlatmanın ve anlamının yolu, o dönemle ilgili, aydınların ve halkın, bilme hakkını doğru kullanmasına bağlıdır. “Bilmek ve başkalarının bilmesini sağlamak, nazizmden uzaklaşmanın bir biçimiydi. Bir bütün olarak Alman halkının buna başvurmadığını düşünüyor ve bu bilinçli görmezlikten gelme tutumundan ötürü, onu yüzde yüz suçlu buluyorum,” diyor Primo Levi.

Eğer geleceğin suçluları olmak istemiyorsak, Levi'nin sözünü ettiği bu “bilme hakkı”nı doğru kullanmak zorundayız. Kürt sorunuyla ilgili de aydınlarımız ve kimi politikacılarımız, sözünü ettiğim bu bilme hakkını doğru kullanmaktan bir hayli uzaklar. Aralarında hâla şuna inananlar var: Leyla Zana, “sarı-kırmızı” (ne demekse!) taktığı ve TBMM’de Kürtçe yemin edildiği için, Kürt sorusunda siyasal çözümün önü kesildi.

Bu yemin töreninin bedelini on bir yıldır hapis yatarak ödeyen ve hâlâ ödemeye devam eden bu arkadaşların, dünya ve Türkiye kamuoyu tarafından unutulduğu görüşü de doğru değil. AİHM’in davayı bozma kararından sonra, her duruşmanın AP üyeleri, ulusal ve uluslararası basın, TBMM üyeleri ve salonu her defasında dolduran halk tarafından izlendiğini bilmek gerekiyor. Leyla Zana’nın bu hapislik yılları boyunca aldığı uluslararası ödülleri anımsamak gerekiyor.

Kürt siyasetinde yeni adres arayışları çok doğal. Değişimin ve farklı düşüncenin siyasal alana yansımaları kaçınılmaz. Ama doğrusu, bir dönemin siyasal değerleri üzerine bir şey koyamamak bir yana, bu siyasal değerler üzerinden politika yapan insanların, bugün bu değerlerin yaşaması adına haksız yere ağır bedeller ödemek zorunda kalan insanlara karşı insafli olması beklenir. “Yemin töreni, çözüme indirilmiş en büyük darbeydi” demek, bir tarihsel dönemi

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

168

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

anlamak için, insanların kullanabilecekleri bilme hakkını ihlal etmek değil midir? Çözüm indirilen darbenin miladını bir emekli asker, sayın Atilla Kıyat veriyor ve diyor ki, “Eğer 70’li yıllarda, Kürt sorununda demokratik çözümü benimseseydik, Türkiye bugün AB üyesi bir ülke olacaktı.” Atilla Kıyat, bugün de, “Kürt federe devleti, dünyanın sonu değil,” diyen Atilla Kıyat’tır. Peki neydi bu 75’li yılların özelliği? Kürt hareketinin demokratik mecrada geliştiği yıllar. Feridun Yazar’ın, Mehdi Zana’nın, Edip Solmaz’ın, Orhan Alpaslan’ın, kimsenin burnu kanamadan belediye başkanı seçildiği yıllar. Sonrasında yaşananları bilmemek mümkün mü? Ve sonrası için Kürtler’e neden hep aynı, hep standart hale gelmiş sorular sorulur? HADEP kongresinde bayrak neden indi? (İndiren belli, ceza aldı, belki hâlâ içerde) Leyla Zana neden Kürtçe yemin etti, bu çözümün önünü kesmedi mi, falan.

Peki bu dönemle ilgili “bilme hakkını” kullanmak isteyenler yararlınsın diye şunları sormak kimsenin aklına gelmeyecek mi?

- Kürt sorununda kullanılan şiddetin mimarı olan, ama daha sonra da, kimbilir belki de demokratik çözümün de mimarı olmak isteyen Özal’ın “ikna” ettiği generallerden Eşref Bitlis’in uçağı, Ankara Yenimahalle’de nasıl oldu da infilak etti?

- Özal-Öcalan arasında ateşkes ilanı için arabuluculuk yapan Celal Talabani’yi kim, neden durdurdu, Talabani’ye Güniz Sokak’ta Süleyman Demirel, Bekaa’ya gitmeden önce ne dedi?

- Bingöl’de, bölge MİT görevlilerinin, 33 asker için pusu kurulduğu raporuna rağmen, terhis olmuş bu askerleri otobüse doldurup ölüme kim gönderdi?

- Buradan sağ çıksanız bile, kendinizi tanıyamayacaksınız diyen ve Diyarbakır Askeri Cezaevi’nde amirlik yapan Yüzbaşı Esat Oktay hangi özel örgütün üyesiydi, kimin adına çalışıyordu?

- İmralı’da yaptığı açıklamalardan ve mahkemeye sunduğu savunmalardan, biliyoruz ki, Abdullah Öcalan, son 30 yıllık dönemde yüzleşmekten ve bu dönemi sorgulamaktan yana. İç savaş yaşamış bütün ülkelerde kurulan ve toplumsal barışın yeniden inşasına hizmet eden Hakikati Araştırma Komisyonu’nun Türkiye’de de

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

YASAL KÜRT SİYASET GELENEĞİ

169

kurulmasını öneriyor. Hatta, uluslararası bir mahkeme kurulsun, savaşın taraflarını yargılasın diyor. Böyle bir öneriye, binlerce savaş suçunu ve savaş suçlusunu açığa çıkaracağı ve toplumun vicdanını rahatlatacağı için mi, kimse kulak asmıyor?

Geleceğe güvenle ulaşmak ve sağlam bir tarih bilinci oluşturmak istiyorsak; Kürt sorununda bugün de ortada duran iki eğilime kulak vermeli ve bu iki eğilimin kaydını, yarın yanılmamak için iyi tutmalıyız.

Birinci eğilimin başını çeken isim Prof. Ümit Özdağ'dır. Özdağ, "Türkiye'nin güvenlik sınırları Süleymaniye'den başlar," diyen kişidir. "Batı Türkiye'de bir Miloseviç çıkmasını istiyor," dedikten sonra, bu çıkması muhtemel Miloseviç'e görev tayin eden de Özdağ'dır: "Türk milleti Anadolu coğrafyasında iki milletliliğe izin vermeyecektir." Bu izin yoksa, bir Miloseviç kaçınılmaz mıdır ve bunu gerçekten Özdağ mı, yoksa Batı mı istiyor? Hayır, Batı böyle bir şey istemiyor. Özdağ, AB ile ilgili sürecin durdurulmasını ve hatta yıkılmasını öneriyor.

Peki bu başarırsa ne olur? Cevabı, kendisiyle yapılan bir mülakatta sayın Soli Özel veriyor ve diyor ki, "AB süreci kesintiye uğrar ve durdurulursa, birileri çıkar ve der ki, yahu bu Kürtler ve Aleviler çok oluyor, sonra da kendimizi yeniden on beş yıl sürecek bir çatışmanın içinde bulabiliriz."

Sonrası, şimdi konuştuğumuz hikâyeler gibi gelişecek ve bu hikâyelere benzeyecek: Hata yaptığımıza inandırılmış ve bu rolü oynamaya hazır, Kürt-Türk aydınlarının mülakatları süsleyecek gazete köşelerini. Yanılacaklar, ama yanıldıklarını bile anlayamayacaklar. Sanıyorlar ki Leyla Zana'nın Kürtçe yeminidir, meseleyi çözümsüz bırakan!

Ama biz yine de ABD'li filozof Santanaya'ya inanmaya devam edelim ve diyelim ki, "Tarihi bilmiyorsan, tekerrür eder."

– Orhan Miroğlu, DEHAP Merkez Yürütme Kurulu (MYK) eski üyesi

5

**DEHAP VE 28 MART 2004
YEREL SEÇİMLERİ**

Yasal Kürt siyasi hareketinin dördüncü partisi olan DEHAP 3 Kasım 2002 seçimlerinde oyların yüzde 6.22'sini almış, yüzde 10 ülke barajını aşamadığı için TBMM'ye temsilci yollayamamıştı.

Seçimlere SHP çatısında, ÖDP, EMEP ve SDP ile birlikte “Demokratik Güçbirliği” adıyla giden DEHAP, böylece “Türkiye partisi” rüyasını gerçekleştirmeyi umdu. Fakat DEHAP ittifaktan önce kendi içindeki iktidar savaşlarıyla büyük yara aldı. Partinin kazanma şansının çok yüksek olduğu belediye başkanlıkları için çok sayıda aday adayı kıyasıya bir rekabete girdi. DEHAP Genel Merkezi, adayları saptamadan önce bir dizi “demokratik mekanizma” işletti. Aday adayları hem parti örgütü, hem seçmen, hem de sivil toplum örgütlerine kendilerini beğendirmeye çalıştılar. Hatta Diyarbakır büyükşehir adayları Brüksel'e gidip Med TV canlı yayınında saatlerce seçmenin sorularını yanıtladılar.

Adayların belirlenmesi sonrasında DEHAP'ta yaşanan en büyük kriz Feridun Çelik'in 24 Şubat günü, Diyarbakır'dan bağımsız adaylık başvurusu yapması oldu. Yeniden aday gösterilmeyen Çelik, DEP eski lideri Ahmet Türk ile HADEP eski lideri Murat Bozlak'la birlikte, bir basın toplantısıyla adaylığını açıkladı. Eski DEP milletvekili Sırrı Sakık da Çelik'e destek verdi.

Çelik, “Genel merkezin yanlı ve yanlıs tutumu” yüzünden partisinden aday olamadığını ileri sürdü. Bu tutuma karşı bağımsız

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

DEHAP VE 28 MART 2004 YEREL SEÇİMLERİ

171

aday olmakla cevap verdiğini belirten Çelik, “Halkın iradesi, gerçek anlamda ortaya çıkmamıştır. Bu yanlış tutuma karşı bağımsız aday olurken dayandığım güç halkımızın gerçek iradesidir,” dedi. Çelik, adaylığıyla DEHAP’ın bölünüp bölünmeyeceğine ilişkin bir soruya, “Hayır, bölünme anlamına gelmez. Sadece yanlış tutuma karşı öne geçme çabasıdır,” karşılığını verdi.

Murat Bozlak da “DEHAP’ın SHP listelerine önerdiği adayların birçoğunda halk tercihi bertaraf edildiği gibi parti ile hiç alakası olmayan kişiler de bazı önemli merkezlerde aday gösterilmiştir. Bingöl ve Van bunların en çarpıcı örnekleridir. Diyarbakır, DEHAP’a büyük güç katan bir merkezdir. Burada da halk iradesi dışlanmaya çalışılmıştır. Sayın Çelik, parti tarafından aday gösterilmemiştir; ama bize göre halkın adayıdır. Biz halkımızla beraber ve yanındayız,” diye konuştu.

Abdullah Öcalan’ın da İmralı’dan yeniden aday gösterilmesini istemiş olduğu Çelik’le ilgili gelişmeler, Kongra-Gel içindeki ayrışmada öne çıkan tartışma konularından biri oldu. Osman Öcalan ve arkadaşlarının Çelik ve onunla birlikte hareket edenleri destekledikleri öne sürüldü.

Çelik 5 Mart günü bağımsız adaylıktan çekildi. Yazılı açıklamasında, yaşanan bütün olumsuzluklara rağmen SHP adaylarını destekleyeceğini belirtti ve şöyle devam etti:

“Şahsıma yönelik yürütülen karalama kampanyasının arkasında siyasi görüş farklarını örtbas etme ve yaşanan tasfiye sürecini gizleme niyeti yatmaktadır. HEP, DEP, HADEP ve DEHAP süreçlerinde bulunmuş, en zorlu dönemlerde görev yapmış ve Türkiye’de örnek sayılacak bir belediye pratiğine imza atmış biri olarak yaşanan bütün bu olumsuzlukları takdirinize sunuyorum. Halkımızın bu süreci layıkıyla değerlendirip kimin haklı olduğunu ortaya çıkaracağına olan inancım tamdır.”

TAM BİR HAYAL KIRIKLIĞI

Bütün bu tartışmaların ardından girilen seçimler başta DEHAP olmak üzere SHP içinde yer alan tüm partiler için mutlak bir hayal kırıklığı oldu. DEHAP'lıların, Murat Karayalçın, Fikri Sağlar gibi isimler sayesinde CHP'ye kızgın merkez sol kitlelere ulaşmak, seçimden sonra da SHP çatısı altında yola devam edip kısa vadede ana muhalefet partisi olmak gibi hayalleri vardı. Fakat SHP, il genel meclisi seçimlerinde oyların ancak yüzde 5.1'ini alarak 3 Kasım 2002'deki DEHAP oylarının bile gerisinde kaldı. Belediye başkanlığı seçimlerindeyse SHP oyların yüzde 5.9'unu alabildi.

Seçim sonuçları, sadece temenniyle "Türkiye partisi" olunmadığını, yanına kimi alırsa alsın, DEHAP'ın Kürt olmayan seçmenler tarafından benimsenmesinin zor olduğunu gösterdi.

DEHAP Türkiye partisi olamadı ama Güneydoğu'da AKP tam bir "devlet partisi" hüviyetine büründü. Beş yıl önce sağ partilerin rekabeti sayesinde bölgedeki çoğu belediyeyi almış olan DEHAP (o zamanki adıyla HADEP), karşısında sadece AKP'yi bulunca ancak üç ili (Diyarbakır, Batman, Hakkari) koruyabildi; sadece iki ili (Tunceli, Şırnak) kazandı; Van, Bingöl, Muş ve Siirt'i de kaybetti.

28 Mart 2004'de DEHAP'ın da dahil olduğu SHP çatısındaki Demokratik Güçbirliği bir büyükşehir, 4 il, 33 ilçe, 31 belde, toplam 69 belediye başkanlığı kazandı. İl ve ilçeler şunlardı:

DİYARBAKIR: Büyükşehir, Yenişehir, Bağlar, Suriçi, Bismil, Dicle, Ergani, Lice, Silvan, Kocaköy, Hazro

BATMAN: Merkez, Beşiri, Gercüş

ŞIRNAK: Merkez, Beytülşebab, Cizre, İdil, Silopi

HAKKARİ: Merkez, Şemdinli, Yüksekova,

MARDİN: Derik, Mazıdağı, Nusaybin, Dargeçit, Kızıltepe

ŞANLIURFA: Suruç, Viranşehir, Ceylanpınar

TUNCELİ: Merkez

AĞRI: Doğubeyazıt

İZMİR: Dikili

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

DEHAP VE 28 MART 2004 YEREL SEÇİMLERİ

173

SİİRT: Kurtalan

MUŞ: Varto, Malazgirt, Bulanık

ARTVİN: Hopa

Bu bölümde DEHAP Genel Başkanı Tuncer Bakırhan, Diyarbakır eski Büyükşehir Belediye Başkanı Feridun Çelik, Mardin Kızıltepe’de 28 Mart’ta yeniden belediye başkanı seçilen, 1993 yılında Batman’da faili meçhul cinayete kurban giden DEP Mardin Milletvekili Mehmet Sincar’ın eşi Cihan Sincar, Diyarbakır Bağlar’da yeniden aday gösterilmeyen eski Belediye Başkanı Cebbar Leygara ile yaptığımız görüşmeler yer alıyor. Bu röportajların tümünün aday listelerinin açıklanmasından önce gerçekleştirildiğini hatırlatalım. Sadece Diyarbakır’ın yeni Büyükşehir Belediye Başkanı Osman Baydemir ile, seçimlerden sonra görüştük.

■ DEHAP GENEL BAŞKANI TUNCER BAKIRHAN:

“İRAK KÜRTLERİ AŞİRET ÇİZGİSİNİ AŞMALI”

Genel olarak Türkiye’de Kürt sorunu sizce hangi aşamaya geldi?

Geçmiş oranla önemli bir aşama katedildi. Sorun dünya kamuoyunun gündeminde. Çözüme dönük çok ciddi yapısal reformlar yapılmamasına rağmen, sorunun Türkiye kamuoyunda tartışılması, olumlu ya da olumsuz düşüncelerin belirtilmesi de önemli. Yıllardır uygulanan politikalar asimile olmuş, demokratik taleplerinden vazgeçmiş Kürtler yaratamadı. Herşeye rağmen Kürtlerin hâlâ ülkenin birliği ve bütünlüğü içerisinde demokratik haklarıyla yaşamak istemeleri önemsenmeli. Dolayısıyla Kürtlerin taleplerinin de yaşam bulmasını sağlayacak, Kürdün de kendisini birinci sınıf vatandaş olarak göreceği, ama ülkenin birliği ve bütünlüğünü bozmayacak yasal düzenlemeler gerekiyor.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

174

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Uyum paketlerini çözüm olarak görmüyorsunuz anlaşılan...

Tabii ki çıkarılan paketleri önemsedik, yaşam bulmaları için parti olarak elimizden gelen desteği, çabayı ortaya koyacağımızı söyledik. Birçok şeyi ilk defa tartışmaya açmalarına, birçok tabunun tamamıyla olmasa dahi yıkılmasına sebep olabilecek adımlar olmalarına rağmen, henüz olması gerekenin çok uzağındayız.

Örneğin ne eksik?

Ayrımsız bir siyasi af gereklidir. İlgili kesimlerin düşüncesi alınmadan hazırlanan Toplum Kazandırma Yasası sonuç almadı. Yine Türkçe'nin dışında farklı bir dilde özel kurslar açılabilir denildi, bu hiç de gerçekçi değil. Kaldı ki Kürtçe özel kurslar için bin bir dereden sular getiriliyor. Kürtler öyle ya da böyle kendi dillerinde yayın yapıyorlar. Buna karşılık yasa, yerelerde olmamak kaydıyla resmi kanallarda, çok dar kapsamlı yayın öngörüyor. Kaldı ki Kürtçe kelimesi şu ana kadar çıkan hiçbir yasada tam olarak telaffuz edilmiş dahi değil.

AKP'nin Kürt sorununa yaklaşımını nasıl buluyorsunuz?

AKP'nin büyük bir çoğunlukla tek başına hükümete gelmesini önemsedik, çok şeyler yapabileceği inancına kapıldık. Birçok açıklamamızda, atılacak adımların arkasında olduğumuzu dile getirdik ama maalesef AKP'nin sorunları çözmeye dönük güçlü bir irade ortaya koymaktan çok uzak olduğunu görüyoruz. Halbuki çözme potansiyeline sahipler. AKP'nin değişim ve dönüşüme dönük olumlu niyetlerini kendilerinden daha çok kararlılıkla savunurduk.

Kuzey Irak'a nasıl bakıyorsunuz?

Demokratik ve federatif bir Irak'ın gerçekçi bir çözüm olduğunu düşünüyoruz. Ama Irak'taki Kürtlerin de demokratikleşmesi, bu

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

DEHAP VE 28 MART 2004 YEREL SEÇİMLERİ

175

yeni yapıya uygun bir değişim ve dönüşüm içerisinde girmesi gerektiğini dile getiriyoruz. Federatif bir yapıda farklı anlayışlar, inanç grupları, etnik gruplar da demokratik bir şekilde kendilerini örgütlemeli, siyaset yapmalılar. Irak'taki iki Kürt partisi, belki de çatışmalı geçmişleri nedeniyle daha dar, içine kapanık bir yapıdadır. Halbuki daha kapsayıcı olmalı, aşiret çizgisini aşmalılar.

Irak'ın asli unsurları olarak Arap ve Kürtlerin sayılması doğru mu?

Elbette Irak bir halklar mozaiğidir. Kürtler, Araplar, Şii'ler, Türkmenler, Asuriler, Keldaniler gibi gruplar bulunuyor. Demokratik bir federasyon düşünülürken onların hakları da anayasal güvence altına alınmalıdır.

Irak'ta federasyon meseleleri tartışılıyor. Türkiye'de de tartışılmalı mı?

Varolan statükonun yanlış olduğu, çözüm üretmediği ortada. Üstü örtülmeden, çok açık platformlarda Türkiye'deki Kürtlerin ne istediği, neyi savunduğu, neyin gerçekçi olduğu, neyin Türkiye'de yaşayan bütün insanların lehine olduğu tartışılmalı. Parti olarak cumhuriyetin demokratikleşmesini, Kürtlerin de bu ülkenin asli kurucusu olduğunun kabul edilmesini ve demokratik, kültürel taleplerinin tanınmasını savunuyoruz. Gerçekçi olsa federasyon da, bağımsızlık da deriz ama şu anda en gerçekçi tez bu söylediğimdir.

Türkiye Kürtleri gerçekten bağımsızlık istemiyor mu?

Biz birlik ve beraberlikten yanayız. Bunu ısrarla vurguluyorum. Türkiye'nin bütünlüğü içerisinde Kürt sorununa makul, gerçekçi bir çözüm bulmaya çalışan çevreler, bölücü ve ayrılıkçı olarak görülmemeli.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

176

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Yerel seçimlerde aday bolluğu yaşıyorsunuz...

Geçmiş seçimlerde birinci parti olma ihtimalinin yüksek olduğu yerlerde dahi aday bulma konusunda sıkıntılar yaşadık. Hatta 1995 seçimlerinde Kars'ta ikinci sıra adayımızı Mardin'den getirtmiştik. Bugünse buralarda onlarca kişi aday olmak istiyor. Aday adaylarının bilgi ve birikimlerinin de çok ilerde olduğunu görüyoruz. En ufak beldede dahi üniversite mezunları başvuruyor. Bu hem partimizin hem Türkiye'nin değişip dönüştüğünün, belirli bir noktaya geldiğinin göstergesidir.

Parti üyesi olmayanlar da var mı?

Tabii. Memuriyetten istifa etmek isteyenler var. Büyük bir oranda şu andaki mevcut yerel yönetimlerde bulunan arkadaşlarımızın yenilenmesi söz konusu. Beş yıldır her şeye rağmen onurluca hizmet eden, birçok şeyi yaratan belediye başkanı arkadaşlarımızın büyük çoğunluğu aday olmamalı dedik. Niye bunu dedik? Türkiye'de DEHAP sadece yerelerde iktidarlaşma mücadelesi vermiyor, yenileniyor, teknokrat-bürokrat kesimlerle buluşmak istiyor. Birikimli, yetenekli, uzman, yutsever, demokrat, ilerici, halkın değerlerine bağlı, projesi güçlü olan, kapasiteli kişiler seçim bölgelerinde halkın, parti örgütlerinin ve sivil toplum kuruluşlarının oyunları ile saptanacaklar. DEHAP'ın, Türkiye'deki Kürtlerin geldiği nokta önemsenmeli. Son beş yıldır birlik, beraberlik, birlikte yaşama mesajı veriyoruz. Çok kolay gelinmedi buraya. Kürdün geldiği noktayı anlamak gerekiyor. Kürdün geldiği noktayı teşvik etmek gerekiyor. Kürdün geldiği noktanın önünün tıkanması Kürdü farklı yerlere teşvik etmek olur. Bunu yapanlar da asıl bölücülerdir.

- DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI
OSMAN BAYDEMİR:
“TÜRKİYE’NİN BEYAZ BİR SAYFA AÇMAYA İHTİYACI VAR”

Türkiye’nin Kürt sorunu on yıl öncesine kıyasla nasıl bir durumda? Bu sorunla ya da sorunun çözümüyle ilgili iyi bir noktada mıyız? Yoksa sıkıntılar halen sürüyor mu? İlerleme kaydedilebildi mi?

Şüphesiz ki on yıl önceyle karşılaştığımızda, Türkiye’nin hem genel durumu, hem de Türkiye’nin genel durumu içerisindeki Kürt sorunu, insan hakları ve demokrasi sorunu çok daha iyi bir noktadadır. Ancak bununla birlikte, olması gereken düzeyde olmadığını da çok rahat bir şekilde ifade edebilirim.

On yıl öncesine şöyle bir hafızalarımızı yoklayarak gittiğimizde, Türkiye’nin, özellikle bölgenin dört bir yanında silahlı çatışmalar ve bu silahlı çatışmalarda yaşamını yitiren insanlarımız, yine bölgenin özellikle kırsal kesiminde köy yakılmaları, yine kent merkezlerinde faili meçhul cinayetler ve gözaltı kayıpları, işkenceler ve diğer hak ihlalleri dediğimiz kaotik sosyal yaşamdan söz etmek gerekir.

Bugüne baktığımızda her şeyden önce silahlı çatışmaların durduğunu, insanların çatışmalarda yaşamını yitirmediğini, yine olağanüstü hal yönetim usulünün ortadan kalktığını, seyahat özgürlüğünün belli kriterler çerçevesinde dünden daha iyi bir noktada olduğunu ifade edebiliriz.

Ancak bununla birlikte, Kürt sorununa bakarken biraz daha derli toplu bir tartışmayı yapıyor olmamız lazım. Her şeyden önce cumhuriyetin kuruluşundan bugüne değin devletin ve hükümetle-

* Bu görüşme kitap için, seçimlerden sonra Şeyhmus Diken tarafından gerçekleştirilmiştir.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

178

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

rin Kürt sorununa yaklaşımları nedeniyle, Kürt yurttaşlarının etnik kimliklerinden ve farklı bakış açılarından dolayı Kürt sorunu ortaya çıktı. Bu da tek cümleyle red politikasıydı. Görmeme ve de özellikle yok sayma politikasıydı. Çatışmalar, bu politikaların ortaya çıkardığı bir sonuçtur.

O günlerle bu günleri karşılaştırdığımızda bu red politikasının her ne kadar söylemde farklılaştığını görsek de, uygulama ve pratikte aslında hâlâ devam ettiğini görebiliyor olmamız lazım. Türkiye iki çok önemli şansını 1999'da yakaladı diye düşünüyorum. Bunlardan ilki, Kürt muhalefetinin silahlı propagandayı veya politik çalışmalarında silahı yöntem olarak bırakmasıydı. Silahtan tamamen arınma istenciydi. Bu istenç 1999'dan bugünlere kadar da devam ediyor. Ancak buna merkezi hükümet, devlet veya ilgili kamu otoriteleri yanıt olabilmüş durumda değiller. Halen insanların silahtan arınma söylemleri kabul edilmiş durumda değildir. Bunun kapıları, bunun olanakları, bunun sosyal koşulları ve bunun hukuki zemini halen oluşturulmuş değil. Öteden beri pişmanlık yasalarıyla yaklaşım gösteriliyor. Tabii pişmanlık yasaları da istenilen sonucu doğurmuyor; ihtiyaca cevap olma özelliğini taşıyor. Bir diğer şans da Türkiye'nin Avrupa Birliği sürecine dahil edilmesiydi. İşte bu süreç içinde yine Kürt Sorunu aynı zamanda demokrasi sorunu, insan hakları sorunu ve kültürel haklar boyutu çok önemli bir iyileşmeyi, çok önemli bir gelişmeyi sağlayabilirdi. Ama tekrarlıyorum, şüphesiz ki bu konudaki ilerlemeler kaydadeğerdir.

AB'ye uyum sürecinde, 2002'den bu yana bir dolu paket açıldı. Açılan paketleri Kürt sorunuyla ilgili çerçevede nasıl değerlendiriyorsunuz?

Tam 7 paket açıldı. 7 paketin her birinin içeriğine baktığımızda şüphesiz önemli değişimler var. Gerçekten cumhuriyet tarihinde bir devrim diyebileceğimiz, örneğin ölüm cezalarının Türk Ceza Kanunlarından ve Askeri Ceza Kanunlarından çıkarılması süreci.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

DEHAP VE 28 MART 2004 YEREL SEÇİMLERİ

179

Ve yine Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Ek 6 no.lu protokolünün imzalanması ve kabulü. Ancak Anayasa değişiklikleri ve uyum paketleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, gerek kültürel haklar, gerekse insan hakları ve demokrasi standartları konusunda ve bir de Kürt sorunu konusunda merkezi hükümetin halen otoriter özünü muhafaza ederek değişimi hedeflediğini görüyoruz. Tam bir demokrasiden çok, ihtiyatlı ve kaygılı bir demokratikleşme stratejisi hedeflendiğini izliyoruz.

Bir yandan değişim olurken, öte yandan değişimin hızının çok gerisinde bir uygulamadan söz etmek mümkün. Bu noktada değişim sistemin otoriter özünü koruyor. Bununla birlikte hissedilir bir değişim de var. Ama uygulama, tekrar ediyorum yasal mevzuatın çok, çok gerisinde. Yani bir yönüyle yasama organının faaliyetleriyle, bakış açısıyla, yürütmenin, özellikle de taşra teşkilatlarının bakış açısı arasında çok büyük farklardan bahsetmek mümkün. Örneğin işkence ile ilgili pek çok mevzuatta değişiklik yapıldı. Ama uygulamaya baktığımızda halen bölge genelinde bir yılda 509 ciddi işkence vakasına tanıklık ediyoruz. Bunun da ötesinde örneğin Kürt dilinin ve kültürünün tanımlanmasına ve öğrenilmesine yönelik uyum paketlerindeki değişim –ki yeterli değildir– kapı eşiğinin ölçüsüne takılabiliyor. Yine Kürtçe isim koyma konusunda uygulamadaki pratikler insan hakları ihlali olarak devam ediyor.

Gerçi geçmişte sizin de yöneticiliğini yaptığımız İnsan Hakları Dernekleri her ay, her yıl hak ihlallerine ilişkin raporlarını basına ve kamuoyuna deklare ediyorlar. İşte bu uygulamadaki problemler neden, nelerden kaynaklanıyor? Ayrıca bunların aşılmasının sizce yöntemi nedir? Mesela alt düzeyde yerel birimlerin, yöneticilerin, atanmışların birtakım uyumsuzlukları mı var? Yeni değişimlere, yasalara yeterince uyum gösteremiyorlar mı?

En genel manada yasal mevzuat değişiminin yasama organı ve ilgili bağlı bürokratlarca, daha doğrusu sevk ve idareyi yapan tüm

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

otoritelerce özümsemesi gerekir. Buna inanılmalı. Demokratikleşmede devlet felsefesinin gereklerine önce inanılması gerekir. Bunun gereksinim olduğuna öncelikle inanmak gerekiyor. Bunun bir gereksinim olup, olmadığına dair güçlü bir inanç felsefesi ortaya koymuş ve bunun çabasını ne pahasına olursa olsun deklare eden güçlü bir inancın Türkiye’de tam manasıyla iktidar olduğunu söyleyemeyiz. Türkiye’de hükümet olmakla iktidar olmak arasında çok büyük fark vardır. Halen bu fark devam ediyor. Bunun olmayışının yansımaları yerelde çok daha yoğundur. Yasal değişim yeterli değildir. Zihinsel değişim ve bakış açısının değişmesi şarttır. Bu şartların yokluğu bir yönüyle farklılığı ortaya koyuyor.

Bir yandan toplantı, gösteri yürüyüşü kanununa yönelik değişmeler, öte yandan Diyarbakır ya da bölgenin diğer başka kentlerindeki sivil organizasyon etkinliklerine çok farklı, çok sert müdahaleleri görebiliyoruz. Bu da anlaşılan bölgenin özelliğinden kaynaklanıyor. Bu da, Kürt yurttaşlara bakış açısının halen bir yönüyle değişmediğinin, halen güven duyulmadığının, halen öteki olarak görüldüğünün ifadesidir. Dolayısıyla esas olarak algılanması gerekenin yurttaş olduğu bakış açısının halen yerleşmediğinin bir başka açıdan göstergesidir.

Bunların aşılması konusunda şüphesiz ki, eğer sorun Kürt sorunuysa, demokrasi sorunuysa yapılması gerekenlerin başında tüm yurttaşlarımızın farklılığına saygı gösterilmesi gerekir. Her şeyden önce varlığının kabulü gereklidir. Kültürel haklar boyutunda, farklı kültürlerin, örneğin Mezopotamya kültürlerinin, Anadolu kültürlerinin bu coğrafyanın ve bu ülkenin ve de bu ülkede yaşayan tüm insanların zenginliği olduğu, gelişim ve büyüme için bir şans olduğunu kabul etmek gerekir. Buna uygun bürokrat yapısının, idari yapılanmanın, şemanın değiştirilmesi istencinin kabul edilmesidir.

Açık söylüyorum, İstanbul Valisi ile Diyarbakır Valisi’nin mentalitelerinin biraz değişik olması lazım. Muş Valisi ile Afyon Valisi’nin yaşama aynı pencereden biraz daha farklı bakabilen insanlardan oluşması lazım. Demokrasiyi içselleştirmiş insanların,

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

DEHAP VE 28 MART 2004 YEREL SEÇİMLERİ

181

yerele endekslenmemiş, milliyetçiliği aşmış, hangi etnisiteden olursa olsun, daha insani bakan, daha hümanist, daha evrensel bakan insanlardan, kadrolardan, bürokratlardan oluşması lazım.

Bir yönüyle 16-17-18 yıllık çatışma dönemi içerisindeki bakış açısına sahip kadrolardan vazgeçmemiz gerekiyor. Onlar travma kadrosuydu. Travma kadrolarından vazgeçmemiz gerekiyor. Yerine rehabilitasyonu gerçekleştirecek, kaynaşmayı sağlayacak, devletle yurttaş arasında oluşan uçurumu kapatacak, kaybolan güveni tekrar tesis edecek bir kadrolaşmaya gitmemiz gerekiyor. Bu noktada sivil toplum örgütlerinin katılımına, açık sivilleşmeye ihtiyacımız var.

Bu noktada insanın aklına ister istemez şu soru geliyor. Merkezen kaynaklanan bir problem mi var? Peki AKP hükümeti Kürt sorununa nasıl bakıyor? Aslında AKP'liler de mağdur bir siyasal perspektiften İslami kimlikleri nedeniyle gelmişlerdi. Kürtlerin bu saydığımız mağduriyetlerine yeterince yaklaşım gösterebiliyorlar mı?

Tek kelimeyle hayır. Yeterince çözüm geliştiremedikleri gibi, bana göre çok farklı bir siyasete sahipler. Ve de eleştirilmesi gereken bir siyasete sahipler.

Geriye, öğrencilik dönemime giderek hafızamı yokluyorum – Türkiye'deki gelişmelerle epeyce ilgiliydik, biraz da heyecanlıydık tabii. Devrin Başbakanı Demirel bölgeye geldiğinde, Mardin'den Diyarbakır'a geçerken, "Kürt realitesini tanıyoruz," demişti. Özal'ın bakış açısını da çok iyi biliyoruz. "Federasyonu tartışabiliriz," demişti. Yapalım değil, tartışalım demişti. Daha sonra da akibetini hep beraber gördük. Sonra Mesut Yılmaz, "Avrupa Birliği'nin yolu Diyarbakır'dan geçer," demişti. Ve bütün bunlar Kürt sorununu tanımlamaya, bunu çözme istencine yönelik bakış açılarıydı. Mevcut hükümet bırakın pratiğini, söylemde dahi hiçbir girişim göstermedi. Ve tamamen Kürt sorununa karşı bir çifte standart politikası yaşama geçirdi.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

182

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Kanımcı hükümetin temel sıkıntısı şu oldu. Askeri bürokrasiye ve başka otoritelere karşı kendi ezilmiş kimliklerinin kabulü için, Kürt veya diğer etnisite kimliklerini basamak olarak kullanıyorlar. Yani onu biraz da yok sayarak kendilerini kabul ettirmek, kendilerini yüceltmek politikasını güdüyorlar. Bu aslında ezilmişliğin pedagojisinde vardır diye düşünüyorum. Bu kesinlikle sorunu çözecek bir psikoloji, bir bakış açısı değildir. Esasen değişmesi gereken de budur. Eğer hükümet çağdaş demokratik bir anlayışa sahip olsaydı, kendisine yapılmasını istemediğini başkasına da yapmaması gerekirdi.

Maruz kalmış olduğu bir ihlal alanını, kendisinin başka bir kesime, başka bir kimliğe reva görmemesi gerekiyordu. Türkiye'de de bu konuda giderek gelişen bir demokrasi kültürü, evrensel kültür var. Ama bununla birlikte hükümetin bu tutumu, bu kültürün gelişimine değil de tam tersine gerilemesine neden oluyor. Bu noktada AKP hükümeti evrensel bir bakış açısına sahip değil, diye düşünüyorum.

Siz yasal Kürt örgütlenmesinin içinden geliyorsunuz. İşte 90'lı yıllardan bu yana HEP-DEP-HADEP ve en son DEHAP sürecine gelindi. Bu yasal Kürt siyasal geleneğinin, örgütlülüğü Türkiye demokrasisine neler getirdi? Nerelerde zorlandı ya da tıkandı?

Şüphesiz ki sunmuş olduğu katkı takdire şayandır. Her şeyden önce silahlı çatışma kültüründen tartışma kültürüne ve çatışmasızlık durumuna getirmek aşamasında bu süreç çok önemli bir katkıdır. Ve şu anda çatışmasızlığı yaşıyorsak bu yapılanmaların çok önemli katkılarının olduğunu kabul etmek gerekiyor. Yine Kürt nüfusunun mevcut durumda, Türkiye nüfusuna tanıtılması konusunda önemli bir misyonu gösterip gereklerini de yerine getirdiler. Ancak bununla birlikte belki de biz bir bütün olarak Türk halkıyla bütünleşmeyi ve kendimizi tam olarak Türk halkına ifade etmeyi, çeşitli engellerden de kaynaklı olarak başaramadık. Ama en azından bugünkü tabloda bu akımın çok önemli bir katkısı olduğunu düşünüyorum.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

DEHAP VE 28 MART 2004 YEREL SEÇİMLERİ

183

Son seçimlerde ana gövdesini DEHAP'ın oluşturduğu SHP çatısı ile seçimlere girdiniz. Ve yüzde 60'larla Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı oldunuz. Seçimlerle ilgili nasıl bir değerlendirme yapıyorsunuz? Başarı ya da başarısızlık gibi ayrımlar sizce doğru mu? Ortalama bir yaklaşım mı var? Hemen seçimlerden bir hafta sonrasının yerel yöneticisi olarak bir değerlendirme istersek neler söylersiniz?

Tabii çok şey söylemek mümkün, çok şey de söylemek gerekiyor. Bunlardan biri şudur: Demokratik Güç Birliği felsefesinin aslında cumhuriyetin kuruluş felsefesiyle benzerliğinin olduğu doğrusudur. Hakkari ile Edirne arasındaki mesafenin kısaltılması felsefesidir. Hakkari ile Edirneli yurttaşların buluşturulması felsefesidir.

Yine cumhuriyet tarihi boyunca en önemli üç kent olan Ankara, İstanbul ve Diyarbakır arasındaki bağı güçlendirme ve ortak paydada buluşma felsefesidir. Yine Türkiye'de çokkültürlü, çokdilli, çokdinli mozağin bir zenginlik olarak addedilmesi gerektiği, ittifaklaşması gerektiği üzerine kurulu bir felsefedir. Ve bana sorarsanız bu felsefe Türkiye'nin şansındır. Kullanması, değerlendirmesi gereken şansındır. Bunun isminin ne olduğu çok önem arzetmiyor. Bu DEHAP'ın, SHP'nin, ÖDP'nin çatısı olmuş çok da önemli değil. Ama önemli olan bu farklılıkların ortak paydalarda buluşabilmesidir. Tam da bu noktada bu felsefenin erdemini çok tartışmak istemiyorum. Ama nihayetinde seçimlerde demokrasi-nin gereği parmak hesabıdır, oydur. İstenilen sonuca ulaşamadığımızı çok açık bir şekilde ifade etmek isterim. Biz istenilen sonuca ulaşamadık.

Şimdi çok şeyler söylendi ve çok şey söylenecek. Sonuçlar bir sosyolojik incelemeyi gerekli kılıyor. Hem bizim açımızdan, yani Türkiye'nin doğu yakası açısından; hem de batı yakası açısından bu inceleme çok önemlidir. Tartışmayı zorunlu kılmaktadır. Hani pek çok şey de söylenebilir. Mesela söylenenlerden biri: AKP'nin hükümet oluşu, hükümet olanaklarını kullanması, bölgede demo-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

184

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

kratik güçbirliğine karşı diğer partilerle ittifaka girmesi... Bütün bunlar söylenebilir. Ama bütün bunlar seçimin doğal tezahürleridir. Nasıl ki demokratik güçbirliği açık olarak 6 siyasi partiyle ittifaka girdiyse, diğer siyasi partilerin de kendi aralarında ittifak yapması doğaldır. Bence bu tartışma sorunu irdeleme ve analiz etme açısından çok da katkı sunucu değil. Önemli olan taban ve tavandaki iletişimin tam olarak yerine getirilemediği sonucunu çıkarmamızdır. Ve bizim Demokratik Güçbirliği felsefesini ne Türkiye'nin batısına ne de doğusuna yeterince anlatamadığımızdır. Daha da önemlisi Türkiye'nin batısına anlatamayışımızdır.

Demokratik Güçbirliğinin en güçlü dinamiği olan DEHAP beş büyük belediyesini bu seçimlerde alamadı. Rakamsal olarak pek çok ilde oyumuzu düşürmedik. Hatta mesela Siirt'te ve başka bazı yerlerde artırdık. Ancak 3 Kasım seçimlerinde erozyona uğrayan hemen bütün siyasi partilerin tabanını biz bu hareketin tabanına katamadık. Muhalefetimizle merkezi hükümetleri çözdük ama yereldeki yurttaşları umut kapısı olma anlamında maalesef ikna edemedik. Ama bütün bunlarla birlikte demokratik güçbirliğinin dünden daha büyük bir ihtiyaç haline geldiğini düşünüyorum.

Bu noktada önümüzde üç yıl sonra genel seçimler olacak, hemen şimdiden hazırlıklara başlamak gerek. Bu Türkiye için de çok önemli ihtiyaç alanıdır. Demokratik güçbirliğinin başarısı Türkiye'nin başarısı olacaktır. Ve Türkiye'nin aydınlık yüzünü oluşturacaktır. Tek partili bir iktidar rejimini yaşıyoruz. Çok ciddi bir parlamenter muhalefet yok. Bugün ortaya çıkan sonuçlar muhalefet olmayışının da sonucudur. Anti-demokratik baraj uygulaması ve CHP'nin muhalefetsiz muhalefeti nedeniyle AKP'nin tek partili rejime doğru gidişi doğurdu bu sonucu esas itibarıyla.

Bölgeye komşu çevremizde de bir dolu yeni oluşumlar, yapılanmalar söz konusu. Örneğin güneyimizde, Kuzey Irak'ta yeni bir yapılanma var. Kuzey Irak'ın Kürtler açısından bir cazibe merkezi olabileceğine inanıyor musunuz?

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

DEHAP VE 28 MART 2004 YEREL SEÇİMLERİ

185

Bana göre cazibe merkezi olması gereken model Türkiye modelidir. Anayasal, demokratik yurttaşlık sistemidir. Kurgulamamız gereken tam demokrasi rejimidir. Bu noktada ben Kuzey Irak'ın cazibe merkezi olduğuna ve olacağına inanmıyorum. Bu benim kişisel bakış açımdır. Türküyle, Kürdüyle barışmış bir Türkiye'nin oluşturacağı tam demokratik bir rejim tüm Ortadoğu'nun cazibe merkezi olur. Ve şu anda Türkiye'de yaşayan Kürt nüfusu 15-20 milyon dolayındadır. Genel Kürt nüfusu içinde en okumuş, kendisini geliştirmiş bir nüfustur. Dolayısıyla bu nüfusun aslında her bölgedeki, parçadaki, İran, Irak, Suriye'deki nüfusla da halen bağları vardır. Gelecek açısından inanıyorum ki esas cazibe merkezi Türkiye'nin doğu yakası olacaktır. Diğer bölgelerde yaşayan Kürt nüfusu açısından bu böyledir.

Ama şüphesiz ki Kürtler, bu noktada bölgesel gelişmelere ve her bölgedeki Kürt nüfusunun yaşadıklarına da duyarlıdır, izlemektedir. En ufak bir olumsuz duruma da tepkisini göstermektedir. Örneğin Suriye'de yaşananlara hem Türkiye Kürtleri, hem de diğer tüm coğrafyalardaki Kürtler reaksiyon göstermişlerdir. En önemli tepkiyi de Türkiye Kürtleri gösterdi. Etkileyici ve sürükleyici olan Türkiye Kürtleridir. Türkiye bir cazibe merkezi olmak istiyorsa, Türkiye Ortadoğu için bir barış sibobu görevini üstlenmek istiyorsa Kürtleri ile kucaklaşmak durumundadır. Bunu başardığı oranda da cazibe merkezi olacaktır.

Yeni seçilmiş ve bir haftadır görevde olan Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı ve de Osman Baydemir olarak son sözünüz?

Diyarbakır'ın kazanması –ki Diyarbakır kazanmıştır– Türkiye'nin kazanmasıdır. Diyarbakır, Türkiye demokratikleşme muhalefeti-nin ve dinamiğinin merkezi, merkezlerinden en önemlisi olduğunu ortaya koydu. Şüphesiz ki hem kendi kentsel sorunlarının, hem de genel demokrasi sorunlarının aşılmasında ve toplumsal barış talebinin karşılanmasında elimizden gelen tüm çabayı sarfedece-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

186

TÜRKİYE’NİN KÜRT SORUNU

ğiz. Bu noktada Diyarbakır’ın Ankara’ya ihtiyacı var. Ama Diyarbakır’ın Ankara’ya ihtiyacı olduğu kadar Ankara’nın da Diyarbakır’a ihtiyacı var. Bizim Ankara’yla Diyarbakır’ın arasındaki mesafeyi kısaltmamız ve ortak paydalarda buluşabiliyor olmamız gerekiyor. Türkiye’nin beyaz bir sayfa açmaya ihtiyacı var. Bu beyaz sayfanın içeriğinin doldurulmasının da yine Türkiye’nin tüm farklılıklarının kendilerini ifade etmelerini ve kalemin gücünü kullanmaya olanak tanımaya inanç gerekiyor. Bizler bu olanakların tanınması için elimizden gelen tüm çabayı sarfedeceğiz. Ve yine söylüyorum Diyarbakır’ın kazanması Türkiye’ nin kazanmasıdır. Türkiye’nin kazanması da Ortadoğu halklarının kazanmasıdır.

- DİYARBAKIR ESKİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI FERİDUN ÇELİK:
“ÇÖZÜMDE SONA YAKLAŞTIK,
BİRKAÇ ADIM KALDI”

Geçmişe ve günümüze baktığımızda Türkiye Kürt sorununun neresinde?

Geçmişe göre Kürt sorununa bakış açısı daha da genişledi ama hâlâ Kürt kimliğinin varlığının tam anlamıyla kabul edildiğinden söz edemeyiz. Geçmişte Kürt kültürü üzerinde ciddi engellemeler vardı. Şimdi bu kısmen de olsa ortadan kalktı. Artık kasetler toplatılmıyor, kültürel anlamda yapılan çalışmalara izin veriliyor. Bunlar olumlu gelişmelerdir. Eğer bu adımlar daha önce atılsaydı çatışma atmosferi yaşınmazdı.

Kuzey Irak’taki gelişmelere nasıl bakıyorsunuz?

* Feridun Çelik’le bu görüşmeyi *Vatan* gazetesi Haber Merkezi’nden Mehmet Çolak gerçekleştirdi.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

DEHAP VE 28 MART 2004 YEREL SEÇİMLERİ

187

Kürtler on yıldır kendilerini idare ediyorlar zaten. Türkiye, bu süreçte orada ortaya çıkan yapıya destek verdi, iyi ilişkiler ortaya çıktı. Fakat son dönemde federasyon fikrine karşı tepki söz konusu. Böyle bir tepki gösterilecekse Kuzey Irak'taki insanları da incitmemek gerekir. O insanlar bizim komşumuz. Oluşacak siyasi düzeni Irak halkı belirleyeceği için Türkiye'nin bu tepkisi çok anlamlı değil. Eğer Kuzey Irak'la sıcak ilişkiler kurulursa Türkiye kazanacaktır, dostluk kazanacaktır. Çatışmaların yerine dostluklar oluşacaktır. Kuzey Irak'ta "kırmızı çizgi" yerine "pembe" çizgilerden söz etmeliyiz. Türkiye siyasetinde hoşgörü yok, karşısındakini reddetmek var. Suriye ve İran'ın da Kürt sorununa yaklaşımı demokratik değil. Bu ülkelerde yaşayan Kürtler de baskı altında tutuluyor. Eğer Türkiye, statükocu bakış açısını değiştirir, rolünü iyi oynayabilirse İran ve Suriye'nin demokratikleştirilmesinde de önemli bir etkiye sahip olabilir. Kuzey Irak'taki insanların özgürleşmesini sağlayan demokratik siyasi yapıların ortaya çıkarılması için demokratik yapılanmayı sağlayacak bir yönetim kurulmalıdır. Bu yönetimin adı ne olursa olsun halkın fikri esas alınmalıdır, birbiriyle sıcak ilişkiler geliştirmek isteyen bir siyasi yapılanma olmalıdır.

Uyum paketlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Son dönemde çıkarılan AB uyum paketlerinin olumlu gelişmelerin ortaya çıkmasını sağladığı inkâr edilemez. Bu tarihi bir adımdır. Bugüne kadar yok sayılan dillerin ve kültürlerin varlığını kabul etmek çok önemli bir gelişmedir. Fakat paketlerin uygulanmasında engellemeler söz konusu. Bunu herkes görüyor. Eften püften nedenlerle Kürtçe dil kursları engelleniyor. Eğer AB'ye uyumun tam olarak sağlanması isteniyorsa, bu kurslara önce açılma izni verir, daha sonra eksiklerinin giderilmesi için gerekli denetimleri yaparsınız. Kürtçe televizyon yayını konusunda da yasa çıktı ama RTÜK kaç aydır bir yönetmelik hazırlayamadı. Televizyonlarda Kürtçe şarkılar söylenmeye başlandı ama ortada yönet-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

188

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

melik olmadığı için kimse tv konusunda adım atamıyor. Zaten gerekli olan yönetmelik çıksa bile eğitim ve kültürel programların yapılmasına izin verilmiyor.

Yönetmeliklere uygun olmadığı halde Kürtçe dil kurslarının açılması, söz konusu şartları yerine getiren diğer girişimcilere hak-sızlık olmaz mı?

Türkiye'deki devlet okullarında bile bir sürü eksik var. Bir dil kursunun kapısı dar, yangın merdiveni yok diye açılmasına izin verilmemesi çok saçma. Bu tür bahaneler devlete karşı güven sorununun ortaya çıkmasına neden oluyor. Eğer AB'ye uyum paketleri "şekil olsun" diye çıkartılıyorsa hiç yapılmasın.

Beş yıldır belediye başkanlığı yapıyorsunuz. Bu süreçte sorunların çözümü konusundaki bakış açınızda bir değişiklik oldu mu?

Gerçekten beş yılda çok yoğun bir tecrübe kazandım. Tabii olarak sorunların çözüm yollarına bakış açım da değişti. Belediye başkanlığımın ilk yıllarında devletten yardım almakta sıkıntı çektiğimiz için proje geliştirme konusunda çekingen davranıyorduk. Geliştirdiğimiz projelerdeyse önümüze ne gibi engeller çıkarılacağını düşünüyorduk. Belediye kadrolarının yapılandırılmasında İçişleri Bakanlığı'ndan ve Diyarbakır Valiliği'nden izin almada zorlanıyorduk. Şimdi bunları aştık. Artık bir sorunumuzu çözebilmek için bakanlarla veya ilgili devlet birimleriyle rahatça görüşebiliyoruz, konuşma imkânı bulabiliyoruz.

Kürt sorununun çözümü konusundaki bakış açınızda herhangi bir değişiklik oldu mu?

Son dönemlerde uluslararası alanda ve Türkiye'de diplomatik girişimlerimiz oldu. İlk başlarda bu tür düşünceler hoş karşılanmıyordu ama şimdi Kürt sorunu konusundaki fikirlerimizi merkeze

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

DEHAP VE 28 MART 2004 YEREL SEÇİMLERİ

189

ulaştırabiliyoruz. Tabii olarak artık düşüncelerimizi daha rahat ifade edebildiğimiz için sorunların çözümü konusunda da farklı yollardan hareket edebiliyoruz. AB uyum yasaları süreciyle birlikte Kürt sorununun çözümünde sona yaklaşıldı. Birkaç somut adım daha atılırsa bu sorun tamamen ortadan kalkacaktır. Eskiden devlet görevlileri bizimle görüşmekten çekiniyorlardı. Hükümet yetikilerine kolayca ulaşamıyorduk. Son dönemlerde bu ortadan kalktı. Bu, Kürt sorununun çözümü için atılan önemli bir adımdır.

Bu somut adımlar neler?

Siyasal bir genel affın çıkartılması, köye dönüşlerin gerçekleştirilmesi, anadilde eğitimin tam anlamıyla serbestleştirilmesi ve düşünce özgürlüğü önündeki engellerin kaldırılmasıyla Kürt sorunu çözüme kavuşur. Bu haklardan fazlasını talep edenler demokratik düzen içinde isteklerini dile getireceği için şiddet ortadan kalkacaktır.

AKP'nin Kürt sorununa bakışını nasıl değerlendiriyorsunuz?

AKP'nin gündeminde Kürt sorununun çözümü için herhangi bir program yok. Hükümet bu soruna MGK eksenli olarak yaklaşıyor. Son dönemde Toplumla Kazandırma Yasası çıkarıldı. Biz bu yasanın çıkarılmaması gerektiğini savunduk. Çünkü çözüm getirmeyecekti. Öyle de oldu. Eğer bazı meslek guruplarının önerdiği gibi genel siyasi af çıkarılsaydı, Kürt sorunu tamamen çözülmüştü. Dağda silahlı adam kalmaz, illegallite ortadan kalkardı. Ama AKP hükümeti bu konuda irade gösteremedi.

Yerel seçimlerde AKP ile DEHAP arasında bir rekabet söz konusu mu?

Son yaptırdığımız anketlerde DEHAP'ın oyları yüzde 70, AKP'nin ise yüzde 11 civarında. Yani Güneydoğu'da birçok bölgede AKP'

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

190

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

nin hiçbir şansı yok. Bize oy verenlerin düşüncesi getirilen hizmetin kalitesi değil, Kürt sorununun çözülmesidir. Zaten beş yıl önce belediye başkanlığına seçildiğimde hizmet için hiçbir söz verememişim. Buna rağmen halkımız, Kürt sorununu bizim çözebileceğimizi düşündüğü için oy verdi. Yine öyle olacak.

- KIZILTEPE BELEDİYE BAŞKANI CİHAN SİNCAR:
“NEREDEN DÖNERSEK HEPİMİZİN
KÂRINA OLUR”

Kürt sorunu bugün hangi aşamada?

Rahatlama var, ama ciddi adımlar yok. Yerimizde sayıyoruz. Çok kötü şeyler de olmuyor ama hepimizi rahatlatacak bir şey de yok. Bazı kararlar alındı ama hayata geçirilmedi; paketler açıldı, geliyor, gelecek... Hep açılıyor ama sözde kalıyor. Hayata geçirilmediği için hep bir bekleme var. Aslında istenen çok fazla bir şey yok. İstlenen herkesin eşitçe, kardeşçe bu ülkede yaşaması, Kürt sorununa siyasi bir çözüm bulunmasıdır. Bölünmeden söz ettiler, çakıl taşlarından bahsettiler, ama gerçekten öyle bir şey yoktu. Benim durumumu biliyorsunuz. Eşim DEP milletvekili Mehmet Sincar faili meçhul sonucu hayatını kaybetti. Gideni geriye getirme şansımız da yok, neyi kaybedersek gidiyor. Bütün bu olanların tek tek insanlara ve ülkeye zararı çoktur.

Ne yapmak gerekiyor çözüm için?

Problemlerin tehlikelerle dolu olduğunu hepimiz biliyoruz. Eğer birbirimizden özür dilememiz gerekiyorsa o kadar çok şeyimiz var ki özür gerektiren. Önümüzdeki olan geçmişimizden daha önemlidir. Geçmişimizde hepimizin ayrı ayrı hataları olmuştur, ama geleceğimiz daha önemli. Benim üç oğlum var. Eşim gitti,

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

DEHAP VE 28 MART 2004 YEREL SEÇİMLERİ

191

onu geriye alamam, ama üç oğlum için ve bütün Türkiye’de yaşayan çocuklar için, gençlerimiz için bir an evvel o sıkıntıların ortadan kaldırılmasını istiyorum; bir anne olarak, bir kadın olarak. Türk de olabilirim, Kürt de olabilirim, hiç önemli değil. Bu ülkede yaşıyorum ve kaldığım ülkenin gerçekten barış, kardeşlik içerisinde olmasını isterim. Misafirlerimiz geliyor, heyetler geliyor dışarıdan; dilimiz döndüğü sürece birbirimize yardımcı olmaya çalışıyoruz. Eskiden buradaki mülki amirlerimiz, komutanlarımız hep farklı bakıyordu bana, ama belediye başkanı olduktan sonra emin olun çok şey değişti.

Ne değişti?

İyiyiz, çok şükür iyiyiz. Birçok arkadaşlara göre ilişkilerimiz çok daha iyi, çok daha düzeyli. Birbirimize saygılıyız. Biz zaten mülki amirlerimize saygı duyuyoruz, onlar da gerçekten bizi tanıdıkça yaklaşımları değişiyor.

Hiç sorun olmadı mı?

İlk dakikada oldu. O zaman sanki çok farklı bir yerden, dağdan gelmişim gibi üzerime geldiler, bayağı baskı da gördüm. Kendi kendime “yakından gördükçe beni kabul edeceksiniz” dedim. Ve gerçekten de öyle oldu. Bugün durum çok iyi.

Protokolde sorun oldu mu?

Yok. Protokollerde benim hiç sıkıntım olmadı. Hiçbir protokolü kaçırmadım, her yere de çağırıldım ve gittim. Hiçbir farklı uygulamada da görmedim oralarda.

Yetkililerin davranışı kişiye göre değişiyor mu?

Kişilere göre değiştiğine tanık oldum. Gerçekten herkes bazı şeylerinin çözülmesini istiyor ve bunun Türkiye’den kimseye fayda-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

192

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

sını olmadığını tespit ediyor. Sahiden paylaşmadığımız ne? Bazen çok küçük şeylerden sorunlar yaşıyoruz. Mesela burada birkaç sefer Kürtçe konuştuğum için hakkımda davalar açıldı, yargılandım. Sırf kadın olduğum için makamıma bir sürü kadın geliyor, sıkıntılarını anlatıyorlar. Kendilerinin dilini konuştuğumu bildikleri için belki de ilk kez belediye binasına giriyorlar. Türkçe bilmedikleri için Kürtçe konuşuyoruz. Bir tercüman tutsan da suç. Sorunlarını dinlemeden onlara nasıl yardımcı olabilirim ki? Fakat şu an durum fena değil, eskiye göre çok daha iyi.

Kuzey Irak'ta yaşananları takip ediyor musunuz?

Tabii ki. Zaten komşuyuz, günde yüzlerce insan geliyor. Barış her zaman güzeldir, paylaşmaktır, zenginliktir, kardeşliktir. Komşularımızda barış olduğu sürece bu bize de yansır. Savaş olsa ondan da nasibimizi alırız. Eğer onlar birbirlerini kabul etmişlerse ve o şekilde yaşamak istiyorlarsa bize yardımcı olmak düşüyor. Saddam'ın yaptıklarından yıllardır insan olarak hepimiz rahatsız olduk. Örneğin Halepçe katliamını kimse unutmadı. Irak'ta bir rahatlık, federasyon, bir güzelliğin gelmesine komşu bir ülke olarak ne kadar yardımcı olsak kendi iyiliğimize, diye düşünüyoruz, buradaki halk da böyle düşünüyor.

Dünyanın dört bir tarafından heyetler sizi ziyaret ediyor. Bundan rahatsız oluyor musunuz?

Yok. Heyetler geliyor, herkes ayrı bir şekilde, ayrı bir konuyla ilgili olarak geliyor. Kadın bir belediye başkanı olmam çoğunun ilgisini çekiyor. Kimisi de, "Kürttür, eşini kaybetmiş, şimdi burada belediye başkanıdır, oradaki problemleri daha iyi bilir," düşünceyle geliyor. Biz de elimizden geldiği kadar hem ülkemize hem de kendimize yardımcı olmaya çalışıyoruz. İsterdim ki, kendi ülkemizden de böyle heyetler gelip bize bazı şeyleri sorsunlar. Bence eksiklik biraz da buradan kaynaklanıyor. Niye taa Ameri-

Yazar ve Yayınca tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

DEHAP VE 28 MART 2004 YEREL SEÇİMLERİ

193

ka'dan, İtalya'dan, Almanya'dan heyetler geliyor da, benim her şeyimi paylaştığım, bana can veren, kan veren, birlikte yaşadığım ülkemden niye gelmiyorlar? Neden bazı şeyleri birbirimizle paylaşmıyoruz? Niye aramızdaki o setleri kaldırmıyoruz.

İletişimsizlikten mi şikâyetçisiniz?

Evet. Bu yüzden hep bir şeyler eksik kalıyor. Birbirimizle paylaşmadığımız nedir? Belki çok özür dileyeceğim şeyler var. Birbirimizi tanımadan, birbirimize o diyalog yollarını açmadan nasıl olacak bu iş? Birbirimizden saklayacak hiçbir şeyimiz olmamalı, çünkü biz bir aileyiz; hepimiz bu ülkede yaşıyoruz ve ben annemim. Bir ailede bütün çocukların ayrı ayrı şefkate ihtiyacı vardır ama biz ülke olarak onu yapmadık, hep birlikte kesip atmaya çalıştık. O da bizi bugünlere getirdi. Birçok insanımızın kanına, canına mal oldu. Yani kaybettik hep, birçok şeyimizi kaybettik. Ama nereden dönersek hep birlikte hepimizin kârına olur. Buralarda görev yapan güvenlik güçlerine de acıyorum, dışarıdaki militanlara da. Gördüğüm zaman içim gidiyor. Benim çocuğum da olabilir, sizin de, başkalarının da. Onun için bu çocuklar hepimizindir. Aslında oturup konuşsak çok iyi şeyler olur.

- DİYARBAKIR BAĞLAR ESKİ BELEDİYE BAŞKANI
CEBBAR LEYGARA:
“KEŞKE 1991'DE SHP'DEN AYRILMASAYDIK”

Neden yumuşama daha önce olmadı?

Aslında 1993 yazında bu fırsat yakalanmıştı, ama terhis olan askerlerin Şemdin Sakık'ın talimatıyla Bingöl'de öldürülmesi bugünkü yumuşamanın sağlanmasını engelledi. O dönemde de tek taraflı bir ateşkes vardı ve sanki devlet de daha hazır durumdaydı.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

194

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Biz de 1994 Martı'ndaki yerel seçimlere hazırlanıyorduk. Ama Sakık olayı ve diğer gelişmeler yüzünden durum değişti 1999'a kadarki acılı süreç devam etti.

Bingöl olayı provokasyon muydu?

Provokasyon da olabilir veya belki Öcalan buna bütün yapıyı tam olarak hazırlayamamış olabilir. Ama dünya dengelerinin değiştiğini görmüştü. Sosyalist blok çökmüştü ve ulusal kurtuluş mücadeleleri de farklı bir boyuta geliyordu. Kürt hareketinin de hâlâ 1980'ler öncesi gibi durması mantıklı değildi. Değişen dengeler karşısında kendini yenilemek istedi. Ama biraz direnç de vardı. Örneğin Kürt aydınları olarak bu değişimi biraz daha geç fark ettik.

Öcalan yakalanmasaydı değişim yine olur muydu? Şiddete geri dönüş ihtimali yok mu?

Kürt siyaseti 1999'dan beri strateji değiştiriyor. Birçokları bunu taktik olarak görebilir ama doğru değil, dünyada değişen dinamikler ışığında yaşanıyor bu değişim. Öcalan'ın yakalanmasından dolayı yapılıyor da değil. Şiddetin Kürt sorununun çözümünde ilerde yeniden bir yöntem olarak düşünüleceğini pek sanmıyorum. Bunun zemini artık yoktur, fakat sıkıntılar vardır. Hâlâ Türkiye'de devlet bürokrasisinin etkin insanları, özellikle askeri bürokrasi, Kürt sorununa 1980 öncesi gibi bakıyorlar.

DEHAP'a bu değişim nasıl yansıyor?

Geçen gün genel merkeze gittim, 3-4 kişi vardı. Bütün adaylar artık yönünü genel merkeze değil, halka dönmüştür. Herkes eğilim yoklamalarında daha yüksek çıkmak için uğraşiyor. Yılların alışkanlıklarını kolay kolay terk edemiyorsunuz, kuşkusuz eksiklerimiz var. Alışıyoruz, demokrasiye de alışıyoruz, ama tam oturması için bir süreç lazım.

Neye ihtiyacınız var?

En büyük sıkıntımız imajımız. Bu yüzden, bugüne kadar partide çalışmamız, bugüne kadar partiye şöyle veya böyle uzak durmuş kişilerin başvurusu çok yeterli değil. Parti meclisini oluştururken çıkan liste de çok yeterli değildi. Dışarıdan, bizim kültürümüzden olmayan kişiler gelmeyince homojene yakın bir yapı ortaya çıkıyor, aşağı yukarı hepimiz birbirimize benziyoruz, aynı şeyleri söylüyoruz. Heterojen bir yapı olursa demokratikleşmemiz de kolaylaşır. Madem “demokratik cumhuriyet projesi” diyoruz, Türkiye’yi demokratikleştirmek istiyoruz, bu bölgeye sıkışmanın bir anlamı yok. Sonuçta üç seçim geçirdik, üçünde de bir bölgeye sınıktık. Bunlarla sonuç alınamaz.

Bugün güçsüz bir SHP’yle birleşme söz konusu. Niye 1991’den sonra güçlü SHP’de kalmadınız?

1991’de işte SHP’li ittifak gerçekten bizim için çok önemli bir fırsattı, fakat Türk kamuoyu da bize tam alışamadı. “Keşke kalsaydık” diyorum ama 1991’de 29 yaşında bir siyasetçi olarak o dönemde ben de ayrılmayı savundum. Erdal İnönü’nün imzaladığı 20-22 maddelik deklarasyon çok demokratçaydı. Ama parti yöneticilerimiz öldürülüyordu, SHP de çok etkili olamıyordu. Sonuçta duygular ağır bastı. Halbuki kalsaydık iktidar ortağıydık.

6

AKP İKTİDARI VE KÜRT SORUNU

Buraya kadar yayımladığımız röportajlarda AKP hükümetinin Kürt sorununa bakışı ya da bakmayışı/bakamayışı çeşitli kişiler tarafından değerlendirildi. Bu bölümde üç röportajla özel olarak bu temayı ele alıyoruz. Önce AKP'nin siyasi işlerden sorumlu Genel Başkan Yardımcısı Dengir Mir Mehmet Fırat. Aslen Adıyamanlı olup Mersin Milletvekili olan Fırat, DYP saflarından FP'ye geçmişti. FP'nin tek kongresinde yenilikçilerin değil, Recai Kutan liderliğindeki gelenekçilerin listesinde yer aldı. Fakat FP'nin kapatılmasından sonra tercihini AKP'den yana yaptı ve kısa sürede Tayyip Erdoğan tarafından partinin en etkin (birinci) genel başkan yardımcısı yapıldı.

Diğer görüşmemiz AKP'nin Kürt politikasını belirlemede Fırat'tan sonra en etkili olan isimlerden Diyarbakır Milletvekili İhsan Arslan ile. Bir dönem Mazlum-Der'in genel başkanlığını da yapan Arslan'ın oğlu Mücahit, Başbakan Erdoğan'ın en yakın kurmayları arasında yer alıyor.

Son olarak Türkiye'de Kürt İslamcılığının önde gelen isimlerinden olan Altan Tan'la görüştük. RP'de görev yaparken 1991'de MÇP ile seçim ittifakı yapılmasını protesto için ayrılan Tan bir dönem HADEP'de parti meclisi üyeliği de yaptı. 28 Mart 2004 yerel seçimlerinde de SHP'den Midyat Belediye Başkan adayı oldu ama kaybetti.

- AKP GENEL BAŞKAN YARDIMCISI
DENGİR MİR MEHMET FIRAT:
“DEVLET ELEMANLARI DEĞİŞİKLİKLERE
BİGÂNE KALİYOR”

Partiniz Kürt sorununa nasıl bakıyor?

Türkiye’de herhalde bu sorunu kendi programına taşımış olan ilk parti AK Parti’dir. “Kimimizin Güneydoğu, kimimizin Kürt, kimimizin terör sorunu dediği olay maalesef Türkiye’nin bir gerçeğidir” şeklinde konuya giriyoruz programımızda ve uzun dönemli çözüm önerilerimizi de getiriyoruz. Bu sorunu çözmediğimiz sürece Türkiye’nin müreffeh bir ülke olabilmesi mümkün değil. Bundan önceki Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel’in bir sözü vardı: “Bu 29. isyandır, bastırırız; otuzuncuyu da bastırırız.” Olaya bu mantıkla yaklaşabilmek mümkün değil. Birinciyi, ikinciyi anlayabilirsiniz ama üçüncüsü varsa o zaman “bu bölgede yaşayan vatandaşların sorunu nedir, niye bunu yapıyorlar?” sorusunu devlet kendisine sormalıdır. Türkiye’nin temel sorunlarından birisi demokratikleşme, insan hak ve özgürlükleri ve bunun yanında da hukuk devletidir. Bu üç unsur olsa inanıyorum ki bu sorun da ortadan kalkar ya da çok marjinalleşir. Devletin yaptırdığı kamuoyu yoklamalarında gözüktüyor ki o bölgede yaşayan, Kürdüm diyen, anadili Kürtçe olan vatandaşların yüzde 98’i Türkiye’den ayrılmayı, yeni bir devlet kurmayı veya başka birileriyle birleşmeyi istemiyor. Daha hükümet bir senesini bile doldurmadan ilk yaptığımız işlerden birisi yasal değişikliklerdir. 6. ve 7. uyum paketleriyle hakikaten anti-demokratik olan birçok yasayı değiştirdik. Hak ve özgürlüğün önündeki sınırlamaları kaldırdık. Ancak bu ideal bir nokta mıdır? Hayır değil, çünkü statükocu kesimlerin direnişiyle karşılaşıyoruz. Bir diğer sorun, insan hak ve özgürlüklerinin önu çok açıldığı halde bunları tatbik edecek olan devlet elemanlarının bu değişikliklere bigane kalmaları. Buna mahkemeler

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

198

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

de dahil. Maalesef bu adaptasyon, kanun çıkarmaktan çok daha zor. O bakımdan hükümet olarak 2004'ü uygulama yılı olarak aldık. Çeşitli seminerler, eğitimler yapılacak. Adli, idari personelin, emniyet güçlerinin eğitiminden sonra belli bir rahatlama olabilir. Doğu ve Güneydoğu, düşük yoğunluklu savaş ya da başka bir ad koyun, ciddi bir ekonomik tahribata uğradı, hemen hemen bir alt-yapısı kalmadı. Bir kere o bölgeyi bir normalleştirme dönemine girmemiz lazım. Olağanüstü hali kaldırdık. Bu yeterli mi? Değil, örneğin bir milis güç olan korucu sorunu halen devam ediyor. Bunlar o bölgenin insanları ve silahları var. Maalesef bazıları, çeşitli nedenlerle köylerini boşaltmış olan insanların arazilerini işgal etmişler. Hatta gazetelere de yansıdı, köyüne dönmek isteyen vatandaşların bir kısmını öldürdüler. Bunları atmak doğru değil, kendilerini devletin çeşitli birimlerinde istihdam ederek, ama silahsızlandırarak bölgeyi normalleştirmek lazım. Ayrıca, oldukça çok büyük sayıda da köy boşaltılmış durumda. Bazılarını emniyet güçleri yapmış, bazılarını da ortamdaki dolaylı köylüler terk etmiş. Son yaptığım ziyaretlerde şunu gördüm ki insanlarımız köylerine dönmek istiyorlar, ancak Türkiye'nin kaynakları çok fazla değil. Zaten bütün altyapı tahrip olmuş; elektrik yok, su yok, okul yok, hiçbir şey yok. Valiler kendi kısıtlı imkânlarıyla bir şeyler yapmaya çalışıyorlar ama mutlak suretle icap ediyorsa uluslararası platformlara başvurarak, AB kaynaklarından istifade ederek köye dönüşü sağlamamız lazım. Yani bugün varoşlarda yaşayan bu insanların köylerine döndürmek, onları üretken hale getirmek, yani onlara geçim kaynağı da sağlamak lazım.

Topluma Kazandırma Yasası dağdakileri topluma kazandırmada etkili olmadı...

Bu noktada terör örgütünün propagandası etkili oldu. Mutlaka topluma kazandırılmaları lazım. Bu insanlarda Türkiye Cumhuriyeti'nin nüfus cüzdanları var. Bunlar bizim çocuklarımız, bizim vatandaşlarımız. Bunlar daha çok özellikle lise mezunu, meslek-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

AKP İKTİDARI VE KÜRT SORUNU

199

siz, geçim kaynağı olmayan gençler. Eğer siz gençleri liseye kadar okutuyorsanız ve bunun ardından bir insan geçimini sağlayacak parayı sağlayamıyorsa kolaylıkla bir canlı bombaya dönüşebilir. 18-19-20 yaşındaki insan, delikanlı dediğimiz insan, bir canlı bombadır. Aslında devletin burada dönüp birçok şeyi kendisine sorması ve o örgütü minimize etmesi lazım. Bu da ancak şefkatle, kucağını açarak, bu insanlara belki iş, aş bularak mümkün olabilir; bunu da devletin göstermesi lazım. Devlet belki yasayı çıkarıyor ama bunun tatbikatını yapan personel maalesef aynı şekilde davranmıyor, yardımcı olmuyor, çünkü kafalarda kalıplaşmış bazı düşünceler var ki bunları kırmak mümkün olmuyor.

Kuzey Irak'la ilgili kırmızı çizgi söylemi Güneydoğu'da rahatsızlık yaratıyor...

Dünyada Kürtlerin en çok yaşadığı ülke Türkiye'dir. Ve Irak'taki Kürtlerle ilişkilerimiz çok iyiydi, o bölgede PKK'ya karşı Barzani ve Talabani kuvvetleriyle müşterek operasyonlar yaptı Türk Silahlı Kuvvetleri. Bu çatışmalarda Barzani güçleri iki bine yakın kayıp verdi. Tabii Türkiye de Saddam'dan kaçan Kürtlere kucağını açtı. Bu kişiler bizim akrabamız, yakınlarımız; hakaret ederek, aşağılayarak bir yere varabilmek mümkün değil. Bu yanlış bir tutum. Eğer Türkiye Ortadoğu'daki çıkarlarını korumak istiyorsa bu unsurlarla iyi geçinmek durumundadır. Bir Türkmeni nasıl kardeş görüyorsa Kürtlere de aynı şekilde yanaşsaydı bugünkü krizlerin çoğu çıkmayacaktı. Belki bugün bizim askerimiz Irak'ta barış gücü görevini üstlenecekti. Ama çeşitli provokasyonlarla ortamı germeye çalışanlar var. Gazeteleri açıyorsunuz, o bölgedeki insanlara, onların liderlerine karşı hakaret almış başını gitmiş; tehditvari bir sürü beyanlar görüyorsunuz yetkili veya yetkisiz kişiler tarafından. Bir kere farkına varmamız gereken şey artık Irak'la değil ABD'yle komşu, sınırdaşız. Buna göre bir siyaset belirlememiz lazım. Artık Saddam rejimi yerine Amerikan rejimi var. Biz orada ancak ABD'yle anlaşarak operasyon yapabiliriz veya o bölgede

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

200

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

yaşayan gruplarla işbirliğine gitmemiz gerekir. Güneyde Şiiler kaynıyor, kendi başlarına yeni bir devlet ilan ettiklerini söylüyorlar; Sünni-Arap kesim bizim TIR şoförlerimiz de dahil olmak üzere Amerikalılara saldırıyor. Biraz istikrar olan yer Kuzey Irak. İstikrarsız bir bölgede istikrarlı bir adacık varsa bunun Türkiye'nin yanında olması iyi olur. Çünkü Türkiye yeniden yapılandırılan Ortadoğu haritasında yerini almak durumundadır. Almadığı takdirde uzun dönemde çok büyük zararlara uğrar.

Oradaki Kürtlerle stratejik ortaklık Türkiye'deki Kürt sorununun çözümünü etkiler mi?

Mutlaka etkiler. Bir kere Kürt fobisinden kurtulmamız lazım. Biz Ortadoğu'da hakikaten güçlü bir ülkeyiz: Ordumuzla, ekonomimizle, insanımızla güçlüyüz. Fakat belli fobilerimiz bizi sınırlıyor. Örneğin Kürt fobisi Ortadoğu'daki yeniden yapılanmaya yönelik ilgimizi azaltıyor ve birçok fırsatı kaçırıyoruz. Çünkü "kırmızı çizgi" dediğimizde Kuzey Irak'taki küçük bir bölgeye bakıyoruz ama şu anki oluşum ta Körfez'e kadar iniyor. İran, Suriye üstünde oyunlar oynanıyor; bütün Arap emirliklerini kapsayan yeniden bir yapılanma söz konusu. Fakat biz bu fobimizden dolayı oralara bakamıyoruz çünkü kafamızdaki kırmızı çizgi ancak Kuzey Irak sınırına kadar gidiyor, ötesine geçemiyoruz. Bunlardan kurtulmalıyız. Bizim Kuzey Irak'taki Kürtlerden, Türkiye'deki Kürtlerden veya Suriye'deki Kürtlerden korkmamamız lazım; tam tersine Türkiye'nin avantajıdır bunlar. Kürtler bugüne kadar nasıl Türkiye'nin aleyhine kullanılmışsa, Türkiye bunu tersine çevirebilir, çünkü bu konudaki şans çok daha fazla.

Mevcut paketlerin dışında AKP'nin Kürt sorununu tartışma gündemine taşıdığını pek görmedik. Bu bir strateji mi? Bir şeyler oluyor da biz mi bilmiyoruz?

AKP olarak biz çok şey yaptık ama genelde yaptığımız için pek

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

AKP İKTİDARI VE KÜRT SORUNU

201

hissedilmiyor. Uyum paketleri, ayrıca gündemimizde olan genel ve yerel idarelerle ilgili reform düzeyindeki yasa tasarıları tüm ülkeyi etkileyecek. Öte yandan yeni yasaların yönetmeliklerinin çıkması lazım, şimdi o safhadayız. Kötü örnekler ortada, o bürokratik kafayı bir günde değiştirebilmek mümkün değil. Tabii 15 yıllık çatışmadan dolayı şartlandırıldı toplum. Bereket çatışır hale gelmediler, bu çok korkunç bir şey olurdu. Bu olmadı ama iki taraf da birbirine tam güvenerek bakamıyor. Onun için de her şeyi bir anda yapabilme imkânına sahip değilsiniz. Bakın eskiden bir Kürtçe kaset suçtu ve hakikaten de çok büyük satış yapıyordu bunlar. Ne zaman ki serbest bırakıldı hiçbir tehlike yaşanmadı: Türkiye bölünmediği gibi satışlar da çok düştü. Yayın yapıldığı veya bu dil öğretildiği zaman halk bunda tehlikeli bir şey olmadığını görecektir. Ciwan Haco Batman'da şarkı söylediği zaman 100 bin kişi oradaydı. Televizyondan izledim, gençlerdi, alkışlıyorlardı, neşe içindelerdi, bir coşku vardı ama hiçbir şey olmadı... Yarın mesela Şivan Diyarbakır'da konser verse gene 100 binler olacaktır. Ama bu Türkiye'nin bölünmesine değil, bilakis Türkiye'nin bütünlüğüne katkı yapar. Tıpkı Sezen Aksu'nun kalkıp Diyarbakır'da konser vermesinin yaptığı gibi. Aksu kardeşliği pekiştirdi. Hem Kürtçe, hem Türkçe söylediği zaman izleyiciler kendisine eşlik etti.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

202

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

- AKP DİYARBAKIR MİLLETVEKİLİ İHSAN ARSLAN:
“İRAK KÜRTLERİNİ DÖVERKEN
KENDİ KÜRTLERİNİZİ OKŞAYAMAZSINIZ”

Kürt sorununun geldiği nokta nedir Türkiye’de ve genel olarak?

Bir dönüm noktasında olduğunu söyleyebilirim. Çünkü dışarıdaki silahlı güçlerin geleceği belirsiz. ABD’nin bölgede ne yapacağı daha tam kesinleşmiş değil. Muhtemel değişimler karşısında PKK’ nın yönetim kadrosu da kararsız görünüyor. DEHAP da bir alternatif, bir Türkiye partisi olmadı. AKP iktidarının AB uyum yasalarını peşpeşe çıkartmış ve 2004’te bunların uygulamasına ağırlık verecek olması nedeniyle DEHAP’a söyleyecek fazla söz kalmıyor. Bütün bunlar nedeniyle Türkiye Kürt sorununda bir dönüm noktasında.

Paketlere bürokrasinin uyum sağlayamadığı yolunda şikâyetler var...

Aldığımız ekonomik tedbirlerin dahi uygulamasında bürokrasi üzerine düşeni yapmıyor; alışılageldiği o yavaş ve engelleyici temposunu sürdürüyor. İşin içinde bireysel çıkarlar da var. Bu nedenle uyum yasalarıyla ilgili direnişi çok da aşamaz görmüyorum.

Başbakan Erdoğan Kürt sorununun varlığını kabul etmedi...

Başbakanımızın hep birlikte yaşadığımız tecrübeden ders almış olduğunu görüyorum. Israrla sorunu dile getirmek sorunu çözme açısından bir fayda getirmez. Başbakanımızın tavrı sorunu görmezden gelmek, inkâr etmek anlamında yorumlanmamalı. Ülkenin başkaca da çok önemli sorunları vardır, bunları süreç içinde ve uygun konjonktürlerde çözmek herkes için daha olumlu sonuçlar doğuracaktır.

Yani sürekli gündeme getirilmemesini istiyorsunuz...

Kesinlikle. Sorunu biliyoruz, bu bir vakadır. Buna herkes başka bir ad verebilir, biz bu sorunu doğuran kaynakları ortadan kaldırmaya çalışıyoruz. Teşvik yasasıyla ekonomik açıdan bu sorunun büyümesine kaynaklık eden unsurları ortadan kaldırmaya çalışıyoruz. Uyum yasalarıyla siyasi ve kültürel sıkıntıları ortadan kaldırmaya çalışıyoruz. Bunlara ek olarak siyasi açıdan her fikrin kendini ifade etmesinin önünü açarsanız birilerinin “Kürt sorunu” adına ne diyeceğini merak ediyorum doğrusu.

Topluma Kazandırma Yasası niye başarılı olamadı?

Bu yasa düşünce olarak çok doğruydı, ama konjonktür henüz müsait değildi. Devletin yapısı, sorunu çözmeye olumlu katkı sağlayacak daha çerçeveli, daha kapsamlı bir yasa'yı hazırlamaya müsait değildi. Kaldı ki daha olumlu bir yasa çıksaydı bile PKK unsurlarının buna tam cevap vereceklerini sanmıyorum. ABD'nin onlarla ilgili tutumu çok önemlidir.

Daha sonra daha geniş bir yasa olabilir mi?

Bu da çok yanlış olur. Kısa vadede aynı konuda yeni bir yasanın çıkmasının doğru olmayacağı hususunda konsensus var. İki de bir “o olmadı şunu deneyelim” demek bizi yıpratır.

Kuzey Irak'ta neler oluyor?

Bu soruyu “ABD Kuzey Irak'ta ne yapmak istiyor?” şeklinde sormak daha doğru olur. ABD'nin Ortadoğu ile ilgili uzun vadeli stratejik bir planı devreye sokmuş olduğu anlaşılıyor. Bu plan çerçevesinde ABD Ortadoğu siyasetinde söz sahipliğini sürdürmek, bölgedeki enerji kaynaklarını kontrol altında tutmak ve bunun yanında İsrail'in güvenliğini güvence altına almak istiyor. Bu ana

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

204

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

planın hedefe ulaşabilmesi için alınan tedbirlerin, Irak'ın çok önemli bir parçası olan Kuzey bölgesine de ciddi yansımaları oluyor. Kuzey Irak'ta yıllardır süren siyasi bir mücadele var. Artık orası değişecek, bu kaçınılmaz. Peki bu değişim nasıl olacak? Kürtlerin isteği, ABD'nin hesapları, komşu ülkelerin kaygı ve beklentileri üçgeninde yeni bir yapılanma beklemek lazım. Sonuç itibariyle biz Türkiye olarak Irak'ta olup bitenleri doğru algılamakta zorlanıyoruz. Çünkü bazıları irademizin dışında oluyor, hatta bazıları ABD'nin de hesaplayamadığı gelişmeler. O da duruma göre politikasının yönünü belirliyor. Keşke biz de böyle dinamik bir politika izleyebilseydik. Yarınları göremiyoruz. Böyle olunca, Kürt olayına geleneksel yaklaşımımızdan kaynaklanan bir tutukluğumuz var. Mesela 1970'lerde Saddam'la Kürtler arasında yapılmış ittifakın da gerisinde beklentilerimiz var. Halbuki bu mümkün değil.

Irak Kürtlerine yönelik resmi çıkışlar Türkiye'deki Kürtlerde rahatsızlık yaratıyor mu?

Gerek Irak, gerek Kuzey Irak'la alakalı politikamızı gözden geçirmeliyiz. Eğer bu politikamız devam ederse hem içerdeki Kürtleri rahatsız ederiz, hem de dış politikamızda zarar görürüz. Şöyle ki, Kürt olayı bir bütündür. Irak Kürtlerini döverken kendi Kürtlerinizi okşayamazsınız. Sınırın iki yakasında oturan Kürtlerin duygusal açıdan da olsa birbiriyle bağlılığı vardır. Bu insani bir şeydir. Türkiye Kürtlerinin özgürlüklerini daha rahat yaşayabilmelerini sağlamalıyız. Kültürel haklar anlamında azami imkân tanımalıyız. Ardından bölgenin ekonomik kalkınmışlığını da diğer bölgelerin seviyelerine yakın bir duruma getirmeliyiz. Bu olduğu takdirde Türkiye Kürtleri Türkiye'de olmaktan ve Türkiye'yle birlikte Avrupalı olmaktan mutluluk duyacaklardır. Kendilerini başka yerde düşünmelerini gerektirecek bir sebep kalmayacaktır. Iraklı Kürtlere gelince, onlara eskisinden daha farklı bir şekilde sıcak davranmalıyız, hukuklarına saygılı olmalıyız ve belki de onları hi-

maye etmeliyiz. Amerikalılarla dost olmaksızın, İsraililerle işbirliği içinde olmaksızın Türkiye ile dost olmayı daha çok arzuladıklarını biliyorum. Türkiye'nin de bunu böyle bilmesi ve Kürt politikasını da buna göre belirlemesi lazım.

- İSLAMCI KÜRT AYDIN ALTAN TAN:
“BU İŞİN ANA EKSENİ İSLAM'DIR”

Kuzey Irak'ın cazibe merkezi olduğu doğru mu?

Uzun vadede gerçekçi değil. Bütün İslam dünyasının cazibe merkezi Türkiye'dir. Hatta İstanbul İslam dünyasının kalbidir. İslam dünyası derken Süryanisi, Keldanisi, Yahudisiyle bütün bir Ortadoğu'yu da katıyorum. Ama kısa vadede Kuzey Irak, ekonomik ve kültürel olarak olmasa da Kürtlere moral açısından cazibe merkezi olabilir.

AKP'nin bu konudaki performansını nasıl görüyorsunuz?

Çok başarılı değil. Öncelikle AKP'nin bir Ortadoğu politikası yok. AKP, derin devlet ve Türkiye kamuoyu sadece Kürdü görüyor, bunun ötesinde bir perspektifi, projesi yok. Kürt belki Ortadoğu'nun şekillenmesinin bir parçası; en önemli parçası da değil. Bu işin ana eksenini İslam'dır. Bu yeniden şekillenmede İslamcılık sorgulanıyor, “Post-modern İslamcılık” diyenler var, “İslam'da reform” diyenler var... AKP bunların neresinde? Nasıl bir dünya, nasıl bir Ortadoğu ve nasıl bir İslam anlayışı? “İslamcı değiliz, radikal değiliz, muhafazakâr demokratız,” diyorlar. Bugün Saddam'ı götürülenler yarın Hamas'a, Hizbullah'a, hatta tasavvufi İslami akımlara karşı tavır takınacaklar. AKP işte burada şaşırıyor...

Ya Kürt sorunu...

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

206

TÜRKİYE’NİN KÜRT SORUNU

Kürt sorununda da hiçbir hazırlığı yok. İslami basında her gün “Kürtler ikinci bir İsrail kuruyor, Talabani ve Barzani sırtlarını Amerika’ya verdiler, İsrail’in bölgedeki ajanı olacaklar,” gibi yazılar çıkıyor. Kürtlerin bölgedeki temel istikrarsızlık unsuru olduğunu kabul edelim; bu Kürtler, Talabanisi, Barzanisi ve diğerleriyle İngiltere ve ABD’nin kucağına düştü de, siz yanbaşımızdaki bu kardeşinizle niye anlaşılmadınız?

Siz HADEP’de görev yaptınız. Yasal Kürt hareketi ne yapmalı?

Çağı doğru okuyamıyor, sosyalleşemiyor ve liberalleşemiyorlar. Böyle olunca da kadrolarını zenginleştiremiyorlar. Bir huruç hareketi, bir çıkış, bir dönüşüm şart. Aksi takdirde AKP veya yeni bir sosyal demokrat hareketin ya da liberal demokratik bir hareketin Kürt sorununda samimi bir açılım yapması lazım. Mesela, geçmişten bir örnek... Turgut Özal’ı Kürtler büyük oranda benimsediler. Yani ilk dönemlerde kuşkuyla baktılar, ama bir müddet sonra hem samimi olduğuna inandılar bu işte, hem de projesini sevdiler. AKP ise bunu yapamadı. Çünkü “Türkiye’de Kürtlerle ilgili atılacak her olumlu adım PKK’ya yarayacak ve bir müddet sonra bunlar güçlenip ülke bölünecek,” diye düşünüyor.

MEKTUPLAR

■ “AKP herhangi bir adım atmadı.”

“Kürt sorunu” diye lanse edilen şeyin, aslında Türkiye’de ihlal edilen çağdaş demokrasi kriterleri, çağdaş hukuk devletinin temel ilke ve ödevleri, kadın ve çocuk hakları başta olmak üzere genel insan haklarının ihlali ve inkârı olduğunu görürüz. Kürt sorunu bu realitenin bir özeti olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu sorunun çözümüne dönük olarak AKP iktidara geldiği gün-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

AKP İKTİDARI VE KÜRT SORUNU

207

den bu yana herhangi bir adım atmadığı gibi, sürekli hem Kürt karşıtı bölge devletleriyle hem de AB ve ABD devletleriyle anlaşmalar yapıp Kürtleri farklı yollarla tahrik etmeye çalışmaktadır. Kürtlerin başarısızlığını kendi başarısı ve iktidarını pekiştirmesi olarak gören bir hükümetin Kürt ve Türk kardeşliğini, barışını sağlaması mümkün değildir. Başbakan R. Tayyip Erdoğan ABD'ye yapmış olduğu son gezide Kongra-Gel'in ABD'nin terör listesine alınmasını büyük bir zafer edasıyla kamuoyuna duyurmaktadır. Bu son örnekte de anlaşılacağı üzere AKP politikasının Kürt ve Türk halklarının tarihsel ilişkilerini ve dostluğunu sekteye uğrattığı anlaşılmaktadır.

Bizce sorunu bu duruma getiren Kürt ismine dahi tahammül edemeyen, inkâra dayalı zihniyet yapısıdır. Sorunun çözümü için ve genel barış ortamının kalıcılaştırılması için, İmralı üzerindeki tecriti kaldırıp genel bir siyasi affa gidilmesi hem Kürtleri hem de diğer azınlık halkları mutlu edecektir. Türkiye bunu yapacak güçtedir. – Reyhan Lezgin, Ezel Alcu, Batman M Tipi Cezaevi

■ “Hepimiz Allah karşısında eşitiz.”

Bu ülkenin bütün vatandaşları, Türk, Kürt, Laz veya Çerkez, hepimiz önce insanız. Doğmadan önce hiçbirimize tercihimiz sunulmadığı için herbirimiz pekâlâ Kürt olarak dünyaya gelebilirdik. Hepimiz Allah karşısında eşitiz. Onlar yıllarca sömürdüler ve hatta zulüm gördüler. Ortada bir sorun varsa o da insanlık sorunudur ve bu da hepimizin, bu ülkenin sorunudur. – Ali Fuat Yıldırım, Samsun

■ “Başbakan Erdoğan da bunları okumalı.”

Kürt sorunu Türkiye'nin acilen çözülmesi gereken temel sorunudur. Bu konuda herkesin duyarlı yaklaşımı hayli önemlidir. Ne şovenist Türk milliyetçiliği ne de ilkel Kürt milliyetçiliği bu soruna çözüm üretmez. Bu yazı dizisini Başbakan Erdoğan'ın oku-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

208

TÜRKİYE’NİN KÜRT SORUNU

masını dilerim. Çünkü bir zamanlar, bu sorun için “düşünmezseniz öyle bir sorun olmaz” diye bir cümle sarfetti maalesef. Çözüm bulunmazsa sorunun tarafları başkaları tarafından kullanılmaya terk edilir. Asıl tehlike buradadır. – Orhan Özyakışır, İstanbul

■ “Önce ahlak ve maneviyat.”

Bence ekonomik sıkıntıdan çok bu kardeşlerimizin manevi sıkıntıları var. Oysa bu bölge, örf ve âdetlerin, ahlaki değerlerin aile bazında daha sıkı uygulandığı bir yerdir. Ahiret inancına göre, bize “Müslüman mısın?” diye sorulacak. Irk bazında “Türk müsün, Kürt müsün?” diye sorulmayacak. Globalleşen dünyada bu sorunları gündeme getirmek çağıdır. Konuya manevi açıdan bakmak gerekir. Çözümü burada aramalıyız. – Ali Karaoğlan, Kütahya

■ “Değişimi ancak AKP sağlar.”

Sistem biz Kürtleri sevmiyor. Milyonlarca Kürt gibi, biz de faili meçhuller yüzünden İstanbul’a geldik. Çoğu Kürt, sevmediği halde devlet tarafından PKK’ya doğru itildi. Bir Kürt olarak, gerçek dindarlar tarafından hor ve hakir görülmedim. Bu yüzden milyonlarca Kürt AKP’ye oy verdi. Fakat AKP seçimden sonra süreci iyi değerlendiremedi. Umudumuz yine AKP’dedir. Değişimi onlar sağlayacak. – Muhammed Arslan, İstanbul

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

■ 1. Abdullah Öcalan'ın Durumu ve Temel Görüşleri

Kitabın bu bölümünde PKK hareketini ile onun kurucusu ve lideri Abdullah Öcalan'ın durumunu derinlemesine irdelemek istiyoruz. Bu nedenle önce Öcalan'ın önde gelen avukatlarından Doğan Erbaş ile PKK liderinin yaşam koşullarını, görüş ve taleplerini ele aldığımız söyleşiyle başlıyoruz. Bilindiği gibi avukatlar Öcalan'ın dünyaya açılan en önemli penceresi; dışarıyla bilgi alışverişini onlar aracılığıyla yapıyor.

Öcalan'ı savunmak için yerli ve yabancı 250 avukat vekaletname aldı. Ama asıl olarak 15 kişilik “Asrın Hukuk Bürosu” bu işi üstleniyor. HADEP İstanbul İl Başkanlığı yapmış Doğan Erbaş ise en öne çıkan avukatlardan. Hatta hakkında İmralı'ya “yasadışı örgüt dokümanı sokmak” suçlamasıyla dava da açıldı.

Erbaş röportajından sonra, Abdullah Öcalan'ın, avukatları tarafından derlenip medyaya ve kanaat önderlerine ilettiği üç temel metinden bazı seçmeler yayınlıyoruz. Ayıklama yaparken, Öcalan'ın kendisini anlattığı kısımları tercih etmediğimizi belirtmek istiyoruz.

Öcalan İmralı'ya konulduktan sonra Türkiye ve dünya sorunları üzerine görüşlerini, PKK'nın geliştirmesi gerektiğini düşündüğü taktik ve stratejileri düzenli olarak görüştüğü avukatları aracılığıyla dışarıya iletti. Avukatların bu görüşmeler sırasında tuttuğu notlar, derlenip toplanıp Öcalan'a sempati duyan yayın organlarında yayımlandı. Bunlar PKK militanları ve bu harekete sempa-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

210

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

tiyle bakanlar tarafından birer talimat olarak algılandı.

Ancak Şükrü Gülmüş adında eski bir PKK mensubunun Almanya'da hazırladığı www.nasname.com adlı internet sitesi, bu görüşmelerin ham halleri olduğunu iddia ettiği metinleri yayımlamaya başlayınca işler karıştı.

- ABDULLAH ÖCALAN'IN AVUKATI DOĞAN ERBAŞ:
“ÖCALAN KONFOR İÇİNDE YAŞAMIYOR,
ÖRGÜTÜ DE YÖNETMİYOR”

Öcalan dışarıyla olan bağı avukatları aracılığıyla kuruyor. Bunun nasıl işlediğini bize aktarabilir misiniz?

İlk başlarda hem gün, hem görüşme saati olarak daha uzun süre, daha fazla avukatla görüşürken zaman içerisinde yapılan düzenlemelerle avukat görüşmelerinde bir azalma yaşandı. Duruşma sürecinden bugüne kadar 250 yerli ve yabancı avukat Öcalan'ın vekaletini aldı. Fakat savunma esas olarak Asrın Hukuk Bürosu'nda, 15'e yakın arkadaş tarafından yürütülüyor.

Görüşmelerin periyodu nedir?

Öcalan'ın idam kararının infazının AIHM'deki davanın sonuna kadar ertelenmesi kararına kadarki sürede ayrı bir görüşme periyodu vardı: Salı ve Perşembe günleri, günde ikişer saat olmak üzere haftada dört saat görüşebiliyorduk. Ancak 12 Ocak 2000'de o kararın alınmasından sonra haftada bir gün ve bir saate indirildi. Gerek ilk dönemde, özellikle de o kararın alınmasından sonraki günlerde her hafta görüşmek mümkün olmadı. Son bir yıldır ağırlıklı olarak 1.5-2 ayda bir ancak görüşebiliyoruz. Daha çok hava muhalefeti gerekçe gösteriliyor. Yazın da bazen deniz aracının bozuk olduğu söyleniyor. Öcalan 24 Eylül 2003'de, mevcut koşulların

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

211

hukuka uygun olmadığından hareketle, yaptığımız başvuruların sonuç vermemesinden dolayı daha etkili olabileceğini düşünerek görüşmelere çıkmama kararı aldı. Zaten yedi haftadır gitmemiştik, gidememiştik.

Öcalan'ın şu anki yaşam şartları nasıl?

İmralı Adası daha önce yarı açık bir cezaeviydi. Müvekkilimizin getirilmesiyle özel bir statüsü oldu. Ada karadan, havadan ve denizden askeri yasak bölge ilan edildi. İçişleri Bakanlığı kadrosunda bulunan 100 özel güvenlik görevlisi gardiyan olarak istihdam edildi. Tek başına 13 metre karelik bir hücrede tutuluyor. 24 saat kamerayla yapılan bir kontrol var. Ayrıca kapının üstündeki bir pencereden 24 saat bir güvenlik görevlisi tarafından kontrol ediliyor. Televizyonu yok. Hiçbir görevliyle konuşması mümkün değil. Gazetelere çok sınırlı sayıda ulaşabiliyor, radyoda sadece TRT-FM kanalını dinleyebilir. Son olarak İmralı bir kantini olmayan tek cezaevi.

Sadece karavana...

Evet, öyle. Kamuoyuna çok olağanüstü konforda yaşadığı, mesela özel aşçısı olduğu, adanın kendisine tahsis edildiği, güneşlendiği filan söylendi. Halbuki olağanüstü tecrit altında yaşıyor.

Ne istiyor?

Birincisi, avukatlarıyla, başta olduğu gibi ikişer saatten haftada iki gün düzenli görüşebilmek. İkincisi, dışarıyla iletişim kurma hakkı: Gazete sayısından tutalım, dergi, kitap alışverişi, televizyon, radyo dinleme... Örneğin günde sadece bir gazete verilebiliyor, o da avukatlar gittiğinde. Hürriyet, Milliyet, Sabah'ın içerisinden her gün bir tane olmak üzere haftada yedi gazete veriliyor. Üçüncü olarak kapsamlı bir sağlık taramasından geçirilmek. Yak-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

212

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

laşık beş yıldır o koşullarda yaşıyor ve bazı sağlık sorunları var. Zaten 50 küsur yaşında.

Öcalan İmralı'dan örgütü yönetiyor mu?

Hayır, İmralı'dan örgüt yönetmediğini net olarak söyleyebiliriz. Tabii Öcalan'ın, kim ne derse desin, bir pozisyonu var. Örneğin çeşitli aşamalarda yaptığı savunmalar Kürt çevrelerinde tartışıldı, yazıldı, çizildi.

Ama avukatlar aracılığıyla talimat yolladığı söyleniyor...

Orada bir yanlış anlama var. Talimat falan değil, günlük gelişmelere ilişkin yorumları onlar. Kendisi de sık sık, statüsünün kimseye talimat vermeye elverişli olmadığını, üzerine basa basa söylüyor.

Almanya'dan bir internet sitesi sizinle yaptığı görüşmelerin tutanaklarını yayınlıyor...

İnternet sitesinde yer alan notlarla bizim bir ilgimiz yok, çoğu zaman bunların gerçeğe aykırı olduğunu da üzülenek görüyoruz, ama bunların nasıl yayımlandığını doğrusu bilmiyoruz.

Ateşkesin sağlanması için PKK yöneticileriyle telefonla görüştü-rüldüğü söylendi. Öcalan aracılığıyla devletin örgüte bazı şeyler yaptırdığı oldu mu?

Hayır, böyle şeyler olmadı. Doğrusu biz de, telefonla görüşmeler yaptığına dair çeşitli duyumlar aldık ama doğru olduğunu sanmıyoruz. Böyle bir şey biz görmedik, bize söylenmedi, ayrıca doğrusu o koşullarda olabileceğini de sanmıyoruz. Kendisinin bazı çağrılarını biz yaptık, avukatları olarak. Örneğin Türkiye içindeki silahlı güçlerin sınır dışına çekilmesi yönündeki 2 Ağustos tarihli çağrısı biz bir basın toplantısıyla duyurduk.

Öcalan “Kürt sorununun demokratik çözüm bildirgesi”ni niye kaleme aldı?

Kendisi Türkiye'nin yakın siyasi geçmişine damgasını vuran kişilerden biri. Kürt sorunu kapsamına baktığımızda da, objektif olarak birinci kişi olduğunu söyleyebiliriz. Öcalan gerek mahkemenin önceki savunmalarında gerekse bizimle yaptığı görüşmelerde sürekli kendisinin yanlış anlaşıldığını, yanlış anlatıldığını, gerçek görüşlerinin bilinmediğini, bir tür rezerv konulduğunu söylemiştir. O yüzden kendisinin tam olarak ne yapmak istediğini, örneğin savunmalarında ortaya koyduğu görüşleri, özellikle kanaat önerileri üzerinden kamuoyuna iletmek istemiştir. Biz de dönem dönem çeşitli görüşlerinden derlediğimiz metinleri, okumalarında ve bilmelerinde yarar gördüğümüz çeşitli kişi ve kurumlara gönderdik. Yine bu kapsamda daha ilk andan itibaren bazı görüşmeler de yaptık dönem dönem, Mehmet Ali Birand'ın, Avni Özgürel'in hazırladığı çeşitli televizyon programlarına da çıktım.

Bu metinde Kuzey Irak'ta bir İsrail yaratıldığını söyleyip Türk ordusuyla işbirliği öneriyor...

Irak'ta bir devletin kurulabileceğini, ama bunun da Kürt sorununu çözmeye hizmet etmeyeceğini, yeni çalkantılara yol açacağını söylüyor. Türkiye'nin hem çok tehlikeli bir süreçte, hem de çok şanslı bir durumda olduğunu belirtiyor. Hükümet de dahil siyasi kurumların sorunlara çözüm getiremediğini, bu yüzden siyasi olmayan kimi kurumların objektif olarak siyasi bir pozisyon üstlenmek zorunda kaldıklarını, yani ordunun buna zorlandığını söylüyor. “İkinci İsrail” sözü de bir yanlış anlamaya yol açıyor. Aslında bir ara İsrail'den ziyade “ikinci bir Kuveyt olabilir,” diyordu, yani yapay bir devlet ihtimalinden söz ediyordu. İsrail çünkü biraz farklı anlamlara yol açıyor, bir görüşmede öyle bir değerlendirilmesi olmuştu. Yani ihtiyaç olmadığı halde başka kaygılarla, başka amaçlarla oluşturulan yapay bir devlet. “Bu kurulabilir de,” diyor-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

214

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

du, “yani çok yanlış da bulmuyorum aslında, ama sorunu çözmez.” Öcalan’ın kendisine sanki Türkiye’yle birlikte orada bir devlet oluşmasını engelleme misyonu çizmiş gibi algılanması ve ya öyle sunulması da doğru değil. “Hayır, orada bir devlet de kurulabilir. Bir an için belki gereklidir de, fakat kalıcı çözüm değildir, hatta yeni sorunlara yol açar,” diyor. Onun yerine önerdiği formül Kürtlerin nerede yaşarlarsa yaşasınlar, kendi kimlikleriyle varolabilmelerine imkân tanıyan demokrasi gibi siyasal sistemler kurmaları. Yani bir ülkede demokratikleşme süreçleri yaşanırsa devlet kurma ihtiyacı da ortadan kalkar. İdeal çözüm de budur.

Bağımsız Kürt devleti...

Hayır, hayır. “Acısız, kansız bir çözüm de ancak böyle olur,” diyor.

Bir sınır değişikliği...

Hayır, hayır kesinlikle. Kürtlerle Türklerin ortak tarihsel geçmişleri nedeniyle zaten bunun mümkün olmadığını söylüyor. Türklerin tarihte zorlandıkları her dönemde Kürtlerin onların yardımına koştuğunu, bir Kürt-Türk geçmişinin olduğunu, bunun başka halklarda bulunmadığını belirtiyor. “Örneğin bir Kürt-Arap, bir Kürt-Fars geçmişi yok. Oysa Kürt-Türk ilişkilerinin bin yıllık bir tarihi var,” diyor ve bunu 1071’den başlatıyor.

Onun ve PKK üst düzey yöneticilerin sürgünü gibi spekülasyonlar dolaştı...

Kimilerine göre 3 ila 5 bin arasında silahlı bir güç var. Bu gücün bir şekilde sona erdirilmesi gerekiyor ama yöntemi bulunamıyor. Eve Dönüş Yasası uygulanamadı. Kararlı, samimi bir siyasal irade yok. Herkes birbirine havale ediyor. Kimileri orduya, ordu siyasalere, siyasiler ABD’ye havale ediyor. Öcalan bu tıkanmayı aşmak

için çeşitli öneriler geliştiriyor, formül bulmaya çalışıyor. “Eğer Abdullah Öcalan bu işin çözümüne engelse, ben pozisyon dışı bırakılabilirim, sürgün olabilirim,” diye bir öneri getirmişti, tartışıl-sın diye.

Bir formül bulunduğu anda dağdakiler silahı bırakıp normal bir hayata başlamak için hazır mı?

Sorunun kolay olmadığını biliyoruz tabii, çok karmaşık. Ama kalıcı biçimde bitirmeye yönelik, risk alacak bir siyasal iradenin ortaya çıkması lazım.

Binlerce insan öldü. Bu nasıl aşılar?

Tabii zor, çok kolay bir şeyle karşı karşıya değiliz. 15-20 yıla yakın devam eden bir çatışma sürecinin zorlukları kamuoyu tarafından yeteri kadar biliniyor, fakat bu işi bitirmenin de başka bir yolu yok. Yeni çatışmaların çıkmasını herhalde hiç kimse istemiyor. Bir dönemin hesabının yapılması şart ama bunun objektif olarak yapılması gerekiyor. Örneğin 40 bin kişiden bahsediliyor. Belki 40 binden de biraz fazladır, ama rahatlıkla bunun 25 bini Kürt tarafından. Nasıl isimlendirilirse isimlendirilsin, “terörist” diyebiliriz, “gerilla” diyebiliriz, ne dersek diyelim, ama böyle bir olgu var ve o cephenin acıları çok fazla yansıtılmıyor. Orada da yüreği yaralı, çocuğunun mezarının yerini bilmeyen anneler var. Bu acıları da, acıların bütünü de görmek gerekiyor. Öcalan kendi cephesinden gerçekten büyük riskler alıyor, biz bunun tanığı olduk. O zor koşullarda aldığı bütün kararlar riskliydi. Silahlı güçlerin yurtdışına çıkma kararı gerçekten önemli bir karardı ve şöyle bir tablo yaşandı ama kamuoyuna çok fazla yansımada: “Biz buradan gitmek istiyoruz, bu ülkede artık çatışmalara girmek istemiyoruz.” Türkiye’den çıkmak isteyen insanlara operasyonlar yapıldı ve 200’e yakını öldürüldü. Çok zordu ama bu yapıldı, başarılıydı. Bunlar önemli gelişmelerdi ama değerlendirilemedi.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

216

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

“Öcalan kendi hayatını garantiye almak için manevralar yapıyor, hatta gençleri ölüme gönderdi” gibi suçlamalara kendisi ne diyor?

Basında da yer aldığı için kendisi izliyor tabii söylenenleri. Hayır, o gelişmeleri gerçekten hem üzülerken, hem çok etkilenerken izlediğini söyledi bize. Kendisinin barış, ateşkes, çözüm şeklinde yaklaşımlarının aslında 1993'lere dayandığını, yeni olmadığını anlatıyor. Bu konuda özeleştirici de verdi mahkemede, “keşke daha önce bunları yapabilseydik,” dedi. Şu cümleyi bize çok söyledi: “Ben bunları dışarıda yapmayı çok isterdim, ama dışarıda bunları yapamam.” Çok yönlü, uluslararası boyutu olan ilişkileri var, başka ülkelerin bu işi kaşımamasından tutalım, savaşın kendisinin kontrol edilebilmesinin güçlüğü var. Örneğin Bingöl'deki o 33 asker olayı üzerinde çok durduğu bir olaydır. Özal dönemindeki ateşkes sürecini bitiren bu olayın kesinlikle kendisinin bilgisi dışında gerçekleştiğini söylüyor.

Sorunun özünde devletin kendisini muhatap almaması var galiba...

Evet, böyle söyleyebiliriz. Hatta kendisinin “Bir Muhatap Arıyorum” isimli, çeşitli duruşmalardan alınmış, derlenmiş bir kitabı da var. Temel sorunun muhatapsızlık olduğunu söyleyebiliriz.

Bir umut var mı bu konuda?

Bir umudu vardır. Belki biraz felsefi olabilir, ama doğruyu savunduğunu söylüyor. Tarihin de, dünyanın gidişinin de bunu emrettiğini, doğrusunun bu olduğunu düşünüyor ve bu nedenle doğruyu savunmanın her zaman başarıya götüreceğine inanıyor ve umudunu o yönde koruyor. Ama tabii gelişmeler karşısında umutsuzluk demeyelim de, biraz daha ihtiyatlı yaklaştığını söyleyebiliriz.

**ABDULLAH ÖCALAN'IN
ÜÇ METNİNDEN SEÇMELER**

**a) KÜRT SORUNUNUN DEMOKRATİK ÇÖZÜMÜNE
YÖNELİK ÖNERİLER**

3 Temmuz 2003

Son dört yıldır derinliğine geliştirilmeye çalışılan demokratik barış ve uzlaşma çizgisiyle yeni bir durumun doğmuş olduğunu, bunun sancılarının çekildiğini tüm toplum kesimleri derinliğine fark etmektedir. Kürt sorunu açısından yaşanan “ne savaş ne barıştır”; bir nevi ateşkes etrafında şekillenen bir mütareke dönemidir. Taraflara düşen sorumluluk; düşünce ve pratiklerin neler olması gerektiğini tespit edip buna göre politika belirlemeye ve yeniden yapılandırmaya çalışmaktadır. Tüm Türkiye toplumu da bu sürece girmiştir. Her kesim tarihten güncelliğe ve geleceğe kadar kendini çok yönlü gözden geçirmekte, dünyayı ve ülkenin iç ve dış koşullarını daha gerçekçi yorumlayarak, yeni program ve perspektifler edinmektedir. Siyasi yaşamın yenilenmesini ezici bir çoğunlukla istemektedir. Fakat tüm bu olumlu gelişmeler çözümlerin gerçekleşmekte olduğunu garanti etmemekte, sadece eskisi gibi yaşanmayacağını kanıtlamaktadır. Nasıl yaşanması gerektiği, Kürtler başta olmak üzere tüm kimlik, inanç, düşünce ve cins farklılıklarını kapsamına alacak yeni bir toplumsal konsensüsün (toplumsal sözleşmenin) geliştirilmesine bağlı bulunmaktadır. Bu da yeni anayasa ve yasaları gerektirmektedir.

Bu temelde Kürtlerle barıştan kaçınılamaz, “ne savaş ne barış” durumu sürdürülemez. Dayatılacak savaşların “pirus zaferi”nden daha fazla kazanım sağlaması düşünülemez. O halde fazla bile sürdüğü söylenebilecek savaşın barışını gündemleştirmek gerekli ve gerçekçidir. Devletin birçok çağdaş örnekleri gibi gerekli adımları atması menfaatleri gereğidir. Kürtlerin istedikleri sadece

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

218

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

varlıklarına saygı, kültürlere özgürlükler ve tam demokratik sistem işleyiştir. Bundan daha insani ve mütevazı bir çözüm de düşünülemez. KADEK'in içine girdiği meşru savunma düzeni yüksek sorumluluk gereğidir. Devlet veya devletler buna gereken karşılığı göstermelidir. Bu ana çerçevede bir barış ve çözüm arayışının benim için savaşı geliştirmekten daha değerli olduğunu belirtmek istiyorum.

Güney Afrika, Filistin-İsrail, İngiltere-Galler, İrlanda, İskoçya, Fransa-Korsika süreçlerinde olduğu gibi çağdaş birçok ülkenin tarihlerinde ortaya çıkan benzer sorun ve olayların ele alınış ve çözüm tarzları, sorunun yaşamsallığını açığa çıkardığı kadar bu örneklerden yapılacak kıyaslamalarla ortaya daha objektif yaklaşılacağı inancını vermektedir. Ortak bir konsensüs olarak görülen ve benim de belirtmek ve önermek istediğim bir husus birçok ülkede görüldüğü gibi, ülkenin tek ulus adıyla anılmasıdır. Örneğin İsviçre, Belçika, İspanya, Rusya, ABD ve daha birçok ülkede olduğu gibi ne kadar dil ve kültür varlığı olursa olsun, tek bir İsviçre, Belçika, İspanya, ABD ulusu nasıl mümkünse Türkiye için de mümkündür. Türk yerine Türkiye ulusu daha gerçekçi, tarihi ve sosyal realiteye daha uygundur. Tek bir ağacın dalları gibi, her dil ve kültür bir dal olarak bu tek varlıkta yer alabilir. Dünyanın bir zenginlik kaynağı olarak gördüğü kültürel varlıkları ve sosyal olguları zorla yok saymak, gerçekten ne mümkündür ne de herhangi bir yarar getirir. Kültürel değerlerin gelişip yaşamalarına olanak tanımak, insanlığın tarih boyunca gelişme trendi olmuştur.

Farklılıkların özgürce yaşanması, zayıflığın, bölünmenin değil; güçlenmenin, zenginleşmenin zemini olacağı gerçeği dünyamızın giderek hâkim bir özelliği olmuştur.

Tarihte bağız din, ulus, aşiret şovenizminin; totaliter rejim deneyimleri ile insanlık dışı yüzü ortaya çıkmış ve yüzyılımızın savaşlarında iflas etmişlerdir. Bu rejimlerin aksine demokratik sistemin zengin çözümleyici özelliği, dünya çapındaki başarısını kanıtlamıştır. Çağdaş uygarlığın demokratik uygarlık olduğu gerçeği tartışmasızdır.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

219

Kürt sorununun çözümünde şiddetin yöntem olmaktan çıkması, inkâr ve baskı politikalarının sınırlı da olsa aşılması, demokrasi seçeneğinin kendi özüne uygun biçimde açık tutulması ile yakından bağlantılıdır. Dil ve Kültür üzerindeki eğitim ve yayın yasağı, terörün en aşırı biçimi olduğu gibi, karşı şiddete de sürekli davetiyeye çıkarmaktadır. Karşılıklı şiddetin oldukça kontrolsüz ve meşru savunma anlayışını çok aşan kullanımı olmuştur. Günümüzün birçok hareketinde daha aşırı biçimlere başvurulduğu bilinmektedir. Buna karşın tek taraflı ateşkes ve ağırlıklı olarak sınırların dışında meşru savunma pozisyonunda kalma, “terörizm” suçlamasını geçersiz kılmaktadır. Yapılması gereken diyalog sürecine ve demokratik birliğe açık kapı bırakan yaklaşımları devreye sokup, tümüyle silahların bırakılmasını sağlamaktır. KADEK’in mevcut konumunun bu kapsamda değerlendirilmesi, ileride telafisi güç gelişmeleri önlemek açısından da önemli bir fırsat sunmakta ve değerlendirmeyi gerektirmektedir. KADEK’in Türkiye somutunda yasal demokratik dönüşümüne açık kapı bırakılması, tümüyle yasaklama ve tasfiye sürecine sokma yöntemine göre daha gerçekçi ve uygulama şansı olan politik çözümün doğru yoludur.

Kürtler bu tarihi misyonlarıyla İran’da ya demokratik İslam cumhuriyeti ya da daha çağdaş demokratik İran federasyonu altında en sağlam demokratikleşme adımlarının sahibi olacaklardır. Irak’ta demokratik federe konumlarıyla ya Demokratik Irak ya da Demokratik Irak Federasyonunun temel güvencesi olacaklardır. Türkiye’de tutarlı ve tam demokrasi yolunda en kararlı adımların sahipleri olarak, Demokratik ve Laik Cumhuriyetin zaferinde en temel rollerinden birini oynayacaklardır. Demokratik Suriye’nin yaratılmasındaki rolleri asla küçümsenemez. Açık ki Kürtlerin bu rollerini başarıyla oynamaları, Demokratik Ortadoğu Federasyonu yolunda en önemli bir güvencedir. Ortadoğu’yu demokratikleştiren ve barışa çeken temel halk gücü olacaklardır. Tarihin yükümlendiği bu rolü oynamak artık Kürtlerin demokratikleşme görevlerine bilinçli, örgütlü ve gerçek stratejik önderliğe layık biçimde hareket etmeleriyle başarıya gidecektir.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

220

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Bu temelde ABD'nin Irak'a son müdahalesiyle birlikte Ortadoğu'daki yeni gelişmelerin sonuçları çağımızın hangi yönlü ilerleyeceğinin de işaretlerini vermektedir: Sınıflı uygarlığın son temsilcisi ve kapitalizmin motor gücü ABD'nin Irak hamlesi ile yeni bir durum doğmuştur.

ABD dünya imparatorluğunu hedefliyor. Bu çizgiye yönelmiştir. Tek merkezli imparatorluğa yönelmesi söz konusudur. 90'lar da Sovyetleri, günümüzde de AB'yi aşıyor. Burada önem kazanan yön, milli devleti aşırarak Kostarikalaştırmasıdır. Bu anlamda Kostarika modeli önemli bir örnektir. Kostarika için ABD'nin 51. eyaleti diyorlar. Dünyayı Kostarika tipi devletler haline getirecekler. ABD'ye bağlı Kostarika'dan tutalım Rusya'ya kadar –ki buna Türkiye de dahildir– yapılanmalar öngörülüyor. Eski tip ulusal kurtuluşa dayalı milli devletler Saddam şahsında iflas etmiş, tasfiye olmuştur.

ABD kendi çözümünü dayatıyor, buna karşın halklar ne yapacak? Halkların çözümü nedir diye sorulduğunda şunu belirtiyorum. Bunun yerine, dünya çapında halklar için geçerli çizgi sınıf, etnik, cinsiyet, çevre vb. sorunlar, ancak küresel demokrasi anlayışıyla, küresel emperyalizme karşı, halkların küresel demokrasi anlayışıyla aşılabılır; bunun yöntemi de meşru savunma çizgisi temelinde olmak zorundadır. Bu çizgide KADEK'in rolü de; meşru savunma çizgisini sadece askeri alanda değil, her alanda; siyasal, sivil, toplum ve yerel demokrasi temelinde derinliğine yaratarak küresel emperyalizme, bu temelde halkaların çözümünü geliştirerek karşı çıkmaktır. Burada hedef milliyetçiliğe dayalı devlet kurmak değildir. Demokrasi eşittir devlet değildir. Kastedilen demokratik halk cumhuriyetidir.

Ortadoğu'da Kürtlerin önünde iki yol var. Birincisi milliyetçiliğin çıkmaz yolu – ki Kuzey Irak'ta bu deneniyor. Sadece orada değil birçok eski sağ ve sol çizgi bunu temsil ediyor. Bu çizgi dünyadaki statükocu çevreler tarafından destekleniyor, fakat sonuç çıkmazdır. Diğeri demokratik çıkış ve çözüm yoludur. Hedefi devlet kurmak değil, genelde Kürdistan'ın dahil olduğu ülkelerde

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

221

sorunun demokratik yöntemlerle çözümünü isteyen çizgidir.

Türkiye bağlamında mevcut krizde;

Kürt sorununda Kuzey Irak'a dayatılan milliyetçi bir çizgidir. Kürt sorununun çözümünde ikinci bir İsrail projesi geliştirilmek istenilmektedir. Bu çizgi ABD'den destek görmektedir. KADEK'in ise öncülük ettiği, demokratik çıkış ve bütünlük yoludur.

Milliyetçi çizgi geliştirilmek isteniyor. Bu süreçte Türk ve Kürt milliyetçiliği geliştirilebilir. İsrail-Filistin benzeri çatışmaların doğması demektir. Buna karşı biz ikinci bir PKK deneyimini uygulamayacağız. Kürt milliyetçiliğini geliştirmek isteyenlere karşı milliyetçiliğin alevlendirilmemesi çabası verilmelidir. Barış ve demokrasi esas alınmalıdır. Demokrasi mücadelesi önemlidir. Ortadoğu'nun bütün halkları demokratik federasyon temelinde birleşmelidir.

Sonuç olarak özgür birlik ve demokrasi hamlesini yapmaya çağırıyorum. Bu temelde birleşme yaratılmalıdır. Bu süreçten başarıyla çıkmanın yolu da budur. Kürt sorununun çözümü ile birlikte Kürtlerin, Türkiye Demokrasisinin tabanı haline getirilmesi ile Dünya ve Ortadoğu barışının da en büyük teminatının yaratılacağına olan inancımı belirtmek istiyorum. Bu konuda uzun zamandır tüm imkânsızlıklara karşın yoğun bir çaba içindeyim. Ve kısa bazı önemli ve kritik noktalara vurgu yapmak istiyorum:

1) 1998 1 Eylülü'nde ateşkes ilan ettik, 1 Eylül 1999'da da silahlı güçleri ülke dışına çıkardık. Geçen yıl ise Barış ve Özgür Birliktelik Deklarasyonu'nu yayımladık. Bu çabamız ise dördüncüsü oluyor.

2) Bir yol ağzındayız. 1 Eylül 2003 yılına kadar bir yol belirle-necek. Devlet, PKK ve toplumun tümünün tartışmasıyla, barış ve demokratik çözümle nihai çözüme mi gidilecek, yoksa bu konuda bir gelişme olmazsa yeni bir çatışma süreci mi başlayacak? 1 Eylül'e kadar, yanıt bulunması gereken soru budur. Bizim tercihimiz barış ve demokratik çözüm yoludur.

3) Bu konuda devletin ve tüm toplumun tercihi önemlidir. Kürt ilkel milliyetçiliği, emperyalist güçler tarafından şahlandırılmak

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

222

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

isteniliyor. Bir boğazlaşma politikası geliştirilmeye çalışılıyor. Bu politika ile şoven Türk ve ilkel Kürt milliyetçiliğinin çatışması hedefleniyor. Türkiye, elli yıllık bir milli boğazlaşma sürecine itilecek, kanlı bir çatışma süreci yaratılacaktır. Ne acıdır ki her ikisinin arkasında aynı güç vardır. Tercihimizi milli boğazlaşmadan mı, demokratik çözümden mi yana kullanacağız? Temel sorun budur.

4) Barış ve demokratik çözüm yolu tercih edilirse, bu bir anlamda çağdaş ve demokratik Türkiye tercihidir. Bunun koşulları Kopenhag kriterleriyle de yerine getirilebilir. Bu Türkiye'nin oligarşiden kurtuluşu anlamına gelecektir.

5) Bu açıdan tartışılan Genel Af önemlidir. Sorun çözülmek isteniliyorsa, nihai silahsızlanma sağlanmak isteniliyorsa bu konuda ciddi bir paket hazırlanmalıdır. Toplumsal barış ve demokratik katılımı hedefleyen bir yasalar paketi olmalıdır. Ne pişmanlık yasası ne de genel af, toplumsal barış ve demokratik katılım yasası olmalıdır. 2005 yılına kadar bir takvim çıkarılmalı, bunun için bir yol haritası geliştirilmelidir. Bunun için çalışılmalıdır. Yasa bunun ilk adımıdır, gerisi adım adım gelişir.

6) Bu yapılmazsa “KADEK yönetimini ayrı tutup, dağda kurda kuşa yem edilmeli, gövdeyi biz yutarız,” yaklaşımı gelişirse bu sıkıntı yaratacaktır. Bu yaklaşım aşılmalıdır. İmhayı, ezmeyi esas alan politikalar dayatılırsa, sonuçlarından bu politikaların sahipleri sorumlu olacaktır. Bu bizim tercihimiz değildir. Kaldı ki 200 yıldır kördüğümüne dönuşen Kürt sorunu, tarihte ilk kez bu kadar çözüme yaklaşmıştır. Sorunun çözümü Türkiye'deki demokratik sistem içerisinde geliştirilirse, bunun aynı zamanda Ortadoğu'da da örnek alınacak bir demokratik sistem modeli olarak işlev göreceği kesindir.

b) BARIŞ VE DEMOKRASİYE ÇAĞRI BİLDİRGESİ

14 Eylül 2003

AKP tam da bu noktada ortaya çıktı. AKP demokratik İslam anlayışıyla çıkmışsa üstünde durmak, ciddiye almak gerekir. Erdoğan İslami geleneği inkâr etmeden demokrasiyi uygularsa, doğru yola girerse, Türkiye'nin sorunlarında ve Kürt sorununda demokratik çözüme giderse, bu İslam geleneğinin demokratikleşmesi olabilir. Ancak AKP bunun daha çok görüntü yönüyle uğraşüyor; demokrasi meselelerine ciddi yaklaşmıyor. Samimi davranırsa, güncelleşmiş Kemalizm ve İslami görünümle de sorunun çözümü olabilir.

Biz, AKP'ye karşı önyargılı olmayacağız. Erdoğan'ı peşinen karalamak istemiyoruz. Bekleyip göreceğiz. Ak Parti mi, kara parti mi olduğu ortaya çıkacak. Demokratik olursa, biz bunu destekleriz. Önümüzdeki günlerde AKP'nin durumu hem Türkiye, hem de Ortadoğu için belli olacaktır.

Kürtlerin, tüm Türkiye'nin ve demokrasi güçlerinin sorunları, gerçekten demokratik bir vizyonla ele alınmalıdır. AKP, Türkiye'nin demokratikleşmesi sonucu bu toprakların ortaya çıkardığı bir oluşum mu, yoksa dış güçlerin etkisiyle mi ortaya çıkmıştır? Ak Parti de bunu bilemiyor. Yakında kongreleri var. Kendileri de bir parti olup olmadıklarını bilemiyorlar. Demokratik ve samimi olurlarsa, biz bunu destekleriz ancak demokratik maske altında üniversiteleri kendilerine bağlamaya çalışıyor, yargıya müdahale ediyorlar. Ortadoğu'da işbirlikçi tutuma ve gerici ittifaklara giriyorlar. Bu, Kemalizm olabilir mi? Olamaz.

Bana göre AKP geçicidir. Demokrasi güçleri rollerini oynayamadılar. Bundan sonra da oynayamazlarsa AKP beş on yıl daha iktidarda kalır. DEHAP, siyasal partiler, STÖ'ler, aydınlar ve tüm demokrasi güçleri rolünü oynamalıdır. CHP'den zaten bir şey çıkmaz. Sahte sol, yapmacık sol, demokrasiden anlamayan sol, Türkiye'de demokrasi alanını daralta daralta Türkiye'yi AKP'ye tes-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

224

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

lim etmiştir. Yalnızca demokratik blok, Türkiye'yi ve halkı borç batağından kurtarır, ekonomik ve siyasi istikrar sağlar. Kürtler bu demokratik uzlaşma içinde etkin biçimde yerlerini alır. 1920'lerde ulusal kurtuluş uzlaşmasında nasıl yer alındıysa, günümüzde demokratik kurtuluş uzlaşmasında da yer almalıyız. Yeni Türkiye'nin kuruluş sürecindeki Mustafa Kemal'i canlandırmak, demokratik kurtuluş uzlaşmasını geliştirmekle olur.

ABD ve Avrupa atağa kalkmıştır. Ortadoğu halkları ise, işbirlikçilik bile yapamayacak kadar zavallı bir durumdadırlar. Kızıl elmaymış, CHP'de birlikmiş, bunlar boş şeylerdir. Bunlara gerek yok, istiyorlarsa demokratik kurtuluş uzlaşması içerisine girsinler. Yoksa AKP hepsinin yerini alır. Sorumluluk sahibi herkesin bu gerçeği görmesi gerekir.

AKP demokrasiye hizmet etmezse, sert muhalefet edeceğiz. Eğer demokratik tavra hızla gelmezlerse, Osmanlı imparatorluğunu parçalamaya götüren 1900'lerdeki durum yaşanır. Bunu objektif olarak söylüyorum. Nitekim Irak'ta Kürt devletinin alt yapısı oluşturuluyor. Bu adım gelişir. Türkiye Kürdistan'ını da etkiler. Bu tehlike mi? Böyle görülüyorsa, bu nasıl önlenir? Türk-Kürt özgür birlikteliği ve demokratik uzlaşma ile önlenir. Türkiye'de gerçekleşecek demokratik özgür birlik tüm bölgede benzer sonuçlara yol açar. Kürt sorunu bölünme, parçalanma konusu olmadan çözümlenir. Bu da demokratik kurtuluş uzlaşmasıdır. Bu nedenle inkâr ve imhadan vazgeçilmelidir.

Ben Avrupa'da ve Güney Kürdistan'daki ilkel milliyetçi anlayışla mücadele ettim. İşte bu, beni İmralı'ya getirdi. Özgür birlik ve halkların kardeşliği çizgim beni buraya getirdi. Bu temelde emperyalizmin varlığını ve dayandığı temeli zayıflatmam beni buraya getirdi. Yunanistan ABD'ye verdi, İsrail yardım etti. Bunu Türkiye'ye karşı yaptılar. Türkler beni buraya getirmediler. Ben oyunu bozuyorum. İşte bu nedenle sağlık durumum önemli. Oynanan bu oyun, Türkiye halkına da zarar veriyor. Sağlık problemime tedbir alınmazsa, siyasi ve hukuki tecridim sürerse, bundan Türkiye kazançlı çıkmaz. İşte Güney Kürdistan'da oluşuma gidiliyor. Kırk

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

225

milyon dağ Kürdü de eğitilir, devlet gibi güç doğar. KADEK de buna dahil olur. İster istemez KADEK de dengeleri gözetir. Türkiye; İsrail, ABD tarafıyla ittifak yaparsa, KADEK de Suriye, Rusya ve İran'a yönünü çevirir. Türkiye; Rusya, İran ve Suriye ile ittifak yaparsa, KADEK diğer tarafa yönelir. İnkârcılık ve tasfiyede ısrar edilirse, Türkiye hangi tarafa giderse, KADEK diğer tarafa gider. Kürt sorunu demokratik yoldan barışçıl çözüme kavuşturulmazsa olacak olan budur.

Her gün radyodan dinliyorum. “KADEK’i bana teslim edin” diyorlar. Türkiye’nin teslim alma çalışması çok tehlikelidir. Türkiye’yi Sevr sendromuna asıl bu sokuyor. KADEK’i düşman etmek gerekir. Dört yıllık süreçten sonra Türkiye ile KADEK yeni den karşı karşıya gelmemelidir. Demokratik anlayış ve adil barış çerçevesinde KADEK’e gelin denmelidir. Artık seksen yıllık hatayı düzeltmek gerekiyor, bu temelde çağrı yapılırsa, demokratik siyasal bütünlüğe katılıma gelirler. Demokratik yaklaşım gösterildiğinde KADEK buna yanaşmazsa, en başta ben müdahale ederim. Ama demokratik hiçbir anlayışa sığdırılmayacak biçimde yönetici bir tarafta, üye bir tarafta, başı koparayım, gövdeyi dağıtayım yaklaşımı vahşi bir yaklaşımdır. Buna ben de karşı çıkarım. Bu anlayıştan vazgeçilmez ve şimdi uygulanan politikanın önü alınmazsa, KADEK kendi çizgisini hayata geçirir. ABD ile birlikte gerillanın üzerine yürünürse, tüm gerilla Türkiye’ye dağılır. Sadece dağlarda ve köylerde değil, kentlerde, elinin uzandığı tüm her yerde gerillayı devreye koyar. Bundan da ben sorumlu olamam. Çünkü ben makul yaklaşımları ve uyarıları zamanında yaptım. KADEK varlığını sürdürmek, yok olmamak ve onurunu korumak için eskisinden daha fazla direnecektir.

Başbakan Gül’ün dikkatini daha önce çekmiştim. Başbakan Gül’e statü değiştirilerek hızla barış ortamına geçilmesi için mektup yazmıştım. Beş yıla yakın tek taraflı ateşkesin iyi değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştim. Sorumluluk üstlendim, gerillayı sınırların dışına çektim. Bunu barışın, Türkiye’deki demokratik sistemin gelişmesinin hatırı için yaptım. “Tecrübeniz az, yeni gel-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

226

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

mişsiniz, tarih bilinciniz zayıf olabilir, bilmelisiniz ki Türkiye'nin en acil sorunu demokratikleşmedir,” dedim. Fedakârlık yaptık, birçok bedel ödedik, bir halkın gösterebileceği en makul yaklaşımı gösterdik, barışçıl demokratik çözüm için süre tanıdık, sabırlı olduk, ancak adım atılmadı; dolayısıyla tek taraflı ateşkes de bu durumda süremez, dedik. Bizim tavrımız sizi iktidara getirmiştir, hatırlatması yaptık. Bu mektubu 30 Kasım 2002'de yazmıştım. Ancak hiçbir biçimde yanıt vermediler. Anlaşılmaktadır ki, rahat iktidar olmanın tadını çıkarıyorlar. Türkiye'nin temel sorununa karşı sorumsuzcalaşıyorlar.

Abdullah Gül'ün yerine Erdoğan başbakan oldu. Moskova'da bir sempatanımız, Kürt sorununu ona sorunca; “düşünmezseniz öyle bir sorun yoktur, benim karım da Siirtlidir,” demiştir. Kürt sorununu ve Türk halkının dağ gibi sorunlarını karı-koca ilişkisi ve ucuz İslami kardeşlik söylemleriyle geçiştirmiştir.

Kürtlerin ne şoven Türk milliyetçiliği ne de ilkel Kürt milliyetçiliğiyle alakası olamaz. Geliştirilen Türk milliyetçiliğine karşı ilkel Kürt milliyetçiliğinin suçlarını açıklamış, rolünü oynamadığını belirtmişim. Biz bu süreçlerin ve devletin olumsuz yaklaşımlarının bir ürünü olarak ortaya çıktık. Belki kendimizi 2000'lerden önce milliyetçi eğilimlerden tam arındırmadık. Ancak kendimizi şimdi her bakımdan dönüştürmüş bulunuyoruz. PKK'nin demokratik dönüşümü gerçekleştirmesini sağlamaya çalıştım. PKK'nin demokratik dönüşümü KADEK'le oldu. Yeni açılımlarla KADEK, ayrılıkçılığa ve şiddete düşmeden demokratik çözüme uyum sağladı. KADEK zaten yakında yapılacak kongre ile kendini fesh edecek, demokratik dönüşüm süreci daha da hızlanacaktır. Atina savunmasında da belirttiğim gibi, önümüzdeki süreç Kürdistan Halk Kongresi'yle gelişecektir. Yeni demokratik vizyon, Kürdistan Halk Kongresi (KHK) olacaktır. Bu, demokratik çözümü ve Ortadoğu'daki dönüşümü sağlamada önemli bir ilerleme olacaktır. KHK demokratik eğilimi ortaya koyduğu için Kürt halkı da, Kürt halkına muhatap olan tüm ilgili güçler de özenle yaklaşmalı ve doğru değerlendirmelidirler.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

227

KHK demokratik yapılanma içinde demokratik mücadelesini sürdürecektir. Tüm Kürtlerin KHK'nin sesine kulak vermesini istiyorum. Tercihim Türk halkıyla birliktelikten yanadır. Türkiye'de demokratik birlik en doğrusudur. Bu gelişmezse, Kürtler tek başına direnerek demokratik kuruluşlarını, kendi kaderlerini belirlemeyi sağlayacak ve kazanmasını bilecektir.

Sanıldığı gibi ABD gerillanın üzerine gidemez. Buna adım gibi eminim. İran ve Suriye de KADEK'in üzerine gidemez. Bu hareketi en iyi tanıyan benim, koşullar ne olursa olsun direnecektir. ABD, Suriye ve İran, KADEK'e bir şey yapamaz. Gerillanın savaş tarzı onların sonuç almasına imkân vermeyeceği gibi zorlanmalarına yol açar. Var olan sorunlarına yeni sorunlar katmaktan başka bir şey kazanamazlar. Belki bazı gazileri ve hastaları Türkiye'ye teslim edebilirler, o kadar.

Bugünden itibaren görüşmelere çıkmayacağım. Avrupa Konseyi bu konuda harekete geçmelidir. Adalet Bakanlığı hukuk ve insan haklarına riayet edecekse derhal tecriti kaldırır, koşulları düzeltir, İşkenceyi İzleme Komitesinin (CPT) tüm ilkelerini uygular. Bunlar düzeltilmezse görüşmeye çıkmak imha ve çürütme politikasını kabul etmek olur. Barışın inşa edilmesi, çözüm yoluna girilmesi konusunda adım atılırsa ve tecrit kalkarsa avukatlarım gelebilir. Aksi halde mevcut görüşme durumunu sürdürerek demokratik mücadele sürecine zarar vermiş olurum. Ölse de tavrım budur. Bu tavrım demokrasiye ve insan haklarına sahip çıkma tavrıdır. Çünkü bu koşullarda görüşme barış ve demokrasi mücadelesine artık bir yarar getirmedeğinden beni zorlamaktadır. En önemlisi de geliştirmek istediğimiz demokratik çözüm sürecini zorlamaktadır.

Türkiye halkına da, AKP'ye de mesajlarımı verdim. Kürt halkının neler yapması gerektiğini de söyledim. Bir gelişme olursa gelinir. Ben burada dayanırım, bunu kaldırabilirim. Olmasa da mühim değil. KADEK ile Kürtler iradesini kullansınlar. Mücadelelerini doğru ve güçlü vererek haklarını elde etmesini bilsinler. Her şeyi boynuma bırakmasınlar. Bu bir zulümdür. Bu zulmü otuz

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

228

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

yıldır devlet de, bizinkiler de bana yapıyor. Bu biçimiyle görüşmeye demokrasi ve barış süreci müsaade etmez. Eski biçimde görüşmeye devam etmek inkâr ve imhayı sürdürmek isteyen ve bunu normal bir düzenmiş gibi bize kabul ettirip meşrulaştırmak isteyen güçlerin istediğini yapmak olur. Dolayısıyla görüşmelere çıkmamam doğrudur ve olumlu olur. Demokrasi ve barış için şu andaki tavrın böyle olması gerekir. Bu bir isyana çağrı değildir, savaş ilanı değildir. Zaten konumum da buna elvermiyor. Bundan sonra barış mı savaş mı olacak, kararı Kürt halkının kendisi verir. Ne devlet ne de KADEK beni bu konuda zorlamasınlar.

c) 2003 YILI DEĞERLENDİRMESİ

31 Aralık 2003

ABD üç şeyi bırakıyor. Bir; geleneksel ideolojik-politik olarak milliyetçiliğe dayalı Ortadoğu ideolojilerini –buna Türk, Arap ve Şia milliyetçiliği de dahildir. İki; dinciliği, yeşil kuşak projesinde olduğu gibi milliyetçilik yerine koymuştu bunu da bırakıyor. Üçüncü olarak da eski feodal, krallık rejimlerini de bırakıyor. Bunları bırakması iyi, şimdi “demokrasi” diyorlar ancak şaşkınlıklar, donanımsızlar, Irak’da zorlanıyorlar. Yeni bir Saddam olmaz, milliyetçilik olmaz, bunun yerine ne koyacaklar? Demokrasi için de fazla bir hazırlık yok. Kaddafi akıllı, o dönüşümü göstermeye, benim Ortadoğu için düşündüğümü Afrika’ya uyarlamaya çalışıyor. Arafat da bu doğrultuda değişmeye mecburdur. Türkiye de o noktaya gelecektir.

Kuşkusuz Ortadoğu’daki bu gelişmeler Türkiye iç ve dış siyasetini de derinden etkileyecektir. Yurtsever ve demokratlara ve sorumlu siyasetçilere düşen bu gelişmeleri doğru tahlil ederek gerekli demokratik dönüşümleri zamanında gerçekleştirmektir.

Beş yıldır yaratılmaya çalışılan barış ortamı neden kendi çözümünü bulamıyor? Gerçekleşmemesinde birçok kesimin geçmişten gelen, rantla beslenen ilişki tarzları var. Elli yıldır Türkiye’de

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

229

bunu yaptılar. Türkiye’de elli yıldır anti-komünist bir vurucu güç yaratıldı. Türkes’i Florida’da bunun için eğittiler. 1980’e kadar bu kadro ABD’nin emriyle solu vurdu. Özal ile birlikte yeşil kuşak projesini, Türk-İslam sentezini geliştirdiler. Cumhuriyet tarikatlarına devredildi. Kürtler tarikatlara teslim edildi. Türkiye tarikatların insafına terk edilmişti. Bu da El-Kaide örneğinde olduğu gibi iflas etti. Bunu da bırakmak zorunda kaldılar. Türkiye’de bunun versiyonu nedir? Hizbullah, El-Kaide’nin versiyonudur. Bir gazetede çıkan itirafçı Murat Demir’in açıklamasında bir cümle geçiyordu, “Yeşil geldi, bize, siz artık Hizbullahsınız dedi, Hizbullah lafını ilk Yeşil’den duyduk,” diyordu. Buradan her şey anlaşılıyor.

Bu nedenle Hakikat, Adalet ve Af komitesinin oluşturulması gerektiğini söylüyorum. Bütün bu gerçeklerin açığa çıkartılması, bir tarihin aydınlatılması için belirtiyorum. Bu komisyon kurulmalıdır. Peki solcular, aydınlar, demokratlar neden böyle bir komisyon kuramıyorlar? Bu komisyon altı ay çalışsın, ben PKK’nin bütün silahlarını getiririm. Türkiye Cumhuriyeti kendini arındırmak istiyorsa bunu yapmalıdır. Devlet de temizlenir. Güney Afrika modelinde Hakikatları Araştırma Komisyonları vardı. Biz de kendi modelimize Gerçekleri Araştırma, Adaleti Sağlama ve Af Komitesi diyelim. Bu komiteler, gerçekleri ortaya çıkaracak, kim haklı kim haksız bunu tespit edecek. Türkiye’de sivil toplum örgütlerinin bunları araştırmaları gerekir. Güney Afrika’da Desmond Tutu’nun yaptığı gibi böyle bir komite Türkiye içinde epey iş yapabilir. Af da karşılıklı hoşgörüyü pekiştirebilir. Binlerce faili meçhul, karanlıkta kalmış, bunların ortaya çıkarılması bu komisyonlar aracılığıyla sağlanabilir. Aileler tek tek başvuru yapıyorlar, bundan sonra tek tek değil, tümünün bu komisyon tarafından başvuruları yapılmalıdır. İkinci komite de daha çok pratik işlerle ilgilenecek, pratikleşme komitesi olacak. Demokratik, Barış, Çözüm Komitesi diyebiliriz buna. Demokratik partilerden, hukukçulardan, Sivil Toplum Örgütlerinden, muhalefet güçlerinden oluşacak bir komitedir. Tek tek çabalar komite içerisinde birleştirilmeli. Bunlar arabulucu olarak diyalog rolünü oynayacaktır. Be-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

230

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

ni muhatap almayabilirler, dağdakileri de almayabilirler, Avrupa'dakiler de almazlar. Çözüm böyle bir arabulucu, diyalog komitesiyle olabilir. Bu komite tarafların görüşünü alır. Bunun için de en başta hükümetin yeşil ışık yakması gerekir. Burada hemen şunu da belirtmek istiyorum. Daha önce de defalarca kamuoyuna deklare ettiğim 10 maddelik çözüm önerilerimi başta devlet yetkilileri olmak üzere Türkiye'nin demokratik güçlerine ve kamuoyuna bir kez daha sunuyorum.

Bu önerilerime Kürt halkını tecrit ve çürütme anlamına gelen, bana yönelik İmralı'da kurulan sistemin ve uygulamaların kaldırılmasını ekliyorum. Bu temelde:

1) Bu tecrit kabul edilemez. Üzerimde uygulanan ve çürütme dayanan İmralı sistemine son verilmelidir. Nerede tutulmaya devam edilirse edileyim, haftada en az iki saat görüşme olmalı, mektup ve yazışmalara kısıtlama konulmamalı, bilgilendirme ve haber edinme, yazma ve yayımlatma hakkım kısıtlanmamalı, bana ulaştırılmak istenilen yayınlar kısıtlamasız verilmeli.

2) Türk olgusu demokratikleşmenin temel ögesi olarak ele alınmalı, Kürt kimliği yasal ve anayasal güvenceye kavuşturularak, Kürt halkı laik, demokratik, sosyal hukuk devleti olan cumhuriyetin asli, anayasal vatandaşları olarak kabul edilmelidir.

3) Dil, kültür hakları yasal güvenceye kavuşturulmalıdır. Radyo, TV ve basın üzerinde hiçbir kısıtlama olmamalıdır. Türkçe radyo ve TV, hangi hukuki kurala bağlıysa Kürtçe ve diğer dillerdeki yayınlar da aynı prosedüre bağlı olarak faaliyet yürütmelidir. Kültürel faaliyetlerde de aynı hukuki kurallar ve prosedür işletilir.

4) Temel eğitimde Kürtçe eğitim dili olarak kullanılır. İsteyen herkes bu okullarda çocuğunu okutur, liselerde ise Kürt kültürü, Kürt dili ve edebiyatı dersleri konulur. Bunlara seçmeli ders olarak ve eğitim müfredatında yer verilir. Üniversitelerde Kürt dili, edebiyatı, kültürü ve tarihi yüksek okulları kurulur.

5) Düşünce ve örgütlenme özgürlüğü önündeki tüm engeller kaldırılmalı, serbest siyaset yapmanın tüm koşulları sağlanmalıdır. Kürt sorununu ilgilendiren konularda da bu özgürlükler bütü-

nüyle tanınmalıdır.

6) Partiler ve seçim yasaları demokratikleştirilerek, Kürt halkının ve tüm demokratik güçlerin iradelerinin demokratik siyasete katılımı sağlanmalıdır.

7) Demokratik yerel yönetimler yasası çıkarılıp demokrasinin derinleşmesi ve yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

8) Koruculuğun ve devlet içinde yuvalanmış gayri meşru çetelerin lağvı sağlanmalıdır.

9) Savaş döneminde zoraki göç ettirilen köylülerin köye dönüşleri sağlanmalı, bunun için gereken idari, hukuki, ekonomik ve sosyal tedbirler sağlanmalıdır. Bunun yanında bir ekonomik kalkınma seferberliği başlatılmalı, teşvik ve tedbirlerle ekonomi canlandırılarak Kürt halkının ekonomik refahı sağlanmalıdır.

10) Toplumsal barış ve demokratik katılım yasası çıkarılmalı, bu yasayla, gerillanın, cezaevindekilerin, yurtdışındakiler, yurtdışına çıkmak zorunda kalan tüm sürgünlerin hiçbir kayıt koymadan demokratik siyasal yaşama katılmaları sağlanmalıdır.

11) Türkiye’yi demokratikleştirecek ve Kürt sorununu çözecek bu adımlar atılmazsa, Kürt halkının haklarını ve özgürlüğünü elde etmek için meşru savunma hakkını kullanmasının anayasal ve evrensel bir hak olarak kabul edilmesi ve bunun inkâr ve imhaya karşı bir hak olarak kullanılması. Bu hakkın –ister İran, ister Suriye, ister ABD ve başka devletler olsun– imha amaçlı özgürlük mücadelesini üzerine gelindiğinde kullanılması.

Bunlar Kürt halkının otuz yıldır elde etmek için mücadelesini verdiği en doğal ve temel haklarıdır. Ve bundan sonra da Kürt halkının elde etmesi için mücadele vereceği haklar olacaktır. Hiçbir güç ve hiç kimse tarafından bu haklar reddedilemez ve gayri meşru görülemez.

Bu gerçeklikler içinde AKP nedir? Boşluklardan doğan şansını kullandı, bir tür piyango çıktı kendilerine. Devletle biz yıprandık aradaki boşluktan bunlar çıktı. O dengeden bunlar çıktı. Biz de ileri bir duruma ulaşamadık. Bu noktada ABD ile daha fazla ilişkilencileri devreye girdi. Ayakta durmak için içerde rantiyeci kesime

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

232

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

biraz tavır alacaklar. Üçüncü versiyon burjuvaziyi geliştirecekler. Küçük orta boy burjuvazi ya da KOBİ'ler burjuvazisi diyebiliriz. Birinci kuşak burjuvazi Koç, Sabancı gibi devletin geliştirdiği burjuvazi, ikincisi 70'lerden sonra gelişen burjuvazi, AKP'de üçüncü kuşak burjuvazi yaratacak. Kimse buna aldanmamalı. Bazı reform girişimleri olsa da ideolojik zemini ve reform yetenekleri yoktur. Deniz Baykal'ın CHP'si 1930'ların paradigmasını temsil ediyor. 1950'lerin paradigmasını da Ağar, Bahçeli de yaşatmak istediler. Milliyetçilik anlayışıyla Türkiye Cumhuriyeti esenliğe çıkmaz. Sahte muhafazakâr ve liberallerden de bir şey çıkmaz. Geriye geniş kapsamlı bir demokrasi projesi oluşturmak kalıyor, çare budur. Demokratik bir program, Kürt-Türk ortak özgürlük projesi. Üniter devlete dokunmuyoruz. Cumhuriyetin anayasal nitelikleri yeterlidir. Eksik olan nedir, bunun içine halkı sokmak gerekiyor. Demokratik katılımın sağlanması gerekir. Taban örgütlenmesine her alanda girmek gerekir. Mahallede, köyde, kırdaki taban eğitimini geliştirmek gerekiyor. Aksi halde dinci ve milliyetçilik hortlayabilir. Türkiye'nin kaderi AB süreci ile bağlantılıdır. Girse demokrasi gelişir, olmazsa savaş gelişecektir.

Sonuç olarak şu hususları değerlendirmek istiyorum: Türkiye eğer doğrultuya girmezse bölünme olur. İsrail-Filistin örneğinde olduğu gibi iki tarafın milliyetçiliğinin çatışmaması için barış, kardeşlik ve demokratik uzlaşının sağlanması gerekir. Kürt sorunu çözüm yoluna girmezse savaş gelişir. Arkada farklı güçler var. Suriye, İran var. Bunu önlemek durumundayız. Uzlaşmayı hâkim kılmak gerekir.

Türkiye'nin birlik ve bütünlüğü Kürt halkının özgürleşmesi ve demokratikleşmesinden geçer. Türkiye'deki kriz de ancak böyle aşılar. Ortadoğu ve Orta Asya'ya da böyle açılım sağlanır, Enver Paşa yöntemleri ile olmaz. Demokratik ve Çağdaş Türkiye ile olur. Türklerin birliği de, Türkiye'nin Ortadoğu'ya açılımı da ancak Kürtlerin ve Türklerin stratejik müttefikliği ile olur. 20'lerde Mustafa Kemal'in yaptığını biz şimdi yapmalıyız. Bunu Ortadoğu çapında çağdaş demokratik ortaklık biçiminde yapacağız. İşte

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

233

Türkiye'nin yurtsever çizgisi budur. Aydınlar bunu anlamalıdır. Milliyetçi çözümlere karşıyız. Devrimcilerin devlet amaçlı devrim anlayışına karşıyım. Türkiye krizden ancak güçlü bir birlikle çıkabilir. Birliğini kurmuş güçlü bir Türkiye, Ortadoğu'ya açılım yapabilir. Ortadoğu Rönesansı'nı yapması hayati önemdedir. Devlet, politika, ekonomi bir bütün olarak çıkmazda. Ben bölücülük yapmam, bunu ideolojime de ters görüyorum, Ortadoğu birliğinden yanayım.

Devlet hakkındaki görüşlerimi savunmamda açtım. Devletten yana ya da karşı değilim. Yunanistan savunmamda bunları açmıştım. Kürdistan ayrı bir devlet olmaktan ziyade, kültürel özgürlük alanı olarak kalacaktır. Ayrı sınırları olmayacaktır. Ülke olarak devleti büyütme karşıyım. Felsefi olarak devletçiliğe, devleti yıkma ideolojilerine, devleti kurma ideolojilerine karşıyım. Bende devleti demokratikleşme esası var. Benim felsefem demokrasiyi kurmaktır. Benim devrimimin üç temel ilkesi var. Bir, cinsiyet devrimi, iki ekolojik devrim, üç kültürel özgürlük. Bu üç ayağa dayalı demokratik kuruluştur. Dikkat ederseniz kurtuluş değil, kuruluş diyorum. Demokratik kuruluş, demokratik mimari, demokratik yapılanma diyorum. Benim devrim anlayışımın üç temel ayağı bunlardır. Bunlarda kararlıyım. Hükümet de anlayışlı olmak zorundadır.

Ben ilkesel davranıyorum. Ben ciddi iş yaparım. Korkuyla, öldürmekle bu işleri halledemezler. Beni kimse durduramaz. Türkiye bölünmeyecek, ama oligarşiye de teslim edilmeyecektir.

Bu açıdan demokratik birliği önemişiyorum. Demokratik blok Brezilya Lula türü olabilir. İtalya'da Zeytin dalı örneği var. Bunlar tartışılmalıdır. Muazzam demokratik uzlaşa ve dayanışma olur. Brezilya ve İtalya modeli iş yapar. AKP ve CHP bunu yapamaz. Halk artık savaş istemiyor. %90'ının Irak'a girmeye karşı çıkması bunun göstergesidir. Barış istiyor. Biz de birliği dayatacağız.

Bu temelde doğru tarih ve toplum bilinci olmadan Kürt demokrasisi nasıl gelişecek? Kürt demokratikleşmesi günlük yaşamsal bir olay. Ölüm kalım savaşındır. Diyarbakır halkı son dört

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

234

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

yıldır bunu daha iyi gördü, yeni uyanışın ne anlama geldiğini biliyor. Ancak aydınlar derinleşmede yetersiz kalıyor. Aydınlar, gençler, kadınlar... demokratik çözümün yerel modelini başarıyla hayata geçirmeleri gerekiyor. Son dönemde bazı aydınlar da benim Kürt Demokratizasyonu kavramımı kullanıyorlar. Bir yazar Diyarbakır Kürt demokratizasyonunun merkezi olabilir diyordu. İyi tespit edilmiş. Ben de şöyle formüle etmek istiyorum: Kerkük Kürt milliyetçiliğinin kalesi, Diyarbakır Kürt demokratikleşmesinin kalesi olabilir. Kürtler bunu derinliğine kavramalıdır. Türkiye'nin cesur adımları Diyarbakır'ın doğru demokratikleşmesinden geçiyor. Türkiye'nin doğru demokratikleşmesinin yolu Diyarbakır'ın doğru demokratizasyonundan geçiyor. Aksi halde dar ilkel milliyetçilik, feodal entrika ve katliamcı kültür gelişir, bu da felaket getirir. Kürtlerin özgürlüğe sahip çıkmasıyla Türkler bataklıktan kurtulabilir. Türkiye'yi bölünmekten kurtarmanın yolu Kürtlerin özgürlüğüne sahip çıkmasından geçer. Devletin ilkel Kürt milliyetçilerini Ankara'da beslemesi Türkiye'yi bölmektir, suçtur. Milliyetçilik temelinde, iki tarafın milliyetçiliğiyle Kürt demokratizasyonu katledilmek isteniyor. Demokrasi gelişmezse, iki taraf milliyetçiliği katliamlar yaratır. Bu durumda Amerika ve İngiltere kârlı çıkar. Biz bu toprakları barışın, demokrasinin ülkesi yapalım diyoruz. 2004 yılına girerken beş yıllık sürece ilişkin raporum ve geleceğe ilişkin mesajım budur. Bu temelde herkesi selamlıyor, 2004 yılının barış ve demokrasinin derinleşeceği bir yıl olmasını diliyorum.

■ 2. PKK'ya Dışardan Bakışlar

PKK'nın ve Öcalan'ın durumu hiç kuşkusuz devletin ilgili birimleri ve resmi ideolojiye yakın kişi ve kuruluşlar tarafından da yakından takip ediliyor. Örneğin Türk Silahlı Kuvvetleri'nin üst kademelerine yakınlığıyla tanınan ve *Güneydoğu, Düşük Yoğunluklu Çatışma* kitabının da yazarı Radikal Gazetesi yazarı Mehmet Ali Kışlalı'ya göre Öcalan devletin denetiminde hareket ediyor.

Adı hem MHP genel başkanlığı, hem de MİT müsteşarlığı için geçen Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi (ASAM) Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Ümit Özdağ ise tam aksi görüşte. Prof. Özdağ, devletin farklı istihbarat raporlarından da hareketle çatışma günlerine dönmenin çok yakın olduğunu düşünüyor.

■ GAZETECİ MEHMET ALİ KIŞLALI:

“APO'NUN KONUMU VE FAALİYETLERİ TEHLİKELİ DEĞİL”

Sorunu hangi boyutta görüyorsunuz? Gelinen nokta nedir?

Olayın iki yönü var: güvenlik ve sosyal-siyasi boyut. Güvenlikte büyük bir mesafe alındı, ama diğer tarafta bir şey yapıldığını söylemek zor. Her hükümet bir program yaptı ve hiçbiri uygulanmadı. Neden uygulanmazlar, anlamak çok zor..

PKK sürekli isim değiştiriyor ve silahlı mücadeleden vazgeçtiğini söylüyor...

Apo'nun direktifiyle bir kısmı silahı bıraktı, diğerleri de Türkiye dışına çıktı. “Silahlı mücadeleyi durdurduk,” diyorlar ama “eğer şunlar bunlar olmazsa yeniden başlıyoruz,” diye de ekliyorlar. Za-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

236

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

ten tam manasıyla durdurduklarını da kimse söyleyemez. 2003 içinde bir sürü olay oldu..

Münferit gibi gözüküyor...

Münferit ama bu hareket devam ediyor. Tabii eskisiyle mukayese ederseniz hiçbir şey değil. Niye devam ettiriyorlar? “Biz hâlâ varız,” diyorlar. Varlar orada işte.

Irak'taki PKK militanları ABD ve Irak Kürtleri tarafından kullanılıyor mu veya kullanılabilir mi?

ABD “Terör bir numaralı meselemiz,” diyor ama bunlara bir şey yapamıyor. Yapamaması kötü niyetinden de olabilir, acizliğinden de olabilir. “Türkiye dostum ama bunları orada kullanırım,” diye düşünüyor olabilir. Fakat acizliği de ortada. Irak'ta boğazına kadar batağa batmış, bir de bunlara ayıracak gücü yok.

Şiddet yeniden başlayabilir mi?

Başlar da Türkiye'ye karşı en güçlü oldukları zamanda ne yaptılar ki şimdi ne yapsınlar? Üstelik Türkiye gerçekten büyük bir deneyim kazandı. Ve o bölgeyi çok iyi tanıdı.

Türk devleti Kuzey Irak'ta tam olarak neyi istemiyor?

Geleneksel kaygı, orada kurulacak bir Kürt devletinin o bölgedeki Kürtler için bir cazibe merkezi olma ihtimali. Bir de günün birinde yine çatışma olursa Irak'la irtibatla olmalarından çekiniliyor. Suriye ve İran da benzer kaygılara sahip. Maalesef ABD'nin tutumu dolayısıyla Türkiye ne bu geleneksel politikasını ve cephesini oluşturabiliyor, canlandırabiliyor, ne harekete geçirebiliyor, ne Suriye'ye, ne İran'a gidebiliyoruz; tuhaf bir durumdayız.

Politika değiştirmek mümkün değil mi?

Bunu yapacak, yapmaya kalkacak adamın alnını karışlarım.

Neden? “Düşman edeceğimize yanımızda tutalım” diyenler var?

Türkiye bugüne kadar inandığı bütün şeylerden 180 derece çark edemez. Biz onları düşman görmüyoruz, hiç görmedik. Bunlarla işbirliği yaptık, para, silah, eğitim, her şey verdik. Saddam karşısında yok olmasınlar, akrabalarımızdır, diye destekledik ama bizim politikamıza tam ters bir oluşum içerisinde olunca işler değişiyor. Peki politikamız değişir mi? Bildiğim kadarıyla, sorumluluğu olan kimse “bunu değiştirelim” diye düşünemez.

Öcalan’ın İmralı’da tutulması Türkiye’nin lehine mi?

Peru’da Aydınlık Yol lideri Abimael Guzman’a yapılanla aynı şey uygulandı burada. Peru’yu izlemiyorlar diye eleştiriyordum, meğer izliyorlarmış. Peru’da da Guzman yakalandıktan sonra harekete büyük bir darbe vuruldu. Guzman halen içeride. Bunun Türkiye için kötü bir şey olduğunu düşünmüyorum. Peki öldürseler miydi? Bence o daha kötü olurdu. Şimdi hem orada rehin olarak duruyor, hem de Guzman’ı nasıl kullandıysa Türkiye de onu kullanıyor.

Öcalan “Kuzey Irak’taki oluşum Türkiye için tehlikeli” diyor...

Türkiye’ye de aynı şeyi söylüyor. Apo’nun konumu, durumu ve faaliyetlerinin tehlikeli olduğunu düşünmüyorum.

AKP Kuzey Irak’taki siyaseti sürdürmeye kararlı mı, niyetli mi?

Hükümetin gücü neye var? Oy çokluğuyla birtakım şeylere var, ama hassas bazı konularda pek fazla olduğu kanısında değilim.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

238

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

İrade hükümette değil, o zaman...

Olamaz tabii. Mehmet Ali Birand, Hasan Cemal gibilerin söylediklerine bakmayın. Bu seksen yıllık devlette yüzde 30 oy aldım diye her şeyi allak bullak edeceksin. Bu mümkün mü? Bu ülkenin anayasası, yasası, yüksek mahkeme kararları, kamuoyu var.

- ASAM YÖNETİM KURULU BAŞKANI
PROF. ÜMİT ÖZDAĞ:
“1992’DEN DAHA BÜYÜK BİR TEHLİKE
BİZİ BEKLİYOR”

Sorunu nasıl adlandırıyorsunuz?

Artık Kürt sorunu haline gelmiştir.

Bugün hangi noktadayız?

Kürt sorununu Ortadoğu genelinde ve Türkiye, Irak, İran ve Suriye açısından ayrı ayrı incelemek gerekiyor. Hem Ortadoğu genelinde, hem Türkiye ve Irak özelinde Kürt sorunu ciddi bir dinamizm kazandı. Bu da 20. yüzyılın başında şekillenen yapılanmada bazı değişimler olacağını belirgin bir göstergesi. Fakat Türkiye ve Irak’taki değişimin niteliklerinde büyük farklılıklar var. Irak’ta ortaya çıkan devletin federal şekillenmesi Kürt meselesinin nasıl bir şekil alacağını başlı başına göstergesi değil. ABD Irak’ta homojen bir Kürt federe devletinin oluşmasına izin verirse, bu önümüzdeki 30 yıl içerisinde Türkiye, İran ve Suriye’de belirli merkezkaç eğilimleri güçlendirecek bir etki yapacağı gibi Irak’ı da parçalanacak ülke haline getirecektir. Anılan bölge ülkelerinin bütün enerjilerini bu parçalanmayı engellemek üzere harcamalarını da beraberinde getirecek. Ama Irak’ta Türkmen ve Arap unsu-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

239

runun yüksek sayıda temsil edildiği heterojen bir yapı oluşursa ki, bunun oluşma ihtimalinin daha büyük olduğunu düşünüyorum, o zaman sağlıklı bir Irak oluşabilir...

Federasyon kaçınılmazsa niteliğini tartışmamız gerekiyor...

ASAM olarak uzun zamandır Irak'ta üniter bir devlet ve özerk bölge modelini savunuyoruz. Bu statü Irak'taki anayasal sistemle de uyumludur. Fakat burada bir nüfus sayımı yapılması gerektiğini, bundan sonra herkesin nüfusu oranında bir özerk bölge yapılması içerisinde bir hak elde etmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bugün mesela Şii'ler yüzde 65, Kürtler 7 milyondan, yine Türkmenler 3.5 milyondan fazla olduklarını söylüyor, ama kimse bilmiyor. Türkiye çok uzun zaman ve yanlış bir şekilde Türkiye tipi üniter bir devlet modelinde ısrar edip, üniter devlet özerk bölge modelini bile kabullenemedi. Hazırlıksız olduğu için, bugün federal modeli kabullenmek zorunda kaldı, çünkü Türkiye Irak'tan tasfiye edilmiştir. Bundan sonra Ortadoğu ve Irak'ın alacağı şekil ve bunun uzun vadeli etkileri ABD'nin tırnak içinde iyiniyetine kalmıştır.

Türkiye'de ne değişti? Bir yumuşama var gibi gözüküyor, bu aldatıcı mı?

Çok aldatıcı. 1992-93'ten daha büyük bir tehlikeyi 2010'lu yıllarda görüyorum. O zaman Türk-Kürt çatışması yoktu, PKK'yla devlet güçleri arasındaydı çatışma. Türkiye'nin birçok bölgesinde gezdiğiniz ve sorduğunuz zaman insanlara, aldığımız cevap "Türk-Kürt birdir"di. Ama artık bu cevabı yavaş yavaş almamaya başladık, insanlar ayrışmaya başladılar. Türk ve Kürdün aynı olmadığı düşünölmeye başlandı ve esas tehlike de bu. PKK ve DEHAP'ın küstahça tavır ve tahrıkları çok etkili oluyor. DEHAP "Biz ayırırız" diye tekrarlayınca toplumun geri kalan kısmı da "Doğru, siz ayırınız" demeye başladı. Türkiye, AB baskısı altında ve ken-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

240

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

di iç dinamiklerini harekete geçirmeden yabancı dinamiklerle çözümlenerek, Kürt sorununu çözeceğim derken daha büyük bir Türk sorunu çıkartmaya başladı. Böyle giderse Türkiye'de sosyal barış çok ciddi şekilde tehlikeye düşer.

Kürt alerjisinin tırmanması mı kastediyorsunuz?

Tabii ki. Batı Türkiye'de bir Türk Miloseviçinin çıkmasını arzu ediyor. Ama Türkiye Balkanlar değil ve bir Miloseviç'in çıkması çok zor. Çünkü farklı bir tarihsel anlayışı var, tarihle ilgili dinsel yapı var. Ama bu demek değildir ki Türkiye'de bu tür tahrikler devam ederse hiçbir şey olmaz. Kuzey Irak'ta öyle bir federal yapı oluşur da Türkmenlerle Kürtler arasında sürekli gerilim yaşanır ve Türkmenlere yönelik KDP ve KYP'nin etnik temizlik çalışmaları olursa, bunun Türkiye'ye gelecek 10 sene içerisinde yansımaları ve Türkiye'de etnik huzursuzluğa neden olmaması mümkün değildir.

Öcalan'ın İmralı'daki durumu nedir? Türkiye onu idam etmemiş olmanın avantajlarını kullanamıyor mu?

Birincisi, son dönemde PKK'nın büyük kentlerde kitleleri hedef alacak bombalı saldırı politikaları geliştirdiğini biliyorum. Bunun için Kuzey Irak'tan Türkiye'ye büyük miktarda C-4 patlayıcı sokuyorlar. Güneydoğu'da çarpışmaların artmasının nedeninin bu olduğunu da kamuoyunun artık bilmesi gerekiyor. Peki bunun arkasında kim var? Bu Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması veya en azından bulunduğu hapisin değiştirilmesi politikasıyla ilişkili bir süreç. Ve Öcalan'ın izni olmadan yapılabilecek bir eylem de değil. Öcalan hapse girdiği dönemden bu yana Türkiye'deki siyasal süreci değişik boyutlarda okuyarak politikalar geliştirdi; örgütü İmralı'dan yönetti ve yönetmeye devam ediyor. Hareket üzerindeki hâkimiyeti halen yüzde yüze yakın ölçüde sürüyor. Gelelim Türkiye'nin bir politikası olup olmadığına: Türkiye Öcalan'ı

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

241

kendi iç dinamikleriyle değil, tamamen dış dinamikler neticesinde asmamıştır. Asmadığı zaman da nasıl faydalanacağını ve ne kadar kullanacağını tespit edebilmiş değildir. Türkiye Öcalan'ı astığı veya asmadığı zaman da 5-10 sene sonra ne yapacağını bilmek zorundaydı, ama bilmiyordu. Trajik olan Abdullah Öcalan asılmadığı takdirde 5-10 sene sonra ne yapacağını biliyordu. Bundan dolayı PKK bu süreci çok lehine kullanmıştır ve kullanmaya devam ediyor. Bundan sonra PKK terörünün mesela Güneydoğu Anadolu'da tekrar ortaya çıkacağını hiç zannetmiyorum, çıksa bile taktik düzeyde ve çok geçici olacaktır.

Türkiye ne yapmalı?

Her şey Türkiye'nin AB politikasını yeniden şekillendirmesine bağlı. AB tam üyelik sürecinin durdurulması, yıkılması ve AB ile ilişkilerin serbest ticaret bölgesi modeliyle yeniden şekillendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bu yaklaşım Türkiye'nin bütün süreçlerini belirleyecektir. Hiçbir şey AB dışında ve AB ilişkiler dışında izah edilemez, buna PKK ve buna Kürt meselesi de dahildir.

KADEK'İN (PKK) FESHİ VE ARAYIŞLAR

GİRİŞ

27 Kasım 1978 tarihinde kuruluşunu ilan eden terör örgütü PKK, 4 Nisan 2002 tarihinde ismini KADEK olarak değiştirmiştir. Yeni bir oluşuma zemin sunmak maksadına yönelik olarak 26 Ekim 2003 tarihinde KADEK'in de feshedildiği açıklanmıştır. 15.11.2003 tarihinde Kandil bölgesinde gerçekleştirilen bir toplantıda ise, KHK (Kürdistan Halk Kongresi)'nin kurulduğu ilan edilmiştir.

Örgütün KADEK ismini feshetmesinin ABD'nin bölgeye müdahalesi, AB ülkelerinin Kopenhag kriterleri çerçevesinde çıkarılan uyum paketlerini yeterli görmeleri, sözde siyasal serhildan eylemlerinin başarısız olması ve örgüt elebaşı Abdullah Öcalan'ın yine örgütün karşı karşıya bulunduğu sorunlardan kaynaklanan kişisel kaygıları gibi birçok nedeni sayılsa da en temel nedenin tüm bu nedenleri doğrudan etkileyen muhatap alınmaması olduğu değerlendirilmektedir.

Yirmi yıla yakın bir süre silahlı terör yöntemlerini en üst düzeyde sürdüren örgütün bu süre zarfındaki en temel sorunu ulusal ve uluslararası düzeyde terörist kimliğinden kurtulamaması olmuştur. Hiçbir devlet ve uluslararası niteliği olan resmi platform örgütü muhatap kabul etmemiştir.

Terör örgütü PKK, 1990'lı yılların başından itibaren temel sorunu olan muhatap alınma hususu için her türlü yönetime başvurmuştur. İlan edilen sözde ateşkesler, SKP, KNK adıyla oluşturulan paravan kuruluşlar muhatap kabul edilme ve tanınmanın birer aracı olarak düşünülmüştür.

* Bu metin Emniyet Genel Müdürlüğü'ne bağlı istihbarat birimlerinin PKK hareketini yakından takip eden uzmanlar tarafından KADEK'in lağvedilip yerine Kongra-Gel'in (KHK) kurulmasına karar verilmesinin hemen ardından kaleme alındı. Hem içerdiği analitik öneme haiz değerlendirmeler, hem de devletin en azından bir kanadının Türkiye'nin Kürt sorununa nasıl baktığını göstermesi nedeniyle bu metni yayımlamaya karar verdik.

Ancak örgüt, bu çabalarında başarılı olamamıştır. Örgüt elebaşı Abdullah Öcalan'ın yakalanmasıyla, muhatap alınma için yeni bir şans doğduğu düşünülerek, bu kez daha radikal yöntemler devreye konmuştur.

Bu yönlü olarak, bağımsız devlet kurma hedefinden vazgeçildiği, silahlı mücadele stratejisinin terk edildiği, temel amaçlarının kültürel kimlik olduğu, bu hedefe ulaşmak için de temel mücadele biçimi olarak siyasal serhildanın/sivil itaatsizlik eylemlerinin esas alındığı ilan edilmiştir. Belirlenen hedefe ulaşılincaya kadar silahlı unsurların ihtiyaten sınır dışında bekletileceği belirtilmiştir. Yine de bu yönlü bir başarı sağlayamamıştır.

Muhatap alınma temel hedefinin tamamlayıcı unsurları olan ve örgütün taktik pozisyonlarını doğrudan etkileyen diğer temel nedenlerin ayrı ayrı izah edilmesinde fayda mülahaza edilmiştir.

1. KADEK (PKK)'i Yeni Arayışlara İten Diğer Nedenler

Terör örgütü KADEK (PKK)'i yeni bir durum değerlendirmesi yapmaya iten ve aşağıda belirtilen nedenler son bir yıldan bu yana güncel hale gelmiş ve örgütü yeni pozisyonlar almaya itmiştir.

Belirtilen nedenlerin her biri ayrı ayrı incelendiğinde terör örgütü KADEK (PKK)'in söz konusu sorunları aşması durumunda kendince muhatap alınma hedefine ulaşabileceğini planladığı değerlendirilmektedir.

a. ABD'nin bölgeye müdahalesi

ABD'nin Irak'a müdahalesi terör örgütü KADEK (PKK)'i en fazla sarsan hadiselerin başından gelmiştir. Müdahale öncesinde ve müdahale günlerinde büyük endişeler taşımıştır. Irak'ın kuzey şeridi ile kuzeydoğu şeridinde Medya Savunma Bölgeleri adıyla bir savunma hattı ilan etmiştir.

İlk etapta ABD ile Türkiye'nin kendilerine karşı müşterek operasyonlar gerçekleştireceğini düşünmüştür. Hatta ABD'nin Irak'ı işgal hareketinde bölgenin diğer tüm unsurlarına olumlu veya olumsuz roller vermesine rağmen, örgütü yok sayması endişeleri

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

244

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

daha da artırmış ve örgüt, pozisyon belirlemede zorlanmıştır.

ABD'nin bu yönlü tutumundan son derece telaşlanan elebaşı Abdullah Öcalan, örgüt üst düzey elemanlarının ABD'nin bölgedeki yetkilileriyle dolaylı da olsa temaslar sağlamasının akabinde yeni bir durum tespiti ve değerlendirmelerde bulunmuştur.

Yapılan değerlendirmeye göre, “ABD bölgeye gerici statükoları parçalamak ve demokrasi güçlerinin önünü açmak için gelmiştir. Dolayısıyla, örgüt ABD'nin bölgedeki politikalarının bir unsuru haline gelebilmek amacıyla kendini yeniden şekillendirmelidir. ABD'nin karşı olduğu örgütlenme anlayış ve modelleri terk edilmelidir.”

Terör örgütü KADEK (PKK)'in ABD'nin bölge politikalarına yamanmaya çalışmasının diğer önemli bir nedeni de AB ülkelerinin Türkiye-AB ilişkilerinde sözde Kürt sorununa çok fazla rol vermemeleri olmuştur.

b. AB'nin Uyum Yasaları konusunda Türkiye'nin yanında yer alması

Terör örgütü KADEK (PKK) Ocak 2000 ayı itibarıyla strateji değiştirdiğini ilan ettiğinde yeni hedefine ulaşmada en çok AB'nin Kopenhag kriterleri çerçevesinde Türkiye'ye yapacağı dayatmalardan fayda sağlayacağını düşünmüştür.

Bu itibarla, siyasal serhildan/sivil itaatsizlik eylemlerine dayalı mücadele metodunun AB ülkelerinin desteğiyle başarı sağlayacağını empoze etmiştir. Nitekim, “Kimliğimi İstiyorum”, “Ben de PKK'lıyım” gibi sivil itaatsizlik eylemlerinin ilk denemelerine de Avrupa'dan start verilmiştir.

Ancak, Avrupa ülkeleri PKK'nın bu yönlü girişimlerine destek vermedikleri gibi verilen dilekçeleri de işleme koymamışlar veya bazı ülkeler bu dilekçeleri suç saymıştır. Avrupa'da durum böyle iken, aynı paralelde devam eden yurt içi sivil itaatsizlik eylemlerine de uluslararası kamuoyundan herhangi bir destek gelmemiştir.

Yine AB yetkili kurulları tarafından hazırlanan ilerleme raporlarında, Türkiye'nin çıkartmış olduğu uyum paketlerinden övgü-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

245

le bahsedilmiştir. Anadilde öğrenim, anadilde yayın alanında çıkarılan yasaları yeterli görmüş veya en azından ciddi bir eleştiriye tabi tutmamıştır.

Bütün bu gelişmeler, KADEK (PKK)'in AB'ye yaklaşımını etkilemiştir. Tepki olarak bir yandan ABD'ye daha fazla yaklaşma arzusunu dile getirirken, diğer yandan KADEK'i feshederek hedef ve örgütlenme ölçülerini AB standartlarına yakınlaştırmayı amaçlamıştır.

c. Örgüt faaliyetleri açısından temel taktik olarak nitelendirilen Serhildanlardaki başarısızlıklar

Örgüt hedefine ulaşmada büyük rol biçtiği siyasal serhildan/sivil itaatsizlik eylemlerinin temel mücadele biçimi olduğunu Temmuz 2000 ayında ilan etmiştir. Siyasal serhildan/sivil itaatsizlik eylemlerinin eski yapılanma ile çeliştiği ifade edilerek 2001 yılında bir dizi yeniden yapılanma konferansları gerçekleştirilmiştir.

Yine de her fırsatta örgüt hedefleriyle sempatanların güncel eğilimlerinin çakıştığı veya çakışabileceğini varsaydıkları çeşitli kampanyalar tertip edilmiştir. Bu kampanyaların süreklilik ve yaygınlık kazanması amacıyla, başta HADEP, DEHAP olmak üzere bütün paravan kuruluşlar talimatla seferber edilmiştir. Yurt dışında bu amaçla eğitilerek gönderilen elemanlar görevlendirilmiştir.

Buna mukabil, kapsamı ve niteliği itibarıyla örgütün hedef ve yönlendirmelerini aşan Nevruz Bayramı dışındaki etkinliklerde örgütü hedefleri yönünde başarıya götürecek boyutta bir siyasal serhildan/sivil itaatsizlik eylemi gerçekleştirilememiştir.

Bu durum örgütü en fazla rahatsız eden bir gelişme olmuştur. Serhildan eylemlerindeki başarısızlık, örgüt hedeflerinin güncelliğini yitirmesi, sempatan kitleler ile örgüt bağlarının zayıflaması gibi hususlara neden olmuştur. Örgüt bu durumdan rahatsızlığını silahlı eylemlere tekrar başvurabileceği görüşünü sık sık dile getirerek göstermiştir.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

246

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Daha etkin ve sürekli bir serhildan faaliyetinin ortaya çıkması amacıyla KADEK'in feshedilerek, kitlelere daha fazla nüfuz edebilecek ve siyasi serhildan/sivil itaatsizlik eylemlerine daha fazla destek ve meşruiyet katacak bir yeniden yapılanma gündeme getirilmiştir.

d. Abdullah Öcalan'ın kişisel kaygıları

ABD'nin Irak'a müdahalesi esnasında uzun bir süre örgüte ilişkin bir yaklaşım sergilememesi, yine AB'nin Türkiye ile ilişkilerinde sözde Kürt Sorunu gibi hususlara yer verilmemesi, siyasal serhildan/sivil itaatsizlik eylemlerinin planlandığının aksine etkisiz kalması örgüt elebaşını kaygılandırmış ve kendince bir tedbir olarak dikkatleri üzerinde yoğunlaştırmaya çalışmıştır.

Örgüt elebaşı, can güvenliği açısından en uygun koşullara sahip ve dünyanın en iyi korunan cezaevinde can güvenliği telaşına düşmüştür. Örgütün ulusal ve uluslararası çerçevede yasadışı konumda bulunması ve provakatif gelişmelere açık olması nedeniyle, örgüt elebaşını bir an önce örgüte meşru bir hüviyet kazandırma gayretine yöneltmiştir.

Örgütte strateji değişikliğinin ilk yıllarında meşruiyet ve yasalığı yurt içinde kazanmayı öncelikli hedef olarak ortaya koymasına karşılık, yeni dönemde hedef başta ABD olmak üzere uluslararası camia nezdinde yasal bir konum elde etmeyi amaçlamıştır.

2. KHK (Kürdistan Halk Kongresi)'nin İlanı ve Yaşanan Gelişmeler

Terör örgütü KADEK (PKK)'in 11.11.2003 tarihinde kendini feshettiğini ilan etmesinin akabinde, Kandil Dağı bölgesinde 15.11.2003 tarihinde bir basın toplantısı düzenleyen Zübeyir Aydar KHK (Kürdistan Halk Kongresi)'nin kurulduğunu beyan etmiştir.

Kısa adı Kongra Gel olduğu belirtilen KHK'nin, Kuruluş Kongresini 27 Ekim-6 Kasım 2003 tarihleri arasında gerçekleştirdiği açıklanmıştır. KHK adına yapılan ilk açıklamaların niteliği ile örgütün yapısına ilişkin bazı hususlar dikkat çekici bulunmuştur.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

247

KHK adına yapılan basın toplantısında ve diğer açıklamalarda PKK/KADEK döneminde dile getirilen görüşlerin benzeri görüşlere yer verildiği görülmüştür. Açıklamalarda, örgüt elebaşı Abdullah Öcalan'ın özgürlüğü için her şeyin yapılacağı, sözde Kürt sorunu için siyasi çözümün hedeflendiği ve hedeflerinin legal siyasi mücadele olduğu belirtilmiştir.

Sürdürülecek olan mücadelenin bu yönlü engellenmelerle karşılaşması veya baskı görmesinin yanı sıra, örgüt elebaşının tutukluluk halinin devam etmesi durumunda meşru savunmanın gündeme geleceği de yine PKK/KADEK açıklamalarında olduğu gibi tekrarlanmıştır.

Yapılan açıklamalarda, dikkat çeken en önemli hususun, ABD'ye yapılan diyalog çağrısı ve sözde Kürt sorununun çözümü için ABD'nin tüm Kürtlerin hamisi rolünü oynaması isteği olmuştur. Yine bu açıklamanın hemen akabinde sözde Kürt sorununun çözümü için İran ve Suriye'ye uyarıcı çağrılar yapılmıştır.

Esasen KADEK'in feshedilerek yerine KHK'nin ilan edilmesinin diğer nedenlerin yanı sıra, ABD'nin bölgedeki varlığı büyük rol oynamıştır. Bu husus son altı aydan bu yana sık sık dile getirilmiştir.

Öte yandan KHK'nin, KADEK ve KNK'nin birleştirilmesi ile oluşturulması ve yapılanmasında KNK'ne rol vermesi, örgütün özellikle ABD ve AB gibi dış dünya tarafından muhatap alınması hususundaki eğilimini ortaya koymaması bakımından dikkat çekici bulunmuştur.

Bu konuda dikkat çeken bir diğer husus ise örgütsel hiyerarşisi içinde üst düzeyde rol verilen legal kişiler olmuştur. Zübeyir Aydar'ın KHK'ne başkan, Remzi Kartal'ın altı kişilik genel başkan yardımcılarında biri olması yine Avrupa düzeyinde legal faaliyet yürüten Abdullah Hicap, Mizgin Şen, Rıza Altun, Rengin Muhammed gibi kişilerin diğer genel başkan yardımcılarını olarak görevlendirilmeleri görüntü olarak terör kimliğinin aşılması çabalarından kaynaklanmaktadır. Osman Öcalan'ın ise yurt için herhangi bir silahlı eyleminin olmaması ile örgüt elebaşının kardeşi

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

248

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

olması hasebiyle genel başkan yardımcılığı ile görevlendirildiği değerlendirilmektedir.

KHK'nin yapılanmasında en tepede yer alan önderliğin (Abdullah Öcalan) temel belirleyici otorite olduğu açıktır. Genel Kurulun (300 kişi) en önden gelen örgüt elemanlarından seçileceği ve bunların da kendi aralarında genel başkanlık (genel başkan ve 6 yardımcı), yürütme konseyi (41 kişi) ve diğer komite ve koordinasyonların üyelerini seçeceği görülmektedir.

Eldeki bilgilerden, genel başkanlığın görüntüden ibaret olduğu asıl otoritenin önderlik ve önderlik adına yürütme yetkisini kullanacak olan yürütme konseyi, konseye bağlı komite ve koordinasyonlar olacağı değerlendirilmektedir.

Dolayısıyla genel başkan ve yardımcılarının yetkilerinin temsil ve diplomatik temaslarda öne çıkma gibi faaliyetler ile sınırlı olacağı, diğer tüm faaliyet ve kararların önderlik ve yürütme konseyi uhdesinde olacağı anlaşılmaktadır.

3. Önümüzdeki Döneme İlişkin Beklentiler

Terör örgütü KADEK (PKK)'in yerine kurulan KHK tarafından yapılan ilk açıklamada, 1 Eylül 2003 tarihinde ilan edilen sözde Yol Haritasını yeniden gözden geçireceği belirtilmiştir.

Eldeki ilk bilgilerden, KHK'nin ABD'nin bölge politikalarıyla çatışmamayı temel bir ilke haline getireceği, AB nezdinde daha aktif faaliyetlerde bulunacağı anlaşılmaktadır.

Yeni örgütlenme modeliyle örgütün güç ve imkânlarını harekete geçirmede daha hantal olacağı, benimsenen sözde özerkliğin çelişiklere zemin sunacağı değerlendirilmektedir.

Silahlı unsurların tehdit olma özelliğini sürdürmesinin, yapılan imaj değişikliklerini gölgeleyeceği, siyasal serhildan/sivil itaatsizlik eylemlerinin seçime doğru bir tırmanış içinde olacağı açıktır.

a. Örgütün AB ve ABD'ye olan yaklaşımları

Terör örgütü KADEK (PKK)'in yerine oluşturulan KHK'nin hedefleri yönünde ilerleyebilmenin muhatap seviyesine yükselbilmesinin ABD ve AB üyesi ülkeler tarafından tanınmasına bağlı olduğunu değerlendirmektedir. Bu nedenle de söz konusu ülkelerin kabul edebileceği her kılığa ve renge girmeye hazır gözükmektedir.

Bu itibarla, yakın dönemde örgütün lobi çalışmalarında ve diğer eylemsel aktivitelerinde hızlanmaların görüleceği açıktır.

Öte yandan, silahlı varlığının devam etmesi, üstlendiği bölge açısından Türkiye-ABD ve Türkiye-Irak veya Kuzey Irak yönetimi ilişkilerinde ciddi sorunlara neden olacaktır. Yakın bir gelecekte silahlı unsurlarının tasfiyesine ilişkin bir gelişme beklenmediğinden, örgütün yeni imajıyla da ABD ve AB ilişkilerinde ilerleme kaydetmesi beklenmemektedir.

b. Yeni örgüt modelinin niteliği yapısı

Terör örgütü KADEK (PKK)'i günümüze kadar ayakta tutan yegane şeylerden birisi, uyguladığı ve Leninist örgüt modeli olarak isimlendirdiği katı merkezîyetçilik olmuştur. Ancak, KHK'nin bu modeli terk ederek daha gevşek ve ademi merkezîyetçi bir modeli esas alacağını ifade etmektedir.

Örgüte hareket ve manevra açısından avantajlar sağlayan Leninist örgüt modelinin yerine ikame edilmesi düşünülen modelinin örgüt açısından handikaplar ile dolu olacağını söylemek mümkündür.

Demokratik katılımı, demokratik temsili esas alacağı söylenen yeni modelin bir de özerk örgütlerden oluşması kaos ve kargaşaya, iç didişmelere neden olacağı değerlendirilmektedir.

c. Silahlı faaliyetlere yükleyeceği misyon

Silahlı terör eylemlerinin KADEK (PKK)'i günümüze kadar taşıyan diğer önemli bir unsur olduğu açıktır. Bu itibarla KHK de silahlı varlığını bir yaşam nedeni olarak sürdürmeye devam edecektir.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

250

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Örgüt elebaşı silahlı unsurları hem devlete, hem diğer Kürtçü oluşumlara, örgüt içi dinamiklere ve hem de örgütle ilişkisi olan diğer odaklara karşı bir güvence, bir yaptırım aracı olarak kullanmaktadır. Bu nedenle de bu güçten kolay kolay vazgeçmeyecektir.

KADEK (PKK)'in tanımlanan tarzdaki KHK'ne yeni bir oluşuma zemin sunması amacıyla feshedilmesi ile silahlı eylemler çelişki arz etse de örgütün silahlı eylem hazırlıklarını devam ettirdiği bilinmektedir.

Kırsal kesimde bilinen eylem tarzında bir değişikliğin olmayacağını söylemek mümkündür. Kırsal kesim elemanları operasyonları gerekçe göstererek pusu, baskın, taciz türü eylemler gerçekleştirebilecektir. Ancak kış üslenmesi bu ihtimali zayıflatacaktır.

Yerleşim birimlerinde hazırlıkları yapılan eylemlerin ise, önemli bir gelişme yaşanmadığı takdirde dozu yüksek olmayan devlete “istese eylemleri yeniden başlatırız”, halka “eylemlerin yeniden başlamasını istemiyorsanız, devletin bize meşru bir zemin sunması için yardımcı olun” mesajlarını içeren eylemleri beklemek mümkündür.

d. Siyasi Serhildanların/sivil itaatsizliğin muhtemel seyri

Terör örgütü KADEK (PKK)'in hedefine ulaşmada temel mücadele aracı olarak lanse ettiği siyasal serhildan/sivil itaatsizlik çağımızda hak aramanın en meşru ve geçerli yöntemlerinden biri olduğu açıktır. Ancak örgüt sempatanlarının sivil itaatsizlik faaliyetlerine emirle yöneltilmesinin ve yasadışı bir örgütün meşru olmayan hedeflerinin gnüdeme getirilmesi ve bu hedeflerin kitlelerin güncel talepleriyle örtüşmemesi nedeniyle bir başarısızlık durumu olduğu açıktır.

Bu itibarla KHK, yeni dönemde ve yeni bir örgütsel yapılanma ve yeni hedeflerin tespitiyle ilk etapta örgütün kendine ve hedeflerine meşruiyet kazandırma gayreti içinde olacağı muhakkaktır.

Yukarıda belirtildiği üzere, aklanmamış olan terörist geçmişiyle bünyesinde binlerce, her an eylemlere hazır silahlı elemanlarıyla örgütün örgütlenme ve hedefleri açısından KHK'nin de yasal

Yazar ve Yayınca tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

251

zeminler elde etmesi uzak bir ihtimal olarak görölmektedir. O nedenle, siyasal serhildan eylemlerinde bir atılım beklenmesi ihtimali bulunmamaktadır.

Ancak, Kasım 2003 ayı sonunda finali gündemde olan sözde “Demokratik Barış Hamlesi” için bütün imkânlar seferber edilerek serhildan eylemlerinde geçici bir tırmanış gündeme gelebilecektir. Bu tırmanış genellemek, örgütün yeni dönem planlamaları kapsamında değerlendirmek doğru olmayacaktır.

Sonuç olarak; kendisini yeni bir isim ve yeni örgütlenme modelleriyle yeniden düzenleyen örgütün, önümüzdeki yakın dönemde, özellikle de yerel seçimlerin yaklaşmakta olduğu günlerde, örgütçe önem atfedilen günleri de bahane ederek siyasal serhildan/sivil itaatsizlik eylemlerine ağırlık vereceği, kitleleri duygu ve düşünce yönünde bölücü atmosferin etki alanına çekerek seçimlerde örgüt lehine hasılalar elde etmeyi hedefleyecektir.

Kırsal bölgelerdeki silahlı eylem grupları kış üslenmesi için sığınaklarına çekileceklerdir. Güvenlik güçlerinin de zorlu kış şartları nedeniyle operasyonlara ara verebileceği değerlendirilirse bu bölgelerde kayda değer bir eylemlilik beklenmemektedir. Buna mukabil küçük birimler şeklinde organize edilen eylem gruplarının yerleşim birimlerinde üslenme ve eylem hazırlıkları devam edecektir.

Öte yandan örgüt ABD ile resmi bir diyalog ortamını oluşturmak maksadına yönelik olarak her yola başvuracaktır. KHK'nin PKK/KADEK olmadığı yönünde özellikle Avrupa alanında yoğun bir sözde diplomatik atak başlatacaktır.

■ 3. Kongra-Gel (KHK) Kararlarından Seçmeler

PKK'dan KADEK'e, oradan da Kongra-Gel'e... Kimilerine göre değişen hiçbir şey yok, kimilerine göreyse değişen şey çok. Gerçekten de Abdullah Öcalan'ın İmralı'da geliştirdiği perspektifler, PKK'lıların dillerinden başlayarak tüm dünyaya (artık herkes "ekolojist" yani "çevreci" oldu) bakışlarında köklü dönüşümlere yol açtı. Artık örgüt çevrelerinde toplumsal yaşam, aile, din, kadın-erkek ilişkileri ve dolayısıyla cinsellik tartışılıyor, hem de alışılmadık yöntemler ve ciddiyetle. Üstelik özel yaşam konusundaki örgüt kısıtlamaları alabildiğine gevşetilmiş durumda.

Okuyucunun dikkatine Kongra-Gel kararlarından bir bölümünü sunuyoruz ve biraz daha ilerde ele alacağımız örgüt içi tartışmalarda bu kararların ve onların hayata geçirilmesinde yaşanan sancıkların ne denli etkili olduğunu hep birlikte göreceğiz.

“Sosyal yaşamı yeniden düzenleme projesi

İçinde bulunduğumuz Demokratik Uyarlık Çağı bilimselliği ve yaratıcılığı esas alır. Demokratik Uyarlığın esas rolü geleneğin dogmatikliğini yıkmak ve ütopyacılığın hayalciliğini aşmaktır. Dogmatizm ve kuru ütopyacılık, özgür birey ve toplumun gelişmesi önünde engeldir. Dogmatizm donuk ve tutucu yapılarda ısrar ederken, ütopyacılık ise sınırlı bir yaratıcılığa yol açmakla birlikte gerçeklikten kopukluğu, kuru hayalciliği ve beklentili kişiliği doğurmaktadır.

Demokratik Uyarlık Çağı, insan hakları ve bireyselliğin yeni yaşam tarzının temel özellikleri haline geldiği bir dönem olacaktır. Dogmaların ve ütopyaların gölgesi altında daha çok kaybeden bireyin kendine gelmesi, yeni çağın bilinç ve zihniyetiyle mümkündür. Gerektiği kadar toplumsallık ve gerektiği kadar bireysellik, çağdaş yaşamın merkezine ilk defa kendi hukuk normlarıyla

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

253

oturmaktadır. Tarihin belki en anlamlı gelişmesi, toplumsallıkla bireysellik arasındaki optimal dengenin ilk defa gerçekleşmeye yüz tutmasıdır. Bu nedenle Demokratik Uygarlık Çağına gerçek hümanizm, insan hakları ve bireysellik çağı demek yerinde ve doğrudur.

XX. yüzyılın ideolojik ve siyasal paradigmalarına göre şekillenen yapı ve kurumlar, yeni çağın bu olguları karşısında anlamlarını yitirmişlerdir. Çağın özelliklerine ve gelişim seyrine uygun değişim-dönüşüm yeteneği göstermeyen yapı ve kurumlar aşılmakla yüz yüzedir. Erkek egemenlikli sistemin her türlü çelişkinin toplumun tümünü kapsayarak doğaya yöneldiği bir tarihsel süreçten geçiyoruz. Yaşanan sorunların kapsam ve derinliği, eşitlik, özgürlük, kardeşlik, insan, doğa vb. temel kavramları tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar kapsamlı ve köklü tanımlamayı, bu doğrultuda evrensel mücadele yürütmeyi zorunlu kılmaktadır.

Tarihte ilk hiyerarşik toplum biçimine sahip olan Sümerler, uygarlığa geçişte ideolojik kimliğin temel bir güç olduğunu açığa çıkarmıştır. Uygarlığın ideolojik kimliğinin oluşum süreci dikkatle incelendiğinde ilk ideolojik savaşımın kadın eksenli ideoloji ile erkek egemenlikli zihniyet arasında yaşandığı görülmektedir. Tarihin en köklü ve kapsamlı bu karşı devrimi giderek toplumsal sahanın tümünü kapsamıştır. Bu savaşım erkek lehine sonuçlandıktan sonra “kadınlık” tanımı daraltılmış, kadının rolü hapsedildiği dar çerçevede soy sürdürmeyle sınırlandırılmıştır. Neolitik kültürün doğal ve eşitlikçi özü ise yaşam dışına itilmiştir. Erkek egemenlikli zihniyet ilk yıkım eylemini cinsler arası ilişkilerde gerçekleştirmiştir. Günümüzde bu alanda güçlü bir tarih bilinciyle çözümlenmeyen çelişkiler bir kördüğüm halindedir. Çağımız, geçmiş toplumsal mücadelelerin özgürlükçü yanlarını kapsayarak ideolojik yenilenmenin de kendisini dayattığı bir çağdır. Bu anlamda 21. yüzyıl, cinsler arası ilişkilerin yeniden düzenlendiği bir yüzyıl olacaktır. Yeni çizgimiz demokratik-ekolojik toplum paradigması, cinsler arası ilişkilerin özgürlük temelinde yeniden düzenlenmesi esasına dayanmaktadır.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

254

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Bu ideolojik yenilenme temelinde hiyerarşik toplumun yarattığı zihinsel ve ruhsal şekillenme, köklü sorgulanarak yeninin zihniyet ve vicdan düzeyi gerçekleştirilebilir. Cinsiyet Devrimi, çağımızda zihniyet ve vicdan devriminin en temel halkasıdır. Buna göre kadın ve erkeğin toplumsal rollerinin yeniden tanımlanması gerekmektedir. Başkan APO, geliştirdiği 'demokratik-ekolojik-cinsiyet devrimi' teorisıyla bu sorunların çözüm perspektifini ortaya koymuştur.

İnsan sosyal bir varlıktır. Genel anlamda bireyin bireyle, toplumla ve doğayla olan ilişkisi sosyaliteyi şekillendirir. Bu nedenle sosyal yaşam, temelde cinsler arası ilişkiler olmak üzere, kültür-sanat, ekoloji, ekonomi vb. oldukça kapsamlı ve bütünlüklü bir alandır. Bu alanları ayrı ele almak bilimsel olmayan sonuçlara götürür.

Tüm egemenlikli sistemlerin üzerinde inşa edildiği cins sömürsü evrensel bir sömürü olmasına rağmen Ortadoğu ve Kürdistan'da bu gerçeklik daha derin boyutlarda yaşanmaktadır. Kürdistan'da aile, sömürgeciliğin etkisiyle tanınmaz bir hale gelmiştir. Kadın ve erkeğin toplumsal değerlerden koparılıp tüketildiği ve ev sınırlarına hapsedildiği bir alandır. Feodalizmin ve dinin etkisiyle kadın 'namus' kavramıyla özdeşleştirilmiş, cinsellik ise bir tabu haline getirilmiştir. Böylelikle cinsel alan erkek için bir sahte iktidar alanı olurken, kadın açısından ise sindirilmişliğin, tüketilmişliğin, kimliksizleşmenin ve birbirine yabancılaşmanın zemini haline getirilmiştir.

Feodalizmin, sömürgeciliğin ve aileciliğin ağır etkisi altında yaşayan kadın için mücadeleye katılma ve dağlara çıkış çok fazla bilinçli olmasa da, geleneksel ilişkilerin reddi ve yeninin arayışı üzerinden gelişmiştir. Bu tercihte örgüt içerisindeki kadın ve erkek arasındaki ilişki düzenlemesinin çekiciliği ve toplumda yaşanandan farklılığı önemli bir rol oynamıştır.

Özgürlük mücadelemizin doğuş ve gelişme dönemlerinde egemen sistemin ve geleneksel yapının aileye dayalı olarak biçimlendirdiği sosyal yaşam ve ilişkiler, mücadele açısından aşılması ge-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

255

reken en ciddi engel durumundaydı. Geleneksel aile ve geri sosyal ilişkiler çözülmeden ulusal dirilişi başarmak, demokratik birlik ve çözüm düzeyini yakalamak imkânsızdı. Önderliğimizin ve Özgürlük Hareketimizin bu güne kadar yürüttüğü çalışma ve mücadele eskiyi aşan ve yeninin temellerini oluşturan bir sosyal devrim niteliğindedir. Başkan Apo öncülüğünde özellikle kadın özgürlüğü alanında verilen mücadele Ortadoğu tarihinin en büyük özgürlük çıkışıdır. Sosyal bakımdan yaşamı özgürlük ve eşitlik temelinde yeniden düzenlemeyi zorunlu kılan yeni bir düzey ortaya çıkarmıştır.

Düşünce düzeyinde kadro yapımızda özgür yaşam bilinci ve ölçüleri belli bir gelişme göstermesine rağmen, somut yaşam gerçeği bunun pratikleşmesini tam ifade etmemiştir. Pratikte hâkim olan geleneksel ve dogmatik kalıplar, yaşanan zorlu koşullar, aşırıya varan uygulamalarla beslenerek kadın-erkek ilişkilerini darlığa sürüklemiştir.

Örgüt içinde yıllardır yaratılan kastlaşma ve hiyerarşik sistem kendisiyle birlikte, alt-üst ilişkilerinde ve insana yaklaşımda yanlış anlayışlar ortaya çıkarmıştır. İnsana değer vermeme, tasarrufçu, tahakkümcü ve kullanmacı yaklaşımlar bunların başında gelmektedir. Bu yaklaşımlar gerilla ve siyasal çalışma alanındaki kopuşların önemli bir nedenidir.

Geleneksel kadınlık ve erkeklik uzun süre özgürlük ölçülerine gelmemede bir ısrarı yaşamıştır. Bunun sonucunda öz güvenden yoksun, eşitlikten ve sevgiden uzak, egemenlik ve köleliği üreten ilişkiler yaşamda ve özgürlük arayışında zorlayıcı olmuştur.

Kadının ve erkeğin yaşadığı bu durumu savaş, yaşam, örgütlülük ve özgürlük arayışlarının önünde engel olmaktan çıkarmak isteyen Önderlik gerçeği, kopuş teorisi ve kadın kurtuluş ideolojisini geliştirmiştir. Bununla her iki cinsin de kendisini özgürlük temelinde yeniden yaratması ve ilişkilerdeki eşitsizlik ve dengesizliğin ortadan kaldırılması hedeflenmiştir. Bunun karşısında erkekte özgürlüğü sadece kadının sorunu olarak görme ve tepki duyma yaşanırken, kadında ise kopuşu salt fiziksel bir durum olarak algılama, bu-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

256

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

nun düşünsel ve ruhsal derinliklerini kavrayamama sonucunda kaba redçilik yaşanmıştır. Özgürlüğü salt kadınla sınırlama, ya da erkeği bir sistem olarak çözümleyemeyip kopuşa tepki duyma da yine açığa çıkan yanılıklı yaklaşımlardan olmuştur.

Böylelikle ilişkizlilik ve diyalogsuzluk gelişmiş, içe kapanma sonucu yoğunlaşma düzeyi karşılıklı yansıtılamamıştır. Özgür Yaşam Projesi, Erkeği Dönüştürme Projesi, Toplumsal Sözleşme gibi temel Önderlik perspektiflerinin pratikleşmesi zamana yayılmıştır. Dolayısıyla bu düzey somut ve yaşamsal modellerle topluma yeterli düzeyde yansıtılamamıştır. Bu anlamda Önderliğin “yarım kalmış projem” dediği özgür yaşam projesi dar ve tutucu yanlarımıza takılmış, stratejik dönüşüm sürecinde gelişmelerin önünü açacak ve sürükleyecek dinamizmi açığa çıkaramamıştır.

Özellikle Demokratik Uygurlık Manifestosunun yarattığı tarihsel bilinç ve ideolojik derinlikle yaşadığımız zihniyet dönüşümü, yine yaklaşık üç yıllık bir süredir kesintisiz olarak sürdürdüğümüz tartışmalarda aşmaya çalıştığımız temel sorun, özgürlüğe yaklaşım olmuştur. Bu konuda sağlanan derinleşme düzeyi, yetmezlikleri daha özeleştiril tarzda ele almayı geliştirmiştir. Örgüt yapımız, Manifesto ile birlikte tarih bilinci edinmede, bilimsel düşünmede ve özgürlüğe doğru anlam vermede daha geniş bir ufuk kazanmıştır. Özgür insanı yaratmak için anı anına mücadele eden Önderliğimiz ve bunun somut ifadesi olan binlerce şehidimiz, yeni yaşamın yaratılmasının mimarı olmuşlardır. Önderliğin özgürlük felsefesinde, ülkenin özgürlüğü ve toplumun kurtuluşuna bağlanan aşk, özünde bireylerin birbirinin gölgesinden kurtularak özgürleştiği ve iradeli birey olduğu bir süreci de ifade etmiştir. Bu bilimsel yaklaşım birbirine yabancılaşan cinsler arasındaki uçurumun kaldırılması açısından önemli bir adım anlamına gelmektedir.

Gelinen aşamada mücadelemizin her alanına yansıyan demokratik devrim ile ailede de bir gelişim düzeyi yakalanmıştır. Klasik aile ve ailecilik anlayışları derinden sarsılmış ve aile içi demokratikleşmede bir duyarlılık yaratılmıştır.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

257

Kadın özgürlük mücadelesinin büyük değerler açığa çıkaran gelişimi bilinçlenme, özgürlük düzeyi ve dünya çapında yarattığı etkinin topluma mal edilerek kök salmaya başlamasıyla kadına, çocuga ve bir bütün olarak aileye olan yaklaşım değişim göstermiştir. Hareketimizin geldiği aşamanın toplumda yarattığı köklü etkileşim, ailenin demokratikleştirilmesinde ve özgür bireyin yaratılmasında önemli bir zemindir.

Bugün sosyal, siyasal, bireysel ve örgütsel açıdan ulaştığımız düzeyle cinsler arası ilişkilerde yeni bir aşamaya gelmiş bulunmaktayız. Bu temelde yenilenen ve derinleşen ideolojik gerçekliğimize denk bir sosyal yaşam ve ilişki düzenlemesi ihtiyaç olarak karşımızda durmaktadır. Geçtiğimiz süreçte ilişkilerde yaşanan yabancılaşmayı ortadan kaldırma ve özgür bir paylaşım gücünü yaratma temelindeki erkeği dönüştürme projesi, 'Nasıl Yaşamalı' sorusuna erkek ve kadının ortak cevabı geliştirme çalışması olmuştur.

Özgürlük sistemimizin yükselen gelişim seyrinde kesintisiz ilerleyebilmesi ve tüm yaşam alanlarını kucaklayabilmesi, demokratik kapsayıcılıkla pratikleşmesine bağlıdır. Bu da kendi sosyal realitemizi doğru çözmek ve ilerletmekle mümkündür.

Özgürlük hareketimizin mirası üzerinden bu temelde geliştirilecek açılımlar, özgürlüğü daha geniş kesimlere yayacak ve yeni dönem örgütlenme modelimizin ihtiyaçlarına somut bir cevap olacaktır.

Demokratik-ekolojik devrimin amaçlarına uygun özgür bireyin gelişmesi için, birey örgüt ve birey toplum ilişkilerinin dengeli, sağlıklı ve çağdaş kriterlere uygun olarak yeniden düzenlenmesi şarttır. Kapitalizmin ve reel sosyalizmin birey-toplum ilişkilerinde yarattığı dengesizlik ve yol açtığı sonuçlar, Demokratik Uygurluk Çağına çözümlenmesi gereken en önemli sorunlar olarak taşınmıştır.

Kürdistan Özgürlük Hareketi kendisini KONGRA-GEL biçiminde yeniden örgütlerken Demokratik Uygurluk Çağının ihtiyaçlarına cevap olma zorunluluğu duymaktadır.

Yaşadığı değişim, dönüşüm ve yeniden yapılanma sürecini ye-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

258

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

ni açıklamalarla iletirmek durumundadır. Önemle üzerinde durulması gereken husus, örgütsel yaşam ve ilişki tarzımızda yeni sosyal anlayış ve kültürün geliştirilmesidir. Bu da toplumun sosyal düzeyinin geliştirilmesi, ailenin demokratikleşmesi ve cinsler arası birlikteliğin özgürlük ve eşitlik temlinde yeniden düzenlenmesini gerektirmektedir. Özgür birliktelik, karşılıklı sevgi ve özgür tercihleriyle birlikteliğe karar vermiş kadın-erkek arasında eşit ve özgür temelde gerçek sevgi ve saygı anlayışına uygun, özgürlük mücadelemize güç veren birlikteliği ve paylaşımı ifade eder.

A) ÖRGÜT İÇİ SOSYAL YAŞAMIN DÜZENLENMESİ

1. KONGRA-GEL; yeni paradigma çerçevesinde sosyal yaşam alanında köklü bir zihniyet dönüşümünü sağlamayı, devam eden tartışma, eğitim ve özelleştirme sürecinin derinleştirilerek ideolojik, sosyal, kültürel eğitimlerle özgürlük bilincinin geliştirilmesini esas alır.

2. Kongre üyelerinin sosyal bilinç ve kültür düzeyini yükseltmeyi amaçlayan, siyasal, kültürel ve sanatsal yeteneklerini geliştirmelerine imkân veren eğitici ve yönlendirici çalışmalar yapar.

3. Herkes kendi sosyal yaşamını ve ilişkilerini düzenlemekten sorumludur. Birliktelik geliştirmek isteyen ve istemeyenler tercihlerini özgür iradeleriyle yapar ve farklı tercihlere hoşgörü temeline yaklaşır. Etik ve moral düzeyi güçlendiren, özgür birlikteliği esas alan, özgür yaşam anlayışımızın kabul-ret ölçülerine, karşılıklı sevgi-saygıya, bireyin özgür iradesi ve tercihine dayanan kadın-erkek ilişkisini geçerli sayar.

4. Sevgiyi, duygu ve düşüncenin uyumuna dayanan, cinslerin özgür bireyi yaratmadaki birlikteliği ile anlam bulan, emekle yaratılan, özgüvene dayalı bir paylaşım olarak tanımlar.

5. İlişkilerde karşılıklı iradenin ve özgür ahlakın geliştirilmesini doğru sevginin temeli kabul eder.

6. Özgür yaşam ve bireyin, gerçek sevgi ve aşkın geliştirilmesi için sürekli mücadele eder.

7. Özgür birliktelik temelinde karşılıklı sevgiye dayanan ilişki ve bağlar karşısında onuru ve gururu rencide edici yaklaşım ve uygulamalara son verir.

8. Cinsler arası ilişkileri düzenlemenin önemli bir ayağı olan cinselliğin, eğitim konusu haline getirilmesini sağlar.

9. Özgür birlikteliğe ters düşen, tutarlı olmayan, iradeyi hiçe sayan, ilişkilere faydacı ve tasarrufçu yaklaşan ve mevcut düzeyle yetinen anlayışlara karşı mücadele eder.

10. Yetkiye dayanan, mülkleştiren, tahakküm oluşturan, ilişkide kendini özne görmeyen yaklaşımlara karşı doğru anlayışı geliştirme temelinde mücadele yürütür.

11. Karşılıklı sevgi, özgür irade ve tercihe dayanmayan ilişkilere zorlamayı insani-etik değerlere aykırı görür ve mahkûm eder.

12. Gazi arkadaşların siyasal, örgütsel ve kültürel çalışmalarında, kapasite ve yeteneklerine uygun iş yapabilmeleri için imkânlar dahilinde maddi ve manevi destek sunar, sosyal ve sağlık ihtiyaçlarını gidermek için yardım fonu öngörür.

13. Mücadele safalarında yaş haddi ve fiziki nedenlerden dolayı çalışamaz duruma gelenlerin uygun zeminlerde yerleşmelerine, sosyal yaşam ve sağlık sorunlarının çözülmesine olanak sağlar.

14. Kongre üyelerinin yılda bir defa olmak üzere bir aylık izin kullanma hakları vardır. İzin kullanıldığı yer ve biçim, çalışma alanlarının koşullarına göre belirlenir.

B) AİLENİN DEMOKRATİKLEŞTİRİLMESİ

1. KONGRA GEL; ailenin temelini oluşturan cinsler arası ilişkilerde özgür tercih ve iradeyi esas alır.

2. Aile içinde kadına ayrımcı, dışlayıcı ve küçük düşürücü her türlü yaklaşımı ret eder, kadını meta olarak gören, bedeni, ruhu üzerinde tasarruf geliştiren, aile içi şiddet uygulayan mülkiyetçi anlayış ve yaklaşımla mücadele eder. Başlık parası, berdel, görücü usulü, beşik kertmesi, küçük yaşta, dini esaslara göre ve çok eşli evlilik, kumalık, namus cinayetleri, recm ve kan davasına karşı

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

260

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

durur. Ensest ilişkiyi, kadın sünnetini suç, bekaret kontrolünü onur kırıcı bir insanlık ayıbı sayar ve bu uygulamalara karşı her zeminde mücadele yürütür. Bu tür uygulamalara maruz kalmış bireylere özel destek sunar.

3. Namus olgusunu salt kadın cinsi üzerinden ele alan geleneksel anlayışla mücadele eder.

4. Eşitlik ve özgürlük temelinde karşılıklı sevgi ve saygıya dayanan, egemenlik yerine paylaşımın hâkim olduğu, sosyal ve kültürel düzeyi yüksek bir yaşam hedefiyle ailenin demokratikleştirilmesi için topluma yönelik biçimlendirme ve aydınlatma çalışması yürütür.

5. Cinslerin düşünsel, duygusal ve cinsel ihtiyaçları egemenlikten uzak ve doğal paylaşım esaslarında gerçekleşir. Cinsel yaşamın bu ekseninde düzenlenebilmesi için bilimsel temelleri güçlü bir cinsel eğitimin gerçekleştirilmesi esas alınır. Sağlıklı bir kuşak yaratmaya dönük aile içi eğitime önem verir, aile planlaması ve cinsellik konusunda toplumu aydınlatır.

6. Birbirini toplumsal, sosyal ve siyasal yaşam alanlarından kopararak ev sınırlarına hapsedme anlayışına karşı mücadele eder.

7. Ailedeki bireyler her alanda (bilimsel, kültürel, sanatsal, sportif vb.) kendilerini geliştirmeyi esas alır. Bu açıdan, toplumun sosyal sorunlarının çözümüne yardımcı olacak, sosyal bilinç ve kültürün gelişmesine katkı sunacak bilimsel araştırma-inceleme kurumları geliştirir.

8. Aile içinde ve toplumda geliştirilen her türlü tahakküm ve şiddete karşı mücadele eder.

9. Toplumun yaşlı üyeleriyle diğer üyeler arasında duyarsızlık ve ilgisizlik sonucu oluşacak duvarlara ya da kuşak farklılığı sonucu gelişecek olumsuzluklara fırsat verilmemesini sağlar. Yaşlılara karşı vicdanlı ve duyarlı olunması ve onların tecrübelerinin topluma mal edilmesi için çalışır.

10. Toplumsal mücadeleye hizmet ederken ailesinin sosyal, kültürel, ekonomik vb. ihtiyaçlarına karşı sorumsuz kalarak ihmalkar yaklaşan, başta çocuk olmak üzere ailenin tüm fertleriyle

ilgilenmeyen tutumları ret eder.

11. Evlilik ve aile kurma dışında ilişki tercihine sahip olanların maruz kaldığı olumsuz yaklaşımlara karşı mücadele eder.

12. Aile içi tüm sorunların çözümünde ve değerlerin paylaşımında aile üyelerinin demokratik tartışmayla karar vermesini benimser, çocuğun kendini ifade etme, karar süreçlerine ortak olma ve kendi yaşam kimliğini yaratma hakkının gözetilmesini sağlar. Çocuk yetiştirilmesinde ailenin yanı sıra toplumun da sorumlu olduğu bilincinin topluma kazandırılmasına dönük çalışmalar yapar.

13. Kadına ve çocuğa yönelik yaygın olarak yaşanan taciz, tecavüz ve ticari amaçla kullandırma gibi insanlık suçu teşkil eden uygulamalara karşı etkin mücadele eder, suçluları açığa çıkararak sorumlularının yargılanmasını sağlar. Bu tür saldırı ve uygulamalara maruz kalan kişilere sahip çıkarak insani çerçevede gerekli yardım ve desteği sunar.

14. Toplumun geleceği olan çocukların sosyal, psikolojik, ekonomik ve her türlü baskıdan uzak tutularak, sağlıklı, eğitilmiş ve kültürlü yetişmeleri için sorunlarıyla yakından ilgilenilmesini; yetiştirme sürecinde cins ayrımına yer vermeyen ve cinsiyete dayalı komplekslere yol açmayan tarzın uygulanmasını; ekonomik veya diğer nedenlerle çocuğun iş gücünden yararlanan dar, çıkarıcı yaklaşımlara ve istismarlara son verilmesini esas alır.

15. Yaşanılan ağır baskı ve sorunlardan dolayı yaygın bir biçimde ortaya çıkan kadın intiharlarını ciddi bir toplumsal sorun olarak ele alır, nedenlerini araştırıp açığa çıkartılması ve giderilmesi için eğitici ve çözümleyici yaklaşımlar geliştirir.

■ 4. PKK içi Tartışma ve Ayrışmalar

Vatan gazetesindeki yazı dizimizin hemen ardından çoğunluğu Kuzey Irak'ta bulunan PKK'nın üst düzey kadroları arasında çok ciddi bir tartışma yaşandı. Osman Öcalan (Ferhat), Nizametin Taş (Botan), Kani Yılmaz (Faysal Dumlayıcı), Hıdır Yalçın gibi ünlü isimlerin başını çektiği bir grup örgütü terk etti ve Kuzey Irak'ta başka bölgelere geçti. Tartışmanın temelinde Irak işgalcisi ABD'ye ve onun denetiminde Kuzey Irak'ta şekillenen Kürt oluşumuna karşı nasıl tavır alınacağı yatıyordu.

Tartışmalar, yaklaşan yerel seçimler öncesi DEHAP'a da yansdı. Öcalan ve arkadaşları, SHP çatısında sol partilerle güçbirliğine sıcak bakmazken, başkan adaylarının Avrupa sorumlusu Rıza Altun tarafından dikte ettirildiğini ileri sürdüler. Yeniden aday gösterilmeyen Diyarbakır eski Büyükşehir Belediye Başkanı Feridun Çelik'in de Osman Öcalan tarafından desteklendiği öne sürüldü.

Bu arada Osman Öcalan'ın, İran asıllı genç bir militanla evlenmesi karşılıklı suçlamalara ayrı bir hava kattı.

Her iki taraf da “önderlik” olarak tanımladıkları Abdullah Öcalan'ın hakemliğini kabul etti. Öcalan ise avukatları aracılığıyla yolladığı mesajlarda taraflardan hiçbirini dışlamadı; adaylar konusunda rahatsızlık olsa da güçbirliğinin desteklenmesini istedi

En önemlisi, Kongra-Gel içinde çıkan ayrılıkların örgütü dağıtma sürecine sokacağından endişelenen Öcalan PKK'yı yeniden devreye sokma kararı aldı. “Yeni tarz particiliği inşa ediyoruz. PKK'yı yeniden inşa ediyoruz,” diyen Öcalan, bir hazırlık komitesi oluşturulup, gençlerin ağırlıkta olacağı 500-600 kişilik yeni PKK'nın kurulması talimatını yolladı.

Öcalan baharın yaklaştığını hatırlatıp örgüt militanlarına çatışmaya hazır olmaları uyarısında da bulundu ve şöyle konuştu: “ABD sıkıştırabilir, İran sıkıştırabilir. Üstlerine gelirlirse her türlü meşru savunma savaşını verebilirler. Ama kendilerinin oraya buraya saldıрма durumu olmamalıdır.”

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

263

Öcalan'ın yolladığı talimatlar ışığında Osman Öcalan, eşi ve bir grup arkadaşıyla örgüt saflarına döndü. Kongra-Gel'den ayrı olarak PKK'nın yeniden kurulması çalışmaları başlatıldı. Her iki tarafın da bu bünye içerisinde yer alacağı, böylelikle sorunun dondurulmuş olduğu yorumları yapıldı.

Bu bölümde ilk olarak Osman Öcalan ve arkadaşları tarafından kaleme alınan bildiriye yayınlıyoruz. Ardından KONGRA-GEL Yürütme Konseyi Üyesi Duran Kalkan'ın, 9 Mart 2004 tarihinde, Kuzey Irak'taki Kandil Dağı'nda Mezopotamya Haber Ajansı (MHA) muhabiriyle yaptığı röportaj geliyor. Bu, örgüt merkezinin Osman Öcalan ve diğerlerine yönelik eleştirilerini sistemli bir şekilde gözler önüne seriyor.

10 Mart 2004 tarihinde gerçekleşen avukat görüşmesinin Özgür Politika gazetesinde yayımlanan "resmi versiyonu" ile 17 Mart 2004 görüşmesinin nasname.com'daki "gayri resmi versiyonu"nun birer tarihi belge olduğunu düşünüyoruz.

Sonra Osman Öcalan, ağabeyi Abdullah Öcalan'a yolladığı mektupla hakkındaki suçlamaları yalanlıyor. Söz konusu mektup Selim Çürükkaya tarafından Rizgarî Online adlı internet sitesine yollandı ve 24 Mart 2004 tarihinde burada yayımlandı.

Nihayet Savunma Komitesi Başkanı sıfatını taşıyan Murat Karayılan'ın yine MHA'ya verdiği röportaja sıra geliyor. Karayılan burada, örgüt içi tartışmaların sona erdiğini, en azından donduğunu; Osman Öcalan'la bazı arkadaşlarının örgüte geri döndüğünü söylüyor ve "PKK'yı Yeniden Yapılandırma Komitesi"nin çalışmalarına başladığını duyuruyor.

■ OSMAN ÖCALAN VE ARKADAŞLARININ BİLDİRİSİ

HALKIMIZA VE KONGRA-GEL ÖRGÜT YAPISINA,

25 Şubat 2004 tarihinde KONGRA-GEL Başkanlığı adına Özgürlük Hareketinin tüm kadro ve çalışanlarına bir bildiri yayımlandı. Bildiri kadro ve çalışanlara hitaben kaleme alınmasına rağmen en geniş kamuoyuna ulaştırılmaya çalışıldı. Bu bildiri de belirtilenler sözlü olarak da temelsiz iddialarla desteklendi. Özgürlük hareketinin basını ve diğer olanaklar kullanılarak tam anlamıyla bir siyasi linç kampanyası başlatıldı. Böylece Özgürlük Hareketinin ortamını provoke edilerek, KONGRA-GEL'in reform programını sabote saldırıları yeni bir aşamaya tırmandırıldı. KONGRA-GEL'in kuruluşunun hemen ardından bu provokasyon ortamında demokratik değişim kararlarını komploya getirecek girişimler dayatıldı. Söz konusu bildiri ve onun etrafında yapılanlar, değişim sürecini kesin biçimde durdurma amacını taşımaktadır. Bugün netçe ortaya çıkan; feodal ve reel sosyalist kliklerin ittifak halinde Özgürlük Hareketimizin demokratik gelişimini engelleme tutumudur. Önderliğimizin demokratik değişim çizgisini sonuçsuz bırakmak, bölgenin gerici devletlerinin desteğinde sergiledikleri direnişle, Özgürlük Hareketini çözümsüzlüğe mahkûm etmek işin özünü oluşturmaktadır. “Değerleri savunma”, “bölgesel çözüm”, “ABD karşıtı” olma iddialarının altında bu gerçek yatmaktadır.

Kürdistan Özgürlük Hareketinin demokratik bir çizgide geliştirilmesi çabaları hep iç ve dış müdahaleler sonucunda sabote edilmiştir. Başkan APO'nun her değişim projesi, hareketin saflarındaki gerici kesimlerce olduğu kadar, Kürtleri egemenliğinde bulunduran statükocu güçlerce de engellenmeye çalışılmıştır.

1993'lerde gündeme alınıp 1995'in başında yapılan 5. Kongrede kararlaştırılmak istenen değişim projesi, hem içten, hem de bölgenin statükocu güçlerince dıştan gösterilen direnişten dolayı yaşam alanı bulamamıştır. 5. Kongre çalışmalarına egemen olan

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

265

reel sosyalist hizip değişime fırsat tanımamıştır. Şemdin Sakık provokasyonundan güç alan reel sosyalist hizip, bütün hünerini değişimi önleme noktasında sergilemiş, sadece parti bayrağındaki çekici-orak'ın yerine bir meşale koyarak, Önderliğe bağlılık adına onun değişim programını boğuntuya getirmiştir.

Örgüt disiplini oturtma gerekçesiyle kadro ve savaşçı yapısının çoğunluğu soruşturmaya tabi tutularak, kul-köle bir yapının yaratılması hamlesiyle herkes bastırılmış ve değişimin zemini tahrip edilmiştir.

Reel sosyalist hizip özgürlük mücadelesini askeri, siyasi, diplomatik vs alanlarda tam bir tekrara mahkûm ederek, uluslararası komplonun zeminini hazırlamıştır. Aynı zamanda komplo sürecinde mücadeleyi, savunma mekanizmalarından yoksun bırakmıştır.

En ağır esaret koşullarında Önderliğimizin daha kesin biçimiyle demokratik değişim projesini gündeme koyması yaşanmıştır. Bu durum karşısında reel sosyalist hizip, feodal yapılarla işbirliği içinde Önderliğin değişim projesine şüpheyle yaklaşmıştır. Suriye ve İran rejimleri rahatsızlıklarını ortaya koymuşlardır. AİHM savunmasıyla demokratik uygarlık çizgisi bütün boyutlarıyla ortaya konuldu ve uygulama istendi. O zaman adı geçen yapılar tutumlarını netleştirdiler. Reel sosyalist ve feodal kliklerin temsilcileri Suriye ve İran rejimlerinin desteğini alarak Özgürlük Hareketini denetime alma hamlesini başlattılar. Eylül 2002'de bu kesimlerin düzenlediği toplantı, başlatılan hamlenin ilk girişimi niteliğindedir. Yönetimi ele geçirme ve değişimi gündemden çıkarma darbesidir.

Eylül 2002 toplantısı, KADEK yönetim yapısının azınlık tarafından bastırılmasını getirmiş, demokratik değişim eğiliminin örgütlenmesini frenlemiştir. Aynı dönemde yaşanan bazı karanlık olayların etkisiyle değişim eğilimi edilgen konuma düşmüştür. Özgürlük Hareketinin saflarında reel sosyalist hizip ve feodal yapılar ittifak içinde hamle yaparken, Suriye-İran-Türkiye güvenlik ittifakı da daha fazla etkisini hissettirmiştir. Mücadele saflarımız-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

266

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

da reel sosyalist ve feodal kliklerin yaptığı darbe bu üç egemen rejimin Kürt halkını çözümsüz bırakma konseptinden beslenmiştir. Adı geçen eğilim temsilcilerinin kısa süre önce Suriye'den dönmelerinin ve İran'a uğramalarının ardından darbe yapmaları için kimden kaynaklandığını gözler önüne sermeye yetmektedir.

Reel sosyalist ve feodal yapıların gerçekleştirdiği darbe 2003 yılında mücadelemizi durgunluk içine sokmuştur. Önderliğimiz bu durum karşısında daha kararlıca KONGRA-GEL'in kuruluş projesini gündeme koymuş, Atina savunmasıyla projenin içerik ve kapsamını belirlemiştir. İki gerici eğilim projenin uygulamaya sokulması karşısında sessiz kalma yolunu seçmiştir. Uygulamaya dönük çaba sarfetmemişlerdir. Örgüt yapımız belli hazırlıklar yaparak, KONGRA-GEL'in kuruluşuna gitmiştir. Kuruluş toplantısında söz konusu eğilimlerin entrika ve direnişlerine rağmen, demokratik değişimin ihtiyaç duyduğu örgütsel ve sosyal reform kararları alınmıştır. Gericilik yenilgiye uğratılmıştır.

Yenilgiyi hazmedemeyen reel sosyalist-feodal klik, reform kararlarının pratiğe geçmemesi için harekete geçmiş, "Örgüt elden gidiyor", "ABD işbirlikçiliği yapılıyor" gibi iddialarla, yoğun sabote çabalarına girişmiş ve mücadele ortamı provoke edilmiştir. Kendini mücadelenin sahibi ilan eden gericilik Önderliğimizi de dışlama cüretini göstermiştir. Sahte bağlılık söylemleri alabildiğine artırılırken, demokratik değişim projesi rafa kaldırılmıştır. Daha alınan reform kararları Önderliğin bilgisine sununmadan belirtilen eğilimlerin temsilcileri, bol bol dedikodulu toplantılar düzenleme yolunu seçmişler ve kendilerini Önderlik yerine koyarak değişimi savunan kadroları tasfiyeci ilan etmişlerdir. Önderliğin deyimiyle "fitne-fesat" hareketi geliştirmişlerdir.

Demokratik değişimi savunan yapı provokasyonun tahrir edici sonuçlara varmaması için sağduyulu davranmış, Önderliğin öğereceği yaklaşımı beklemiştir. Ağır suçlamalar ve karanlık girişimler karşısında sağduyu içinde hareket etmiştir. Özellikle önderliğimizin esaret yıldönümü olan 15 Şubat sırasında sesiz kalmayı yeğlemiştir. Tam da bu sırada gericilik büyük hamlesini baş-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

267

latmıştır. Diğer bir ifadeyle demokratik değişimi durdurma ve hareketi ele geçirme darbesi gerçekleştirilmiştir. 25 Şubat bildirisi darbenin ilanındır. Nitekim darbeciler mücadelenin bütün kurum ve değerlerinin denetimine gayri meşru bir temelde yönelmişlerdir. Böylece önderliğin ve yapımızın büyük çoğunluğunun iradesine rağmen darbeciler, Özgürlük Hareketimizi bir oldu-bitiye getirmenin beyhude çabası içindedirler.

KONGRA-GEL Başkanlığı adına yayımlanan bildiriyle yapılan, Özgürlük Hareketinin saflarında Suriye ve İran destekli gericiğin darbesidir. (Darbecilerin Ocak ve Şubat aylarında İran heyetiyle görüşmeler yapmış olmaları dikkat çekicidir.)

Darbe herşeyden önce çetin esaret koşullarında bulunan Özgürlük Hareketimizin Önderliğinin yerine gerici bir önderlik oturtma girişimidir. Belirttiğimiz gibi gerici yapıların 2002 Eylülü'nde harekete geçmeleriyle eş zamanlı olarak Önderliğimiz üzerinde tecritin uygulamaya konulması tesadüfü değildir. Aynı dönemde Türkiye-Suriye-İran'ın aralarında kurdukları güvenlik konseptinin bir sonucu olarak tecrit sistematik hale getirilmiştir. Tecrit koşullarında Önderliğimiz işlevsiz bırakılarak darbecilere kendilerini uygulama fırsatı yaratılmıştır. Son girişimin Önderlikten habersiz yapılması darbenin Önderliğe karşı niteliğini bir kez daha göstermiştir. Yerel seçimler konusunda Önderliğin yaptığı önerilerin hesaba katılmaması başka bir kanıt olmuştur.

Darbe, Önderliğin değişim çizgisine sahip çıkan kadro yapısının tasfiyesini amaçlamaktadır. Bildiride isimleri geçen Ferhat, Botan ve Serhat arkadaşlar dışında çok sayıda ileri düzey kadronun tasfiyesi kararını almışlardır. KONGRA-GEL ve geçmişte KADEK yönetiminde yer alan kadroların çoğunluğu şayet pişmanlık gösterip boyun eğmezlerse tasfiye edileceklerdir. Üç ismin belirtilmesi amaçlıdır. Birincisi kamuoyunu yanıltmaktır. Darbenin sadece üç kişiyi tasfiye edeceği imajı yaratılmak isteniyor. İkincisi bu isimlerin Türk devletine ve başka karanlık güçlere ihbar edilmesi, bir biçimde tasfiyelerinin sağlanmasıdır. Darbe her bakımdan gayri meşrudur. Bildiriyi yayımlayan KONGRA-GEL Başkan-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

268

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

liğin kurumsal niteliği yoktur. Temel kararlar alma yetkisine sahip değildir. Kaldı ki bildiri Başkanlığın yedi kişilik üyesinden üçünün bilgisine başvurulmadan hazırlanmıştır. Onay verenler Zübeyir, Remzi, Mizgin ve Rıza adındaki üyelerdir. Osman Öcalan, Rengin ve Abdullah Hicap bildiriye karşıdırlar. Bildiriye yanıtılan ve gizli tutulan kararlar KONGRA-GEL Yürütme Konseyinin dışında alınmıştır. Konsey üyelerinin çoğunluğu alınan kararlara muhaliftir. Yapılan darbeyi mahkûm etmektedirler. İsmi geçen Başkanlık üyelerinin yanı sıra kararlara katılanlar Duran Kalkan, Fatma ve sorumsuz bazı eski yöneticilerdir. Hangi yönden bakılırsa bakılsın yapılanlar gayri-meşru ve KONGRA-GEL tüzüğüne göre hesap vermeyi gerektirir. 2002 Eylülünden başlayarak 2004'ün 25 Şubatında yeni bir hamle yaparak insiyatifi ele geçirmeye çalışan Özgürlük Hareketinin saflarındaki gericiliğin başarısı Halkımızın felaketi olacaktır. “Çözüm olmazsa savaş” deyip duran, mücadelenin geliştirilmesi için hiçbir projeye sahip olmayan bu gerici kesimler, ancak Kürt halkının inkârı üzerinden varlıklarını sürdüren İran, Suriye ve diğer statükocu güçlere hizmet edebilirler. Önderliğin büyük emeği, Şehitlerin kanı ve halkımızın eşsiz fedakârlıkları pahasına yaratılan değerleri tasarruf ederek kısas zamanda tüketirler. Kendisinde ısrar eden gericilik tüketicidir, tıkayıcıdır, dağıtıcıdır, çözümsüzdür. Çözümün tek yolu Önderliğin demokratik değişim projesidir.

Demokratik reformlarla açılım yapmak zorunludur. Bunun bir gereği olarak KONGRA-GEL'in reform kararları pratiğe geçirilmek üzere sahiplenilmelidir. Gericilik hangi kılıflara bürünürse bürünsün mahkûm edilmelidir.

Zafer Başkan APO'nun Demokratik Çizgisinde Mücadelesini Yükselten Halkımızın Olacaktır!..

KONGRA-GEL Yürütme Konseyi

Not: Osman Öcalan (Ferhat), Nizametin Taş (Botan) ve Xıdır Yalçın (Sarhat) arkadaşlar görevlerinin başındadırlar. Önderliğe, halka ve Şehitlere bağlılığın gereklerine göre davranacaklardır.”

■ DURAN KALKAN'IN AÇIKLAMALARI

MHA: KONGRA-GEL içindeki son tartışmaların özü nedir? Bugüne kadarki açıklamalarda disiplin davasından söz ediliyor. Ancak bölünme, parçalanma gibi sözler de sarf ediliyor...

Kalkan: Özgürlük hareketimiz Ağustos 2003 tarihinden beri yıkıcı ve bozguncu bir eğilimle yüz yüze. Bu eğilim özellikle örgütsel yapıyı dağıtmayı hedefliyor. Gerillayı gereksiz görüyor ve tasfiye etmek istiyor. Bizi iradesiz kılmayı, 30 yıllık mücadelenin ortaya çıkardığı birikimi yok etmeyi öngörüyor. İstemese de, bunu açıkça ifade etmese de yaklaşımlarının doğal bir sonucu bu.

Daha önce kamuoyuna açıklandı. Böyle bir eğilimin yürütücüsü oldukları için bazı arkadaşların görevlerinin durdurulup Disiplin Kurulu'na verildiği belirtilmişti. Bu eğilime öncülük eden kişiler oluyor bunlar. Ferhat, Botan, Serhat gibi kişiler. Daha çok yönetim görevlerinde çeşitli zamanlarda bulunmuş, etkisiz kalmış, amaçlarını gerçekleştirmemiş, yorulmuş, mücadele azim, iradesi kırılmış kişilerden oluşuyor. Basit yaşam arayışı, bireysel tutumlar, sürecin ağır koşullarının yarattığı zorlanmalar siyaset haline getiriliyor. Kendilerini yaşatmak hususunu bir siyasal örgütsel soruna dönüştürüyorlar. Çeşitli çevreler bu konularda yoğun tartışma halinde. Herkes Kongra-Gel'de ne olduğunu anlamaya çalışıyor. Değerlendiriyor, araştırıyor. Birçok şey şimdiye kadar söylen-di. Daha fazla da elbette söylenecek.

MHA: Kongra Gel'de bölünme mi var?

Kalkan: Öncelikle şunu belirtelim, yaşananlar bir bölünme, parçalanma değildir. Bu düzeyi arz etmediği gibi böyle bir şeyin olması da mümkün değil. Bir savrulma denebilir buna. Bazı kişilerin mücadeleden kopması, artık mücadele edemez duruma düşmesi olarak ifade edilebilir. 30 yıllık Apocu hareketin tarihine bakıldı-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

270

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

ğında bir bölünme ile karşılaşılmamıştır ama bu tarz savrulmalar, dökülmeler, iradesizleşip mücadeleden kopuşlar ortaya çıkmıştır. Şimdi de yaşanan bu. Biz bu anlamda deneyimli bir hareketiz. Özgürlük hareketimiz bir Önderlik hareketi. Kuruluşundan günümüze Başkan Apo'nun örgütleyip geliştirdiği, yönlendirdiği bir hareket. Çeşitli karşıt güçler bu hareketin şiddetle yıkılamadığını itiraf ettiler. Aslında bir başka itirafın da bu hareketin bölünmezliği olduğu söylenebilir. Bölmek için içten dıştan birçok girişim mücadele tarihimiz boyunca hep oldu. Ama hiçbir girişim başarıya ulaşmadı şimdiye kadar; bu da ulaşmayacaktır. En zor şeylerden bir tanesi Apocu hareketin bölünmesidir. Bu bakımdan bölünme beklentileri ve bu temelde geliştirilen propagandalar boştur. Ama savrulmalar, kopuşlar oluyor, olabilir.

Mevcut durum da böyle bir savrulmayı, kopuşu ifade ediyor. Aslında elbette böyle olması istenmezdi. Uzun bir süreyi kapsayan çaba harcandı. Sabırla, dikkatle, oldukça esnek bir yaklaşımla başta Kongra-Gel Başkanı olmak üzere bütün yönetimimiz duyarlı bir çaba yürüttü, fakat bu arkadaşlarımız artık mücadele dinamiklerini, azimlerini, ruhlarını kaybetmişler. Aslında kendilerini yaşamak istiyorlar, fakat buna bir kılıf uyduruyorlar. Yani “Biz oturup kendimize yaşayalım” demeyi onurlarına, gururlarına yediremiyorlar. Bir de hareketin imkânları var tabii. Onu da elden bırakmak istemiyorlar. Dolayısı ile kendi durumlarını teorileştiriyorlar, örgütlemeye çalışıyorlar. Bir grup, hizip olarak son 6-7 aydır örgütlenmiş durumdadır ve Kongra-Gel örgüt sistemini işletmiyorlar. Onun yerine kendi gruplarını işletiyor ve böylece Kongra-Gel'i boşa çıkartıyorlar. Örgüt disiplini bozmuş oluyorlar.

MHA: Bir iktidar kavgası mı var, yoksa amaçlanan nedir? Kullanılan yöntemi nasıl yorumluyorsunuz?

Kalkan: Böyle değerlendirmek de bizce doğru değil. Zaten örgüt ellerindeydi. Bu kişiler yönetimdeydiler. Yönetimde olmalarına karşı olan kimse de yoktu. En fazla imkânı, yetkiyi kullananlardı

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

271

da. İyi yürütselerdi başta bizler olmak üzere bütün örgütümüz, arka-
kadaş yapımız destek de veriyordu. Fakat mevcut olan örgütü ele
geçirmek değil, dağıtmaktır. Tam bir dağıtıcı çalışma sürdürülü-
yor. Sanki örgütü dağıtmaya yemin etmişler gibi hareket ediyorlar.
İnsan şaşıyor, nasıl örgüt içinden böyle kişiler ortaya çıkar diye.
Karşıtları, inkârcılar, imhacılar PKK'yi, onun günümüzdeki örgüt-
lenmiş biçimi olan Kongre-Gel'i, dağıtmak için çaba harcarsalrısa
bir mantığı vardır. Ama örgüt içinden böyle çıkmış, bu kadar ör-
güt içinde kalmış kişilerin böyle bir oturumda dıştan saldırırlardan
çok daha fazla örgütü dağıtmak istemeleri kuşkusuz anlaşılır
değil.

Yapılanlara bakınca tam dağıtıcılık gözüküyor. Kendileri ör-
gütü işletmiyorlar, disipline uymuyorlar. Örgütlü olmayı küçüm-
süyorlar, örgütü sıkıcı buluyorlar, kadroları dağıtıyorlar, herkese
istediğiniz yere gidebilirsiniz diyorlar. Ailelere telefon edip gelin
çocuklarınızı alın diyorlar. Hatta parayla sattıkları bile söyleniyor.

Seçimler sürecinde kuzeyde ve Türkiye'de bağımsız adaylar
göstermek istediler. DEHAP'a alternatif parti örgütleme girişimin-
de bulundular, bulunuyorlar da. Bazı kişileri adeta provoke ederek
buna sürüklediler. Aslında emeği geçmiş insanlardı. Ahmet Türk
ve benzeri. Öncelikle buradan öyle provokasyonlara alet olmama-
larını, öyle basit yönlendirmeler içine girmemelerini diliyoruz.
Biz onlardan öyle bir durum beklemezdik, şimdi de beklemiyoruz
ama bunlar alet edildiler.

Sağdan soldan para topluyor bunlar bir de. Kendi yaşamlarını
daha rahat kılabilmek için. Mümkün olduğu kadar el koyuyorlar.
Örgüt yönetimini işletmiyorlar. Şimdi bu dağıtıcılığın günümüzün
siyasi koşulları ile bağlantısı var kuşkusuz. Öyle durup dururken
olunmuyor ve bu kişiler kuşkusuz bugünü kollamıyorlardı. Belki
geçmişte de örgüte doğru katılamamışlardı ama yine de örgüt için-
deydiler.

**MHA: Kürt ulusal hareketinin en büyük açılımı yapmayı hedefle-
diği bir dönemde, daraltmanın ve işlevsiz kılmanın dayatılmak-**

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

272

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

ta olduğu belirtiliyor. Değişen siyasi koşullarda bu yaklaşımın ortaya çıkmasını neye bağlıyorsunuz?

Kalkan: 2003 yılındaki gelişmelerle özgürlük hareketimizin yüz yüze kaldığı mücadeleyle bağlantısı var. Orada aramak gerekli. ABD'nin Irak'a müdahalesiyle de bağlantısını kurmak gerekli. Irak müdahalesinin hareketimize yansması bu oluyor. Bunun sadece Irak'a değil, bir bölgeye müdahale olduğunu hep değerlendirdik. Bizim hareketimize de böyle bir müdahale var. Zaten bu konuda Türkiye ile hep bir ilişki ve ittifak içerisinde olmaya çalıştık ABD yönetimi. PKK'yi yok etmekte görüş birliği içerisinde olduklarını açıkladılar. Yöntem farklılarının olduğunu söylüyorlardı. Türkiye şiddetle gerillayı ve yönetimi tasfiye etmeyi öngörürken, ABD ise şiddet yerine farklı yöntemleri daha uygun görüyordu. Hatta şöyle değerlendirmeleri de vardı: "PKK'yi şiddetle kimse ezemez, dağıtamaz, ama başka yöntemlerle bu gerçekleştirilebilir." İşte başka yöntemler bu oluyor. İçten yıkıcı, bozguna, dağıtıcı eğilimleri körükleyerek, bazı imkânlar sunup, yaşam imkânlarının ucunu gösterip, işte biraz şeker politikası izleyerek, bazı güdülerini duyularını tahrik edip örgütü içten dağıtmayı öngören politikalar oluyor bu. Tamamen böyle bir uygulama var. Bu çerçevede bir yaklaşım gösterildi.

Temmuz ayı sonuna doğru PKK yönetiminin Norveç'e sürgün edileceği yönünde bir haber çıkmıştı. Özellikle ABD'nin sesi olan CNN Türk çok işledi. Mehmet Ali Birand'a böyle talihsiz bir görev verildiği anlaşılıyor. O süreçte bizim geniş yönetim kurulu toplantımız oluyordu. Biz toplantı halindeydik. Toplantımızın üçüncü günüyüdü. Aslında o haberi yapanlar toplantımızı biliyorlardı ve o haber o toplantıya bir müdahaleydi. Yönetimimiz yönlendirilmek istendi ve bir şeyler hissettirildi. Şu dile getirildi: "Eğer örgütü dağıtırsanız size sürgünde yaşama imkânı veririz." Zaten şöyle ifade ediliyordu: İşte gerilla geri dönerse 100 civarındaki yönetici de Norveç'te sürgünde yaşayabilecek. O kadar ayarlanmıştı. Hatta basına şu da yansdı: Celal Talabani'nin bazı Avru-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

273

pa devletlerinde bu konuda görüşmelerde bulunduğu söylendi.

Birand ve Talabani'nin kimin politikalarını yürüttüğünü biliyoruz. Bir ABD politikası, planlaması olduğu tartışmasızdır. Nitekim hemen Ağustos başında “Pişmanlık Yasası” çıkarıldı. Bu yasanın ABD-Türkiye tartışmaları içerisinde çıkartıldığı da tartışmasız. Böylece “Pişmanlık Yasası” etrafında hareketimizi dağıtmayı amaçlayan planlı bir saldırı başlatıldı. 6 aylık bir planlama denebilir buna. Bu uluslararası komplonun bir saldırısıydı kuşkusuz. Nasıl ki 9 Ekim ve 15 Şubat'ta Önderliği hedefleyen komplo saldırısı geliştirse, şimdi de benzer bir biçimde 6 aylık bir planlamayla uluslararası komplo yeniden Önderliğimizi ve gerillayı hedefleyen planlı bir saldırı yürüttü. Önderliği siyasetten koparmak, fiziken olmasa da siyaseten öldürmek istediler.

Tecrit bu dönemde bu nedenle bu kadar ağırlaştırıldı. Diğer yandan da dıştan geliştirilen kuşatma, ekonomik ambargo, mali kaynaklar üzerindeki baskı, diplomatik baskı, askeri operasyonlar, siyasi baskı ve örgüt içine “Pişmanlık Yasası” ve Irak içerisinde bazı imkânlar sunarak müdahale ile gerilla dağıtılmak, tasfiye edilmek istendi. Amacı Önderliği tecrit, gerillayı dağıtma ve böylece özgürlük hareketimizi bitirmektir. Bu gerçekleştirilirse bazılarına da sürgünde yaşam imkânı verilecekti. “Eve Dönüş Yasası” denilen yasa böyle çıkartıldı.

Şimdi örgütümüze içten dayatılan bu yıkıcı, bozguncu, dağıtıcı eğilim böyle bir planlamanın örgüt içindeki uygulaması oluyor. Buna cevap oluşturmuştur. Yönetim Kurulu toplantımızdan başlatılan örgüt içine yönelik müdahale şimdi böyle bir sonuç veriyor. Bazı kişileri oldukça etkilenmiş görülüyor. Ev kuruyorlar, arkadaşlarımızı çeşitli biçimlerde zorlayarak, imkânsız bırakarak evlerine gitmeye teşvik ediyorlar. Ailelerin evlerine götürmelerini istiyorlar. Gerilla karşıtıdır, mutlaka gerillanın dağıtılması çabası içindeler. Gerillaya katılımları önlemeye çalışıyorlar. “Eve Dönüş Yasası”na bu biçimde yanıt vermeye çalışıyorlar.

Bu oldukça sabit, açık ve anlaşılır bir durumdur. Dıştan biraz şeker ve biraz da kamçı politikasını bu yaratıyor. Şeker politikası

Yazar ve Yayınca tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

274

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

ABD'nin Irak'ı ele geçirmesinin ardından oluşan durumda kısmi bir yaşam imkânı sunulmasıdır. Kamçı politikası, hareketimiz üzerindeki imha tehdidinin “Demokles'in Kılıcı” gibi sürdürülmesidir.

Türkiye her gün operasyon yapılacağı haberini yayıyor. Türk ve ABD genelkurmayları bunu sürekli görüşüyorlar. Şimdi de Mart sonunda operasyon olacağı söyleniyor. Mayıs'a kadar olmadı, Haziran'a kadar. Sürekli bir askeri saldırı tehdidi altında korku salmaya çalışıyorlar. Biraz imkân, ağır bir korku altında mücadelede yorulmuş, azimleri kırılmış ve iradesizleşmiş kişileri korkutup etki altına alarak örgütten uzaklaştırmaya, kaçtırmaya çalışıyorlar. Bu etkilenme sonucunda kaçıştır, diğerleri gerekçe. İşin özü kaçıştır. Kaçmak ve dağıtmak. Örgüt dağıtılsa geriye bir şey kalmayacak, zorlanma olmayacak, dolayısıyla dağıtanlar sürgünde olsa da yaşam imkânı bulacaklar. Bunun dışında yaşam imkânı olmayacağını, kalmadığını söylüyorlar.

MHA: Sözü ettiğiniz “kaçma ve dağıtma”yı hareket içerisinde siyasi ve askeri tahrifatlara dönüştürmenin mantığı nerede?

Kalkan: Bu büyük bir oyun. Tehlikeli bir oyun. Neden böyle bir dayatma bu dönemde ortaya çıktı? Bunun Ağustos ayından beri hareketimize dayatılmış saldırı ile bire bir bağı var. Kesinlikle onun içimizdeki bir uzantısı. Diğer yandan bir bütün olarak komplo süreci ile bağı var. Uluslararası komplonun altıncı yılındayız. En ağır baskı ve saldırıyı ifade ediyor uluslararası komplo. Hareketimizin tarihinde 12 Eylül gibi, 90'lardan sonra gelişen topyekun savaş gibi baskı dönemleri var. Uluslararası komplo 12 Eylül darbesine denk düşen bir saldırı düzeyi. Böyle ağır baskı ortamında örgütün kendisini yenileyip yeniden yapılandırarak buna karşı koymaya çalıştığı dönemlerde bu gücü gösteremeyen, kırılan ve azimle iradeyi kaybedenler çıkıyor ve savruluyorlar. Bu da böyle bir dönem. Köklü bir dönemeç.

Hareketimiz köklü bir değişim ve stratejik bir yeniden yapılan-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

275

ma yaşadı. Hâlâ da yaşıyor. Kendini felsefi, ideolojik olarak geliştirdi, yeniledi. Kendi pratiğinden ve halkların sosyalist ve demokratik güçlerin pratiğinden gerekli dersleri çıkartarak siyasal program olarak kendisini yeniledi. Yeni bir strateji ve mücadele taktiği belirledi. Buna göre de köklü bir yeniden yapılanma yaşıyor. Her bakımdan bu değişim, demokratikleşme, yeniden yapılanma sürüyor. Hareketin tarihinde stratejik değişimi ifade eden köklü bir dönemeç bu. Böyle bir dönemeçteyken, virajı alamayan ve savrulanlar çıkıyor. Dönemeyenler düşüyorlar, viraj almanın hızına dayanamayanlar uçuyorlar. Mevcut yaşanan da budur. Bu bakımdan geçmişte de böyle olaylar oldu, şimdi de elbette olur. Önemli bir nedeni bu, bir dönemeci yaşıyor olmamız.

Diğer yandan böyle bir eğilimin ortaya çıkmasının sosyal ve kültürel nedenleri var. Çeşitli sınıfsal eğilimleri ifade ediyor. Daha çok bireysel yaşam kültürüyle yetişmiş, ondan kopamayan özelliklerin kendisini dışa vurması oluyor. Böyle bir toplum içerisindeyiz henüz. Her ne kadar mücadelemiz belli bir demokratikleşme ve bilinç yarattıysa da yine de bu toplumsal düzey sürüyor elbette. Uluslararası sistem böyle. Kürt toplumu ise burada daha da zorlu bir mücadele içinde bulunuyor. Bu nedenle sosyal temelleri de var. İdeolojik, siyasi amaçlarını da belirttik.

Şimdi böyle bir hareketin mücadele tarihimiz içinde ortaya çıkmış provokatif, tasfiyeci eğilimlerle bağı nedir? Elbette tamamen aynıysa denmese de birçok benzerlikler kullanılabilir. İnsan şimdi bu biçimde mücadeleden uzaklaşanların söylediklerini duyunca sanki Semir, Şener, Şemdin Sakık konuşuyor gibi oluyor. Büyük çoğunlukla söyledikleri bu kişilerin söylediklerini bire bir ifade ediyor. Bu bakımdan dağıtıcı, yıkıcı, bozguncu hareketin günümüzdeki parçası oluyor. Kesinlikle onlardan kopuk değil. Onlar gibi güdülere hitap ediyorlar, cinselliği tahrik ediyorlar, bireyciliği kışkırtıyorlar, gençliğimiz gitti yaşama hakkımız var diyorlar. Örgüt yaşamını kesinlikle değiştireceğiz, yıkacağız diyerek örgüt yapımıza ve yaşam tarzımıza saldırıyorlar. Militan yaşamını, Beritanlık dediğimiz fedai duruşu bozmaya çalışıyorlar. Fe-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

276

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

dakârlığımızı ve cesaretimize saldırıyorlar. Onun yerine kendinizi yaşayın, istediğiniz gibi hareket edin, birey her şeydir, örgüt iradeniz ve özgürlüğünüze zarar veriyor diyerek, başıboşluğu teşvik ediyorlar.

Kendi içlerinde tam bir lümpen ilişki ve yaşam tarzını geliştirmiş durumdalar. Bunu da değişim olarak, reform olarak tanımlıyorlar ki burada bir değişim yeri yok, geriye dönüş var. Kapitalist sisteme, özel mülkiyet dünyasına entegre olmak var yeniden. Önderliğimizin 30 yıllık mücadele ile özel mülkiyet dünyasından, kirinden, pasından arındırmaya çalıştığı bireyleri tekrar bu kirli dünyaya döndürme çabaları var. Bunun için çok fazla yaşam olgusunu öne çıkartıyorlar. Tıpkı öncüleri gibi tarafsızlık, umutsuzluk yayıyorlar. Bu biçimde olmaz, başarısız diyorlar. Mücadelenin başarısına olan inançlarını kaybetmişler, inançsızlığı çeşitli kılıflar altında herkese yaymaya çalışıyorlar, yönetimize, kadro yapımıza saldırıyorlar. Eleştiri adı altında kötülemeye çalışıyorlar. Hareketin büyük bir çabayla eğittiği kadroyu hakir görüyorlar, kötülüyorlar. Bunalımdadır, bir şey ortaya çıkaramıyor diyorlar. Bütün bunlarla bir dağılma eğilimini geliştirmeye çalışıyorlar.

MHA: Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan, son açıklamalarında, KONGRA-GEL içinde farklı çizgilerin olabileceği görüşünü dile getiriyor. Bunun uygulama imkânları var mı? Varsa hangi çerçevede olabilir?

Kalkan: Önderliğimiz bu tür yaklaşım içerisine girebilecek kişileri geçen süreçte uyarıştı. Hareketimiz de Önderliğimizin uyarıları çerçevesinde bu tür sorunlara çözüm bulmaya açıldı. Yani mücadele azmini kaybetmiş, kendini yaşamak isteyenler için bir engel yoktu aslında. Bunu siyasete alet etmeseler, örgüt yıkıcılığına dönüştürmeselerdi oturup kendilerini yaşayabilirlerdi, bunlara kimse bir şey demiyordu. Fakat bu kişiler böyle yapmıyorlar. Kendi umutsuzluklarını, kötümserliklerini, tükenmişliklerini bü-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

277

tün örgütün tükenmesi haline getirmeye çalışıyorlar. Yeminli bir biçimde bunu yapma çabasıındalar ve örgüte yıkımı dayatıyorlar. Kendi yaşamalarını örgütün yıkımına bağlıyorlar. İşte bunun için ABD'nin Norveç'e sürgün planı ile birleştiriyoruz. Örgütü yıkar-sak ABD bize sürgünde yaşama imkânı verir diyorlar. Yıkamaz-sak, üzerimize gelecek, bizi imha edecek, hapse koyacak, işte İm-ralı bir örnek diyerek, korku içinde bulunuyorlar. Böyle bir baskı altında bulunmanın sonucunda bu yaklaşımlar ortaya çıkıyor. Ni-tekim bu sürgün meselesi ortaya çıktığında, Önderlik bunu hemen hareketi tasfiye amacını güden bir oyun olarak değerlendirdi ve reddetti. 'Ben direnişçiyim' dedi. 'Kimse beni asla bir yere götü-remez, bu topraklardan koparamaz,' dedi. Aslında böyle sürgün oyunlarına gelmememiz için bizi uyardı.

Yine birkaç ay görüşe çıkmama tavrı içinde, oyunları bozabil-mek için fiilen direnişte oldu. Pişmanlık yasası temelinde hareke-timize yöneltilmiş saldırıları boşa çıkartabilmek için. En başta Önderliğimiz bu saldırılara karşı büyük bir direniş yürüttü. Geril-la yine kahramanca direndi.

Ağustos ayında birçok çatışma oldu. Ağustos'tan yıl sonuna ka-dar geçen süre içerisinde karargahın açıkladığına göre, 78 arkada-şımız çatışmalarda şehit düştü. Yine halk direndi, serhildanlar ek-siksiz devam etti. Bu Önderlik ve gerillayla halk mücadelesinin birleşimiydi. Kadrolar bu tasfiye hareketine karşı direndi. Çok ör-gütlü olmasa da öyle bunalımda olmadığını, mücadele azim ve inancından kopmadığını, çizgisine bağlı olduğunu gösterdi. Bütün bunlar pişmanlık yasası temelinde gerçekleştirilen komplocu sal-dırıyı boşa çıkarttı ve bu kişilerin örgütü yıkma amaç ve emellerini kırdı. Yoksa şimdiye kadar örgütü dağıtmayı öngörüyorlardı. Şimdi örgütü dağıtamayınca, küçük bir grupla kalınca saldırıya ge-çiyorlar.

Herhalde çeşitli çevreler yani kendilerine yaşam veren çeşitli güçler mutlaka sonuç almak için saldırılarını istiyorlar. Onlar da kendilerini aktifleştirdiler. Örgüt dinlemez, yönetim dinlemez, disipline gelmez tavrı takındılar. Sağda solda bildiriler dağıtmaya

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

278

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

başladılar. Ayrı örgütlenmeler yapmaya, ayrı adaylar çıkarmaya giriştiler. Yani her bakımdan örgütü felç etme noktasına getirmeye çalıştılar. Bütün amaçları bu.

Kendilerini ele verdiler tabii. Yönetimimizin aldığı kararlı tutum, Önderliğimizin öngördüğü çözüm yolu doğrultusunda maskeleri düştü, teşhir oldular. Şimdi bu gerçeği görerek bu eğilimi tümüyle mahkûm etmek, bu amaçsızlık, inançsızlık, karamsarlık, umutsuzluk yayan, hareketimizi dağıtmayı öngören bu yeni tasfiyeciliği bertaraf etmek gerekiyor. Bu konuda asla duraksama olmaz. Örgüt bizim her şeyimizdir, tek güç kaynağımızdır. Örgütümüzü güçlü kılan da yaşam tarzımızdır, Beritan çizgisidir. O çizgide birlik olmayı Önderliğimiz istedi ve bütün kadrolar, gerilla bu çizgide sonuna kadar kararlı ve azimli.

Bu nedenle bu eğilim bertaraf edilecektir. Halkımız bu konuda müsterih olmalı, hem de bu yıkıcı, dağıtıcı, bozguncu eğilime karşı mücadele etmeli. Önderlik çizgisinde Kongra-Gel Başkanı ve etrafında birleşerek bu eğilimi boşa çıkarmalı ve tek vücut olmalıyız. Bu eğilimin böyle panik yaratıcı, dağıtıcı yaklaşımlarına karşı durmalıyız. Özellikle çocuklarımız ne oldu telaşına kimse girmemeli. Bu tür arayışlar her yerde reddedilmeli. Böyle olursa zaten bu tür arayışlar iyice daraltılmış, sadece kendilerinden menkul hale bırakılmış olan küçük gruplaşma, hareketi yıkmak üzere yürüttüğü dağıtıcı pozisyonundan çıkartılabilir.

MHA: KONGRA-GEL içinde üç Yürütme Konseyi üyesinin disiplin kuruluna verilmesi söz konusudur. Bu durum nerede noktalanabilir?

Kalkan: Bu noktadan sonra şunu belirtebilirim: Kişilerle herhangi bir sorunumuz kesinlikle yoktur. Özellikle de bunlardan etkilenen kişiler ve yakınları için söylüyorum. Kişilerle hiçbir sorunumuz yok, olmadı da. Eğer düzelirler, yıkıcı, tasfiyeci yoldan dönerler, o yaklaşımları mahkûm ederlerse yine de bir sorun olmaz. Kendilerini öz eleştiri temelinde düzelterek katılabilirler de. Sorun bu eği-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

279

limin bertaraf edilmesidir. Oldukça tehlikeli çünkü. Komplonun dıştan saldırı ile yapmak istediğini içimizden yapmayı öngörüyor. Kaleyi içten fethetme gibi bir rolü oynuyor. Truva atı niteliğinde kısacası.

Dolayısı ile tehlikeli bir durumdur ve bu nedenle uyanık olmamız gerekiyor. Mutlaka bu bozguncu, yıkıcı eğilimi bertaraf etmemiz, Önderlik çizgisinde tam bir birlik, bütünlük içerisinde olmamız gerekli. Eğilime karşı mücadele edelim, kişilerin özleştirilerek harekete katılmasını sağlayalım. Bununla mücadele etmek, duyarlı olmak, olup bitenleri iyi kavramak, kararlı davranmak demektir. En önemlisi de pratikleşmektir. Önderliğimizin yaptığı pratikleşme seferberliğine cevap vermek, kendimizi örgütlemek, örgütümüzü büyütmek, serhildanı geliştirmek üzere oldukça yoğun, aktif bir pratik çalışma içerisinde olmamız gerekir.

Bunu yapan, bu eğilime karşı mücadeleyi yapıyor demektir. Bu eğilimi boşa çıkartacak bir çalışmanın içinde demektir. Dolayısıyla herkesin, bütün yurtseverlerin, demokratların, halkımızın böyle bir tutumla bu Önderlik karşıtı eğilimi bertaraf etmek üzere örgütümüzü ve serhildanı geliştirme temelinde mücadele etmesi, bu yeni süreci kazanmamız açısından en doğru tutumdur. İç mücadeleyi başarıyla sürdürdükçe, bu dışarıya büyük bir serhildan hamlesi olarak yansiyacak ve Mart'ta gelişen serhildan hamlemiz, Başkan Apo'ya özgürlük kampanyamız büyük bir eylemlik olarak gerçekleşecektir.

MHA: Sayın Öcalan, KONGRA-GEL'in tanımını hem savunmalarında, hem de açıklamalarında çok kez yaptı. Buna rağmen farklı bir eğilim ortaya çıktı. Farklı ideolojik veya politik bakış açıları kongrede yaşam imkânı bulamaz mı?

Kalkan: Başkan Apo, Kongra-Gel'e ilişkin önemli tanımlamalar geliştirdi. Atina Mahkemesi'ne sunduğu savunmada temel ilkelelerini ortaya koydu. Daha sonraki görüşmelerde de birçok noktaya açıklık getirdi. Kongra-Gel'in kongre ve sonrasında yaşananlarla

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

280

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

içinin boşaltılma durumunu tespit etti, bu konuda hem uyarılarda bulundu, hem de çözüm önerileri geliştirdi. Şimdi bu çerçevede Kongra-Gel'in tanımı önemli ölçüde yapılmıştır. Genel ilkeleri belirlenmiş, çerçevesi çizilmiş durumdadır. Bu Önderliğimizce yapılmış, Kongre tarafından da karar haline getirilmiştir. Tabi hataları varsa düzeltilmesi gerekiyor. Eksiklikleri var, içinin tamamlanması, bu çerçevenin içinin doldurulması gerekiyor. Bu pratik çalışmayla yapabileceğimiz bir iştir.

Şimdi tanımlandığı kadarıyla Kongra-Gel bir halk örgütlenmesi. Halkın demokratik yaşamının ve mücadelesinin örgütlülüğe kavuşturulmasıdır. Bu bakımdan bir ideolojik örgütlenme diyelim. Demokratik uygarlık çizgisini hayata geçirmenin örgütü. Çağdaş demokrasi, hür toplumu da geliştirme, yayma ve kurumlaştırma hareketi oluyor. Kürt demokrasisini geliştirme ve örgütlü kılma çabası. Kongra-Gel böyle bir demokratik örgütlülüğün adıdır. Dolayısıyla bütün halk güçleri, demokratik güçler Kongra-Gel içerisinde yer edinebilir. Kongra-Gel, buna açık bir harekettir. Kongra-Gel'e üye olabilirler, katılabilirler.

Onun örgütsel sistemine uymak ve amaçlarını kabul etmek temelinde yer edinin çalışabilirler. Halk içerisindeki çeşitli eğilimler de bu temelde yer alabilir. Halkın tek bir yaşam çizgisi yok, dolayısı ile tek bir ideolojik eğilim buldurmuyor içerisinde kuşkusuz. Değişik kesimlerin kendilerine göre yaşam tarzları, yani ideolojileri var. Bu ideolojilerle birlikte elbette Kongra-Gel içerisinde yer alacaklardır. Kongra-Gel'in çağdaş demokratik çizgisini kabul edip bu temelde oluşan program hedeflerini benimser, Kongra-Gel'in tüzüğüne göre çalışmayı esas alırlarsa katılıp yer alabilirler. Komitelerine, aktif çalışmalara katılabilirler. Kongra-Gel buna açıktır.

Bu bakımdan farklı ideolojik eğilimlerin Kongra-Gel'in içerisinde yer alması doğal bir durum. Olmalıdır da. Kongra-Gel demokratik bir örgüt, bir halk örgütlülüğü. Halkın demokratik yaşamı ve mücadelesi burada kendisini oturtuyor. Çağdaş demokrasi ile demokratik halk yaşamıyla çelişen gericiliği hedefliyor. Böyle

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

281

bir gericilik safında olmayan, gericiliğe karşı olan herkes burada yer alabiliyor. Dolayısıyla gericiliğe karşı olan büyük ideolojik eğilimler, gruplaşmalar birey ya da örgüt düzeyinde Kongra-Gel içerisinde yer alabilirler.

Kuşkusuz örgütler düzeyindelerse kendi örgütsel işleyişlerinin Kongra-Gel tüzüğü ile çelişmemesi, uyuşması gerekir. Üye olmanın gereği olarak Kongra-Gel iradesine tabi olmaları lazımdır. Yine böyle geniş bir demokratik hareket içerisinde farklı ideolojilerin kurallara bağlı olması gerekir. Kör dövüğe dönüştürmemek gerekiyor. Madem geniş bir yapı içinde farklı ideolojik eğilimler var, bunlar gericiliğe karşı çağdaş demokratik çizgisinde birlik yapmışlar, bu amaçlarını gözetecek ve kendilerini ortak mücadeleye sevk edecek şekilde ideolojik ayırımdan doğan mücadelelerini yöntemli ve kurallı yürütebilirler.

İdeolojik ayrılıklar bakımından mücadele, politik birlik bakımından ise ortak hareket esastır. Birlik ve mücadele ilkesini birbiriyle uyumlu olarak yürütmek durumundadırlar. Bu mümkün müdür? Elbette mümkündür. Yeter ki ideolojiler doğru tanımlanabilsin, ayrılıklar net ortaya konabilsin, pratik birlik ve ortak mücadelenin gerekleri doğru kavransın, ideolojik ayrılıklardan doğan mücadele planlı yöntemli yürütülsün.

Yani bunun olabilmesi için de farklı ideolojilerin olacağının kabul edilmesi, farklılıkların görülmesi gereği var. Tek doğru benim, benden başka doğru yok denirse ve benim doğruya herkes katılacak denirse, elbette ki ideolojik mücadele yürütülemez. Orada birbirini ret, kabul etmeme ortaya çıkar. Dolayısıyla kör dövüşü gelişir. Bu demokratik yaklaşım değildir kuşkusuz. Demokratik yaklaşım içerisinde olunur ise, yani farklılık kabul edilir, başka ideolojiler de meşru görülür, onunla mücadele, reddetme ve yok etme biçiminde değil de yöntemli, kurallı, onun da yaşam hakkına saygı gösterme temelinde yürütülürse o zaman birlikte ortak politik mücadele yürütülebilir.

Önderliğimiz Kongra-Gel'in iç yapılanmasının böyle olması gerektiğini belirtti. Bu oldukça önemlidir. Kürt demokrasisinin,

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

282

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

halk demokrasisinin gelişmesi açısından çok önemli. Örgüt olarak demokratikleşmemiz açısından çok önemli. Bunun yapılabileceğini son Yürütme Konseyi toplantımız tartıştı ve kararlaştırdı. Kongra-Gel'in iç yapılanmasının böyle gelişmesi gerektiğine önemle dikkat çekti. Bu husus önemlidir. Aslında mevcut, yıkıcı dağıtıcı, bozguna dayatma böyle değil de ideolojik farklılar varsa kendisini diğer ideolojilerin varlığını kabul etme temelinde Kongra-Gel'in içine katsaydı, bu tür sorunlar çıkmayacaktı. İdeolojik sorunlar, örgütsel ve politik birlik içerisinde çözümlenebilecek, ortak mücadele yürütülebilecekti. Bu aslında bizce mümkündür. Biz Kongra-Gel yönetimi olarak buna açığız. Başkanlık açıktır, Önderliğimiz Kongra-Gel'i böyle tanımladı. Bu tanımlamayı hayata geçirmekte kararlıyız da.

MHA: O zaman sözünü etmekte olduğunuz eğilim neden bu kuralara uymadı?

Kalkan: Mevcut hizip böyle yapmıyor, tam tersine dağıtmayı dayatıyor. Hiçbir kuralına, kaidesine uymuyor. Kongra-Gel'in disiplinini, yönetimini, örgütlerini, işleyişini kabul etmiyor. Sadece kendi disiplinini öngörüyor. Kendisini örgütlemiş, kendi örgütsel işleyişini dayatıyor, Kongra-Gel'in kendisine göre işleymesini istiyor. Kendisi dışındaki yönetimi çeşitli sıfatlarla tanımlayarak mahkûm ediyor ve yok etmeyi öngörüyor. Gericidirler diyerek atılmalarını istiyor. Onlarla bir olmayı, birlikte çalışmayı kabul etmiyor. Etseydi bu tür sorunlar ortaya çıkmazdı. Demokratik yaklaşım içerisinde ortak mücadele yürütülebilirdi. Fakat kabul etmediği, sadece kendisini esas aldığı için, bu kadar çok fazla kendisini beğendiği, bu temelde de hareketimize dağılmayı dayattığı için büyük bir tepki aldı.

Kadroların yüzde 99'u bu eğilimi tepkiyle reddettiler. Arkadaş yapımız içerisinde de şimdi büyük bir öfke var. Bu kadar yıkıcı, dağıtıcı nasıl olunabiliyor diye. Kaybettiler bu nedenle. Aslında onları teşhir eden bir çalışma olmadı. Örgütlü olan onları, yık-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

283

mak için saldırı yapanlar da onlardı. Ama çok haksız konumda oldukları için, kendilerinden başka hiçbir şeyi kabul etmedikleri için herkes tarafından reddedildiler.

Bu bir diktatörlük yaklaşımı aslında. Kendilerinin demokrat olduğunu söylüyorlar, ama kesinlikle değil. Grup diktatörlüğü ve bireysel diktatörlük var. İçlerinden birisi, yönetimin firavun yönetimi olduğunu söylüyordu. Bir firavunluktan bahsedilecekse, tek bir firavun vardı yönetim içerisinde o da şimdi bir grupla örgüte kendisini dayattı. Şimdi tek kişiden bile destek bulamıyor, aileciliğe sığınmaya çalışıyor, yöreciliği, mahalli özellikleri teşvik ediyor. Ahbap çavuş grupları örgütlemeye çalışıyor. Her türlü gerici-liği, bireysel zayıflığı tahrik ediyor.

İnsanları bireysel zayıflıklarıyla yenmeye çalışıyor. Örgüt içerisinde tepkiler yaratıp onu tahrik edip, onlara dayanmaya çalışıyor. Adeta böyle birbirine çatıştırarak, her türlü dedikoduyu yayarak, geçmişte kendisinin örgüte verdiği zararı başkalarına, örgüt yönetimimize mal ederek kendini kurtarmaya çalışıyor. Herkes de biliyor ki onları yapan kendisiydi. Örgüt yönetimimiz aslında büyük bir fedakârlıkla, sabırla onun sorumluluğunu üslenmişti.

Şimdi bu sorumluluktan kopunca hiç kimse yanında kalmadı. O kendisini lider kabul edeceklerini sanıyordu. Artık Konsey düzeyinde ortak bir yönetime girmeyi kendisi için gerekli görmüyordu. Geçen 5 yıl içerisinde sabretmiş demek ki buna. Kendisini yeterince güçlendirdiğini, Konsey yönetiminin kolektivizmine uymaya gerek kalmadığını düşünerek bütün Konseyi bertaraf ederek kendisini lider yapma sevdasına kapıldı. Boş bir sevdadır. Bizim bir tane Önderimiz var, bir tane liderimiz var, ondan da memnunuz. Başkan Apo, Önderliği, liderliği Kürt halkının yeniden doğuşudur. Sonsuza kadar da Halk Önderliği o olacaktır. Başka önderliklere, liderlere, liderciklere ne bu örgütün ne de halkın ihtiyacı yoktur. Olmayacaktır da. Lider, önder bir defa doğar, gelişir ve bütün yönetimler, kadrolar ve halka düşen de o önderliği özümseyip uygulamaktır. Biz şimdi böyle bir süreçteyiz. Kongra-Gel sistemini geliştirerek, başarıyla harekete geçirecek herkese göstereceğiz.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

284

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

MHA: Kongredeki iç tartışmalar yabancı çevrelerin de dikkatini çekiyor. Bazı kesimlerde ise sevinç yarattı. Türkiye Dışişleri Bakanı Abdullah Gül, tartışmalarla ilgili olarak, “Bu konuyu izlemeye devam edin” dedi. Gül, konuyla ilgili bir gelişme olup olmadığı yönündeki ısrarlı soruları da “Sonra görürsünüz” diyerek yanıtlamadı. Bu tür açıklamaları nasıl yorumluyorsunuz?

Kalkan: Tabii özgürlük hareketinin içindeki gelişmeler herkesi ilgilendiriyor. Çünkü bütün dünyayı ilgilendiren bir hareket haline gelmiş durumda. Başkan Apo'nun önderliği bütün dünyayı etkiledi. Onun için uluslararası komploya maruz kaldı zaten. Dünya çapında bir hareket olduğu için dünya çapında bir saldırı ile karşılaştı. Şimdi bu uluslararası planda da yeniden yapılanmanın yaşandığı uluslararası sistemin araştırıldığı, Ortadoğu'da bunun geliştirilmesi için yoğun çaba harcadığı bir ortamda bu daha da yakıcı oluyor tabii. Çünkü Ortadoğu'nun yeniden yapılanmasında Kürdistan'ın ve Kürt toplumunun stratejik bir konumu var. Kürt toplumu içerisinde de en bütünlüklü, bütün Kürtleri kapsayan bir hareket Apo'cu harekettir. Kongra-Gel örgütlenmesi ile bu bütün Kürdistan'ı ve yurtdışındaki Kürtleri de içine alan bir demokratik örgütlenme düzeyi kazandı.

Şimdi bu gelişmelerin halkımızı, bütün Kürt bireylerini yakından etkilediği ortada. Komşu halkları yakından etkilediği ortada. Benzer bir biçimde bölge devletleri ve uluslararası güçleri etkiledi, etkileyecek. Önderlikle de karşıt olan güçleri etkiliyor. Çünkü ABD'nin yürüttüğü ve öncülük ettiği bir uluslararası komplo saldırısı var. Kürdistan'ı bölüp parçalayan, Kürt toplumuna yok oluşu dayatan bir inkâr ve imha sistemi var. Mevcut sistem böyle bir sistem ve ABD öncülüğündeki sistem bunu restore etmeye, bazı bakımlardan değiştirmeye çalışsa da henüz köklü değişim öngörmüyor. Kürt inkârını ortadan kaldıracak bir politikaya sahip değil. Dolayısıyla da Kürt özgürlük hareketini karşısına alıyor, terörist sayıyor. Terör listesine aldı. Düşmanlık yapıyor, uluslararası komployu örgütleniyor, yönlendiriyor. Buna dıştan ve içten tasfiyeyi dayatıyor.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

285

Böyle olunca tabii bu çevrelerin, inkâr sistemini yürüten bütün güçlerin duyarlılığı daha çok var. Özellikle de Türkiye herkesten daha yakından izliyor. Çünkü Kürt sorunu bir uluslararası sistem sorunu olsa da bunu birinci derecede hayata geçiren güç Türkiye Cumhuriyeti devleti. Dolayısıyla Türkiye yönetimi güncel gelişmeleri daha yakından izledi. AKP Hükümeti tüm varlığını Kürt karşıtı siyasal stratejiye oturtmuş durumda. Aslında hükümetini, iktidarını Kürt halk hareketi ile mücadeleye bağlamış bulunuyor.

Bu mücadeleyi yürüttükçe başta bu Kemalist çevreler olmak üzere Türkiye'nin etkili güçlerden destek alacağını ifade ediyor. Bu tasfiye hareketini yürütebilmek, Kürt karşıtı kampanyayı geliştirmek için de ABD'nin desteğini almaya çalışıyor. Bunun için Türkiye'nin her şeyini pazara sürmüş ABD'ye, Avrupa'ya peşkeş çekiyor, İsrail'e peşkeş çekiyor. İran'la Suriye'yle bunları görüşüyor. Pişmanlık kanununu da bu çerçevede çıkardı. Uluslararası komplonun bu son planlı saldırısını tamamen böyle bir stratejiye oturttu. Şimdi pişmanlık kanunu fiiliyatta boşa çıktı. Gerillaya bir fiske bile vuramadı. Dağdan kimseyi götüremediği gibi, sadece cezaevleri ile sınırlı kaldı. O da başka hareketlerden insanların yararlanmasını doğurdu.

Şimdi bu tür çatlaklar olunca mücadeleden kopan, korkan kesimler gözlüyorlar. Acaba kopuş olmaz mı, kendilerine gelmez mi beklentisi içindeler. Boş beklentidir. Üç beş kişi gelse ne olur. Mücadele tarihi boyunca onlarca, hatta yüzlercesi geldi bu harekete bir zarar verebildi mi? Hayır. Bir gitti on geldi, yirmi geldi. Zayıf gitti, güçlü geldi. Yorgun gitti, dinç geldi. Şimdi olan da budur, olacak da budur. Bu tür davranışlar halk tarafından öfkeyle karşılanıyor. Gençler büyük tepki ve öfkeyle karşılıyorlar ve buna tepki olarak gerilla saflarına akıyorlar. Dağa yürüyorlar, dağa çıkıyorlar. Şimdi de öyle olacak. Biz inanıyoruz, 5 koparsa 50 onun yerini alacak, büyütecek bu mücadeleyi.

Bu nedenle AKP hükümetinin beklentileri boş. Yalnız tabii AKP, hatta ABD tehlikeli çaba içerisinde. ABD'ye teslim oldu haberleri tabii Türkiye'yi çok etkiledi. O yönlü çabaların olduğunu da şöyle-

Yazar ve Yayınca tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

286

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

yebiliriz. ABD'den istemek, ABD'yi saldırtmak için zorlamak. Aynı zamanda kendileri de böyle şeyler planlıyorlar. Aldığımız haberlere göre Musul içinde ve çevresinde Türk özel timleri cirit atıyor. Gizliden Güney Kürdistan'ın hassas bölgelerinde silahlı güçlerini artırıyorlar. Tabi böyle tehlikeli girişimleri de var. Provokasyon yapabilir böyle güçler. Fırsat bulurlarsa bazı kişileri kaçırmak isteyebilirler. Bunun arayışı içinde oldukları tartışmasızdır.

Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'ün açıklamalarını da bu şekilde yorumlamak lazım. Onun için konuşmuyor, biraz da mevcut durumu esrarengiz kılıyor. Dikkatleri kendi üzerlerinde toplamak istiyorlar ama bu yönde çalışmalarının olduğunu da biliyoruz. ABD'yi de bu yönlü zorluyorlar.

Bir ay önce Yasemin Çongar'ın ABD'den yazdıkları vardı. An meselesi, bazı liderleri ele geçireceğiz diyordu. Bu bizim için önemliydi tabi. Oldukça dikkate aldık bu durumları. Hareketin güvenliğini sağlamaya çalıştık. Bu kişileri bu konuda ikna etmek istedik. Gücümüz oranında güvenli olalım istedik. Bu konuda oldukça esnek davrandık. Önderliğimizin uyarılarını dikkate aldık. Hatta bu kişilere uzun süre yalvardık bile ama şımarık çocuk gibi kendi bildiklerinde ısrar ettiler. Ya da işte şimdi bize göre tehlikeli olan ortamlarda bulunmayı kendileri için güvenli gördüler. Bizi tehlikeli buluyor, ABD etkisinde yaşamayı güvenli buluyorlar. Biz bunu olumsuz bir durum olarak değerlendirdik. Hakaret olarak da görebiliriz. İçimizden böylelerinin çıkması bizi üzdü, zorladı. Ama insan karmaşık bir varlık, böyleleri çıkabiliyor işte. Nitekim çıktı da. Bunu değerlendirerek nasıl olmamız gerektiğini, daha çok tespit ederek ders çıkarıyoruz. Kararlı, ilkeli, daha sade, paylaşımcı, fedakâr kılıyoruz kendimizi. Güzel özelliklerle donatıyoruz. Böylece olumsuzlukları tersine çevirmiş oluyoruz. Artık bizim sorumluluğumuz altında değil bu kişiler. Olsalardı hep birlikte yaşar, hep birlikte ölürdük. Onun dışında bir şeye fırsat vermezdik. Ama bu duruma geldikten sonra bizim yapacağımız bir şey kalmamıştır.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

287

MHA: Amerikalılarla birlikte bölge ülkeleri de tartışmaları yakından izliyor. Bu çevrelere ne tür mesaj vereceksiniz?

Kalkan: Bölge devletleri, ABD, Avrupa açısından söyleyeceklerimiz, bu vesileyle bu çevreleri uyardırmakta yarar var. Tehlikeli işlerle uğraşıyorlar. Aslında bölge devleti biraz biliyor. İran, Suriye bölge içinde oldukları için Kürt olgusunu daha yakından tanıyorlar. Onun için dikkatlidirler. Bu gelişmeleri yakından izliyorlar, duyarlı yaklaşıyorlar da. Avrupa da aslında son 20-30 yıllık göç çerçevesinde Kürtü tanıdı. Kürt toplumu ile tanıştı ve şimdi en azından kendisini zorlayacak, etkileyebilecek bir Kürt savrulması karşısında politikası var. Duyarlı yaklaşıyor.

Bu konuda en hazırlıksız, duyarsız ve bilinçsiz olan ABD'dir. Oysa şimdi ABD, Irak'a girdi. Güney Kürdistan etkisi altında. Bütün Ortadoğu'yu da etkiliyor. Biraz da ateşle oynuyor. Kürt toplumuna demokrasi getiren, her türlü feodal aşiretçi, isyancı, çeteci gerilikten Kürtleri kurtararak örgütleyen, denetleyen, çağa ulaştıran Apo'cu harekettir, PKK'dir, Kongra-Gel'dir. Şimdi bu inkâr ediliyor, reddediliyor, görülmüyor ve dağıtılmak isteniyor. Bu dağılırsa geriye herkesin başına bela olacak bir durum oraya çıkar.

En başta ABD'nin başına bela olur artık. Eskiden Ortadoğu'nun dışındaydı, çok etkilenmiyordu ama şimdi içindedir, etkilenecektir. Avrupa etkileniyor, onun için duyarlı. Bölge devletleri etkilendikleri için duyarlıdır. Denetim sistemi ortadan kalkarsa, sadece bölgede değil, Avrupa'yı da içine almış bir örgütsel yapı var. Çok geniş bir topluluk, bu topluluk ne olacak? Sistem dağılır kendi başına kalırsa her türlü olumsuzluk doğabilir ve herkesi yakar bu. Bu bakımdan öncelikle dikkat etmeleri ve ateşle oynamaları için herkesi uyarıyoruz.

Diğer yandan bir çatışma istikrarsızlık unsuru olacaktır. Bu da kimsenin çıkarına değil. Ortadoğu'nun ortasında Kürt toplumu istikrarsız, çatışmalı bir durumda olursa bölgede ne demokrasi olur, ne istikrar olur, ne barış olur, ne birlik olur. Hiçbir şey olmaz. Bu da herkese kaybettirir. 'Ben Ortadoğu'ya barış getireceğim, de-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

288

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

mokrası getireceğim' diyenler bunda samimilerse Kürdü dikkate almalılar, ciddiye almalılar. Kürt özgürlük hareketine oldukça ciddi yaklaşmalılar. Böyle yaparlarsa sonuç alabilirler ve söyledikleri de bir tutarlılık arz edebilir.

Örneğin ABD'nin böyle söylediği, istediği ifade ediliyor. Eğer böyleyse o zaman kontrollü yaklaşmalı. Kürt özgürlük hareketini, örgüt yapısını ciddiye almalı. Bu komployu yürütmekten tasfiyeci yaklaşımlardan vazgeçmeli. Avrupa da böyle davranmalı. Yine bölge devletlerinde bu davranışlar olmalı. Yani bir Kürt politikası herkese lazım ve bu geliştirilmeli. Kürt çözümüne yatılmalı, Kürt sorununun demokratik çözümünden yana olunmalı. Bunun dışındaki bir yaklaşım hiçbir şey kazandırmaz ve herkese de zarar verir. Bu hususları bu vesileyle belirtmekte yarar var.

MHA: Saydıklarımız, Kürt ulusal hareketi açısından yakıcı önem taşıyor. Bundan Kürt halkı hangi sonuçları çıkarmalıdır?

Kalkan: 30 yıllık mücadelenin ortaya çıkardığı büyük değerler var. 10 binden fazla şahadet bedeli var. Milyonlarca insan yemedi, içmedi emeğini burada topladı. Büyük bir fedakârlık ortaya çıktı. Önderliğimiz, PKK'yi Kürt halkının kahramanlık hareketi olarak tanımladı. Gerçekten de halka bilinç veren, kahramanca bir gelişme ortaya çıktı. Bu da şimdi Ortadoğu'nun köklü bir değişim yaşadığı, yeniden yapılanma sürecinde olduğu bir dönemde Kongra-Gel ile yeni bir örgütlülüğe kavuşturma, yeni bir mücadeleye sevk etme imkânı yaratıyor. Böyle bir sürece girilmişken, bütün bu birikimlere ters düşecek, onu bozacak davranışlara karşı elbette ki Kürt insanı duyarlı olmalı, karşı çıkmalı ve mutlaka buna karşı mücadele etmelidir. Buna karşı mücadelenin en önemli yolu örgütlenmek, Kongra-Gel'i her yere taşımak, örgütünü ve esas olarak da temel mücadele olan siyasal serhildanı her yerde geliştirmektir.

Bu provokatif, tasfiyeci yaklaşımlara karşı bilinçlenmeliyiz. Bunları bertaraf edebilmek için örgütlenmeliyiz. Çünkü onlar ör-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

289

gütü yadsıyorlar, örgütsüz kalmamız için çalışıyorlar. Örgütsüz Kürdün güçsüz Kürt olduğunu, Kürdün gücünün örgütlülüğünden geçtiğini görmüş bazı çevreler, güçlü Kürdü ortadan kaldırmak için örgütsüzlüğü dayatıyorlar. Biz de bunu tersine çevirmek için örgütlenmeliyiz tabii. Büyük bir örgütlenme seferberliği geliştirmeliyiz. Örgütlenmek ne tür bir fedakârlık istiyorsa ona istek ve cesaretle girebilmeliyiz.

Yüksek bir bilinç ve örgütlenme temelinde mücadeleye, serhildana kalkmalıyız, bunu her alana yaymalıyız. Kürdistan'ın her tarafında, yurt dışında, Kürt insanının bulunduğu her yerde Kürt sorununun demokratik çözümünü geliştirmek için 'Başkan Apo'ya özgürlük' kampanyasını kararlılıkla, bilinçle, cesaretle sürdürmeliyiz. Oldukça yaratıcı eylem biçimleri, eylem tarzları geliştirmeliyiz. Bu bahar sürecinde özellikle bunu ilerletmeliyiz. Bahar hamlemizi güçlü yürütmeliyiz.

2004 yılı Newroz'u Kürt iradesinin, halk iradesinin, ulus iradesinin herkese bir kez daha güçlü bir şekilde gösterildiği Newroz olmalıdır. İsteğimiz, beklentimiz, olması gereken de bu. Uluslararası gericiliğin, komplocu güçlerin ve onların içimizdeki uzantıları olan bu yıkıcı, bozguncu çevrelerin umutlarını, hesaplarını bozmak, kursaklarında bırakmak için böyle davranmak gerekiyor. Başkan Apo'yla birleşmek, onun çağrılarına cevap vermek için de böyle birleşmek lazım.

Kahramanlık günümüzü ve haftamızı yine gençler ve kadınlar olarak çok etkili kutlayabilmeliyiz. 4 Nisan'da Önderliğimizin doğum gününü bir ulusal doğuş, halk doğuşu günü olarak, yine serhildanı yükseltme günü olarak karşılayabilmeliyiz. Bu bizim için çok önemli. Hem dış gericiliğin umutlarını kırmak, hem iç bozgunculuğu bertaraf edebilmek için böyle bir eylemlilik hayati bir önem taşıyor. Bunun başka yolu da yok. Bu bakımdan herkes sorumluluk duymalı. Kadınlar, gençler, halkımızın bütün kesimleri kendisini sorumlu hissederek mücadeleyi bu dönemde yükseltmek için elinden gelen her şeyi yapmalı.

Yine kuzeyde ve Türkiye'de seçimler var tabii. Bu seçimlerin

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

290

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

ne denli önemli olduğunu hareketimiz çeşitli biçimlerde değerlendirdi. Önderliğimiz stratejik, taktik yaklaşımlar olarak politik gelişmeleri değerlendirerek ortaya koydu. Bu konuda bilinmeyen, muğlak olan bir şey yok. Hayati önem taşıyor seçim. 28 Mart'ta Türkiye'nin siyasi doğrultusu belirlenecek. Türkiye nereye gidecek? Gericilik altında ABD'ye gırtlığına kadar bağlanarak halklara karşı savaş mı açacak? Ortadoğu'nun kâbusu mu olacak? Yoksa Ortadoğu'ya demokrasi ve birlik yayacak bir konum içerisine mi girecek? Bir demokratikleşme süreci mi başlayacak? Kürt sorununun demokratik çözümü için, barışın kazanılması ve kalıcı kılınması için adımların atılması mı başlayacak?

Bunlar 28 Mart seçimleri ile belirginlik kazanacak. Sadece yerel yönetimler seçilmiyor, dikkat edilirse bu kadar önemli, geleceğimizi belirleyecek hususlarda sonuçlar ortaya çıkıyor. Bu nedenle önemsemeliyiz seçimleri. Dikkate almalıyız, ciddi yaklaşmalıyız, herkes katılmalı seçimlere. Çok ciddi bir seçim kampanyası yürütmeliyiz.

Özgür Gençlik Hareketi, yine Özgür Kadın Hareketi çok duyarlı, örgütlü, fedakâr bir biçimde seçim kampanyasını en güçlü kılacak Demokratik Güçbirliği'nin amaçlarını, hedeflerini sokaktaki, evdeki her insana ulaştırabilecek bir kampanyayı hedefleyip yürütebilmeli. Bu konuda kimse kimseye iş bırakmamalı, başkası yapsın dememeli. Yine uzaktan seyreden küskün, kırgın bir konuda kesinlikle kalınmamalı. Başta da belirttik; bu yıkıcı bozguncu eğilimin provokatif yaklaşımları çeşitli çevreleri olumsuz etkiledi. Seçim sürecini zayıflatmaya çalıştı. Aslında en büyük provokasyonu burada oynamak istedi.

Demokratik Güçbirliği'ni zayıf düşürmek ve onun temel gücü olan DEHAP'ı zayıflatmaya çalıştı. Bağımsız aday, yine farklı örgütsel arayışlar biçiminde bunu yaptı. Geçmişten beri yurtseverliği ile bilinen hareketimize güç vermiş birçok çevreyi aldattı, çeşitli vaatlerle harekete ters düşürmeye çalıştı. Bu bir oyundu aslında. İşi yürüten, aday olan, yönetimde bulunanlar da bu gerçeği görmeli. Bu duruma gelememiş, aday olamamış veya yönetimde yer

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

291

alamamış olanlar da bunu görmeli. Dolayısıyla herkes yeniden bir durum değerlendirmesi yaparak bu provokatif oyunları bozacak bir tutumun sahibi haline gelmeli.

Herkes küskünlükleri aşan, darlıkları yenen, kırgınlıkları ortadan kaldıran, özgürlük ve demokrasiyi geliştirme amacıyla yurtseverliğin gereği olarak 28 Mart'ta Demokratik Güçbirliği'ni seçimden zaferle çıkartacak bir tutumun ve çabanın sahibi olmalı. Doğru, yurtsever tutum, demokrat olmanın gereği budur. Doğru politika yapmak da bununla olur. Böyle yapamayanların politika yaptığından, demokrat olduğundan söz edilemez.

Demokrat olunup olunmadığının sınıandığı bir dönemden geçiyoruz. Ne kadar politikacı olup olmadığı sınanacak. Bunun için basit yaklaşımlar, basit çıkarlar, bundan kaynaklanan uzak durmalar, kırgınlıklar aşılarak bütünlük sağlanmalı. Bu sadece sözde de kalmamalı, eyleme dökülmeli. Seçim kampanyalarına dönüşmeli. Çok görkemli, coşkulu, bayram niteliğinde kampanyalar olmalı. Tabii bir de sandığa da dökülmeli. Mutlaka 28 Mart'ta AKP gericiliğine dur diyecek yurtseverliğe ve demokrasiye kazandıracak, Demokratik Güçbirliği'ne seçim başarısı yaşatacak bir sonuç alınmalı.

Şu net ortaya çıktı: Yıkıcı, bozguncu eğilimin tasfiye edilmesi ile AKP'nin yenilgiye uğratılması birbirine paraleldir. Bu seçim kampanyasında da yani 28 Mart seçimlerinde gerçekleşecek olan budur. Bunun için seçim kampanyasına önem vermek, başarı için çalışmak, içteki gericiliği, bozgunculuğu bertaraf etmenin tek yolu bu şekilde seçimlerin ele alınmasını doğru buluyoruz.

Herkesi bu temelde Önderlik çizgisinde, Kongra-Gel Başkanlığı etrafında birleşerek 28 Mart'ta Demokratik Güçbirliği'ne özgürlük ve demokrasi hareketimize kesin başarı kazandıracak bir seçim çalışmasını yürütmeye çağırıyoruz.

**■ ABDULLAH ÖCALAN'IN 10 MART 2004 GÜNÜ
YAPTIĞI AVUKAT GÖRÜŞMESİNİN NOTLARI**

“Öcalan: Hoş geldiniz.

– Nasılsınız? Sağlığınız nasıl?

Öcalan: Bizim gibi insanların sağlığı farklıdır. Sonra anlatırım. Aktaracaklarınız varsa alayım. Gündemde neler var? Bilinen sıkıntılar sürüyor mu? Tavır için objektif duyularınızı alacağım.

– İç sorunlar devam ediyor. Tüm yapı bu görüşmeyi bekliyor. Çözüm sizden bekleniyor. Aktarılması gereken bilgi notları var, gözlemler var.

Öcalan: Benimle oynayan, özel olarak beni oyalayan kişi ve gruplar var mı? Selim gibiler benzeri, bile bile oyun oynayanlar var mı? Bana bağlılar mı?

– Herkes size bağlı olduğunu söylüyor.

Öcalan: Kim kime ne diyor? Kim kimi neyle suçluyor? Ferhat diğerlerine ne diyor?

– Değişimci olmadıklarını, darbeci olduklarını, bölge ülkelerine dayalı siyaset yürüttüklerini ifade ediyor.

Öcalan: Bölge ülkeleri İran ve Suriye mi oluyor?

– Evet.

Öcalan: Sol muhafazakâr olarak mı suçluyor onları? Direkt ABD'nin denetiminde midirler?

– ABD ile ilişki arayışları olduklarını, ancak ABD'nin buna yanaşmadığını söylüyorlar.

Öcalan: 100 kişiler mi?

– 15 civarında eski merkez üyesi var.

Öcalan: Kim bunlar?

– Ferhat, Botan, Serhat, Kani, Ebubekir, Ekrem, Jiyan Deniz, Hasan Atmaca, Sakine Batman.

Öcalan: Onlara bağlı güçler var mı?

– Bir grup halindedir.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

293

Öcalan: Derinliğine ABD hareketi midir? Diğerleri ne söylüyor?

– Zübeyir Aydar'ın bilgi notu var. Ferhat'ın yürütme toplantısına katılmadığını, yılbaşından hemen sonra görev alanını terk ettiğini, başka güçlerin denetiminde olan bölgeye geçtiğini...

Öcalan: Hangi bölgeler?

– Medya savunma alanlarının dışındalar.

Öcalan: Musul-Kerkük arası mı?

– Evet, o civardalar.

Öcalan: ABD'nin etkili olduğu alanlar mı?

– Evet, Doğulu bir bayanla evlendiğini...

Öcalan: Kimdir o bayan?

– İki yıllık katılımı olan biri.

Öcalan: İsmi ne?

– Jiyan.

Öcalan: Jiyan he.

– Bu olaylardan sonra Zübeyir Aydar'ın Avrupa'dan gelerek kendileriyle iki kez görüştüğünü, daha sonra kendini görüşmeye kapattığını, ilişkilerin Botan üzerinden devam ettiğini, yürütme toplantısında Botan ve Serhat'a Ferhat'ı geri getirmek için görev verildiğini, ancak onların da geri dönmediğini, başını Ferhat, Botan ve Serhat'ın çektiği dar bir grup örgütlenmesine gittiklerini, ayrı bir örgüt gibi davrandıklarını, bağımsız adayı desteklediklerini ifade ediyor.

Öcalan: Feridun tercihi benden çıkan bir şey. Mehmet'e ben söyledim. SHP'nin durumunu bilmiyordum. Mehmet bana eğilimden birinci çıktığını, halkın kendisinden memnun olduğunu söyledi. Ben de ciddi bir hatası yoksa olabilir dedim. Diğerini de tanımiyordum. Buna dayanarak kullanmak istemiş olabilirler.

– Mehmet'in suikastler hakkında verdiği bilginin doğru olmadığını söylüyor.

Öcalan: Suikast yok değil mi?

– Botan'ın evinin yerinin öğrenilmeye çalışıldığı...

Öcalan: Ne evi?

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

294

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

– Kaldığı evi. Bunu yapan kişi hakkında da soruşturma açıldığı ifade ediliyor. Ayrıca Bilim-Sanat komitesine ilişkin verilen bilgilerin doğru olmadığını belirtiyor.

Öcalan: Başka aktaracağınız bir şey var mı?

– Kongre'den bugüne kadar bu sıkıntılardan dolayı çalışmalar yürütülmemiş, komiteler çalışmamış, işlevsiz kalmış.

Öcalan: Hiç yaratıcı kimse yok mu? Bu kadar zavallılar mı? Gerekeni yapmamışlar. Savunma Komitesi'ne kim bakıyor?

– Cemal arkadaş var, vekaleten HPG'ye bakıyor. Bahoz da var. 11 kişilik Askeri Konsey var.

Öcalan: PJA'nın durumu nasıl?

– Toplantı yaptılar, sonuçlarını resmi olarak size aktaracaklar.

Öcalan: PJA'ya ilişkin gözlemleri anlatın.

– Yapı nitelikliydi. Sizin açıklamanızdan sonra tarafsız kaldıklarını ifade ettiler. Ancak Kongre'den bu yana etkisizler.

Öcalan: Kim etkisizleştirdi bunları? Bayanlar da yaratıcı ve aktif olamamışlar demek ki! İki taraf da bunları etkisizleştirdi değil mi? O konuda dürüst olmalarına rağmen yaratıcı olamamışlar demek ki! Üçüncü taraf ya da tarafsız kim olabilir? Cemal, Bahoz herhalde? Bayanlardan kim var? Bayanlardan Gülizar mı sorumlu hâlâ? Başka kimler var?

– Fatma, Bese Erzincan, Rengin, Asya.

Öcalan: Büyük Sakine nerede?

– Avrupa'da.

Öcalan: O da taraf mı? Ferhat'ın Zübeyir üzerinden gönderdiği bir şeyler var mı?

– Yok, Nasname'de yayımlanan bazı bildirimleri var.

Öcalan: Peki bunların nerede olduğu belli değil mi? Bunlara kim yardımcı olabilir? YNK olabilir mi?

– Yerel Kürt ilişkileri olabilir.

Öcalan: Yerel Kürtler olabilir. Demek, Ferhat Irak partisine oynamış.

– Irak partisi kuruluşu tamamlandı. Yalnız bu PÇDK değil, tüm Irak'ı kapsayan, içinde Arapların da yer aldığı bir parti. Bu grubun

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

295

çoğu zaten Irak faaliyetinde çalışıyorlardı, Irak koordinesi de Botan'daydı.

Öcalan: Irak partisini çalıştırıyorlar yani, umudunu bu partiye bağlamışlar. Bunlara bağlı gerilla yok herhalde. Derinliğine ABD hareketi midir?

– Doğrudan bir ABD ilişkisi olmadığı söyleniyor.

Öcalan: Dolaylı olabilir. ABD zaten dolaylı yapar, Türkiye'den dolayı açık yapmaz zaten. ABD ile çalışıp güç olabilir mi? Ferhat tuhaf bir kişilik, 93'te de böyle yaptı. O yüzden özel bir emniyet alın demiştim. Dengesiz, kullanılmaya müsait. Diğerleri de öyle. Cumagil de böyle. En ağır mahkûmiyet durumu olsa bile öldürülmemesi gerekir. Korunması gerekir. İdamlık suçları bile olsa uygulanmaması gerekir. Bilinçli ajanlığı olsa bile ölüm kararının alınmaması gerekir. Daha öncede de söylemiştim. Merkezi bünyede idam kararının uygulanmaması gerekir. Avrupa'da kim var, tavrı nasıl? Rıza ile Muzaffer orada herhalde.

– Mizgin, Nilüfer, Sakine de orada.

Öcalan: Irak'takilerle bir bağı var mı? Rıza bir ikilem içine girmedi galiba.

– Avrupa'nın tavrının belirleyici olduğu söyleniyor.

Öcalan: Kök olarak mı kaldı diyorsunuz? Avrupa'yla görüşebilirsiniz. Nuda vardı orada, halen duruyor mu?

– Evet.

Öcalan: Dürüst biri, selamlarımı söyleyin. Başka?

– Nuriye Kesbir vardı, tekrar tutuklandı.

Öcalan: Hollanda'da herhalde. Zübeyir'in tavrında yeni bir şey yok herhalde. Zübeyir zaten Zübeyir'dir. Fuat'tan haber yok mu? Benim için bir şey aktarmadı mı?

– Yok.

Öcalan: Fuat, ilginç biri zaten. HPG sağlam duruyor diyorsunuz. Kazım nerede? Bağlı mı?

– Kafkasya'da herhalde.

Öcalan: Dersimli Kazım mı? Hamili'yi diyorum.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

296

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

– Evet.

Öcalan: Öyle yapmamaları gerekir. Kendi istemiyle mi gitmiş? Bu iktidar mücadelesiyle ilgili gözlemleri söyleyin bana. Bu şeyler yeni mi çıktı ortaya?

– Daha eskiye dayanmakla birlikte, Kongre'ye Ferhat'ın ağırlığı yansıdı. Sanırız bu sıkıntılar Ağustos'tan bu yana sürüyor.

Öcalan: Ferhat, benim Amerikan değerlendirmelerimi şey alarak, ben buna oynayayım, dedi herhalde. ABD'nin PKK'nin yardımına ihtiyacı var, ben buna oynayayım, dedi. Tümüyle örgütü sürükleyeceğini sandı. Bunu yaparken neden bana haber göndermedi? Herhalde görüşmelerin aksamasından dolayı, haberler geç ulaşıyor. Saf, biraz da ihtirash bir kişilik.

– Zübeyir Aydar'ın bilgi notunda Ferhat, Botan ve Serhat'ın tasfiyeci oldukları gerekçesiyle görevlerinin dondurulduğunu ifade ediyor.

Öcalan: Neden KONGRA-GEL platformlarına gelmiyorlar?

– Teşhir edildiklerini söylüyorlar.

Öcalan: Niye teşhir ediliyorlar?

– Yapı özel yaşamlarına tepki gösteriyor.

Öcalan: Başka kim kiminle evli? Başka evlenen var mı?

– Botan evli.

Öcalan: Kiminle?

– Dılar'la.

Öcalan: Ebubekir evli mi?

– Öyle söyleniyor.

Öcalan: Bazı erkekler bazı kadınları kaçırmış diyelim, objektif olarak bu böyle. Onlardan kopup gelmek isteyenler var mı?

– Herkes sizin tutumunuzu bekliyor.

Öcalan: Ona geleceğim. İleride mesaj vereceğim.

– Gözlemlere göre şu an olağanüstü kongre koşulları yoktur.

Öneri, kongrenin bir süre ertelenmesidir.

Öcalan: Olabilir, biraz ertelenebilir. Ancak fazla gecikmemeli.

– Sizin savunmanızdan sonra olabilir.

Öcalan: O mühim değil. Sorun o değil. Görüşlerim biliniyor.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

297

Bu konuda birinci savunmam çok güçlü, yeterlidir zaten. Kim iddialı çalışıyor?

– Cuma-Abbas, örgütün dağılmayla karşı karşıya kaldığını, kendilerinin örgütü toparlamaya çalıştıklarını söylüyorlar. Ancak tarz olarak dar kaldıkları ifade ediliyor.

Öcalan: Cuma-Abbas toparlamaya mı çalışıyor? Cemal tarafsız mı duruyor?

– Ferhat, onun için makul adam rolünü oynuyor diyormuş.

Öcalan: Doğru, rol değil ama ona makul adam diyelim. Ferhat şimdi ne düşünüyor?

– İlk kez ne yapacağını bilmediğini söylüyormuş.

Öcalan: Yani ABD'ye dayanarak yenilmiş oluyor? Gücü yok gibi. Türkiye'de kimlerle çalışıyor? Ayakları kimler?

– Zübeyir Aydar'ın aktarımına göre alternatif parti çalışması yürütüyorlar.

Öcalan: Feridun'u fazla suçlamaya gerek yok. Mehmet'e ben söyledim.

– Türkiye ayaklarının Murat Bozlak, Ahmet Türk, Eyüp Karaçeçi olduğu söyleniyor. Bazı görüşmüşleri olmuş.

Öcalan: Ha, Eyüp gidip görüşüyor, Mehmet'e bilgileri o getiriyor. Zaten Mehmet de söylemişti bilgileri ondan aldığımı. Bunların öncülüğünü kim yapıyor? Sol Birlik şeyi yürüyor mu? Bunlar hareketin idraki içindeler mi? Önemini anlamışlar mı? DEHAP bir bütün olarak SHP'den mi girdi?

– Evet.

Öcalan: Adaylar için yapacak bir şey yok. Osman dürüst mü? Bağlı mı?

– Birikim sorunu var. Sivil toplum geleneğinden geldiği için tercih edildiği söyleniyor.

Öcalan: Bu benim eleştirimdir. Sivil toplum geleneğinden gelmesi bir zayıflıktır. Ranta bulaşır mı? Belediye başkanları ranta bulaşırsa onları düşürürüm. Neyse olan oldu. Yapacak bir şeyimiz yok. Dağdakilere de eleştirim var benim. 20 yıldır beni kullanıyorlar politikada, bana dayanarak yaşıyorlar. Politik ranta bulaş-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

298

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

masınlar. Ranta tenezzül etmesinler. Sizi de eleştiriyorum. Demokratik siyaset için o kadar şey söyledim, kulağımızdan girdi mi çıktı mı, onu da bilmiyorum. Bütün Türkiye'yi bana tapulasalar, benim istediğim bir ekmektir. Benim devlete dayattığım eğilim; rantı, yalanı, dolanı tasfiye eden eğilimdir. Ecevit bloğu niye dağıldı? Benim dayattığım eğilimden dolayı. Kısmen açığa çıkıyor. Ranta dayalı Kemalizmi yerle bir ettiler. Kemalizm, Atatürkçülük adı altında ranta bulaşan kesimler de var. Cem Uzan bile milliyetçi ke-sildi. Particilik AKP'ye düştü. Onun da fazla gelişeceğini sanmam, geçicidir. Orta sınıf, KOBİ'lere dayalı bir parti. Deniz Baykal, cumhuriyet tutucusudur, devletin gerici, baskıcı güçleriyle birliktedir. Feodal-Osmanlı tutucuları AKP'de toplanmış durumda, cumhuriyet tutucuları da CHP'de. Demokratik çizgi sahipsiz kaldı. Çözümü budur. Ben çok çaba sarfettim, zorluklar ortada, bunlar anlamazlar. Beni de sıkıntıya soktular. Irak'lılar daha iyi anlıyor beni. Ne Cumağil ne de diğerleri anlamaz.

– Savunmalarınız Irak'ta çok okundu, Kürt ve Arap aydınları büyük ilgi duyuyor.

Öcalan: Son çözümlememde dile getiriyorum. Lenin bile çözüm geliştirirken, sözde en anti-kapitalistti, kapitalizme hizmet etti. Marx bile bunun farklı bir versiyonudur. Kapitalizmin birinci versiyonu liberalizm, sosyalizm ve marksizmdir. Musevilik, Hıristiyanlık ve İslamiyet Sümer Rahip Devleti'nin üç versiyonu oldu. Demokrasi güme gitti. Demokrasiyi anlayan ABD ve kısmen İngiltere'dir. Bunlar çok iyi, dürüst demokrat oldukları için değil, demokrasiyi çok iyi bir silah olarak kullandıkları için başarılı oluyorlar. Türkiye'de bunu anlayan yok. Bunları işliyorum, bunları yazıyorum. Bunun için KONGRA-GEL demiştim. KONGRA-GEL olmadı, ama yine de onda ısrar edeceğim. KONGRA-GEL'e dört elle çalışın diyeceğim. Sol Birlik iyi bir çıkış olabilir. Türk-Kürt halkını alıp bu potada eritebilirler. Ama ne kadar kavriyorlar. Bunun için teori, pratik ve inanç gerekir. Kadrosu olursa alternatif olur, aksi halde AKP'den alınamaz. Belediye adayları tamam, yapacağım bir şey yok. Olan oldu. Kaç ilde alınabilir.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

299

– Tahminimiz 9-13 il arası.

Öcalan: Mersin bunun dışında mı? Türkiye’de başka il var mı? Kürt halkı sol birlik dışında oylarını başka bir yerde telef etmemelidir. Tutucu cumhuriyetçi ve gerici İslama bırakılmamalıdır. AKP, Diyarbakır’ı zorlar mı?

– Mümkün değil.

Öcalan: Urfa nasıl?

– Ortada.

– Öcalan: Feridun Yazar, dürüst olsaydı, sonuç alınırdı. Urfa’ya yüklenmek gerekir. Dersim’de sıkıntı yok diyorsunuz?

– Alabiliriz orada.

Öcalan: Bayan bir aday, bizden mi?

– Evet.

Öcalan: Nereli? Herhalde oralıdır.

– Dersim’li, Ankara’da sendikacılık yapıyor.

Öcalan: Van’da alınır herhalde?

– Evet.

Öcalan: Kars taraflarında?

– Ağrı, Iğdır, Hakkari alınabilir.

Öcalan: Muş da alınabilir mi?

– İhtimal var.

Öcalan: Bingöl’de alabiliriz.

– Orada zorlanabiliriz.

Öcalan: Neyse fazla uğraşmaya gerek yok. Barış için kardeşçe birlik içinde bir arada yaşamak için önemli bir adım, oylarını birleştirmelerini istiyorum. Kürtler oylarını bölüp parçalamasınlar. Aksi taktirde her oy bomba olur, Hizbullah terörü olarak başlarına patlayabilir. Kendi içinde birlik olsunlar. Adaylardan rahatsızlık duyulsa bile birlik ve gelecek için var güçleriyle çalışmalıdırlar. İleride, demokrasi, barışçıl çözüm için en ciddi adımdır. Barışa ardına kadar yol açabilir. Ben de bunu diliyorum. Belediyeler için bazı önerilerim var. Köyler için her köye bir orman ve köy kültür evi öneriyorum. Şehirler için üç önerim var. Birincisi özgür kadın kültür parkı. Önemli görüyorum. Kadının her türlü eğitimi; teknik

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

300

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

eğitimi, cins sorunları eğitimi, çocuk eğitimi burada yapılabilir. Benim geliştirdiğim projelerimi alıyorlar, kendilerine kullanıyorlar. Daha önce Diyarbakır için söylediğimi Erdoğan elimden aldı. Daha önce sizin elinizden Kürtçülüğü alacaklar demiştim. Onu da alıyorlar. Siz işsiz kalacaksınız. Dicle Nehri'ni çevreleyen bir ada demiştim, MHP'liler bunu geliştiriyorlar. Devlet bir bütün olarak değerlendirmelerimi alıyor, işine geleni alıyor, uyguluyor. Çünkü makul önerilerdir. Beni burada tutacaklar, görüşlerimizi uygulayacaklar. MHP bile sizden daha iyi izliyor beni. Karayalçın'la bizzat görüşün. MHP ve Ağar bile beni sizden daha iyi izliyor deyin. Solun kafası havada. Ferhat'ların da kafası ortada. Ordu demokrasi konusunda kendi programını uyguluyor. Hurşit Tolon, Ege'de köy toplumuna destek programı yürütüyor. Ordu halk programı uyguluyor. Erzurum'da 3. Ordu komutanı, ordunun halk ordusu olduğunu söylüyor. Ordu, ABD'nin projesini anladı. Kendini hazırlıyor. Demokrasiye ağırlık verecek. ABD, 1950'lerden Soğuk Savaş'a kadar anti-komünistlik adı altında Türkiye'yi destekledi. Ama bu aşıyor. Lütfen bunu iyi anlayın. Sol Birliğe söyleyin, ideolojik çalışma ayrı, politik çalışma ayrı. Politik çalışmayı anlamazlar bunlar. ABD, Ortadoğu'da demokrasinin arkasına geçmek üzere. İlmli İslam da tutmaz. Amerika bu projeyi, 1948'de Avrupa'da uyguladı, 1975'ten itibaren Doğu Bloku'nda, 1990'lardan itibaren Afganistan ve Irak'ta tartışıldı, uygulamaya konuldu. Kürt sorununun çözümü devletçik değil demokrasidir. Devletçik değil Kürdistan demokrasisi diyorum. İlmli İslam değil, derin demokrasi geliştirecektir. Bu proje böyle geliştirecektir. Ordu kendi yanında bir program geliştirecektir, kendini AB'ye uyarlayacaktır. İslamilerin çalışma tarzı farklıdır. Fethullah Gülen'i ABD finanse ediyor. 80 ülkede binlerce kadroları var, okulları, şirketleri hizmet ediyor. Cem Uzan'ı tasfiye ettiler. Gülen'le demokrasiye gidebilirler mi? Erdoğan onların bir kadrosudur. Onu başa getirdiler. Amerikan eğilimidir. İslami ülkelerde de bunu uygulayacaklar. Eski Arap diktatörlükleri yerine ilimli İslamı getirme var, Erdoğan tiplemesi Afganistan'da denendi. Bu ABD'ye göre demokrasidir, bi-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

301

ze göre değil. Bunu iyi anlayın, Sol Birliğe iyi anlatın. Başka seçeneğiniz yok, ezilip gidersiniz. Görüşün, Fikri Sağlar'a da selamlarımı söyleyin. Adaylar dürüst olurlarsa desteklerim, yoksa düşünürüm. Kardeşimdir görüyorsunuz ne haldedir. Ahmet Türk hiç oralara gitmesin, bana rağmen hiçbir şey olmayacağını bilmesi gerekir. Devlet beni ciddiye alır, çünkü bende bir şey var. Devlele herhangi bir ilişkim yok. Devlet kendini bana göre ayarlıyor. Siz de kendinizi bana göre ayarlayacaksınız.

– Bizimkilerin çözümüne geliyorum. PKK'nin yeniden yapılanma olayı tamamdır. Geçici Yeniden Yapılanma Komitesi demiştim. Kim olabilir, kime bu rol tanınabilir? Cemal ile Gülizargile versek uygun olabilir mi? Başka isim düzeyinde kim olabilir?

– İsimlere hâkim değiliz.

Öcalan: Rıza olabilir. Ama o Avrupa'da. Şimdilik yer almaz. Geçici Hazırlama Komitesi ile başlayabiliriz. Her iki tarafa da güven verecek, bu şeylere bulaşmamış, dürüst, bağlı kişiler gibidir. Ferhat'a söylüyorum. Ferhat, sen kendi kendini imhaya götürdün. Bunlara bir çağrı yapmamız uygun olur mu?

– İyi olur.

Öcalan: Yeniden İnşaa Komitesi'yle ilişkiye geçebilirsiniz. Güvenlikli alana geçin. Onlar güvenliğinizi alacaklar. Gülizar da o bayanlarla ilgilensin. Bireysel yaşamlarını sürdürebilirler, şimdilik karışmıyorum. Ama bunu politik şeye dönüştürmeleri olmaz. Bunu politikleştiremezsiniz. Cumagil, eleştiri-özeleştirimlerini versinler.

– Yeniden inşanın Bilim-Sanat komitesine verildiğini düşünüyorduk.

Öcalan: Hayır, partileşme diyorum. Parantezi kaldırdım. Genç, dürüst, son derece bağlı bir grup arkadaş yeniden yapılanma üzerine yoğunlaşsın, hazırlık komitesini oluştursun. Her iki tarafla da bağları olmalı. Yeni bir parti tarzı geliştiriyorum. Bu çalışmaya sen de katıl. Onların güvenliğini alın. ABD'nin yörüngesinden çıkaralım. Kongre biraz uzayabilir, ancak fazla uzamasın. Ay sonu olabilir. 7 komite önermiştim. En fazla hukuk komitesi

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

302

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

eklenebilir. Yürütme Komitesi'ni çalıştırmamışlar anlaşılın. Daha önce söylemiştim. Yıldan yıla parlamento komisyonları gibi çalışmalarını sunarlar. Böylece denetim yapılır. HPG'ye selamlarımı iletin. Akademi çalışmalarını yürütürler, dergi çalışmalarını yürütürler.

– Parastina Gel adlı dergi çıkmaya başladı, akademi çalışması yürütülüyor.

Öcalan: Ben tarih şeyini severim, mitolojiye ilgim var. O yüzden söylemiştim. Bu ismin benimle ilgisi yok. Truva savaşında Athena, Agamemnon tarafına geçince; Apollon, Anadolu güçlerinin tarafını tutuyor, Doğu'yu savunma tanrısıdır. Savunmalarını sürdürsünler, derinleştirsinler. ABD saldırabilir. Savunma anlayışını geliştirsinler. Güçleri nerede yoğunlaşıyor, içeride ne kadar güç var?

– Tahminen 1500'e kadar.

Öcalan: 1500 olabilir, önemli bir güçtür. Saldırı değil, savunma temelinde olabilir. Eski Şemdin tarzı değil. Devletin tavrını bekliyordum. Bu tavrım yeni değil, Şam'dan beri devam ediyor. Dağlık alanda çok iyi üstlenebilirler. Devlet de buna uymalıdır, uymazsa savaş olur. Karlıova'da 12 kişi doğru mu?

– Evet.

Öcalan: Kimlerdir?

– Daha ziyade Küçük Güney'lilerden oluşan bir birlik.

Öcalan: Eski tarz olmaz. Siz de bunu uygun bir dille yazarsınız. Savcılara da bunu yansıtırsınız. Barış çizgisi Apo'nun önemli şeyidir deyin. Önümüzde bahar geliyor. ABD sıkıştırabilir, İran sıkıştırabilir. AKP hükümeti suçludur, üstlerine gelirlerse, imha niyeti olursa her türlü meşru savunma savaşını verebilirler. Ama kendilerinin oraya buraya saldırıyı şeyi olmamalı. İran'da sanırım varlar.

– 50 km'ye kadar içeri girme tartışılıyor.

Öcalan: Olabilir. Suriye'ye de sembolik bir iki grup girebilir. Orada Afrin, Derik dağları var. Kesin olsun demiyorum. Güney'de de olabilirler. Onlara sınır çizmiyorum, girsinler de demiyorum.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

303

Üçgende ve Botan’da yoğunlaşabilirler. Can güvenlikleri tedbirlerini alabilirler. Kazım da mümkünse gelebilir. Ona özel selamlarımı iletin.

– Dürüst kadrolar Cemal ve Gülizar etrafında yoğunlaşabilirler. Halk savunma güçleri bu temelde savunma anlayışı içinde kendilerini geliştirebilirler. İmha durumu olabilir. Halkın güvenliği önemlidir.

– Türkiye ile ilişkiler konusunda şunu söyleyebilirim. Bizim devlet amacımız yok. Bizim çıkışımız Özgür Yurttaş Hareketi’dir. Devlet konusu teorimde yok. Devletçi Kürt akımları kan getirir, başa bela olur. Kargaşa, kan getirir. Milliyetçilik milliyetçiliği besler. Sonuna kadar demokrasi diyorum. Kürtler kendi içinde demokrasiyi kursunlar, Türkiye’yi de demokratikleştirsinler.

– Hazırlık Komitesi, Olağanüstü Kongre için mi?

Öcalan: Hayır. KONGRA-GEL bir halk örgütüdür. Parti ayrıca gerekiyor. Bilim-Sanat parantez içinde PKK demiştim. O parantezi kaldırdım. Yeni parti kuruyoruz. Yeni tarz partililiği geliştiriyoruz. PKK’yi yeniden inşa ediyoruz. Genç, başarabilecek olanlar yer almalı. 500-600 kişilik kadro yer alabilir. Hazırlık komitesi kuruluş için çalışmalar başlasın, siz de takip edin.

– Cemal ve Gülizar kesin mi?

Öcalan: Kesin demiyorum, tartışsınız. Bunlar olabilir. Başka isimler de yer alır. İsimler tartışsın, bana iletilsin, kesinleştiririz...

■ **ABDULLAH ÖCALAN'IN 17 MART 2004 GÜNÜ
AVUKATLARIYLA YAPTIĞI GÖRÜŞMENİN
NOTLARI**

Öcalan: Hoş geldiniz. (Elinde Immanuel Wallerstein'in Amerikan Gücünün Gerileyişi kitabı vardı.) Başka gelen var mı?

– Mehmet var.

Öcalan: Tamam. Gündemimizi derli toplu kılalım.

– Zübeyir Aydar'ın mesajı var: Son değerlendirmeleriniz ön açıcı oldu, her tarafta netleşme var, normal işleyiş devam ediyor. Yalnız Ferhat arkadaş ve kendisiyle beraber hareket eden dar bir grubun durumu daha netleşmedi. Kendilerine çağrı yapıldı, mektup gönderildi. Daha bir haber yok. Kendi aralarında toplantı yaptıklarını biliyoruz. Hazırlık komitesi için çalışmalar sürüyor. Bu çalışmalarla Cemal arkadaş ilgileniyor. Pelsin arkadaş, son PJA meclis toplantısında görevi dondurulduğu ve rapor sürecinde olduğu için çalışmalara katılmıyor.

Öcalan: Yerleri belli değil mi? Toplantı mı yapıyorlar, çalışma mı yapıyorlar. Ben Pelsin'in durumunu bilmiyordum tabii. Niye alınmış? Taraflarla şeyi mi olmuş?

– Kadın arkadaşlardan üç sayfalık kapsamlı bir not var, Pelsin'in durumu da orada açıklanmış.

Öcalan: Hangi taraftan olan kadınlar gönderiyor notu?

– Taraflardan değil, PJA meclis toplantısı sonuçları aktarılmış.

Öcalan: Bazıları zaten diğer tarafa gitmiş, onlar da kendi aralarında şey olmuşlar. Onlara ilişkin de açıklamam olacak, sonra mesajı alırım.

– Zübeyir Aydar mesajında “Hazırlık Komitesi için şu isimleri öneriyoruz, uygun görürseniz, çalışmalara başlayacaklar” diyor: Cemal, Fuat, Şahin, Dr. Ali, Rubar Çele, Nuda, Bese Hozat, Asya.

Öcalan: Hangi Fuat, eski Fuat mı?

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

305

– Evet.

Öcalan: Benim söylediğim Nuda mı? Nuda nerede şimdi?

– Ülkede olduğu belirtiliyor.

Öcalan: Avrupa'dan gitmiş öyle mi? Şahin küçük güneyli olan mı?

– Evet.

Öcalan: Erzincanlı olan Bese mi?

– Bese Hozat.

Öcalan: Tamam Hozatlı Bese'yi söylüyorsunuz. Suriye'de yarımdaydı. Rubar' la Viyan kim?

– Rubar Çukurcalı, HPG'den, Viyan güneyli genç bir arkadaşı.

Öcalan: Çok açık. Cesedimi ikiye parçalayıp bana da onaylatmaya çalıştılar. Her iki taraf da bana oyun oynamaya çalıştı.

– İki taraf da sizi kendi zeminine çekmeye çalıştı. Taraflardan birini onaylamanızı bekletiler.

Öcalan: Ben bu oyuna gelmem. Sizi de bu oyuna düşürme ihtimalleri vardı, kıl payı kurtardınız. Ama ben kurt gibiyim, hemen sezdim. Basit taraf oyununa gelmedim. Beni taraftar konumuna getiremediler. Biz bu oyunlara düşmeyiz. Sanki ben uyuyacağım. Cuma kendini akıllı sanıyor, onu ciddi uyaracağım. Ferhat avradı alıp kaçtı. Peki siz ne yaptınız? Bunlar zavallı. Aslında benim sa-yemde yaşıyorlar. Ben o gençlere çok üzülüyorum. Bana çok bağ-lılar. O kadar da inanmışlardı. Ben o kadar emek verdim, bayanlar da bu şeye düştüler. Kadınların bir kısmı orada, bir kısmı burada. Özgürlük nedir bilmiyorlar. Mesele bir kocaysa kendinizi bu ka-dar dağa taş vurmayın. Bunun için bu kadar eziyet çekmeye ge-rek yok. Kadının soylu özgürlük hareketi için kendi ellerimle çok büyük hizmet ettim. Özgürlüğün tanımını yapamıyorsanız yaklaşt-mayın, bu işlere bulaşmayın. Onlara mitolojik bir mesaj verece-ğim. Çok soylu değerler de var, büyük emekler verildi. Cayır cayır kendini yakanlar var. Çağdaş ilişki geliştireceklermiş. Ben buna özel ve genelev diyorum. Sümerlerden kalma kerhaneler diyorum. Bunları bana mı yutturacaklar? Özgürlük bu değil. Kadın çalış-malarına bu kadar emek verdim ama anlamadılar. Türkiye'de de an-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

306

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

layan yok. Özgürlük Türkiye'ye de gerekli. Mustafa Kemal'i de anlamıyorlar. Neden hemen evlendi ve boşandı? Kadın özgürlüğü konusunda ciddiydi. Ben bunu söylüyorum, beni hemen Atatürkçü olarak değerlendirmesinler. Ama bazı gerçekleri de teslim etmek gerekir. Atatürk, türban ve kadın özgürlüğü konusunda şimdikilerden daha ciddidir. Ne türbanın ne de mankenciliğin Türkiye'si Atatürk'ün Türkiye'sidir. Benim kadın yaklaşımım tabii daha derinliklidir.

Kimse beni yanlış uygulamasın. Ben rica etmiştim, 25 yıldır uğraştığım arkadaşlar benim özgürlük anlayışımı anlamıyorlar mı? Kızlara illa da gelin demedim. Özgürlük için kendini adayabileceksen, savaşabilecek bir cesaretin varsa, yakabiliyorsan o zaman özgürlüğü anlayacaksın. Ben maceraperest biri değilim. Ben yaşama çok yüksek değer biçen biriyim. Tek isteğim öğrenin diyordum, gece gündüz odalarım dahil her şeyimi onların öğrenmelerine hasrettim. Halen anlamamışlar, benim için önemli olan insanın maddi ve manevi bütünlüğüdür. Suriye'deyken yirmi yıl onlara tek bir zarar verdirtmedim. Suriye'de bu son olaylar var, onun için de mesaj vereceğim, Newroz için de mesajım olacak. Siz de çok geri, sığ kalıyorsunuz. Bu belediye şeyi nasıl gelişti?

– Çok tartışmalı oldu. Halka yansıması da olumsuz oldu.

Öcalan: Ben tanımam Osman beyi, Feridun beyi. Benim derdim halktır. Tabandan demokrasiyi geliştirmeden bu işler olmaz. Bu demokrasiye büyük saygısızlıktır. “Demokrasi çok ciddi bir olay, halkı seveceksiniz,” demiştim, tepeden inme adamlarla olmaz. Tepeden atıyorsun, yarın halkı satar, ABD'ye satar, başka güçlere satar. Yazık değil mi bu kadar insan acı çekti. Ben bu zihniyeti karşıma alıyorum. Kişilerle meselem yok, bu zihniyeti karşıma alıyorum. Bu adamların bana saygısı var mı? Beni anlıyorlar mı? Bir koltuk uğruna beni kullanmak istiyorlar. Koltuk denince hepsi geliyor değil mi? Hepsinin ağzına vuracağım. O zaman ha Cem Uzan, ha bunlar, ne fark ediyor. Ben rica ettim, “biraz emek verin, bu halka demokratik eğitim, demokratik bilinç verin,” dedim. Kitle benim kitlem, ben buradayım, kimse beni kullanamaz.

Yazar ve Yayınca tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

307

Halk adına siyaset yapacaksanız bunları anlamak zorundasınız. Halk bağılı ise sen de saygılı olacaksın, yoksa Cem Uzan'dan farkınız olmaz, hepsini mahvedeceğim. Öldürmekle değil tükürikle boğacağım onları, halkım bana bağılı, herkes benim halkımla bağılı bilir. Benim halkımla ne yapıp yapamayacağımı Türkiye de biliyor, Suriye de biliyor. Devlet anlıyor, sen de anlayacaksın bunu, saygılı olacaksın. Yoksa seni beş paralık ederler. Mahir Kaynak'ı radyodan dinledim, biliyorsunuz profesör. Bu işleri bilir, "aman Kürtleri karşımıza almayalım," diyor. Doğru konuşuyor. Zübeyir'i de ayrıca uyaracağım. Bizimkiler hâlâ anlamıyor. "Lüt-fen kendinizi biraz eğitin," diyorum. Bir müdür sermaye şirketini yönetmek için taa Avrupalara, ABD'lere gidiyor eğitim görüyor. Peki bu halkın, Koç'un bir şirketi kadar da mı değeri yok? Ya anlayacaksınız ya bundan vazgeçeceksiniz. Bu adamlara söyleyin, halka layık olacaksınız, olmazsanız kovarım. Erdoğan bile "Ben halkın hizmetkârıyım" diyor. Gece gündüz çalışıyor. Neye kendini yatırıyor. Benim burada söylediğim modele kendini yatırıyor. Erdoğan'ın duyarlılığının onda birini neden gösteremiyorsunuz? Peki sen başbakandan daha mı büyüsun züppe? Ağa bunlar. Büyük Ortadoğu Projesini hazırlıyorlar, ABD birkaç Kürdü hazırlamışsa bu neye yarıyor? Kürtleri devşiriyor. Bu tehlikelidir. Hiçbir şey kazandırmaz. ABD size bir şey mi verecek? ABD'ye gitmiş, Avrupa'dan izin almış, bunlar iyi şeyler değil, önce halkından izin alacaksın, asıl sermayen halktır. Dünyanın en güzel halkıdır Kürt halkı. Söylediklerimi şahsileştirmeyin, Osman'ın şahsına değil, zaten destekliyoruz, kazandıracağız ama yöntemleri yanlış, bunları terk edecekler. Ciddiyet göstermeleri gerekiyor, bunlar halkı genelev gibi görüyorlar. Türkiye'de askerinin itibarı niye yüksek? Çünkü ciddi duruyorlar. Peki politikacılar niye bu kadar itibarsız? Çünkü gayri ciddi rant peşindeler. Bunları anlayacaklar, anlamıyorlarsa, en basit işte bile ciddiyeti takınamıyorsan niye halka gidiyorsunuz, siz neyin peşindesiniz? Korkak da değilsiniz, siz milyonları temsil ediyorsunuz.

– Demokratik siyasette derinlik ve temsiliyet sorunu var, rant

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

308

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

hastalığı da bulaşmış.

Öcalan: Peki siz benim adıma iki dürüst adam bulamadınız mı?

– Bunu yapmaya çalışsaydık örgütle karşı karşıya gelirdik.

Öcalan: Ne demek örgütle karşı karşıya gelmek? Bu kadar ciddi gençler var. Benim adıma gözlerini kırpmadan ölüme gittiler. Ciddiyet önemli. (Aytekin arkadaşı kastederek) Sizin ağabeyiniz vardı, hatırlıyorsun değil mi? Bağlıydı değil mi? İşini ciddi yapıyordu değil mi? Ben iyi hatırlıyorum, o ciddiyetle ölüme gitti, sonuna kadar tutarlılığı yok muydu? Genç bir insan bile bu ciddiyetle son nefesini veriyor, siz gönüllü olarak buraya geliyorsunuz, tercihinizi böyle yaptınız. O zaman siz de buna layık olacaksınız. Bunları herkes doğru anlayacak. PKK üstlerine de mektup yazacaksınız. Senin komutan altında yirmi-otuz bin genç ölüme gitti. Bu kadar şahadet olmuşsa siz böyle rezillik yapamazsınız. Halkımız aç sefildir. Hastalık bulaşmış da ne demek? Bu şahadetlere saygılı olacaksınız. Bir yetkili burada bana laf atar gibi “Sizin bu adamlarınız pezevenk olmuş, hepsi bir karı bulmuş,” diyor. “Kadını da erkeği de ciddi değil,” dedi. Sen ciddi olmazsan sana iş yaptırmazlar. Doğru siyaset yaparak kendinizi kanıtlayacaksınız. Siz kendi programınızı hazırlarsınız, biz tedbir almasını biliriz. Hiç şakam yok, gençleri, kadınları örgütler üstlerine saldıırım. Devlet bile benim geliştirdiğim politikalara karşı birçok değişiklik yapmak zorunda kalıyor, bizimkiler neyin peşinde? Halk bağlı değil mi? Bağlı, siz söylüyorsunuz bunu. Peki bunlar anlamıyor mu?

– Herkes size bağlı olduğunu söylüyor, ama anlama ve pratikleşme sorunu yaşanıyor.

Öcalan: Anlamak doğru şeyler yapmaktır, uygulamaktır. Benim için ilkeler meselesi önemli. Sorunum bireyler değil, hepsi de değişebilir, ilkeleri koyuyorum. Sizinle demokrasinin esaslarını tartışacağım, Newroz mesajım da bu çerçevede olacak.

Suriye, İran, Irak hareketimize ilişkin hemen şunu söylüyorum. Yılbaşında verdiğim mesajla da bütünleştirirsiniz. Kürt hareketini dört-beş kelime ile sloganlaştırıyorum. Halk hamlenizin is-

Yazar ve Yayınca tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

309

mi Şu: Demokratik, özgür ve eşit yurttaş hareketi. Sadece Krtle-
rin hamlesi demeye de gerek yok, demokrasi hamlesi diyorum. Bu
son Suriye olaylarına ilişkin de demokrasi ve haklar komitesi ku-
rulur, devreye girer. Suriye'nin son durumunu bilmiyorum, ilişki-
ler nasil? Dostlarımız var görüŐürsünüz. Esat ailesinden bazılarını
vardı.

– Cemil ile ilişkiler olabilir.

Öcalan: Kendisi de avukattır zaten. Benim adıma bu komite
nerimden bahsedersiniz. “Suriye de bu oyunu bozmak istiyor,”
dersiniz. Özel olarak gitmek gerekir, selamlarımı iletirsiniz. Siz
ikinin gidersiniz. “Bu oyun kötü, Krd Araba krdrtma oyunu-
nu bozalım,” dersiniz. Demokratik, özgür ve eşit yurttaş komitesi
on maddeyle birlikte Suriye'ye uyarlanabilir. Kültürel ve eğitim
hakkını ve özgür yurttaşlık programını önlerine koyalım. Çünkü
yurttaşlık sorunu Suriye'nin birinci sorunu. Dostlar da bunu sa-
vunmalı. “Yurtsever Suriye'nin iyiliğine, hayırına bir Şeyler yap-
mak istiyor,” deyin. Ekmeğinizi yedik haramzadelik yapmayız.
Size uzun mrlr diliyorum. Ama bu halkın haklarını ihlal etme-
yin. Bu hakları tanımazsan ABD devreye girer, Saddam gibi olur.
Bunları daha önceki söylediklerimden de yararlanıp geniŐletirsi-
niz, mektup olarak altına Abdullah calan da yazar, sunarsınız.
Halkın içine de girersiniz, barış, kardeşlik temennilerimi iletirsi-
niz. Halep Metropolitisi de benim dostumdur. Ona da selamlarımı
iletirsiniz. Bunu Cemalgile danıŐarak yaparsınız. Irak'la, Barzani-
Talabani ile ilişki olacaksa, demokratik, özgürlük, eşitlik, hakları-
mızı tanıma temelinde olur. İran'da da aynı Şekilde olur. İyi d-
zenlersiniz. Amaç demokratik, özgür yurttaş hareketidir. Bu ham-
le devlet karşıtı değil, demokrasi ve hak komitesi devleti hedefle-
miyor, Talabani, Barzani gibi otonomiye de dayatmıyoruz. EŞit,
Özgür yurttaşlığı dayatıyoruz.

Türkiye için tarihi, kritik bir görüŐümü aıkliyorum. Kararımı
veriyorum. Türkiye bu sessizlikte uzun süre duramaz. “Derin Sevr
tehlikesi var,” demiştim. İte ve dışta rantılar var, yolsuzluklar
var, oyunlar var. Bunların hepsi daha ortaya çıkmadı. Hükümet ve

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

310

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

devlet meselesine girmiyorum. Demokrasi gerekiyor, özgür ve eşit yurttaşlık gerekiyor. Kürt hareketi, demokratik, eşit, özgür yurttaş hareketi demokrasi ve haklar komitesi olarak her ilde her ilçede örgütlenir. Bunlar kanuni hak komiteleridir. Bunu savcılara da anlatırsınız. 15 Ağustos hamlesi gibi bir hamlenin doğru olmadığını savunmamada da teorik olarak işliyorum. Bu konuda çok kapsamlı bir savunma ortaya koyuyorum. Ulusal kurtuluş hareketleri slogan olmaktan öteye gitmedi, niteliği kapitalizmi bile aşamadı. Kani oldum, demokrasi ve özgürlüğü esas alıyorum. Doğru eşitlik ve özgürlük anlayışına ulaştım. Demokrasi anlayışını derinleştiriyorum. İşte görüyorsunuz Sovyeti, Çini ABD kapitalizminden daha kötü duruma düştüler. Türk solu, Yalçın Küçük yazıyor, bunların sosyalizmi yerel devletin bürokrasisinde yer alma sosyalizmidir. Bir koltuk kapma sosyalizmidir. Bunun için bu kadar çaba, emek ve işkenceye gerek var mı? Bu çok anlamsız. Benim eğilimim devlete bir şey dayatma ya da talep etme değildir. A-devlet diyorum, devletsiz bir anlayıştır. Anti-devlet demiyorum. A-devlet diyorum. “Devlette ya olurum ya da yıkarız”; hayır benim eğiliminin içinde ikisi de yok. Bu demek değil ki devletle ilgilenme olmaz. Devlete mesafeliyiz. Bunu halka anlatırsınız. Bu bir eğitim programıdır.

Belediyelere, seçilenlere diyorum ki bunları kafanıza iyi koyacaksınız. Anlamazlarsa cezayı hazırlamışım, bizim geleneklerimizde olan bir cezadır zaten. Onlara altı ay süre veriyorum, yapmazlarsa kuyruklarına teneke bağlar sokağa salarım, mahalle mahalle dolaştırırım.

Devlete de “eşit, özgür yurttaşlığı kabul edeceksin” diyorum. Ne gerekiyor? Eşit, özgür yurttaş eğitimi ve demokrasiyi öğrenmek, halka bunu vermek. Bu olursa Diyarbakır, Siirt, Dersim cennet olur.

Anlayışında üniter devlete zıtlık yok ama ona da bulaşmaz. Devrimci Cumhuriyetin anlamına, aydınlanmasına değer verir. Ama onun faşist ve gerici unsurlarına karşıdır. Vatan meselesinde de ayrı sınırlar çizmeyi anlamlı bulmuyorum, illa bir Kürdistanı-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

311

mız olsun demiyoruz. 23 Arap devleti var. Ama onların bir vatani var, tek devlet de yeter. Türkiye de bir vatan olur ama bu vatan da özgür ve eşit yaşayacağız. Bunlar temel eğitim, temel eylem, temel örgütlenme konularıdır. On madde tüm bu amaçlarla birlikte düzenlersiniz verirsiniz.

Hukukçusunuz, bunların uygulanmasının takipçisi olacaksınız. Bana karşı olanları tespit edip getireceksiniz.

Parlamentoda öğrenim, yayın hakkı düzenleniyor. Ama eşit değil. Anayasaya göre yasalar eşit uygulanır. Ne diyor anayasa, “ırk dil, din, cins, ayrımı gözetilmeksizin yasalar herkese eşit uygulanır” diyor. Sen ne yapıyorsun, haftada 4 saat Kürtçe diyorsun, hem de alt yazılı olacak diyorsun, bir iki kurs açıyorlar, gazetede okudum. Batman’da, birkaç yerde kurslar açılmış, bir de başına adam koymuşlar. Bu rezalettir. Demokrasi ve haklar komitesi bu maddelere şiddetle karşı çıkar, bu yasaları takip eder. Eşit uygulanmaya kadar, bu haklar elde edilinceye kadar sürekli eylem halinde olur. Yasalıdır bunlar. Halk ne kadar istiyorsa; eğitim de, yayın da o kadar olur. Diyarbakır’da dört-yüz avukat var değil mi? Peki bu terbiyesizler ne yapıyor? Hepsini aday olmak için koşuyor değil mi? Bunların karşısında duracak onurlu bir avukat yok mu? Yasal eşitlik sağlanmalı. Bir dile dört-beş saat, Türkçe’ye bin saat radyo televizyon hakkı tanıyorsun. Böyle eşitsizliğin olduğu ülkede demokrasiden, insanlıktan bahsedilemez. Yasaların ruhuna bağlıyız. Eşit uygulansın, eşit uygulanmazsa o ülkede demokrasi de olmaz, insanlık da gelişmez. Öyle numunelik, Batman’da, Urfa’da birkaç kurs açmakla olmaz. Bizimkiler de buna alet oluyor. Her köyü bir kurs yerine çevireceksin. İlla devlet yardımı ile değil, devlet yapmazsa kendi imkânlarımızla yaparız. Diyarbakır bir milyon halktır, Diyarbakır bir dersanelik bir halk mıdır? Bu korkunç bir eşitsizlik. Bu söylediklerimi basına da yansıtırsınız. Pek siz neden onurlu bir avukat bulamıyorsunuz? O soytarı Okçuoğlu’nun şeyi vardı. İnsan Hakları Derneği başkanlığı yapıyorsun, niye yasaların eşit uygulanması için çalışmıyorsun? Paraları almak için insan hakları başkanlığı yapılmaz. Bu yasaları eşit ve öz-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

312

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

gür uygulayacaksınız. Anayasa bunları emrediyor. Ben Anayasa ve onun yasalarla olan bağıını iyi bilirim, hukukun felsefesini çözdüm. Yasalar uygulanmak içindir. Avrupa uygulama yok diyor.

– Ancak Avrupa'nın çözümü sadece birkaç saatlik uygulamaya dayalı bir çözümdür.

Öcalan: Tabii Avrupa'nın niyeti farklı. Avrupa bizi pazarlamaya çalışıyor. Türkiye "PKK'yi terörist ilan et, al sana şu ihaleyi," diyor. Almanya Türkiye'de ihracatta niye birinci, altında bu pazarlıklar yatıyor. İleride bazı sorunlar var, Ermeni sorunu var, orada kullanacaklar. Bizim Avrupa'dakiler de bunu iyi anlasınlar. Leyla da bu ödülleri almasın, mahkemeye de çıkmalarına gerek yok.

– Mahkemeye artık çıkmıyorlar, ödül de 1995'de verilmiş, yeni bir ödül değil, kendisi bunu size aktarmamızı istedi.

Öcalan: Biliyorum önceden verildiğini, ben bundan sonraki diplomatik çalışmalar için söylüyorum. Avrupa'ya "Beni kullanmak istiyorsunuz," desin. Onlara mektup yazmalı, "beni kullanarak paçayı kurtarmaya çalışıyorsunuz" demeli. Kendi sorununun insan hakları ve Kürt meselesi sorunu olduğunu, binlerce mahkûmun sorunu olduğunu belirtip, "Çare getirmek istiyorsanız tüm bunlara getirmeniz gerekir," demeli. "Bu kişisel bir mesele değil. Leyla eşittir Kürt sorunu, eşittir insan hakları sorunu," demeli. "Tüm Kürtlerin insan haklarına çare getiremiyorsanız bana getiremezsiniz," demeli. Mahkemeye de iyi bir savunma göndersinler. "Bitti bu mahkeme" demeliler. Komitenin bir parçası olarak yerlerini de alırlar.

– Komite geniş kesimleri mi kapsmalı?

Öcalan: Dar, geniş fark etmez, fikir öneriyorum. Ama bir milyon insanı örgütleyecek bu komiteler. İran, Irak, Suriye devletine gidecek "Biz üniter devletinize karşı değiliz, vatana saygılıyız, silaha karşıyız," diyecek, "elimize sopa da almıyoruz," diyecek. "Siz yasa çıkarmışsınız, hukuk, yasalar uygulanmak içindir. Eğitim ve kültürel haklarımızı istiyoruz," diyecekler. Bir dersane vermişsin, özgürlük değildir bu. Türkiye de bununla özgürleşmez. Yurttaşlık hakkımızı istiyoruz. Halk çocuğunu dersaneye gönde-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

313

rir, göndermez; onu halkın kendisi bilir, bu talepler yasalara uygundur. Bir milyon insan birikecek, tabii ki bağırıp çağırarak. Bir tane dersane özgürlüğü değil, bu Türkiye ile de alay etmektir. Bu yüzden savaş çıktı. Ben bir daha silaha başvurmak istemiyorum. Benim adıma kimse ölmesin, diyorum. Uyarıyorum, yarın kıyamet kopacak. Suriye ve İran'daki şeyler yarın Türkiye'ye de sıçrar. İşler ciddi, tehlike var. Ben yasaların felsefesini bilirim. Uygulama eşitsiz olamaz. Bunun için bir milyon insan hazır olmalı. Gerekiirse bir milyonu tutuklanabilir, elli bin kişi de bu uğurda ölebilir. Bu halkımızın onuru içindir. Bu özgür yurttaşlık hakkı içindir. Haksız yere de kimseye saldırmayacağız. Bu Türkiye, İran, Suriye için de olacaksa Barzani-Talabani devleti için de böyledir. Ferhat kardeşimdir, beni satabilir, Talabani'ye gidebilir. Abbas da Barzani'ye gidebilir. Hiç önemli değil, kişilerle uğraşmıyorum. Ben onlarla ilgilenmiyorum. Ben görüşlerimi net ortaya koyuyorum. Halk savunma güçleri halkı savunur. Belirttiğim komiteye belediyeler de dahildir. Barışçıl demokratik bir harektir. Kardeşçe birliktir, özgür cumhuriyet yurttaşlığıdır. Bunu Türkiye halkına da öneriyoruz. Gelecekte derin Sevr'in uygulanmasını engellemek içindir. Bu iyi anlaşıldı değil mi? Ben eskisi gibi dar anlamda slogancı değilim. Türkiye'yi elli yıl borca batırmışlar. Yarın Ermeni sorunu çıkacak, işte Gürcistan'da Acaristan sorunu çıktı. Bunları engellemek için Kürt-Türk ilişkilerini güncelleştiriyorum. Atatürk'ün 20'lerde yaptığını ben şimdi yapıyorum. Mustafa Kemal'e de mi karşı çıkacaklar? "Türban önemli, bilmem ne önemli, ilkel milliyetçilik, Talabani, Barzani önemli," diyorlar. Ben hayır diyorum, demokrasi önemli. Amerika isterse Irak'tan daha büyük facialar doğar. İran, Suriye, Türkiye için de bunlar çok ciddi şeylerdir. Tek taraflı ABD-Avrupa dayatmalarını engellemek için derin demokrasi programı uygulansın, diyorum. Hemen uygulansın da demiyorum, bunu her tarafa gönderirsiniz. Tartışılın, beyin fırtınası yapılınsın. Bana bağlı, beni seven herkes bunu yürütür. Geri Anayasa ve yasalar var, buna karşı mücadele yürütmek gerekiyor. Bir milyon insan bir-iki ay içinde kendini hazırlayacak. Savcı

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

314

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

buna karşı bir şey söylese onun gözüne sokarsınız. Bunu her tarafa götürün. Irak ve Suriye'ye heyet olarak gidersiniz; gençlere, ilgililere götürürsünüz, tartışrsınız. Avrupa'ya da gidersiniz. Örgüte, halka götürürsünüz. Takip edersiniz, varsa bana karşı muhalefetleri, DEHAP içinde de muhalefetleri varsa bana getirirsiniz. Doğruları varsa destekleriz, yoksa tükürüğe boğar, teneke bağlarım. Tüm bunların sonuçlarını bana getireceksiniz. Kendim için sabrederim ama halk için sabre demem. Bunlara bir dur demek istiyorum. Sizden sonuç bekleyeceğim. Halkımıza, Türkiye halkına, demokrasiye borcumuzdur. Newroz'u bu temelde kutluyorum.

Kongra-Gel ve HPG halkımızın birlik ve bütünlüğünü bu temelde eşit ve özgür yurttaşlık hareketini düzenleyebilir. İki gruba ilişkin de şunu söylüyorum, beni ikiye böldünüz. Diri Apo'yu da söylemiyorum, elinizdeki iki ayrı ceset parçasını almışınız bana onaylatmak istediniz. İki taraf da kongreye katılmalıdır. Ciddi olacaksınız, uygulayacaksınız. Güvenceleri var. Kimse dokunamaz, kılına karışamaz. Uymazlarsa, halkla oynuyorsunuz derim, ben mücadelemi sürdürürüm. Onlara da teneke bağlarım. Bunu güzel bir mektup haline getirin Cuma'ya da Ferhatgile de gönderirsiniz. İsteyen PKK'nin yeniden inşasına katılabilir. Eleştiri-özeleştirilerini verirler, kongreye katılırlar. Cuma, Abbas, Karasu, yüz kişilik savunma birliği ile kendi savunma tedbirlerini alsınlar. HPG kendi savunma eğitimini yapar, bunun için bir iki ayları var. Apollon'u önermiştim. Savunma tanrısıdır. Didim'de Apollon tapınağının kapısında ne yazıyor biliyor musunuz, oraya gittiniz mi?

– Hayır.

Öcalan: Tapınağın kapısında “Kendini Bil” yazıyor. Ortadoğu kökenli tanrıdır. Bizimkiler de akademinin girişine “Kendini Savunmayı Bil” diye yazarlar. Güzel bir yazıyla yazarlar. İnanmayanlar halk savunma birliklerine giremez. Birbirlerini alıp kaçacaklarına, bayanlar ayrı savunma şeylerini yaparlar. Star ismi olabilir, Şehit Beritan Özgür Kadın Savunma Akademisi olabilir. Kendi savunmalarını kendileri alır. Tehdit ve saldırılar her taraftan gelebilir, kendi tedbirlerini alsınlar. HPG nicel ve nitel olarak

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

315

kendilerini güçlendirsinler. Her alana girebilirler, Botan’da yoğunlaşabilirler. Hareketli bir yıl önümüzde durduğuna göre bunu yapabilirler. İşler ciddidir. Çok inançlı, kararlı olanlar içeri girmez. PJA için de şunu belirtiyorum.

– Mesajlarını aktaramadık, haftaya aktarabiliriz.

Öcalan: Tabii haftaya o mesajı alabilirim, gelirsiniz. Ciddi bir proje geliştirmek istiyorum. Bir grup kadın yoğunlaşabilir mi? Onları üçe ayırıyorum. Mitolojik bir söylemle anlatacağım. Birincisi tanrıçalık yolunda olan kadınlar; ikincisi melekleşen ya da melek olma yolunda olan kadınlar; üçüncüsü baştan çıkarılması gereken kadınlar. Bunu mitolojik söylemle belirtiyorum. Her grupta on ile yüz arası toplam azami üç yüze yakın gruplar olur. Bu gruplar oluşursa onlarla ilgilenirim. Her üç grup da önemli. Birbirimizle uğraşırız, onlar mı beni yoldan çıkarır, ben mi onları tanrıçalık yoluna sokarım, bakacağız. Herkes yerini burada görür; melekleşme yoluna mı girerler, beni baştan çıkarabilirler mi, göreceğiz. Giden kızlar da şimdi mahçuplardır herhalde. Savunmamda özgür kadını net tanımlıyorum.

– Savunmanızda kadına ilişkin değerlendirmeleriniz olacak mı?

Öcalan: Tabii çok özel bir yer ayırdım. Özgür kadını geniş açıyorum. Diğerleri köledir. Ferhat’ın yanındakiler köledir. Köle bir kadınsanız burada ne işiniz olabilir? Ben bunlarla uğraşmam.

– Süre sona erdi.

Öcalan: Sizin, halkın Newroz’unu ve 8 Martını kutluyorum. Size de şunu söylüyorum. Dediklerimi yapmazsanız, sizinle de bozuşuruz. Ne getirdiniz?

– 5 kitap ve gazete getirdik.

Öcalan: Tamam. Gazeteleri ayarlarsınız, daha önce söylemiştim on gazete olur. Tüm halka selamlarımı söyleyin.

■ OSMAN ÖCALAN'DAN ABDULLAH ÖCALAN'A MEKTUP

Avukatlara ve Mehmed'e (Abdullah Öcalan'ı düzenli olarak ziyaret eden bir diğer kardeş Mehmet Öcalan kastediliyor)

Önderliğe aktarılan bilgilerdir.

1. Örgüt içinde yaşanan sorunlar hakkında Önderliğe bir tarafın bilgileri aktarılıyor. Sorunların erken çözüme kavuşması için her iki tarafın bilgilerinin aktarılması hayati önemdedir. Z. Aydar kullanılarak aktarılan bilgiler hem abartılı hem de bilgiden çok değerlendirme niteliğindedir. Geçen hafta bilgilendirme notu göndermiştik. Bunun niçin avukatlara ve Mehmed'in eline ulaşmadığını bilmiyoruz. Bunun derhal düzeltilmesinin gereğini önemle belirtiyoruz.

2. Örgütten kopan kimse yoktur. Hiç kimse örgüt ortamından çıkmamıştır. Cuma arkadaşın yarattığı provakasyon ortamında vahim gelişmelere yol açmamak için ark. Irak ve Güney Kürdistan'daki çalışmalar içinde konumlanmışlardır. Herhangi bir güce dayanma gibi bir yaklaşım ve çabaları olmamıştır. Sorun tamamen örgüt zemininde tutulmuştur.

3. Kongra Gel'in kuruluş toplantısından bir hafta sonra Cuma arkadaş Önderliğin ve Kongra Gel yönetiminin kararı olmadığı halde yönetimdeki sekiz arkadaşı ve eski KADEK yönetimindeki on arkadaşı tasfiyeciler ilan eden toplantılar düzenlemiştir. Kendisini Önderlik yerine koyarak yürüttüğü teşhir sonucu ortamı provakasyon etmiştir. İki aylık teşhir sürecinde bazı arkadaşların yaşamına dönük komplovari suikast hazırlıkları yapılmıştır. Bunun üzerine Ferhat arkadaş dağ ortamını bırakmış, Irak zeminine geçmiştir. Irak'ta sadece güvenlik amaçlı bir konumlanma içinde kalmıştır. Ne ABD, ne YNK ne de başka bir güçle teması girmemiştir.

4. Irak zemininde konumlanan arkadaşlar Cuma arkadaşın provakatif ve karanlık girişimlerini durdurmalarını talep etmişler-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

317

dir. Ne var ki bu yönlü çabalar durdurulmamış, Zübeyir Aydar Avrupa'dan çağrılarak, onun başkanlık sıfatı kullanılarak provakasyon ve tasfiye hareketi kapsamlaştırılmıştır. Bütün örgüt imkânları harekete geçirilmiş, sorunların çözüm zemini alabildiğine tahrip edilmiştir. Başta TV olmak üzere basınımız alabildiğine kullanılmıştır.

5. Örgüt yönetimi dıştalanarak alınan bir kararla eski ve yeni merkezi yapıdan 20 arkadaş görev dışı bırakılmıştır. 25 Şubat tarihli bir bildiri ile tam bir darbe mantığı içinde dar bir grup yönetime el koyarken, teşhir faaliyeti bir kampanyaya dönüştürülmüştür. Örgüt tarihimizde görülmeyen bir dozajda, düşmana karşı bile kullanılmayacak bir dille provakasyon ve tasfiye hareketi zirveye çıkarılmıştır.

6. Son üç ayda darbevari müdahalelerle Kongra Gel, Küçük Güney, Doğu Kürdistan, Büyük Güney ve PJA'nın meşru yönetimleri tasfiye edilmiştir. Abbas arkadaşın aktif çabalarıyla örgüt çalışmalarını tam bir keşmekeşin içine itilmiş ve yönetimsiz bırakılmıştır.

7. Son darbe PJA'ya vurulmuştur. PJA yönetiminde Pelşin, Rengin ve diğer arkadaşlar görevden atılmışlardır. Yönetime getirilen Fatma, Sewra ve Piroz'dur. Böylece kadın özgürlük hareketi içerisinden boşaltılmış ve işlevsiz hale getirilmiştir.

8. Suriye ve İran yönetimlerine verilen yanlış mesajlardan dolayı, bu parçalardaki mücadele onların insafına terk edilmiştir. Doğu Kürdistan çalışmaları dostluk adına durdurulma noktasına getirilmiştir. Suriye yönetimi kendisine karşı tavır konulamayacağını görünce katliam ve baskılarını yoğunlaştırmıştır. Benzeri bir yönelimin İran tarafından Doğu Kürdistan tarafından da geliştirilmesi muhtemeldir. Bu her iki parçadaki halk bilinen arkadaşların yaklaşımı nedeniyle büyük risklerle karşı karşıyadır.

9. Hareketimize dayatılan provakatif ve tasfiyeci yaklaşımın hareket noktası, örgüt üzerinde (Abbas, Cuma ve Zübeyirgilin) tasarrufta bulunmasıdır. Örgütü denetimlerine almak işin özüdür. Nitekim gelişmeler bu yönde seyretmektedir. Mücadele taktiksiz

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

318

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

bırakılmıştır. Büyüme, genişleme ve çözüm üretme diye bir gündemleri yoktur. Önderliğin büyük Emekle yarattığı kazanımların nasıl tasarruf edileceği noktasına kilitlenmişlerdir.

10. Gelinen noktada sorunların çözümü için önerimiz; Geniş bir yönetim toplantısında sorunların ele alınmasıdır. Bu toplantıya, seçimle iş başına gelmiş olan KONGRA-GEL Yürütme Konseyi Disiplin Kurulu ve KADEK eski yönetim kurulu üyeleri katılabilir.

11. Irak zeminindeki arkadaşlar, hiçbir zaman örgütün herhangi bir ortamına gitmeyi yadsımadılar. Bilinen arkadaşlar Önderliğin çağrısına göre hareket edeceklerdir. Bazı risklere ve endişelere rağmen dağa gideceklerdir. Newroz'da dağda olacaklardır.

12. Kadın erkek ilişkileri konusunda Zübeyir adına aktarılan bilgileri, esefle karşılıyoruz. Bazı arkadaşların birbirlerine yakın duruşları çirkince siyaset malzemesi yapılmaktadır. Kimse kimseyi kaçırmamıştır.

Sonuç olarak şunu belirtmek isteriz. Önderlik ne diyorsa bizim için o geçerlidir. Arkadaş yapısı olarak Önderlik “öl” dese ölü, “kal” dese kalırız yaklaşımı içindeyiz. Ancak örgütü tükenişe götüren yaklaşımlara da prim vermeyeceğiz. Önderliği daha iyi anlamak ve uygulamak için çaba içinde olacağız..

NOT: Üç sefer not gönderdim, Önderliğe aktarılmadı. İnşallah bu not aktarılır.

Selam ve saygılar

19 Mart 2004

Osman ÖCALAN

■ MURAT KARAYILAN'IN AÇIKLAMALARI

MHA: Kongra-Gel Kurumsal Başkanı Abdullah Öcalan'ın yaptığı son açıklamada özellikle PKK'nin yeniden inşası ve KONGRA-GEL'in tekrar işlevli hale getirilmesi talebi var. Sizin bu konudaki hazırlıklarınız nelerdir ve bu yeniden yapılanma faaliyeti ne zaman başlıyor?

Karayılan: Öncelikle şunu belirtelim, Apocu hareket bir ideoloji ve felsefe hareketidir. Yeni bir ekol ve yeni bir sistemi temsil etmektedir. Şimdi bu hareket Kürdistan'ın dört parçasında milyonları kucaklamaktadır, gerçek anlamda bir demokratik, ulusal ve toplumsal harekete ulaşmıştır. Bununla birlikte çağın değişmesi ve bilimin gelişmesi temelinde Apocu harekette de ideolojik, politik ve örgütsel açılardan büyük bir değişim yaşanmıştır. Yeni koşullarda demokratik ekolojik toplum paradigması ekseninde büyük kitlesele kurumlaşmalara gidilirken bununla beraber ideolojik, felsefik ve kültürel açıdan da birliğe ihtiyaç vardır. Kitleleşen bu harekete yine de ideolojik, felsefi açıdan öncülük yapma onun öncülüğünü geliştirme gereksinimi vardır.

Bu gereksinime cevap olabilmek için gelişen büyük kitlesele hareketle birlikte, yine yoğunca yaşanan kadrosal gelişmeye ivme kazandırmak ve doğru yönlendirmek için PKK'nin yeniden yapılandırılması önderliğimiz tarafından gündeme getirilmiştir. Aksi durumda bir boşluk olacaktı ve bu boşluktan kaynaklı çeşitli sorunlar yaşanabilirdi. Nitekim yakın geçmişte de bu yönlü birtakım sorunları yaşadık. Bu büyük kitlesele hareket içerisinde yer alan, yine Apocu geleneğinden gelen, onun kültür, ideolojik ve felsefik gerçekliğiyle donanan kadroları yönlendirme, birliğini sağlama perspektifini oluşturmaya dönük böyle bir örgütlenmeye ihtiyaç olduğunu pratikte ortaya koymuştur.

Önderliğimizin bu temelde geliştirdiği perspektif ve talimata dayanarak PKK'yi yeniden yapılandırmanın hazırlık komitesi ça-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

320

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

İşmaları başlatıldı. Bu yönlü yürütülen tartışmalarla belirli bir komiteleşme düzeyine ulaştı.

MHA: Bu eski PKK'nin bir devamı gibi mi olacak? Yeni PKK' den kastettiğiniz nedir?

Karayılan: Kuşkusuz yeni PKK, eski paradigma temelinde her yerde bütün yetkileri kendisinde merkezileştirme gibi bir durumu yaşamayacaktır. Tamamiyle demokratik esaslara dayalı bir örgütlenme, yeni paradigmamızın yaşamsallaştırmasını esas alan bir yapılandırmaya sahip olacaktır. Daha çok ideolojik doğruyu belirleme bu ideolojik doğrultu konusunda yönlendirmeyi geliştirmeye çalışacaktır. Kültürel, basın-yayın gibi araçlarla etkili bir biçimde hem toplum içerisinde hem de Kürdistan'daki varolan kurumlaşmalar içerisinde yürütmeyi esas alacaktır. Yani ideolojik felsefik bir yönlendirme hareketi diyebiliriz buna. Bu Kongra-Gel'in içinde de dışında da olabilir. Tüm Kürdistan için Apocu ideoloji ve felsefesinin çalışmasını yürüten onun edebiyat, sanatsal ve kültürel yoğunlaşmasını geliştiren bu anlamda da pratik perspektifi oluşturan bir öncülük işlevi olacaktır.

MHA: Komite çalışmalarına başladığınızı belirttiniz. Yeniden inşa süreci ne kadar sürecek?

Karayılan: Bunun bir zamanlaması yoktur. Aceleye de getirilmeyecektir. Adım adım geliştirilecek bir çalışmadır. Şimdilik bir hazırlık faaliyetidir. Hazırlık çalışmaları kapsamında komitenin çeşitli çalışmaları olacaktır. Öncelikte program gibi teorik çalışmalar olacaktır. Bununla birlikte kadrosal yapıda anlayışın ve tartışmanın geliştirilmesi. Öncelikle de Kongra-Gel süreciyle beraber yaşanan bir takım sorunlar oldu. Bu sorunların hazırlık komitesi ekseninde çözüme kavuşturulması faaliyetini sürdürecektir.

MHA: Komite üye sayısı kaç kişi olacak? Sayı bakımından belirli bir planlamaya gidildi mi?

Kararılan: Şimdi başlangıç olarak 9 kişilik bir komite tarafından oluşması öngörülmektedir. Tabii bir başlangıçtır. Ama giderek sayısı artırılabilecektir. Bu böyle öngörülmektedir. Ayrıca önderliğimizin perspektifleri ve süreç içerisinde gelecekte perspektifleri de, hem örgütsel açıdan hem planlama açısından tayin edici olacaktır.

Şimdi ilk komiteleşmesi öyle olacak. Daha çok meşru savunma güçlerini ve kadın özgürlük hareketini esas alıp bir faaliyet sürdürülecektir. Ama bu önümüzdeki süreçte sınırlamı geneli de kapsayarak gelecektir.

MHA: Kongra-Gel içerisinde bazı tartışmalar yaşandı. Hatta bu basına, ‘bölünme’ ‘parçalanma’ olarak yansıdı. Bu konuda son durum nedir?

Kararılan: Tartışmalar bir hayli zamandır devam etmektedir. Kısmen Kongre öncesi ve esas olarak da Kongre sonrası sürdürülen bu tartışmalarda belirli bir yoğunlaşma yaşanmıştır. Hatta üç arkadaşımızın bu kapsamda görevlerinin durdurulması durumu da söz konusu olmuştur. Çeşitli çevreler özellikle özel savaş çevreleri bunu ‘bölündüler’ diye spekülasyon konusu yaptılar. Özellikle uluslararası komplo çerçevesinde hareketimize yönelik sürdürülen mücadele kapsamında sonuç alacaklarını sandılar. Adeta öyle bir hava yaratmak istediler. Biz demokratik bir hareketiz. İçimizde çeşitli boyutlarda tartışmalar olabilir. Ama bu tartışmalar öyle bir parçalanmaya, bölünmeye götürmez. Biz daha önce de ifade etmiştik. Apocu hareketin kolay kolay parçalanamayacağını belirtmiştik.

MHA: Bu arkadaşlarınız gerilla sahasına tekrar döndüler mi?

Kararılan: Evet, spekülasyon konusu yapılan arkadaşlarımız, baş-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

322

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

ta Ferhat arkadaşımız olmak üzere diğer arkadaşlarımız önderliğimizin çağrısına uyarak gerillanın denetim sahasına gelmiş bulunuyorlar. Birkaç arkadaş geride kalmış, ama onların da gelme durumu söz konusudur. Bu durumda yeni kurulan PKK'yi yeniden yapılandırma komitesi çerçevesinde iç sorunları çözmek üzere tartışmalara ve çalışmalara başlanmıştır.

MHA: Herhangi bir disiplin uygulaması olacak mı?

Karayılan: Geliştirilecek eleştiri-özeleştiriyle sorunların köklü çözümü hedeflenecektir. Yani sorunlarımız kendi sorunlarımızdır. Dıştalanma yaşanmayacaktır. Zaten yaşanan mevcut düzey itibarıyla de köklü çözüme dönük önemli bir mesafenin de katedilmiş olduğuna inanıyoruz. Bu konuda şunu belirtebilirim: Apocu hareket kendi iç sorunlarını çözme yeteneğini gösterecektir. Yaşanan tartışma sürecinin köklü bir kopuşa yol açmaması ve birlik yaklaşımını bozmaması da bunun göstergesidir. Apocu hareketin sağlam temelini ve 30 yıllık tecrübesine dayanarak gelişebilecek bütün sorunlar karşısında çözüm yeteneği geliştirebileceğini belirtmek istiyorum. Bu anlamda nereden gelirse gelsin, gelebilecek bütün saldırılar ve sorunlar karşısında birliğini güçlendirecek ve nihai amacına doğru halkımızın ümitlerine cevap olarak Apocu çizgideki yürüyüşünü daha da güçlendirecektir. Eğer iyi niyet ve samimiyet esas alınırsa tartışmalar güçlendirmeye yol açar. Biz bu tartışmaları şu an yürütüyoruz. Kendi zeminimizdeyiz. Zeminin dışında kimsenin kalmaması olumlu gelişmedir. İnanıyoruz ki, bu temelden Apocu hareket zemininde sorunlarımızın köklü çözümü de gelişecektir. Bunun dışına çıkılmadığı oranda hiçbir sorunun çözülmemesi de söz konusu olamaz. Demokratik bir hareketiz. Öyle kimse kendi görüşlerinden ya da tartışmalar içerisindeki geliştirdiği yaklaşımlardan dolayı herhangi bir şeye tabi tutulmaz. Biz esas olarak tartışma zemininin güçlü ve tartışmayla sorunun çözümünü öngörüyoruz.

MHA: Önümüzde Türkiye’de 28 Mart’ta yapılacak yerel seçimlere çok kısa bir süre kaldı. Hem seçmene hem de güçbirliğine yönelik bir mesajınız var mı?

Karayılan: 28 Mart yerel seçimleri Türkiye’nin yönünü tayin etmede önemli bir role sahiptir, sahip olacaktır. AKP iktidarı Türkiye’ye el koymak istemektedir. Bu Türkiye’yi oldukça tehlikelerle karşı karşıya getirebilecek bir durumdur. Türkiye’nin iç dinamiklerinin ve dengelerinin sarsılması, bu anlamda bir takım derin krizlerin gelişme olasılığı yüksektir. Aynı zamanda Türkiye’nin temel sorunlarına çözümsüzlüğü de derinleştirecektir. Bir kere herkesin bu gerçeği çok iyi görmesi gerekmektedir. Mevcut durum da CHP ana muhalefet görevini yapamamaktadır. Bu çok açık ortada. Dolayısıyla Türkiyede oluşturulan demokratik güçbirliği demokriden, barıştan, özgür birlikten yana olan tüm kimseler için önemli bir fırsat olarak ortaya çıkmıştır. Demokrasi, özgür birlik ve barıştan yana olan herkesin büyük bir sorumlulukla yaklaşması ve oylarıyla demokratik güçbirliğine destek vermesi gerektiğine inanıyoruz. Böylece bir demokrasi cephesi olarak gerçek anlamda bir muhalefet gücü olma yolunda önemli bir mesafe kaydedilmiş olunacaktır.

Aksi durumda AKP engelsiz çok büyük tehlikeleri beraberinde getirecektir. O açıdan biz Türkiyedeki tüm aydın kesimleri ve demokrasiden yana olan tüm çevreleri bu konuda sorumluluğa davet ediyoruz. Bu husus Türkiye’nin geleceği ve demokratik cumhuriyet hedefinin gerçekleşmesi açısından bizce çok önemlidir.

Özellikle Kürt halkının duruşu önem kazanmaktadır. Bir kere Kürt halkı seçim dönemine sağduyulu yaklaşmalıdır. Kırgınlıkları, küskünlükleri bir tarafa bırakmalıdır. Adaylar elbette önemli. Özellikle yerel seçimlerde adayların kimliği önemlidir. Ama bu konuda bazı yanlışlar yapılmıştır. Yanlışın üzerine yanlışla gitmek büyük bir marifettir. Büyük bir amatörlik vardır. Örgütlenme ve demokratik işleyişi geliştirmede birtakım sorunlar yaşanmaktadır. Bu doğrudur. Ama gelinen noktada bu tür sorunlara takılıp

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

324

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

katılım göstermemek ise daha büyük bir hatadır. Bu açıdan halkımız bazı örgütlerin yanlışlarına kapılmadan demokratik güçbirliğine katılım göstermeli, sandık başına gitmeli ve oyunu bu temelde kullanmalıdır.

Şunu unutmayalım: Türkiye’de özellikle de Kürdistanda demokratik güçbirliğine gitmeyen her oy yarın bize kurşun olarak dönebilir. AKP’ye verilen her oy savaşı destekleme oyu olacaktır. Biz savaş istemiyoruz barış istiyoruz. Ama üzerimize gelirlerse tabi kendimizi koruyacağız. Bu şu anlama gelir: AKP’nin mevcut siyasetini yürütmesi savaş olasılığını artıracaktır. Dolayısıyla savaş istemeyen barış isteyen Kürt halkını ve Kürt sorununun demokratik yöntemlerle çözümünden yana olan, diyalogla çözümden yana olan Türk, Kürt, Arap, Asuri, Çerkez, Gürcü vb. herkesin oyunu doğru kullanması gerekmektedir. Önemli olan yerel seçimlerin Kürt halkının birliğini yansıtması ve bu mesajı verebilmesidir. Bu anlamda yerel iktidarlarda kendisini ifade etmesidir. İfade etmenin imkânlarına kavuşmasıdır. Şimdi sen bir AKP’li seçmişsin, bir CHP’li seçmişsin Kürt halkı için Kürt davası için hiçbir anlam ifade etmez. O ne kadar iyi bir insan da olsa candan bir kimse de olsa dava için bir anlam ifade etmeyeceği çok açıktır. O nedenle mazlum Kürt halkının da bu gördüğü horlanma, zorlanma, baskı ve şiddet ortamından kurtulmasını istiyorsak, o zaman iyi ya da kötü bizi temsil eden, temsil etme sıfatına sahip kimselelere oyumuzu vermemiz lazım.

Mücadelemiz bir kimlik mücadelesidir, bir onur mücadelesidir, bir özgürlük mücadelesidir, bir barış ve demokrasi mücadelesidir. Bu böyle bilinmeli ve buna göre herkes elini vicdanına koyarak sandık başına gitmelidir. Tüm halkımızı bu temelde 28 martta kendine, kendi gerçekliğine, kendi diline ve kültürüne sahip çıkmaya çağırıyorum. Başkasına değil. Kendisine oy vermeye çağırıyorum. Bu temelde tüm halkımıza selamlar ve saygılarımızı sunuyoruz.

- 21 YIL YATAN PKK'LI SALİH AĞAÇ:
“İLLA MİLLETVEKİLİ OLALIM DEMİYORUZ”

PKK davalarından ilk tutuklanan yüzlerce militan son üç-dört senedir peş peşe tahliye oluyor. Bunlardan biri Hilvan-Siverek PKK davası nedeniyle 8 yılı hücrede olmak üzere 21 yıl hapis yatan Salih Ağa. Kendisiyle Kuzey Irak'taki örgüt üyelerinin muhtemel geleceğini tartıştık:

Şu anda Kürt sorunu ne aşamada?

Şu aşamada Ortadoğu'da önemli bir konumdadır. En azından haklar ve demokrasi bakımından çözüme doğru giden bir yoldadır. Ortadoğu gerçeğini biraz bilen biri anlamıştır ki Kürt sorunu demokratik yollardan çözülmeyen Türkiye, Irak, İran veya Suriye'de demokratik ve barışçıl bir ortam olması mümkün değil. Bu sadece bu ülkeleri değil, ABD'yi, İngiltere'yi, Avrupa ülkelerini, Rusya'ya, herkesi ilgilendiriyor.

Eve Dönüş Yasası neden yürümedi?

Bu, daha önce defalarca çıkarılan pişmanlık yasalarının bir tekrarıdır. Silahlı güçler Türkiye dışına çıkmış. “Bunları nasıl silahsızlandıracağız, hangi yöntemlerle yaklaşalım?” diye bakılacağı yerde hakaretimiz bir yola gidildi. Bu Erdoğan hükümetinin, sistemin ciddi açmazıydı, alternatif geliştiremedi. Sonuçta birçok yerde ne-redeyse “dağa dönüş yasası”na dönüştü.

Dağdakiler silahı bırakıp toplu halde dönecek olurlarsa ne yapacaklar? Normal hayata nasıl dönecekler? Bunu hiç aranızda konuştunuz mu?

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

326

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Düşünmüyor değiliz tabii. Önce bir adaptasyon sorunu var. Sistem seni bitirmek, vazgeçirmek için cezaevine koyuyor. En ağır cezalara çarptırıyor, en ağır işkenceleri yapıyor, tecrit koşulları uyguluyor, ailenle görüştürmüyor. Tüm insani ölçülerden uzaklaştıran bir uygulama. Dışarı çıktıktan sonra Diyarbakır'da yaptığımız basın toplantısına cezaevlerinde yatmış olan 1500-2000'e yakın insan katıldı. On binlerce kişi hapis yattı, çıktı ve bunların hiçbir sosyal güvenceleri yok. Ne devlet, ne çeşitli kuruluşlar, sivil toplum örgütleri tarafından toplumla ilişki kurabilmeleri noktasında da herhangi bir altyapı yaratılmamış. Kimseyi suçlamak istemem, ama bu kişilerin çoğunun toplumla ilişki, diyalog kurması mümkün değil. Dağda, Avrupa'da, ülkeden 10-15-20 yıl uzak kalmış, sosyal yaşamdaki değişiklikleri görmeyen, bilmeyen bir kişinin bu ortama girmesi kolay değil. Fakat bunun çözümü yok da değil. Yeter ki sistem bu konuda anlayışını değiştirsin, altyapıyı oluşturmak istesin.

Şu anda siyaset yasağınız var. Siyaset yapma, seçme seçilme hakkı istiyor musunuz?

Türkiye'de acilen gerçekten barış ve demokrasi ortamının yaratılmasını isteyen insanlarız. İlla milletvekilli olalım diye bir hedefimiz yoktu, bugün de yok. Fakat yıllarca cezaevinde kalmış, sistemle yüz göz olmuş insanlar olarak sistemin yanlışlarını en iyi biz biliyoruz, bu da bir gerçek.

MEKTUPLAR

■ “Kürt sorununun çözümünde önemli tikanıklıklar.”

Türk devleti hem kendi egemenliği altında tuttuğu hem de komşu devletlerdeki Kürtlerin kendi kaderini tayin hakkını engelleyen politikalar izleyerek ülkedeki ve bölgedeki barışı ve demokratikleşmeyi çıkmaza sokmayı amaçlayan güçlerle işbirliği yapmaktadır.

Kürt halkı içindeki, zamansız ve yersiz politik ayrıştırma hareketlerinin hepsi de yapay kalmış, sosyal taban tarafından içselleştirilememiştir. Gerek 12 Mart dönemindeki Sıkıyönetim Gözetim ve Tutukevi'nde, gerekse Sıkıyönetim Mahkemeleri'nde tohumu atılan ideolojik-politik gruplaşmaların zamansız olarak gündeme getirildiği kanaatimi hâlâ muhafaza etmekteyim. Çünkü uğruna politika yaptığımız halk ve sosyal taban bu tür ideolojik-politik gruplaşma ve ayrışmaları kaldıracak durumda değildi. Sosyal taban, yukarıdan aşağıya kendilerine dayatılan ve bir yığın kafa karışıklığına neden olan kavramlarla yaratılan gruplaşmaları ne anlayabiliyor ne de hazmedebiliyordu. Yurtsever taban bir yandan teorik-ideolojik kavramlarla ayrıştırılmak istenirken, diğer yandan da sosyal bileşim yukarıdan aşağıya indirilmek istenen bu gruplara destek vermeyerek söz konusu türden ideolojik-politik gruplaşmaların tabansız ve desteksiz olduğunu ortaya koyuyordu. Oysa bunu hiçbirimiz anlamıyor, üstelik bir yığın teorik tartışmayla ideolojik-politik gruplarımızı ayakta tutmaya çalışıyor, enerjimizi boşa harcıyorduk. Bugün bile, sosyal tabanın gruplaşmalara izin vermeyecek bir yerde durduğuna inanıyorum. Yukarıda sözünü ettiğim ideolojik-politik gruplar doğru bir analizle topluma dayandırılmış olabilselerdi, geçmişten bugüne oluşturulan gruplar ayakta kalabilirdi.

Kanımcı PKK bile halka dayandırılmamış, sosyal tabanda ge-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

328

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

nel bir kabul görememiştir. Çünkü, o daha çok halka yabancı kalmış, Kürt halkının kabulleriyle içselleşmemiştir. PKK dün Stalinizm'i bugün de Kemalizm'i halka dayatmış ve kabul görmemiştir. Çünkü Stalinizm de, Kemalizm de Kürt halkına yabancı ideolojilerdir.

Bu nedenle PKK dün de, bugün de bir emrivakidir. Halk bu emrivakiler ile dönem dönem karşı karşıya kalmış, bu emrivakilerin ağır faturasını ödemiş, fakat bu ağır faturaları içselleştirmede için söz konusu faturaları ödeten hareketin yenilgisi ise onu entere etmemiştir. Çünkü halk konjonktürel tepki ve dalgalanmalarla ve gel-gitlerle yaşamıştır. Bu gel-gitler ulusal bir hareketin kalıcı ivmeleriyle halkımızın taleplerini yeni kazanımlarla ve kalıcı mevzilerle taşıyamamıştır.

Besbelli ki, Kürt halkının talebi “kendi kaderini tayin ve kendi kendisini yönetme” hakkıdır. Bu talep, ulusal-demokratik bir taleptir ve biçimi ne olursa olsun “politik bağımsızlığı” öngörür.

Oysa PKK ve lideri Abdullah Öcalan bugün ulusal-demokratik duruş ve politik bağımsızlıktan uzak bulunmaktadırlar. PKK ve onun lideri Abdullah Öcalan, Kemalizm'in bugünkü yorumunun öngörmüş olduğu “ulusal entegrasyonu” Kürt halkına önermektedirler.

Bu önerme, “Demokratik Cumhuriyet Programı” adı altında sunulmakta, içi boşaltılmış kavramlarla halka yabancı olan talepleri içermektedir. Üstelik, bu programın hayata geçirilmesi için “birlikte örgütlenme” öngörülerek, kendi kaderini tayin hakkı için aranan “politik bağımsızlık” devre dışı bırakılmaktadır.

Ayrıca Kürt halkına yabancı olan Kemalist ideoloji Kürt cilası altında kamufle edilerek Kürt halkının kazanımlarına karşı kullanılmaktadır.

Örneğin Abdullah Öcalan'ın “Demokratik Çözüm Bildirgesi” adı altında açıkladığı görüşler ile Kuzey Irak'ta Küçük İsrail oluşturulmakta olduğu belirtilmektedir. Bütün bu yaklaşımlar Kürt halkına yabancıdır ve genel kabul görebilecek görüşler değildir.

Bu yüzden halkın PKK'nın arkasında duruşu yanlış anlaşılma-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

329

malıdır. Halk, yukarıda belirttiğimiz gibi, kendisine yabancı bir hareketi içselleştirdiği için değil, Kürt halkının gelenek ve göreneklerinde yer bulan “bir lider yönetimi altında toplanmayı” tek başlarına yaşamaya yeğ tutmasından dolayı bu hareketi destekler gibi algılanmaktadır.

Dikkat edilirse Kürt sosyal tabanı, PKK’yı destekler gibi görünse de, aslında, PKK’lı değil, Apocu’dur. Anlatmaya çalıştığımız gibi Kürtler bir lider yönetimi altında toplanmayı tek başına yaşamaya yeğ tuttuğu için bu lideri destekleyen kesim öteden beri gelenek ve görenek çerçevesi içinde bu lidere değişmez bir saygı göstermektedir. Bu nedenle de, onun buyruklarını kusursuz olarak yerine getirmektedirler. Başlarındaki liderin istediğini yerine getirirken, bunun sonuçlarını, kendilerine gelebilecek zararları göz önüne almıyorlar. Bu durum, liderin başında bulunduğu örgütün program ve politikalarının halkla içselleşmediğini, fakat liderinin anlatmaya çalıştığımız nedenlerden dolayı kabul gördüğünü ifade etmektedir. Bu Kürt halkının karakterinde var. Tarih içinde tek örnek Apo’dur. Kürt halkının bütün riskleri göze alarak arkasından gittiği pek çok lideri olmuştur. Her biri de zaman içinde sürükleyiciliklerini ve etkilerini yitirmişlerdir.

Kuzey Irak’ta kendi kaderini tayin hakkıyla ilgili atılmakta olan adımlar hem Kürtleri hem de bölgede barış ve demokrasi isteyenleri sevindirmekte ve umutlandırmaktadır.

Anlatmaya çalıştığımız gibi, ulusal taleplere öncülük edebilecek ve halkın istemleriyle örtüşebilecek ulusal hareketin halkla içselleşip onun önderi olması gerekir.

Kürt ulusal hareketinin ihtiyacı budur, bunun yakalanması gerekir. Bunun için de Kürt halkına yabancı olan Stalinizm, Kemalizm vb. ideolojiler değil, geniş tabanlı yurtsever bir platform önermek ve bunun oluşturulması için öncülük etmek gerekir.

– Nazif Kaleli, Eski Demokratik Kitle Partisi (DKP) Genel Başkan Yardımcısı

■ “Hükümetin sert tutumu kardeşliğe uymuyor.”

Kürt meselesi Türkiye'nin 80 yıllık sorunudur. Bu sorun, ne Avrupa istiyor diye yapılan birtakım yüzeysel düzenlemelerle, ne de Amerika'ya havale edilen imha girişimleriyle çözülemez. Türkiye hapsediği kabuğu kırıp Kürt fobisinden kurtulmalıdır. Barış ve kardeşliğin geliştirilmesinin yolu, İmralı'dan sunulan çözüm önerilerine kulak vermek ve bu önerilerin dikkate alınarak pratiğe uygulanmasından geçmektedir.

KADEK kendini lağvetti. Yeni bir oluşumla tüm Kürtleri kucaqlayacak yeni bir strateji geliştirdi. Bu adımla Türkiye'ye de sorunun çözümü için büyük bir imkân sundu. Avrupa'da oturup güneş gözlükleriyle bakarak, “PKK'nin son strateji değişiklikleri aslında PKK dışındaki Kürt kamuoyuna da pek inandırıcı gelmiyor,” tarzındaki değerlendirmeler objektif olmayan görüşlerdir. Yine Kuzey Irak kastedilerek; “Türkiye Kürtlerinin önemli bir kesimi umutlarını oraya bağlamış gibi görünüyor,” tarzındaki görüşler de Türkiye'de yaşayan Kürtlerin duruşunu ifade etmemektedir.

Ben bir Kürt olarak, Kürtlerin nerede olursa olsunlar, insani, kültürel, sosyal ve siyasal haklarını almalarından yanayım. Kürtler kendi kaderini tayin edebilmelidir. Uygarlığın yaratıcısı on bin yıllık tarihin sahibi olan Kürtlere kendi topraklarında bu hak çok görülmemelidir. Bu sözlere “milliyetçilik” diyenler olacaktır. Ama Pasteur'ün kuduz aşısını keşfettiğini söylemek ne kadar Fransız milliyetçiliği ise, Kürtlerin kendi kaderini tayin etmeleri gerektiğini söylemek de o kadar Kürt “milliyetçiliği”dir.

Hükümetin Kürt sorununa yaklaşımındaki sert tutumu kardeşliğe uymamaktadır. Sayın Öcalan üzerindeki kısıtlamalar her geçen gün artırılmakta, tutsaklar F ve D tiplerine nakledilerek ortam gerilmektedir. Takkiyeci ve demogojik söylemlerle şeriatçı emeller için çatışma yaratılıp bundan nemalanmaya çalışmak ülkemize zarar vermektedir. Kürt sorunu bu yöntemlerle çözülemez. Bu tutumlarda ısrar yeni bir şiddet sarmalı tehlikesini bağrında taşıyor ve bu halklarımız için büyük sakıncadır.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

PKK VE ABDULLAH ÖCALAN

331

Kürtler ve Türkler bu topraklarda beraber yaşayacaktır. Kimenin bu ülkeyi bölmeye gücü yetmez. Olabilecek oyunları bozmak için Kürt sorununun doğru çözüm yolu, Türkiye'nin sınırları içinde Kürt ve Türklerin kardeşçe yaşamasına yol açacak düzenlemelerden geçiyor. Bunun için de genel bir af çıkarılabilir, köye dönüş sağlanabilir. Kürtlerin kültürel, sosyal, ekonomik, siyasal koşullarının iyileştirilmesi için gerçekçi yasal düzenlemeler ve uygulamalar geliştirilebilir.

– Resul Erkaplan, Erzurum H Tipi Cezaevi

■ “Bu halk sahipsiz değildir.”

“Güneş balçıkla sıvanmaz.” İmha ve inkâr dönemleri geride kaldı. Bu soruna samimice yaklaşılmalıdır. Bugün Kürt halkı yediden yetmişe aydınlık yolda ilerlemekte ve çağla bütünleşmiştir. Halkımız barışseverdir, hümanisttir, evrenselidir. Toplum olarak zorlu dönemlerden geçtik. Barış, demokrasi ve özgürce yaşamak hep temel arzumuz olmuştur. Beş yıldır barış havası hâkim. Bugünleri yaratanları iyi tanımak ve değer biçmek gerekiyor. Ülkemizde yasakçı zihniyet var oldukça halklar bütünleşemez. Bütünleşmek kültürel, toplumsal, sanatsal vb. bir zenginliktir.

Artık kimse çok yüzlü politikalarla, halkımızın temiz duygularıyla oynamasın. Bu halk sahipsiz değildir. Barış için kendini feda edenler iyice görülsün ve kardeş kanı dökülmesin. Dünya uzay çağını yaşarken, coğrafyamızda kendi dilimizle konuşmıyoruz...

– Murat Akoğlu, Erzurum H Tipi Cezaevi

■ “Kürtler Türkiye'nin motor gücü olabilir.”

Türkiye’de Kürt sorununun çözüm muhatapları, siyaset bilimcileri, yine sosyologlar şunu çok açık tahlil edebilirler: Kürtler, tarihlerinde ilk kez devlet sahibi olma kompleksli bir isyana girişmeden Türk halkı ve devletiyle beraber demokratik bir yapılanmanın esas çözüm olduğuna inanmışlardır. Siyasal, sosyal, sanat-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

332

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

sal, ekonomik yaşamın her alanında Türkiye'ye çıkış hamlesi yapabilececek, motor güç olabilecek bir enerji ve gelişim potansiyeline sahiptirler. Kürt sorununun çözümü hiç kimsenin tahmin edemeyeceği kadar Türkiye'ye büyük şeyler kazandıracaktır.

– Şadiye Manap, Midyat M Tipi Cezaevi

■ “Birinci derecede muhataplarla diyaloga girmeliler.”

Sorunun bir ekonomik refah programıyla çözüleceğini söylemekle yetinen kimi mürekkep yalayıcıları var. Ben de bunlara diyorum ki, varsa akıllarını kendilerine saklasınlar, ama eğer samimi olup her şeyden fedakârlık yaparak Kürt halkının da bir sadaka peşinde olmadıklarını da iyi anlayarak bölünmemesini en çok da Kürt halkının istediği bir ülkeyi, Demokratik Cumhuriyet ekseninde Kürt halkının siyasi kültürel haklarını anayasal güvenceye kavuşturmuş, güçlenerek her kesimin daha çekim merkezi haline gelebilecek bir Türkiye yaratmak istiyorlarsa eğer, bu sorunu çözecek olan devlet erkleri ve bu sorunun birinci derecede muhataplarıyla diyaloga girmeliler.

Ayrıyetten hiçbir inandırıcılığı kalmamış bölünme ve PKK'nin halen Türkiye için bir tehdit olduğu paranoyası kimi rant çevrelerinin öne sürdüğü bir söylemden başka bir şey değildir ve artık bu söylemleri de bence dillendirmek çözümü zorlaştıracaktır. Bunun için önemle şunu söylemek gerekir, PKK, Türkiye için bir tehlike olmayacaktır, asıl PKK'nin sonucusu olarak çıktığı sorun çözülmezse bu ülkenin tarihinde hiç karşılaşmadığımız bir tehlikeyle karşı karşıya gelmiş olacağız.

Her kesim Kürt halkının acılarını iyi anlayıp kardeş halk olarak görüp ama üvey değil öz kardeş olarak ve kardeş olduğu kadar hak taleplerini de haklı görerek aynı zamanda bu insanca yaşamın bir gereğidir. – Fahrettin Özcanan, Kâğıthane

■ “Ümit Özdağ Kürtlere hakaret ediyor.”

Kürt sorununa yaklaşım ve ele alışıta görüşlerin muhtelif olması gayet anlaşılır ve doğal bir durumdur. Şu ana kadar genel anlamıyla ortaya çıkan tablo da zaten bu yönlü. Demokrasi kültüründe farklı görüş ve düşünceler bir gereklilik, zorunluluktur. Yalnız, salt farklılık olsun diye veya farklı görüş adı altında insanlara hakarete bulunmak, onların ortak yaşam kültürünü oluşturan değerlere saldırıp karalamak, demokratik kültürle bağdaşmayacağı gibi insani bir davranış da olamaz. Söz konusu olan ASAM Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Özdağ’ın kullandığı “küstah” kavramıdır. Modern Kürt demokratizasyonunun öncülüğünü yapan kurum ve kuruluşlara bu şekilde ithamda bulunmak, Kürtlere yapılmış en büyük hakarettir. Ki şu ana kadar genel okur tepkilerinde dahi bu yönlü bir onur kırıcı yaklaşımı –ki olsa doğal karşılayacağım– görmedim. Kendini sorunun “uzmanı” diye takdim eden bir şahsiyetin böylesi bir düzeysizliğe girmiş olmasını, edinmiş olduğu akademik kariyeriyle de pek bağdaşmadığını düşünüyor ve Türkiyeli bir Kürt olarak kınyorum. Belli ki “uzmanı” olduğu sorunun sosyalitesini, onların değerlerini, duygu ve düşüncelerini pek anlayamamış. Yazık!

Sorunu bireysel düzlemde ele almamak gerektiği inancındayım. Mevcut sorunlara yaklaşım tarzını geride bırakıp, kazandırıcı ve pozitif tutum takınmamız bu noktadan sonra artık kaçınılmaz hale gelmiştir. Bunun için geçmiş süreçlerin olumsuzluklarını, yanlış ve hatalarını birbirimizin yüzüne vurarak, toplumsal değer yargıları incitici, rencide edici gibi dar ve duygusal yaklaşımları bir kenara bırakıp, sağduyu ve hoşgörülle birbirimize yaklaşp mevcut sorunlarımızı aşmamız gerekiyor. Gerektiğinde acılarımızı yüreğimize gömüp, hâlâ yeni yeni kabuk tutmaya başlayan yaralarımıza birlikte merhem olabiliriz. Ortak Vatan esprisıyla özgür yarınlara birlikte yürümemiz için o kadar çok nedenimiz var ki! Yeter ki birbirimizi biraz da olsa anlamaya, tanımaya çalışalım.

– Nasır Özmen, Mardin E Tipi Cezaevi

**Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları
serbest bırakılmış eserdir**

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

SONUÇ

Türkiye'nin Kürt sorununun çözümü için diyalog, tartışma, eleştiri, samimiyet, inandırıcılık, kardeşlik ve cesaret şart

Bu kitap Türkiye'nin Kürt sorununun çözümüne katkıda bulunabilmeyi hedefliyor. Bu nedenle bugün için en temel olduğunu düşündüğümüz soruları bizzat muhataplarına veya konunun uzmanlarına yönelttik. Sorunun önemli bir tarafı olan Abdullah Öcalan'ın İmralı'da geliştirdiği ve avukatları aracılığıyla dışarıya yoladığı temel perspektifleri okuyucunun dikkatine sunduk. PKK (Kongra-Gel) örgütü içindeki tartışmaları, bizzat tarafların ağzından aktardık. Güvenlik güçlerinin PKK analizlerine yer verdik. Ve nihayet, birbirine taban tabana zıt görüşlere sahip okuyucuların mektuplarını yayımladık.

Hiç kuşkusuz birbirinden hayati soruların cevaplarını bulduğumuzu iddia etmemiz söz konusu değil. Bununla birlikte cevaplar için birtakım ipuçları ortaya çıktı ve cevapları ararken yeni sorular şekillendi.

Önce birtakım genel gözlem ve çıkarımlardan başlayalım:

1. Birçok konuda olduğu gibi Kürt sorununda da yanlısalar gerçeklerin önüne geçiyor. Örneğin, sanıldığığının aksine Türkiye toplumu Kürt sorununu tartışmıyor.

2. Halbuki Doç. Mithat Sancar'ın belirttiği gibi Kürt sorunu Türkiye için kilit önemde. Bu "kilit", ülkenin önünü açmak için kullanılabileceği gibi, kapıları kapatmak için de kullanılabilir.

3. Irak'taki gelişmelerden sonra, Türkiye'nin bu sorunu çözmesi daha hayati bir zorunluluk haline geldi.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

336

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

4. Yine Irak nedeniyle Türkiye'nin sorunu kendi başına çözme şansı iyice azalmış durumda.

5. Irak'ın geleceğinin belirsizliği nedeniyle (Erbil'deki bombalardan sonra işler daha da karıştı) devlet ve Kürt hareketleri, nasıl bir ileri adım atabileceklerini kestiremedikleri için mevcut pozisyonlarını korumaya çalışıyorlar.

KUZEY'İN CAZİBESİ

Her ne kadar Türkiye'nin Kürt sorununu tartışsak da ağırlıklı olarak Kuzey Irak'ı ele almak zorunda kaldık. Çünkü sadece devlet değil Kürtler de oradaki gelişmeleri çok yakından takip ediyor. Çalışmalarımız sırasında dikkatimizi çeken hususları şöyle sıralayabiliriz:

1. Ankara'nın Kuzey Irak politikası ve medyanın Iraklı Kürt liderlere önyargılı ve olumsuz yaklaşımı Türkiye Kürtlerinde büyük rahatsızlık yaratıyor.

2. Çok sayıda Türkiyeli Kürt, başta ticari olmak üzere çeşitli nedenlerle yoğun bir şekilde Kuzey Irak'a gidiyor.

3. KDP ya da KYB ile öteden beri iyi ilişkileri olan bazı aydınların güç ve önemi de bu süreçle artmış durumda. Bu kişiler, kendini gizleme gereğini duymadan, kelimenin gerçek anlamıyla "Kürt milliyetçiliği" yapıyor; geçmişe kıyasla daha açık ve sert bir şekilde PKK'ya karşı çıkıyorlar.

4. Irak'ın geleceğinin belirsizliği nedeniyle, Kuzey Irak'ın tüm Kürtler için bir cazibe merkezi olup olmayacağı sorumuza farklı ve muğlak cevaplar aldık. Ancak herkesin, kendi Kürt sorununu çözmüş ve AB üyeliği için müzakere tarihi almış bir Türkiye'nin her zaman en cazip ülke olacağına birleştiğine tanık olduk.

REHİN ALINAN PKK

PKK ve ona bağlı hareket eden kişi ve kuruluşlar, Abdullah Öcalan'ın yakalanmasının ardından, tek kelimeyle Türk devleti tara-

findan rehin alınmış durumdadır. Örneğin PKK hareketi, Kürt sorununun bu kadar uluslararası platformlara taşındığı bir dönemde, Öcalan'ın İmralı'daki koşullarını iyileştirmeye çabalamaktan başka bir inisiyatif geliştiremez hale geldi. PKK'nın KADEK'e, onun da Kongra-Gel'e dönüşmesi, bir bakıma bu açmazlardan kurtulma niyetinden kaynaklanıyordu.

PKK'nın lider kadroları, ilan edilen ateşkesin getirdiği atalet ve dinamizmi aşmak amacıyla militanlarına “özel hayat”larını yaşama izni tanımak durumunda kaldılar. Özellikle Kongra-Gel'le birlikte kadın-erkek ilişkileri ve buna bağlı olarak cinsellik açık bir şekilde konuşulmaya ve yaşanmaya başlandı.

İşte bu “merkezi disiplin içinde bireyselleşme” sürecinin doğurduğu uyum sorunları ABD'nin Irak'ı işgaliyle, buna bağlı olarak Kuzey Irak'ın (Kürtlerin deyimleriyle Güney'in) cazip bir hale gelmeye başlamasıyla örtüştü. Bütün bu gelişmelerin sonucunda örgüt içinde yer yer kopmaya varan tartışmalar yaşandı. Bunlara, 1999'da kazanılan belediyelerle birlikte “yerel iktidarların nimetlerinden faydalanma” eklenince, PKK hareketinin Türkiye'deki gücü ve etkisi de azalmaya yüz tuttu.

İMRALI DİREKTİFLERİ

Adı ne olursa olsun, PKK hareketi “Önderlik” (Ö büyük harfle!) olarak tanımlanan Abdullah Öcalan tarafından yönetiliyor. Bu durum Öcalan'ın yakalanması ve İmralı'da olağanüstü güvenlik önlemleri altında tutulmasına rağmen devam ediyor. PKK lideri avukatları ve kardeşi Mehmet Öcalan'la yaptığı görüşmelerde hem siyasi perspektifler geliştiriyor, hem de örgütün işleyişine müdahale ediyor. Rakip Kürt grupları tarafından dile getirilen ve Kürt olmayan bazı çevrelerce de benimsenen Öcalan'ın PKK'yı Türk devletinin güdümünde yönettiği iddialarına karşılık, kimileri de devleti, Öcalan'ın örgütü yönetmesini engelleyememekle suçluyor.

Bu tartışmaları bir kenara bırakıp PKK liderinin İmralı'dan yürüttüğü çabalara ve bunların sonuçlarına bakalım:

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

338

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

1. Öcalan İmralı'dan dışarıya bir dizi politika ve strateji önerdi, ama hep bunların hayata geçirilemediğinden yakındı.

2. İnisyatifi Iraklı Kürt liderlerin elinden alabilmek için onları “ilkel milliyetçilik”le suçladı; hatta başta TSK olmak üzere Kemalistlere birlikte hareket etmeyi önerdi. Ama ne devlet kendisini muhatap alıyor, ne de kendi tabanı ve PKK yönetimi Kuzey Irak'a onun kadar antipatik yaklaşıyor.

3. Zaten PKK (yeni adıyla Kongra-Gel) Kuzey Irak'ta barınabilmek için hem Kürt liderler, hem de ABD ile iyi ilişkiler kurmak zorunda ve bunun için çalışıyor. Öyle ki Kongra-Gel içindeki safişmanın temel noktasını ABD'ye bakış oluşturdu.

4. PKK lideri, dikkat çekici bir biçimde öfkeli olduğu AKP hükümetini küçük görüyor. Hâlâ her olaya “derin devlet” perspektifinde bakan Öcalan ve dolayısıyla PKK'nın Türkiye'deki iktidar ilişkilerini ve dengesini tam olarak okuyabildiklerini söylemek mümkün değil.

AKP'nin Çaresizliği

Nasıl PKK devlet tarafından rehin alınmışsa AKP hükümeti de ABD'ye rağmen bir şey yapamamanın çaresizliğini yaşıyor. Daha RP İstanbul İl Başkanı olduğu dönemde “Kürt Sorunu” başlıklı oldukça ileri bir rapor hazırlatan Recep Tayyip Erdoğan'ın bugün “Kürt sorunu diye bir şey yok” demesi düşündürücü. ABD'ye güvenerek hazırlanan “Topluma Kazandırma Yasası” fiyaskosundan sonra, son Washington gezisinde, PKK'nın Kuzey Irak'tan çıkarılmasının yine Amerikalılara havale edilmesi de şaşırtıcı.

AKP hesaplarını çok açık bir şekilde AB sürecinde, mesela paketler sayesinde, Kürt sorununun otomatik olarak çözüleceği üzerine yapıyor. Ama AB-Kürt sorunu ilişkisi biraz yumurta-tavuk ilişkisine benziyor. Bu arada kuşkusuz paketlerin uygulanmasındaki sorunlar kafaları karıştırıyor. Biraz da Öcalan'ın AKP karşıtı söyleminin etkisiyle, Kürtler hükümetin bu noktada elinden geleni yaptığına inanmıyor. 28 Mart 2004 yerel seçimleri AKP'yi bü-

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

SONUÇ

339

yük ölçüde umutlandırdı. Kürt sorunu üzerine ciddi politikalar geliştirmemesine rağmen AKP'nin Güneydoğu'da sadece beş ili SHP'ye (DEHAP'a) bırakmış olması, bölgede "Kürt milliyetçiliğinin gerilemesi" yorumlarına neden oldu. Fakat bu değerlendirmeler çok hızlı ve üstünkörü.

Aşağıdaki tablo HADEP-DEHAP-SHP'nin son üç seçimde bölgede aldığı oy oranlarını gösteriyor:

	1999 (HADEP)	2002 (DEHAP)	2004 (SHP)	1999-2004 farkı
Adıyaman	8.6	12.0	8.9	+0.3
Ağrı	19.6	35.1	29.2	+9.6
Batman	57.2	47.1	73.6	+16.4
Bingöl	26.6	22.1	28.4	+1.8
Bitlis	17.3	13.7	27.2	+9.9
Diyarbakır (B.Şehir)	62.5	56.1	58.3	-7.8
Hakkari	55.8	46.1	62.5	+6.7
İğdır	35.0	32.4	33.3	-1.7
Kars	5.6	19.6	4.3	-1.3
Mardin	25.2	39.6	26.9	+1.7
Muş	17.6	38.0	25.1	+7.5
Siirt	38.6	32.0	42.8	+4.2
Tunceli	24.8	32.6	35.7	+10.9
Şanlıurfa	14.6	19.4	23.8	+9.2
Şırnak	Katılmadı		46.0	40.8
Van	44.6	41.0	40.7	-3.9

Bu tablodan da görüldüğü gibi HADEP-DEHAP çizgisi son seçimlerde Güneydoğu'da çok da büyük bir gerileme yaşamadı; diğer bir deyişle AKP tarafından geriletilmedi. AKP'nin başarısı, üçüncü partilerin neredeyse tümünün bölgede devre dışı kalmasından kaynaklandı. DEHAP'ın Siirt, Van, Ağrı ve Bingöl belediye başkanlıklarını (bunlardan Van dışında tümünde oylarını artırdı), AKP'nin karşısına tek rakip olarak çıkıp neredeyse geri kalan oyların tümünü toplaması nedeniyle kaybetti.

Yazar ve Yayıncı tarafından telif hakları serbest bırakılmış eserdir

340

TÜRKİYE'NİN KÜRT SORUNU

Seçim sonuçlarını “Kürt milliyetçiliğinin gerilemesi” olarak okumanın yanlış olduğunu sadece rakamlar söylemiyor. Bu türden naif yorumların sahipleri, Kürtler arasında bugüne kadar belki de tanık olunmadık bir milliyetçi dalganın yükselmekte olduğunu ve bu dalganın taşıyıcılarının, “demokratik cumhuriyet” savunucusu PKK hareketini ve onun yarı yasal ya da yasal takipçilerini en büyük rakip olarak algıladıklarını görmüyorlar.

RİSKLER VE FIRSATLAR

Önümüzdeki günler Kürt sorununda önemli değişimlere gebe. Pe ki Ankara ne yapacak? Yine Türkiye'nin Kürt sorununu geri plana itip Irak'ın Kürt sorununu birinci gündem maddesi mi yapacak? Üstelik bunu yaparken Irak Kürtlerini dışlayıcı tutumunu mu sürdürecektir? Paketlerin uygulanmasını bazı bürokratların insafına mı bırakacak?

Görüştüğümüz pek çok kişi, devletin geleneksel politikalarını sürdürmesinin bedelinin ağır olduğunu, bunların dışına çıkılması durumunda bir dizi fırsatın Türkiye'yi beklediğini söyledi. Bunlar yabana atılmaması gereken öneriler.

Ama açık konuşmak gerekirse biz en çok iki şeyi önemsedik: Kürt olmayan okuyucularımızın yazı dizimiz için yolladıkları mektuplarda dile getirdikleri ve önemli bir bölümünü bu kitaba taşıdığımız samimi duygularıyla Kürt aydın ve siyasetçilerin son yirmi yıl hakkında yaptıkları özeleştireli. Tabii bir de bu değerlendirmelere tahammül edemeyenlerin kızgınlıklarını.

Çünkü biliyoruz ki Türkiye'nin bir Kürt sorunu var. Ve bu sorunun hep birlikte çözülmesi gerekiyor. Çözüm için de tartışma, eleştiri, samimiyet, inandırıcılık ve kardeşlik gerekiyor.

—